

Reinhard Habeck

**POSLEDNÍ TAJEMSTVÍ
ARCHEOLOGIE**

Záhady a mystéria

Z německého originálu Die letzten Geheimnisse. Rätselhafte Funde der Geschichte
přeložil Jiří Pondělíček.

2003 Tosa Verlag, Vienna Austria.

2005 BRÁNA, s.r.o., Hradešínská 30, 101 00 Praha 10. První vydání.

Text převzat z vydání z roku 2005, Brána, ISBN: 80-7243-244-3.

Užité písmo: Garamond.

Obsah

OTÁZKA NA ÚVOD: ZNÁME OPRAVDU SVOU MINULOST?.....	5
POSLEDNÍ TAJEMSTVÍ OBESTÍRAJÍCÍ ÚŽASNÉ VĚDOMOSTI NAŠICH PŘEDKŮ.....	8
ZÁHADY Z CELÉHO SVĚTA.....	8
Ztracené a zničené vědění.....	8
Hvězdářský počítač z Antikythéry.....	10
Svátosti z křišťálu a drahých kamenů.....	11
POZOR, ELEKTRINA!.....	14
Tajemství „archy úmluvy“.....	14
Parthské elektrobaterie.....	16
Antická osvětlovací tělesa.....	18
Hieroglyfy osvětlují tezi o elektríně.....	20
BOHOVÉ, ZLATO A KLONY.....	21
Návrat bájných bytostí.....	21
Hledání stop v zemi El Dorada.....	23
Genetická tabulka.....	24
„High-tech“ nástroje staré 10 000 let.....	26
POSLEDNÍ TAJEMSTVÍ STARÉ ŘÍŠE FARAÓNŮ NA NILU.....	29
ODOLÁVAJÍ BOURĪM ČASU.....	29
Zázrak v kameni.....	29
Školní moudrost postavená na písku.....	30
„Herodotovy stroje“.....	32
Moc levitace.....	33
Záhada pyramid a smělé teorie.....	34
Prastaří svědkové věčnosti.....	35
Sfingo, kdo jsi?.....	37
Starší než říše faraónů?.....	38
MAGIE, MYSTIKA A MUMIE.....	39
Vřískot.....	39
Prokletí zkázy.....	40
Zmizeli v „Údolí králů“.....	42
Záhadná energie pyramid.....	43
Živoucí mumie.....	44
NÁLEZY NEHODÍCÍ SE DO SCHÉMATU.....	46
Všechno už tu jednou bylo?.....	46
Nesrovnalosti v určení stáří.....	47
„Svatá znamení“ a podivné symboly.....	48
Staroegyptské jádrové vrtání.....	49
Tajné know-how kněží a řemeslníků.....	50
Kdyby hroby mohly mluvit.....	51
KDYŽ THOVT SESTOUPIL Z NEBE.....	53
Univerzální kosmický génius.....	53
Hermopolis — místo, kde to všechno začalo.....	54
Byl Thovt nositelem mimozemské kultury?.....	55
Víra v zázraky, nebo věda?.....	56
Jako Fénix z popela.....	57
Ve znamení okřídleného slunce.....	59
ZRCADLOVÝ OBRAZ HVĚZD.....	61
„Prosvěcování“ pyramidy.....	61
Rachej zvítězil.....	62
Brána ke hvězdám.....	62

POSLEDNÍ TAJEMSTVÍ KOLEM ZMIZELÉ OSTROVNÍ ŘÍŠE ATLANTIDY.....	64
ZÁHADNÉ MAPY.....	64
Kronika Navigatio sancti Brendani.....	64
Mapa „Vinlandu“.....	65
Mapa Ameriky Martina Waldseemüllera.....	65
Mapa Jižní Ameriky Henrika Martella.....	65
Eratosthénova mapa.....	65
Zenova mapa ukazuje Grónsko bez ledu.....	65
Mapa Antarktidy zhotovená 250 let před jejím objevením.....	66
ZA VŠECHNO MŮŽE PLATON.....	67
PÁTRÁNÍ PO PŮVODNÍCH TEXTECH.....	69
ATLANTIDO, KDE JSI?.....	71
„DŮKAZY“ POD VODOU.....	74
„MU“ A „PODMOŘSKÉ MĚSTO“ U OKINAWY.....	76
SKRÝVÁ SE ŘEŠENÍ VE STŘEDOMOŘÍ?.....	79
BYLA ATLANTIDA UŽ DÁVNO OBJEVENA?.....	81
A PAK TU BYLA JEŠTĚ TRÓJA.....	83
„NEČITELNÁ“ PÍSMÁ.....	85
Ryté symboly staré 300 000 let.....	86
Jeskyňní nápisy z doby ledové.....	86
„Nápis z La Pasiegy“.....	86
Úžasné znaky z Harappy.....	87
Michiganské tabulky.....	87
Zlatá deska s motivy neznámé bohyně.....	87
Disk z Festu.....	87
Etruský spirálový text na olověné desce z Magliana.....	88
Záhada etruského písma.....	88
Krétské hieroglyfické písmo.....	88
Tajuplné ryté symboly z megalitických hrobů v Portugalsku.....	89
Idoly s neznámými písemnými znaky.....	89
Záhada mluvících holí kohau rongo rongo.....	89
KOLUMBUS PŘIŠEL JAKO POSLEDNÍ.....	90
Antropologické otazníky.....	91
Doklady neznámých kultur v brazilském pralese.....	92
Japonští mořeplavci před 5000 lety v Ekvádoru.....	92
Číňané v Mexiku.....	92
Spojitosti mezi Čínou a Jižní Amerikou.....	93
Staré vazby k Vnitřnímu Mongolsku.....	93
Negroidní skulptury ze starého Mexika a Ekvádoru.....	93
Římané a Řekové ve staré Americe.....	93
Fénický dokument z Massachusetts.....	94
Hliněné figury z Mexika se semitskými obličejovými rysy.....	94
„Vikingské mumie“ z Peru.....	94
Normanské osídlení u L'Anse aux Meadows.....	95
Runový kámen z Kensingtonu.....	95
AŽ KLESNE KE DNU NAŠE KULTURA.....	96
POZNÁMKA REDAKCE.....	100
PODĚKOVÁNÍ.....	101

OTÁZKA NA ÚVOD: ZNÁME OPRAVDU SVOU MINULOST?

Často čteme o epochálních vymoženostech, žasneme nad vynálezem, který nám ukazuje novou cestu, a docházíme k názoru, že globální pokrok je dítětem 20. století. Jaké všechny perspektivní novinky nespatriřly světlo světa v minulých desetiletích?

Jsme ale vskutku první, kdo dostal do vínku kreativitu a vynalézavost? Uskutečňují se geniální myšlenky teprve v současnosti? Kdo tomu věří, podléhá závažnému omylu. Po celé zeměkouli byly a jsou roztroušeny úžasné pozůstatky minulosti a stále znovu se dobývají ze země. Ukazují nám, že už prastaré vyspělé kultury byly schopny podávat maximální technologické výkony a mnohé technické vymoženosti novověku byly často vynalezeny už dávno, jen jsme je „znovuobjevili“. Jde většinou o bizarní, nezdídká utajované nebo přehlížené objevy, jejichž původ, vznik a význam zůstává vědcům stále ještě záhadný.

Kdo ztratil aluminiový opasek v čínském hrobě ze 3. století? Kdo zabil před 4000 lety bizona prokazatelně vysokorychlostní střelou? K jakým účelům sloužily antické křišťálové zvětšovací čočky? Jak si vysvětlit pradávne miniaturní větroně a „zlaté letouny“, které byly nalezeny v Egyptě a v Kolumbií? Jak se hodí starověké elektrické baterie k „divokému“ jezdeckému národu Parthů? Jak je možné, že na reliéfových kresbách z doby faraónů jsou znázorněny přesné elektrotechnické detaily? Co pohledává aparatura k výpočtům hvězdných konstelací v před-křesťanské době? Jakými promyšlenými metodami byly zpracovány tajuplné křišťálové lebky Mayů a Aztéků? Jak je možné, že archeologické artefakty přinášejí precizní informace o genetice? To všechno jsou pozůstatky dávno zmizelých kultur, které nám jsou dodnes záhadou.

Stejně nevysvětlená zůstávají výrazná znamení na zemi, jako třeba ty v peruánské Nazce, která jsou vidět pouze ze vzduchu a vnukají myšlenku, že původní obyvatelé dovedli létat.

Užasle stojíme před výkony antického inženýrství, jako jsou pyramidy, mayský systém kanálů nebo komplikované lékařské operační techniky raných kultur. Byly mohutné sloupy slavného kamenného kruhu ve Stonehenge kdysi součástí prehistorické astronomické observatoře? Různé detaily tohoto proslaveného areálu této domněnce nasvědčují. Odkud vzali naši předkové už před tisíciletími tyto úžasné znalosti?

Mnohé historické a prehistorické výtvořiny jsou tak úchvatné, matoucí a neuvěřitelné, že na ně hledíme víc než fascinovaně a mnohdy i nechápavě. Jako by se nehodily do důvěrně známého školometského obrazu světa. Jejich příčinný smysl je dávno zapomenut a většinou mu nerozumíme, a právě zde se pouštět do díla smělí myslitelé a docházejí k názoru, že v tom možná měli prsty poslové mimozemské kultury. Vznikají stále dobrodružnější teorie. Ale co je skutečným klíčem k těmto fantastickým tajemstvím? Současně s tím, jak se rozšiřují vědomosti, objevují se také nové problémy. Mnoho se jich už vysvětlilo; jenže vzápětí se už na obzoru rýsují další tajemství. Naše vědění roste, ale záhady zůstávají. Obraz naší minulosti se vyznačuje hrubými nesrovnalostmi. Mnohé technické objevy a vynálezy, pocházející zdánlivě z novověku, byly známy už ve starověku a opět se během staletí ztratily. Z toho však plynou další otázky, a tak leckterý nic netušící současník začne horlivě hloubat, když se střetne tváří v tvář neuvěřitelným pokladům a arzenálům.

Bude snad třeba přepsat dějiny lidstva? Budeme muset upravit, revidovat onen historický obraz světa, který nám stále znovu nabízí školní moudrost? Vskutku existují dobré důvody pro toto smělé tvrzení, neboť se mnozí objevené pozoruhodnosti, jež zavdávají příčinu k novému úhlu pohledu. Mimořádným nalezištěm je Egypt se svými poklady z dávné faraónské říše.

„Neznáme Egypt — jen si namlouváme, že ho známe.“ Toto odvážné tvrzení se připisuje profesorovi Howardu Carterovi, egyptologovi, jemuž se v roce 1922 podařilo objevit v Údolí králů poblíž Luxoru zasypaný hrob Tutanchamona, který zemřel v mladém věku.

Carter má pravdu. V zásadě víme vskutku velmi málo o Egyptě, o jeho průkopnické kultuře, o jeho počátcích a úžasných vědomostech jeho veleknězi. Dokonce i staří Řekové, tento věru kulturní, vzdělaný národ, nemohli jinak než se uchváceně rozplývat nad poklady staroegyptského vědění. Slavný dějepisec Herodotos doputoval osobně až k Nilu, setkal se s vysokým kněžstvem a snažil se od těchto moudrých mužů dozvědět vše cenné — a musel se spokojit s poloviční pravdou. Nechal se ošálit a domníval se, že získal všechny vědomosti říše faraónů. Nicméně chrámoví kněží v Thébách zamlčeli svá skutečná tajemství z dobrého důvodu; Koneckonců byli povinni jako zsvěcenci a alchymisté chránit své znalosti. Ty však nesmírně přesahovaly ostatní úkoly kněžstva, spočívající v hlásání rýry.

Později se egyptologie, která se snažila prozkoumat starověký Egypt, dopustila stejné chyby jako před ní Řek Herodotos. Podcenila zralost staroegyptských apoštolů kultury. Když totiž byla v roce 1799 poblíž přístavního města

Rosette nalezena prehistorická stéla s výnosem krále Ptolemaia V. sepsaná ve třech jazycích a po dvou desetiletích se podařilo rozluštit text, domnívali se archeologové, že znají dějinný vývoj a kulturní výdobytky Egypta.

Stěží nějaký egyptolog dnes nezpochybňuje tvrzení, že díky překladu hieroglyfů na slavné Rosettské desce známe celou pravdu o vzestupu a osudu starého kulturního národa sídlícího na březích Nilu.

Jaký to ukvapený závěr!

Většinu pradávných textů se sice podařilo přeložit, jenže jejich příčinný význam se i nadále vzpírá pochopení. Kněží používali skrytá zaklínadla podobná kódům, která dokázali pochopit, číst a psát pouze zasvěcenci a chrámoví duchovní. Prostému lidu bylo toto písmo cizí.

Taková nesrozumitelná „svatá písma“ a zašifrované texty existují dodnes. Ortodoxní školometi je obvykle odkazují do říše neznámých kultů, magických praktik a nepochopitelných symbolů, nebo je hodnotí jako „chybné interpretace“. Protože jejich účel je nejasný, jsou často ignorovány, nebo dokonce utajovány archeologické relikty a objevy, které horliví badatelé vyhrabali z pouštního písku nebo v chrámových a pohřebních areálech.

Nejasné jsou např. příčiny radioaktivního záření naměřeného ve staroegyptských mumiiích nebo používání antického jadrového vrtání v kamenném ruinovém poli v Abúsíru. Jak staří Egyptané přepravovali obrovské monumenty, když údajně neměli žádné technické pomůcky? Jak dokázali dopravit memnonské kolosy vážící 1000 tun na vzdálenost 600 kilometrů proti proudu Nilu z Mokattamských hor až do Théb? Jak převezli na stejnou vzdálenost obrovskou sochu Ramesse II., vážící 1200 tun? Jak přepravili obelisky o hmotnosti až 400 tun na vzdálenost 200 kilometrů z Asuánu do Luxoru a Karnaku? V Asuánu leží dodnes největší obelisk, jaký kdy byl nalezen: je 42 metrů dlouhý a váží 1200 tun. Jak tehdy mohli lidé transportovat něco takového?

Vzhledem k těmto hmotnostem a rozměrům se zdá mylná obvyklá hypotéza založená na použití dřevěných válců, ale podle názoru klasické archeologie nepřicházejí jiné možnosti v úvahu. Užasle stojíme před mohutnými pyramidami a obdivujeme epochální inženýrské výkony, jež jsou s nimi spojené. Žádné jiné stavby neuchovaly svá tajemství tak dobře jako pyramidy v Gíze. Do dnešního dne se vědci přou o to, jak se stavěly a k jakému účelu vlastně sloužily. Návrhů na řešení týkající se tohoto divu světa je mnoho, žádný z nich ale ve skutečnosti nezní příliš přesvědčivě.

Kdyby byla Chufuova (Cheopsova) pyramida pouze faraónova hrobka, proč v ní jsou tři pohřební komory? Jaký smysl mají úzké šachty vedoucí z Královniny a Královy komory? Jsou v kamenných zdech ještě neobjevené duté prostory? Pomocí minirobota Upuaut našel německý inženýr Rudolf Gantenbrink v roce 1993 záhadné „dveře“. Proč mu úřady v následujících devíti letech bránily v dalších výzkumech? Teprve nedávno se uskutečnilo pochybné mediální divadélko, kdy byly „šachtové dveře“ údajně v přímém přenosu provrtány. Kamera následně ukázala dutinu s další kamennou deskou připomínající dveře. K čemu slouží, co se za ní skrývá?

Dohady panují také o stáří a technické dokonalosti starověkých divů světa. Zvláštní význam zde má hvězdná obloha, neboť uspořádání pyramid v Gíze odpovídá přesně postavení pásových hvězd uprostřed Orionu. Ale jak je to možné? a jak stará je ve skutečnosti Sfinga — strážkyně pyramid? Geologické výzkumy ukázaly, že tento kamenný kolos může být mnohem starší, jeho vznik lze odhadovat dokonce až do doby 10 000 př. n. l.

Existovala nějaká neznámá vyspělá kultura už před faraóny? Odkud vzali staroegyptští kněží tak důkladné astronomické, chemické, geometrické a medicínské znalosti, které získali naši učenci zčásti až v posledním století?

Egyptské mýty vyprávějí o návštěvnících z „moře světa“, kteří připluli na počátku věků „z nebe“ na slunečních bárkách. Jim se připisuje vědecký rozmach faraónské říše. Kdo byli tito cizinci? Kde byl jejich domov? Že by starověké národy přece jen byly poctěny návštěvou z kosmu? Tyto sporné otázky dodnes vzrušují leckterou mysl.

Neméně horečně se diskutuje o sporném tématu jménem Atlantida. Příběh potopeného kontinentu zaměstnával lidstvo od nepaměti a neodolatelně přitahuje dodnes. Existovala nějaká vyspělá kultura už před Sumery? Kde leží kolébka našeho dnešního společenského řádu? Byla potopená Atlantida pramáti civilizace? Nebo tato báje opředená ostrovní říše vůbec neexistovala? Těmito otázkami se dodnes zabývají stovky vědců, badatelů, ale také šarlatánů a fantastů. Dosud bohužel bez průkazného úspěchu, ať už v tom či onom ohledu. Horliví stopaři se vydali na cestu a mají v úmyslu lokalizovat Atlantidu na více než padesáti místech na zeměkouli, třeba v Tróji, v Atlantském oceánu, na Bahamách nebo ve Středozezemním moři. Hledání započalo už ve starověku a pokračuje i v 21. století.

První odkazy na tajuplný kontinent nalezneme už v textech „Kritiás“ a „Tímaios“. Řecký učenec Platon v nich popisuje subtropický kontinent z doby přibližně před 2350 lety, na němž žily miliony lidí. Na severu byla pevnina chráněná horami, bylo na ní mnoho vodních toků a rozmanitá fauna. Úrodné nížiny křižovaly četné kanály a zavlažovaly půdu. Hlavní město s Poseidonovým chrámem bylo obeháno mohutnou pobronzovanou zdí. Chrám a paláce se třpytily zlatem a stříbrem.

Po celá staletí (asi 12 000 až 9000 př. n. l.) byli Atlantané podle Platona vládnoucí civilizací ve své polovině světa. Jejich impérium se táhlo až k hranicím Egypta a Itálie. Moudrý a spravedlivý král prý kdysi vládl této rajske velmoci, jež považovala za nejvyšší hodnoty bratrství a mravnost. Vposledku se ale, jak píše Platon, Atlantané „plnili nespravedlivou ziskovostí a mocí“ a snažili se podrobit si celé Středozezemí. Nakonec je odrazili předkové Řeků.

Poté, jak líčí Platon ve formě dialogu, Atlantidu pohltilo „v jeden krutý den a noc“ moře.

Je to všechno jen filozofická bajka? Bylo by možné tuto pověst vskutku odbýt jako básnický výmysl pobízející ke ctnosti a skromnosti, nebýt spousty nových ohromujících indicí a archeologických objevů, nabízejících historický podklad pro vážnou diskusi o této legendě. Už Platon sám ve své zprávě čtyřikrát zdůrazňuje, že je to pravdivý příběh, který mu předal zákonodárce Solón.

Kterými doklady lze znovu rozvířít debatu o Atlantidě? Souvisí pověst o potopě, jež je dochována v mnoha kulturách a mýtech na Zemi, se zánikem ostrovní říše? Byl to impulz k celosvětové katastrofě? Kde leželo mohutné námořní impérium se svou vyspělou kulturou? Existují ještě nějaké pozůstatky, jež by mohly dosvědčit dávnou realitu? Ukazují ještě další stopy na potopené prehistorické civilizace?

Atlantida a otázka původu naší kultury, to nejsou v žádném případě uzavřené záležitosti. Vzrušení přinášejí nové záhadné objevy. Dráždivost tajemství, schopnost rozumu a síla fantazie — to vše je důležité při hledání pravdy. Zvu vás, milí čtenáři, na následujících stranách na dobrodružnou výpravu časem do naší minulosti, která byla možná fantastičtější, než se nám snaží namluvit učené knihy. Přesvědčte se sami podle hesla, jež lze vztáhnout také na Atlantidu: Pravda se mnohdy potopí, ale neutopí...

Reinhard Habeck

I.

POSLEDNÍ TAJEMSTVÍ OBESTÍRAJÍCÍ ÚŽASNÉ VĚDOMOSTI NAŠICH PŘEDKŮ

„Všechno už to jednou bylo.“

Karl Ferdinand Gutzkow, německý romanopisec (1811–1878)

ZÁHADY Z CELÉHO SVĚTA

*„Ten, kdo něco vymyslí pro všechny,
sklízí zprvu posměch povšechný.
Když tupci konečně pochopí jeho objev,
Považují ho za samozřejmý jev.“*

Wilhelm Jensen, novinář (1837–1911)

ZTRACENÉ A ZNIČENÉ VĚDĚNÍ

Z dávných vědomostí prastarých kultur zbyly jen fragmenty. Vědci zabývající se starověkem musejí často pracně skládat z těchto zlomků jakousi mozaiku. Nesmí však nikoho udivovat, že v této skládačce chybí většinou důležité kamínky, a proto zůstává tento obraz naší minulosti útržkovitý, zamlžený a neprobádaný.

Stěží si lze zcela vysvětlit už jazykový svět našich předků. Nikdo neví, kdy nebo kde jazyky vznikly, který z nich byl první nebo která řeč je nejstarší z těch, jimiž se dodnes mluví. Existují domněnky, že první hláskové signály pocházejí ze světa zvířat, že napodobují ptačí štěbetání. Tímto neobvyklým způsobem se „švitoří“ např. ve východoturecké vsi Cuskoj. Proto se jí také říká „ptačí ves“. Místní obyvatelé napodobují štěbetání a trylkování opeřenců tak dokonale, že je lze stěží rozeznat od skutečného ptačího švitoření.

Podobné je to u Guanchů, tajemných, urostlých bílých praobyvatel Kanárských ostrovů. Když se s nimi ve 14. století setkali španělští a portugalská mořeplavci, dorozumívali se Guanchové zvláštním pískáním a předávali si takto zprávy z jedné hory na druhou. Vypomáhali si tímto komunikačním systémem rovněž, když marně bojovali proti španělským dobyvatelům. Současně s tím, jak mizel jazykový systém, upadaly postupně v zapomenutí také taje a vědomosti příslušné kultury.

Problematiku spojenou s písmem a řečí podrobně představil Harald Haarmann ve svém fundovaném díle *Universalgeschichte der Schrift* (Univerzální dějiny písma) a zabýval se v něm následujícími otázkami: Které písmo je nejstarší? a Proč je lidstvo vynalezlo? Počátkem 90. let minulého století se vědci domnívali, že našli nejstarší civilizaci na světě, v níž se prokazatelně používalo písmo. Šlo o staroevropskou kulturu Vinča, pojmenovanou podle srbské vesničky Vinča ležící asi 14 km od Bělehradu. Tam v roce 2000 našli popsané hliněné figurky, jejichž stáří bylo stanoveno přesnou datovací metodou — pocházejí z 6. tisíciletí př. n. l. Do té doby byly považovány za nejstarší formy písma sumerské svitky a staroegyptské nápisy z doby kolem 2600 až 3000 př. n. l. Nyní však vychází najevo, že písmo z Vinči je o tři tisíciletí starší. Protože ale tamní jazyk už dávno upadl v zapomenutí, nelze příslušné písmo přečíst. Nejnovější objevy francouzských vědců dokládají, že používání prvních písemných znaků je třeba datovat ještě mnohem hlouběji do minulosti. Staré kamenné kresby ze Sýrie totiž ukazují piktogramy, jež zjevně odpovídají moderním tvarům písma.

a co na druhé straně zeměkoule — v Latinské nebo Střední Americe? Znalí tam už před tisíciletími písmo? Dogmatická věda zastává názor, že skutečné písmo neznali ani Inkové, ani jiné předchozí či souběžné jihoamerické kultury. To si lze ovšem jen stěží představit, když si připomeneme třeba precizně opracované kamenné monumenty z Tiahuanaka nebo rozlehlé ruinové pole „Puma punku (Pumí brána)“ poblíž bolivijského jezera Titicaca. Jak mohla být vybudována tato impozantní stavební díla bez předchozích písemných plánů? Skutečnost, že mohlo velmi dobře existovat písmo v nějaké formě, dokládá fragment pergamenového svitku od jezera Titicaca. Vědci Anke a Horst

Dunkelovi našli tento artefakt na jedné ze svých cest po světě a vyfotografovali si ho. „Švýcarský cestovatel a spisovatel Johannes Jacob von Tschudi se v polovině 19. století v jedné ze svých knih poprvé zmínil o pergamenovém svitku s hieroglyfickými znaky,“ vyprávějí mi Dunkelovi. Výzkumy prováděné v bolivijském Ústavu pro antropologii, etnologii a rané dějiny prokazují podobnost s písemnými symboly, jež byly nalezeny vytesané do kamene v ruinách obou posvátných ostrovů v jezeře Titicaca. Vědcům byla zvláště nápadná podobnost s nápisy na Velikonočním ostrově. A kde se uchovává tento jedinečný dokument se záhadnými tajnými znaky, jež se zatím nepodařilo přeložit? „Pergamen objevený von Tschudim je možné stále ještě spatřit v La Pazu,“ prohlašuje Horst Dunkel, ale vzápětí dodává: Je ovšem třeba, abyste věděli o jeho existenci, chcete-li ho objevit v Casa de Murillo v Calle Jaén, v domech z koloniální doby, jež byly mezitím renovovány a přestavěny na muzea.“

Formy písma z mladších období, které už byly rozluštny, nás nemusejí vždy dovést ke správným závěrům. Kvůli směšování svou podstatou stejných pojmů dochází téměř bezděčně k nedorozuměním. Nezřídka (pokud vůbec) je možné jen velmi namáhavě zjistit příčinný význam nějakého slova. Tak třeba v egyptské mytologii mají styčné body následující hesla: představa nebeské klenby v podobě sokola, Hor-sokol jako bůh, sokol jako pták, Hor-hut coby okřídlený sluneční kotouč, okřídlené slunce, oheň dštící had, slunečního oko, Reovo oko, „jedinečné“ Atumovo oko, slunce coby hvězda, sluneční člun, jitřní bárka, „posvěcené“ Horovo oko, sluneční oko coby bohyně Hathor, sluneční oko coby sluneční bohyně, bůh Thovt coby měsíční oko a mnoho dalších podob. Dlouhý seznam pojmů, které se povrchně řečeno vždy nějak pojí se Sluncem nebo jinými hvězdami, ve skutečnosti ale je třeba na ně nahlížet mnohem diferencovaněji.

K dalšímu zmatení přispívají rozdílné překlady starých textů. Je to způsobeno zaprvé tím, že se tvary písma během staletí měnily, zadruhé tím, že starověcí kněží používali tajné písmo, které znali jen oni a které se stále ještě nepodařilo beze zbytku rozluštit, popř. zůstává i nadále skryt jeho význam. Zatřetí je to dáno tím, že z matoucích textů nelze vyčíst nic skutečného, reálného, protože se spokojují spíš se symboly a náznaky. a začtvrté není výklad jednoho určitého slova vždy jednoznačný.

Zůstaňme u příkladu starého Egypta. Výraz pro „oheň“ lze přeložit rovněž jako „vyzáření“ nebo „lesk“. Nebo si vezmeme výraz pro „vystoupat“. Znamená také „vycházet“, „vznést se“, „vystoupit“ „létat“, „vylézt“ a „vzdálit se“. Vzhledem k tomu je pochopitelné, že musí nevyhnutelně docházet k interpretačním nesrovnalostem, které občas končí ve slepé uličce. Jedno by mělo být jasné: Když původní prameny popisující létající přístroj, který „putuje Sutechovými místy nebes v podobě okřídleného slunečního kotouče, lesknoucího se jako slunce, řízeného Tefnutou a Šuem a vzlétajícího z města Heliopolis,“ pak se tím nikdy nemíní Slunce, natož Měsíc.

Staré vědění bývá nejen mylně chápáno, ale také bylo během krví nasáklých dějin lidstva často zničeno; záměrně, vandalsky, s brutální panovačností a z náboženského fanatismu. Zvláště důkladně si lidé počínali v oněch dnech, kdy se do Rosettské desky patrně tesal nápis — v oněch dnech, kdy vládli učení králové starověkého Egypta Ptolemaiovci, bylo vytvořeno jedno z největších kulturních center, které kdy v antice existovalo: Alexandrijská knihovna.

Tato knihovna v sobě sdružovala potenciál moderního světového univerzitního města a obsahovala globální sbírku nekonečně cenných svitků, na nichž bylo napsáno veškeré vědění oné doby i to, které se dochovalo z dávné minulosti. Když Julius Caesar dlel na návštěvě u egyptské královny Kleopatry, ukvapeně útočící římsí vojáci způsobili pustošivý požár, jemuž padlo za obět' značné procento ze 700 000 svitků uložených v knihovně. Marcus Antonius, který nechal tento kulturní stánek opět postavit, si získal Kleopatřinu přízeň v neposlední řadě také proto, že jí náhradou za spálené spisy daroval 200 000 svitků.

Alexandrijská knihovna v následujících desetiletích jen vzkvétala. Přetrvala až do roku 389 n.l., než ji na rozkaz císaře Theodosia opět vypálila zdívočelá tlupa „křesťanů“, popichovaná alexandrijským biskupem, proslulým náboženským fanatikem. Lidé, kteří se zajímali o matematiku a astronomii, zaplatili svou badatelskou vášeň a vědyctví životem. Do plamenů bylo vhozeno víc než půl milionu svitků. Co zbylo, zničili hněvem zaslepení válečníci chalífy Umara.

Podobně jako v případě náboženstvím maskovaného řádění v Alexandrii, kde se proměnilo v popel neocenitelné vědění pocházející z třiceti předchozích staletí, probíhalo rovněž zničující náboženské tažení katolických misionářů proti záznamům starých nauk indiánských kultur v Jižní, Střední a Severní Americe. Před více než pěti sty lety zamířil Kryštof Kolumbus — Španěly nazývaný Colón — na západ, aby objevil cestu do Indie Atlantským oceánem. Aniž to údajně tušil, našel nový kontinent. Po něm pak následoval jako heroická christianizace velebený výboj bílého muže, který nebyl ničím jiným než řetězcem násilí, strašlivých zločinů a vyvražďování celých národů. Vykořenění potomci zbedačelého lidu, jako např. hrdí Siouxové a Apači, dnes obývají ubohé rezervace a představují už jen 0,5 promile obyvatelstva Ameriky. Téměř úplně vyhlazení indiánů se dotklo také jejich kulturního dědictví. Písemná svědectví Mayů a Aztéků podlehla zkáze a žoldáci lačníci po zlatu dodatečně vyplenili cenné majetky původních obyvatel Ameriky. Byl navždy ztracen poklad indiánské kultury, ojedinělý ve světových dějinách.

Píšeme rok 1901 (některé prameny udávají rok 1902), je Bílá sobota. Vlny vysoké několik metrů si pohazují s malým potápěčským člunem jako s ořechovou skořápkou. Egejské moře zase jednou „řádí“. Muži na palubě mají plné ruce práce a dělají všechno pro to, aby se plavidlo nerozbito o útesy. Řečtí potápěči se rozhodli ponořit pod hladinu poblíž skalnatého řeckého ostrova Antikythéry — v té době ale zuřila bouře a hrstka námořníků byla ráda, že je vlny nespláchnou do moře.

Druhý den ráno už nic nenasvědčovalo, že ještě včera zuřila bouře. Obloha byla zářivě modrá, moře klidné, zkrátka a dobře krásnější velikonoční neděli nebylo možné si představit. Egejské moře se ukazovalo z nejmírumilovnější stránky. Potápěči se nachystali k lovu podmořských hub. Jenže náhle bylo všechno jinak. Pozornost potápěčů nezbudily houby — nýbrž ztrouchnivělý vrak lodi.

Kutr ležel na mořském dnu v hloubce asi šedesát metrů. Už první prohlídka lodi odhalila cenný náklad: mramorové a bronzové sochy, drahocenné vázy — a k tomu cosi nedefinovatelného. Potápěči vše opatrně ovázali a vyzvedli na palubu. Posléze dovezli neobvyčejné nálezy do Atén. a zatímco naši lovci mořských hub se vrátili na širé moře, aby si opět vydělávali na živobytí, začala se jinde nová kapitola podmořské archeologie.

Aténští vědci se okamžitě vrhli na cenné nálezy a snažili se vypátrat, z které doby pochází loď a její vzácný náklad. Zprvu se nemohli shodnout. Především proto, že několik bronzových soch pocházelo zjevně z doby kolem roku 400 př. n. l., zatímco u mramorových soch se brzy zjistilo, že jde o pouhé kopie pocházející jednoznačně z pozdějšího období. Různé hliněné úlomky zase ukazovaly na dobu vzniku kolem roku 100 př. n. l. Další výzkumy konečně jasně a jednoznačně doložily, že obchodní loď se potopila v letech 100 až 50 př. n. l., když se plavila do Říma.

Zvídavosti jednoho mladého řeckého archeologa vděčíme za to, že byl objeven záhadný předmět, kterého si do té doby nikdo nepovšiml. Když potápěči vyzvedávali náklad z vraku, vytáhli rovněž několik nedefinovatelných, silně zkorodovaných úlomků obalených řasami. Zdálo se, že ani po odstranění řas není možné poznat, o co jde. Nikdo z podmořských archeologů nejevil zájem o důkladnější výzkum podivných nálezů, a tak se společně s jinými neidentifikovanými předměty povalovaly v koutě archivu Národního archeologického muzea v Aténách — dokud je neprobudil ze spánku jako princ Šípkovou Růženku mladý archeolog Valerios Staios.

Staiovu instinktu vděčí archeologie za jeden z nejmimořádnějších objevů minulého století. Řeka zaujala především skutečnost, že mu předměty nalezené v hromadě nákladu antické lodi nápadně připomínaly mechanismus bronzových hodin. Jeho podezření se potvrdilo při bližším ohledání. Jednotlivé úlomky byly zhotoveny skutečně z bronzu a na několika místech do nich byly navíc vyryty antické symboly.

Valerios Staios si nenechal svůj objev pro sebe. Předložil rozlámaný nález kolegům v muzeu. Jak se dalo očekávat, učenci se začali zabývat pravou identitou kovového předmětu. Jaký význam měl kdysi tento přístroj? Byl opravdu starý víc než dva tisíce let?

Několik archeologů považovalo podivnou věc za hvězdářský výškoměr nebo navigační přístroj. Dobu vzniku datovali nepochybně do 1. století př. n. l. Nicméně různí badatelé odmítali zmíněný výklad jako příliš dobrodružný — a protože jak známo nemůže existovat nic, co podle názoru mnohých učenců neexistuje, shodli se „nevěřící“ na tom, že tento bronzový přístroj někdo hodil do moře pravděpodobně až o několik staletí později a čistou náhodou dopadl rovnou mezi jiné umělecké poklady uložené v lodi z předkřesťanské doby.

Vzdor kontroverzním názorům si však všichni uvědomovali, že bronzový nález je jedinečný, a rozhodli se, že při vhodné příležitosti přístroj důkladně prozkoumají. Nikdo však netušil, že potrvá ještě pět desetiletí, než bude možné uskutečnit tento chvályhodný záměr. Podnět k tomu přišel tentokrát z Ameriky.

V roce 1958 byl britský fyzik a matematik, doktor Derek de Solla Price, pověřen čestným úkolem. Obrátila se na něj Americká filozofická společnost a požádala ho, aby odjel do Řecka a v Aténách prozkoumal záhadný přístroj ze starověku. Odpovědní pracovníci Národního archeologického muzea s tímto záměrem souhlasili.

Doktor Price se ochotně ujal úkolu. Již předtím slyšel a četl o podivném nálezu z antické doby. Kromě toho — i to byl důvod, proč přijal nabídku — se Price vždy zajímal o historický vývoj řecké vědy. Jakmile Brit přijel do Atén, začal se zabývat neobvyklým mechanismem. Později popsal tento artefakt jako „plášť s číselníky na vnější straně, v němž je upevněn velmi komplikovaný systém ozubených koleček. Připomíná dobře postavené hodiny z 18. století.“

Číselníky chránila dvířka připevněná k plášti střežejí. Na dvířkách stejně jako i na jiných místech přístroje objevil Derek de Solla Price starořecké nápisy: popis konstrukce, jakož i funkce nástroje. Přední číselník ukazoval jak chod Slunce zvířetníkem, tak také východ jasných hvězd a jejich postavení v průběhu roku. Naproti tomu se zdálo, že zadní číselník znázorňuje fáze Měsíce a postavení planet. K přednímu číselníku navíc patřil kluzný kroužek, který sloužil zřejmě k přesnému nastavování. Přístroj se totiž řídil podle egyptského kalendáře, který ovšem neznal přístupný rok, a proto ukazoval rok kratší vždy o čtvrtinu dne.

Ke své lítosti Price zjistil, že dřevěné součástky postupem času vyschly, scvrkly se a nakonec se rozpadly. Vědec

tak byl připraven o možnost získat veškeré detailní informace o kdysi celém přístroji. Většina písemných znaků zmizela společně s valnou částí dřevěné schránky.

Britovi nicméně zůstalo ještě asi dvacet zachovalých ozubených koleček. Všechna byla z kovu s nízkým obsahem cínu. Pod nimi se nacházela poměrně složitě vyhlížející kombinace ozubených koleček. Musela ve své době fungovat podobně jako diferenciální převodovka. Pro doktora Priceho to byl zásadní poznatek a získal ho pomocí nejmodernějších vyšetřovacích metod (např. prosvícení rentgenovými paprsky nebo zářením gama). Vědci se kromě toho poštěstilo odstranit z přístroje všechna cizí tělíška. K tomu bylo nutné vložit plášť přístroje — který měří 15 x 30 cm a je velký asi jako cestovní psací stroj — do kyselých lázní, aby se dal přezkoumat materiál, z něž byl přístroj zhotoven. Tímto způsobem se doktoru de Solla Pricemu podařilo rekonstruovat původní vzhled a složení mechanismu z Antikythéry. Antický „předmět“ sestával v úplném stavu z asi čtyřiceti ozubených koleček, kromě toho měl devět nastavitelných stupnic, jakož i tři osy na základní desce. Naštěstí se zachovalo také středové kolo. Má 250 zubů a každý z nich měří přesně 1,3 mm.

Nejen doktora Priceho ohromilo, s jakou přesností byl „strojek“ zhotoven. Odchylky činily pouze desetiny milimetru a tím věrohodnější byly údaje a hodnoty naměřené touto aparaturou. Britského vědce získané poznatky velmi udivily, byl totiž do té doby přesvědčen, že staří Řekové se nezajímali o experimentální vědu. V roce 1959 napsal Price do časopisu *Scientific American* odvážně: „Je poněkud hrozivé vědět, že se Řekové krátce před zánikem své civilizace natolik přiblížili našemu věku, a to nejen svým myšlením, nýbrž také svou vědeckou technologií.“

Derek de Solla proto došel k jedinému závěru: Zdá se, že to byl vskutku jakýsi počítač, který dokázal zaznamenávat a měřit chod Slunce, Měsíce a pravděpodobně také planet.

Tento pozoruhodný soud uveřejnil fyzik v březnu 1962 ve vědecké publikaci *National History* (Národní historie). V každém případě musíme po nález mechanismu z Antikythéry opravit obvyklé představy o historii a přiznat, že naši předkové byli schopni dosáhnout úžasné vysokého stavu techniky. Doktor Price byl ostatně už před několika desetiletími přesvědčen o tom, tento vysoce citlivý přístroj nemohl být první ani poslední svého druhu, třebaže se dosud nikde nenašlo nic srovnatelného. „Úspěch“ zaznamenalo ovšem už ve 13. století několik historiků, kteří objevili „počítač“ řídicí se islámským kalendářem s podobně fungujícím mechanismem.

Oceánograf a inženýr Walter Bascom — vedoucí Coastal Water Research Projects, jehož cílem byl průzkum ekologie pobřežních vod — poskytuje ve své knize *Také Řím leží na mořském dně* další podrobné údaje o záhadném nález u břehů Antikythéry: „Obě stupnice jsou nastaveny tak, aby se jejich fáze při 13,5 °C neshodovaly, což je situace, která mohla nastat v letech 200, 80 a 40 př. n. l. Nicméně jedno znamení naznačuje, že přístroj byl „naprogramován“ na rok 82 př. n. l., což byl patrně rok, kdy se loď potopila. Použité řecké výrazy se podobají slovům na jiném nápisu, jehož autorem byl v roce 77 př. n. l. Geminus z Rhodu. Proto se také jemu předběžně připisuje autorství mechanismu. Jinak neexistuje žádný nález, který by se rovnal tomuto pozoruhodnému nástroji...“

Do jaké míry zmátla a zřejmě zčásti mate dodnes tato skutečnost vědecký establishment, dokazuje kategorický zákaz vystavovat tento mechanismus veřejně v aténskému Národním archeologickému muzeu. Dokonce i když byl tento zákaz zrušen a bylo konečně vystaveno několik součástí přístroje, navrholo ředitelství aténskému muzeu umístit antický přístroj ve velkém muzejním sále bez jakéhokoli popisku. Kdo cíleně nepátrá po tomto „předhistorickém počítači“, vystavuje se nebezpečí, že projde bez povšimnutí kolem vitríny, kde je uložen. Že se to nestává ojediněle, o tom jsem se mohl přesvědčit osobně, když jsem muzeum několikrát navštívil. V celém světě se s neobvyklými archeologickými „poklady“ často zachází macešsky, v nejpříznivějším případě se vystavují zcela anonymně nebo se na ně práší v depozitářích. Pozorní návštěvníci Egyptského národního muzea v Káhiře objeví kovová „ozubená kolečka“, různé nivelizační přístroje (hloubkoměr a úhломěr), jakož i prehistorické stříbrné hřeby. a najdou také jednu kuriozitu: nerezový ocelový nůž, který spočíval v Tutanchamonově hrobce.

SVÁTOSTI Z KŘÍŠŤÁLU A DRAHÝCH KAMENŮ

Nesrovnalosti v naší minulosti vystavují současné vědce tvrdé zkoušce a zpochybňují naše tradiční pojetí dějin. Svědčí o tom mimořádné nálezy z křišťálu, mj. tajemné lebky, masky z křemene, antické optické čočky nebo neznámé kultovní předměty.

Již neandrtálci dovedli precizně opracovávat předměty z křišťálu. Přitom byli tito pravěcí lidé považováni za „primitivní“. Přesto nijak nezaostávali za homo sapiens ve výrobě nástrojů, v oblečení a technice lovu, měli dokonce objemnější mozek než novodobý člověk a pohřbívali své mrtvé, jak dokládají např. nálezy koster v Iráku. O to méně se hodí do obvyklého obrazu fakt, že se rodové linie moderního člověka a neandrtálce rozdělily už asi před 600 000 lety. Mnichovští genetici doložili, že kostnatý tvor z doby ledové je jen velmi vzdáleně příbuzný modernímu člověku. To, že neandrtálci byli mnohem pokročilejší, než se jim obecně přisuzuje, se ukazuje jasně na 50 000 let starých ozdobných předmětech, jako jsou náhrdelníky ze slonoviny, které byly nalezeny ve Francii, stejně jako provrtané vlčí nebo losí zuby.

Neobvyklá památka na neandrtálce je uložena v přírodovědném oddělení Moravského zemského muzea v Brně: opracovaný, asi 10 cm dlouhý pazourek z průhledného křišťálu. Protože tento relikvium nemohl být určen pro lov, domnívají se prehistorici, že opracovaný křišťál se používal ke kulturním účelům. Zatím ještě ale neznáme způsob zpracování ani to, jaké formě kultu sloužil nebo jaký náboženský význam předmět měl.

Kdo kdysi vyráběl takové vzácnosti, musel mít nejen umělecký talent, ale především úžasnou řemeslnou zručnost. Křišťál je nerost, který se vyskytuje často, ale velmi obtížně se taví a svou tvrdostí značně předčí stupeň tvrdosti skla. Křemen se zpracovává převážně při výrobě porcelánu a v průmyslu. Například křemenné sklo vyrobené z čistého roztaveného křemene se skvěle hodí k výrobě chemických nádob. Je prakticky necitlivé vůči náhlým teplotním rozdílům, kromě toho odolává žíravinám a propouští ultrafialové paprsky.

Jde tedy o velmi odolný materiál — a obvykle se dá opracovávat pouze strojově. Protože kosočtvercová struktura křišťálu probíhá spirálovitě a je charakterizována třemi osami, je třeba brát na tuto okolnost ohled při opracovávání. Kdyby se postupovalo proti osám, materiál by se roztrhl. Každý odborník, který má co do činění se zpracováním křemene (např. při výrobě hodiněk), o tom ví své. Přesto existují umělá díla z křišťálu, při jejichž tvorbě se nedbalo na krystalickou strukturu. Dávno zaniklé kultury zjevně měly pokročilé znalosti optiky a prokázaly neuvěřitelnou zručnost v kamenorytectví.

Křišťálové klenoty lze obdivovat v muzeu v Oaxace, v newyorské Blake Collection, v pařížském Trocadéru a v londýnském Britském muzeu.

Tak třeba optická zvětšovací čočka obohacená kyslíčkem česným. Nalezli ji při vykopávkách v egyptském Heluanu. Kyslíčnick česný se dnes vyrábí elektrochemickou cestou. Byl tento postup znám už v prehistorických dobách? V Britském muzeu se nachází další čočka z matového skla, která byla zhotovena už přibližně před 2800 lety. Archeologové ji objevili v jedné asyrské pokladnici v Ninive na břehu řeky Tigris. Mohli snad už tehdy lidé hledět dalekohledy na hvězdy a provádět přesná astronomická pozorování?

Italskému přírodovědci Galileu Galileovi je připisován vynález teleskopu. Protiřecí tomu archeologické nálezy optických čoček a naznačují, že tato broušená skla byla známa mnohem dřív než v 16. století. Víme, že sklo se vyrábělo v Egyptě už kolem roku 3500 př. n. l. Na Krétě a v Malé Asii bylo nalezeno vícero jednoduchých optických čoček, datovaných přibližně do roku 2000 př. n. l. Není nijak zvlášť obtížné sestavit z těchto dvou čoček jednoduchý dalekohled. Galilei se domníval, že dalekohledy znali už „dávní předkové“. V roce 300 př. n. l. vytvořil Eukleidés nauku o šíření a odrazu světla. V dochovaných řeckých textech se popisují zvětšovací skla, jež se zhotovovala ze skleněných koulí naplněných vodou. Prokazatelně pokročilí byli v astronomickém pozorování Babyloňané. Na akkadských a sumerských hlíněných tabulkách, jakož i na asyrských a babylonských svících jsou vyobrazeny hvězdy, kolem nichž krouží planety. Skeptikové v tom spatřují pouhé „náhodné okrasy“. Nicméně v souvislosti s nálezy zvětšovacích čoček se nezdá zase tak za vlasy přitažená myšlenka, že jde skutečně o první znázornění planetárního systému.

Produkty světa vyspělé techniky, jako asféricky broušená skla, která dnes nacházejí uplatnění v precizní optice, byly nalezeny v místech, kde by je žádný archeolog patrně nehledal: v hrobech švédských Vikingů z 12. století. Jsou zhotoveny téměř perfektně. Potvrzují to zkušební oční optikové, kteří podrobili tyto broušené křišťály několikaleté analýze. Když čočku přiložíme např. na nějaký text, získáme obraz, jaký je schopno vytvořit moderní zvětšovací sklo o průměru 5 cm. Avšak teprve v 17. století se podařilo matematikovi René Descartovi teoreticky vypočítat asférické čočky. Skutečné použití tak precizní techniky bylo dosud známo pouze z 20. století. Jak ale potom bylo možné používat takto vyspělou optickou technologii už před osmi staletími? Výzkumníci z americké univerzity v Berkeley chtějí dál zkoumat senzační „vikingskou optiku“. Všeobecně se předpokládá, že tyto neobyčejné nálezy pocházejí z Byzance a Vikingové je získali obchodem nebo loupeží.

K nejužasnějším artefaktům, které byly na naší planetě objeveny, patří broušené lebky z křišťálu a jiných drahokamů. Od té doby, co byly v roce 1927 nalezeny v mayském zbořeném městě Lubaantunu záhadné křišťálové lebky, vedou se o takové předměty stále znovu vášnivé spory, neboť k jejich výrobě je zapotřebí vyspělé techniky. Dohady, že lebky pocházejí z Atlantidy, že zobrazují ve svém nitru UFO nebo že lze jejich prostřednictvím navázat spojení s jinými rozměry, podněcují jak fantazii, tak skepsi. Jsou považovány za kameny přinášející štěstí, které disponují zdravím prospěšným zářením. Nemalé úctě se těšily hlavně ve staroamerických kulturách. O Aztécích víme, že praktikovali výrazný kult mrtvých. Někteří badatelé se domnívají, že křišťálové lebky sloužily k dotazování v orákulu nebo jako brána k šamanským cestám do podsvětí. Většina nalezených lebek má překvapivě moderní a naturalistický vzhled. O jejich původu, metodách jejich výroby, zpracování a stáří toho víme většinou málo. Nesporné ovšem je, že umělec prokázal enormní řemeslnou zručnost, když byl schopen ztvárnit v extrémně tvrdém nerostu jemně modelované obličejové rysy.

Hlavní otázka ale zní: Jak se tyto umělé artefakty vyráběly? Byly v té době — ať už to bylo kdykoli — k dispozici mnohem účinnější pomůcky než ty, o nichž se domníváme, že je měli předkové našich indiánů? Měli původní obyvatelé Ameriky jako Mayové nejen observatoře, ale také účinné řezné nástroje, o nichž dnes už nic nevíme?

Neobyčejné lebky z drahokamů byly nalezeny po celé zeměkouli. Mnohé z nich se dnes nacházejí v soukromém

vlastnictví, několik je jich vystaveno veřejně jako třeba v londýnském Britském muzeu. Tam je uložena také křišťálová hlava z aztéckého období, která byla nalezena v roce 1889 v Mexiku. Ve stejném muzeu byla umístěna ke studijním účelům malá křišťálová hlava jménem „Sha Na Ra“. Známa je rovněž křišťálová lebka „Max“ z Texasu a křišťálová hlava ze Smithsonian Institute, jakož i křišťálová lebka z Mexika, vystavená v pařížském muzeu Trocadéro. V muzeu v mexické Oaxace, v Blake Collection Národního muzea Spojených států amerických, v newyorské Douglas Collection lze obdivovat další z těchto podivných předmětů — většinou pocházejících z aztécké a mixtecké kultury.

Kdo v červnu až listopadu 2001 navštívil moje domovské město Vídeň, měl v rámci velké fenomenální výstavy Nevjasněné záhady — svět nevysvětlitelného příležitost prohlédnout si hned šest originálních kousků nejneobyčejnějších nálezů lebek, které byly předtím vědecky prozkoumány. Jako autor popisků k výstavě jsem nazval sál s exponáty z jedinečné sbírky Jokey van Dietenové „Křišťálová krypta“. K vidění zde byly „Shui Ting“ z jihozápadního Mongolska; křišťálová hlava „The Jezuit“; hlava z růžového křemene „Baby Luv“ z Ukrajiny; „Lazuli“ z Peru; „Oceana“ z Brazílie a zvláště bizarní křišťálová lebka z Guatemaly, která byla kvůli cizorodému vzhledu pojmenována „ET“. Stejně jako u mnoha nalezených kuriozit také u těchto křišťálových lebek vyvstává stále více otázek než odpovědí.

Lebce, kterou dnes nazýváme „ET“, se připisují pozoruhodné věci: Mnozí lidé prý při pohledu na ni upadají do tranzu, jiní jí zase přičítají magický a léčivý účinek, esoterikové se domnívají, že jsou v ní uloženy nadpozemské informace, které je možné si vyvolat jako počítačový program.

Když tohoto mimořádného „Mimozemšťana“ vědecky zkoumal ve vídeňském Přírodovědném muzeu mezinárodně uznávaný odborník na drahokamy a ředitel vídeňské Schatzkammer prof. dr. Rudolf Distelberger, došel k následujícímu závěru: „Křišťálová lebka, která byla nalezena v roce 1908 ve středoamerické Guatemale, váží 5 kg, sestává z kouřového křemenného skla a má tyto rozměry: 160 mm (výška) × 120 mm (šířka) × 210 mm (hloubka). Nápadné jsou na ní především oči ve tvaru hlubokého nálevkovitého důlku. Mohly být původně osazeny smaragdy nebo jinými drahokamy, což mohlo ještě víc zvýraznit magické vyzářování lebky.“

Profesor Distelberger dále konstatuje, že křišťálová hlava je nejméně pět set let stará, precizně ručně leštěná a nepochází z Evropy. Jeho předběžné shrnutí: „Pro padělatele by bylo zcela nerentabilní leštit takovou lebku mnoho let, aby vznikl tento její tvar. Nedovedu si vysvětlit, proč má hlava tak naturalistický vzhled, vypadá skoro jako hlava Evropana, přesto je užší a současně je ručně leštěná prostředky, které u nás nejsou běžné. Neřešitelný problém u tohoto kusu je, že ležel poměrně dlouho v zemi, než byl nalezen.“

Je úžasné, že srovnatelné lebky brousili naši předkové po celé zeměkouli. Hlavu „Shui Ting“ objevil v roce 1870 čínský archeolog v oblasti jihozápadního Mongolska. Je ze světle zeleného drahokamu. Její stáří ani význam se nepodařilo objasnit. Co si naznačuje možná zelená barva. Ta byla v Číně považována za znamení života. Více bohů a bohyň v dálnovýchodní mytologii nosilo zelené oblečení, jako např. bůh literatury.

Z kusu průzračného křemenného křišťálu byla zhotovena docela jiná lebka nazvaná „The Jezuit“. Její rozměry jsou oproti lidské hlavě asi třetinové. Tato křišťálová hlava se dlouhou dobu nacházela ve vlastnictví Ignáce z Loyoly, zakladatele řádu Tovaryšstva Ježíšova. Spolu se šesti souvěrci se Ignác připojil ke společenství, jež se 15. srpna 1534 shromáždilo v kapli Panny Marie na pařížském Montmartru a složilo slib doživotní chudoby a cudnosti. Sedm mužů mělo v úmyslu odjet do Svaté země jako misionáři. Od té doby je známa existence lebky, ačkoli o jejím pravém významu můžeme jen spekulovat. Váží 3 kg, je z křišťálu a má tyto rozměry: výška 115 mm, šířka 90 mm, hloubka 150 mm.

Na začátku 18. století byla poblíž ukrajinského města Lvov objevena jiná křišťálová lebka, zhotovená z kusu růžového křemenného skla. Váží 7,5 kg a měří na výšku 160 mm, na šířku 135 mm a na hloubku 220 mm. Uměle zhotovenou umrlčí lebku našel v roce 1710 ve starém návrší jeden ruský mnich. Toto kultovní místo bylo kvůli objeveným artefaktům připsáno Skythům, národu, který žil na tomto území až asi do doby před 1000 lety. Od roku 1993 je „Baby Luv“ součástí sbírky Joke van Dietenové v Miami na Floridě. Další neobvyklá umrlčí lebka vážící asi 3 kg a zhotovená z lazuritu (lapis lazuli) pochází z Jižní Ameriky. Našli ji v roce 1995 indiáni v severním Peru a má se za to, že pochází z dob Inků. Domorodci věří, že jim tato modrá lebka přináší dobro. Možná kvůli její zářivé barvě, jež byla a je v různých kulturách srovnávána s nebeskými mocnostmi.

Lebku „Oceana“, nazvanou takto podle toho, že je zhotovena z nerostu akvamarínové barvy, si zjevně předávaly kočující indiánské kmeny v severních oblastech Jižní Ameriky, než ji brazilští indiáni v roce 1997 přenechali sběratelce Jokey van Dietenové. Její pout' se dá vystopovat zpětně přes Kolumbii, Ekvádor až do Peru, kde se stopa jejího původu ztrácí. Také ona váží 3 kg, má výšku 115 mm, šířku 90 mm a hloubku 160 mm.

Nejslavnější křišťálová lebka je zároveň nejspornější a pochází z mayského města Lubaantunu (Belize). Různí autoři, především Erich von Däniken a Peter Fiebag, podali podrobnou zprávu o tomto objektu, který je něco mezi esoterickou auroou, věštbou o zániku světa, padělkem a jedinečným výrobkem středoamerického kmene Mayů.

Malé ohlédnutí: V roce 1924 vedl doktor Thomas Gann expedici spojenou s vykopávkami v zatím neprobádaném ruinovém městě v jižním Britském Hondurasu (Belize), již se účastnili také F.A. Mitchell-Hedges, kapitán Joy-

ce z Britského muzea a další vědci. Krátce předtím, než byly kvůli období dešťů ukončeny výkopové práce, našla adoptivní dcera Mitchella-Hedgese Anna poblíž oltáře ve městě nazvaném Lubaantun umrlčí lebku zhotovenou z jednoho jediného kusu křišťálu. Lebka vážící 5,3 kg má pohyblivou spodní čelist, a proto se také stala objektem vědeckých sporů.

Ačkoli četné artefakty, které vykopal Mitchell-Hedges, nebyly nikdy ani náznakem podezřívány z toho, že by šlo o padělky, nyní se proti archeologovi a jeho objevu postavil nečekaně skoro celý mezinárodní odborný svět. Křišťálová lebka se totiž vymykala obvyklému obrazu, který jsme si vytvořili o Mayích.

Nápadné je, že křemen mohl být opracován pouze vyspělou technickou metodou. Má velmi vysoký stupeň tvrdosti, a jak potvrdilo výzkumné oddělení elektronického koncernu Hewlett-Packard, musel být broušen proti ose, což je možné pouze v polarizovaném světle. Stačí totiž milimetrová odchylka a sklo se nezadržitelně štěpí.

Americký restaurátor, doktor Frank Dorland, k tomu říká: „Když pomineme působení nadpřirozených sil... museli Mayové zhotovit křišťálovou lebku ručním leštěním. Je to nepředstavitelná práce, která trvala možná celá staletí, nezávisle na politických a náboženských poměrech. Dovedeme si jen těžce představit, jak by k takto vytýčenému cíli tvrdošíjně kráčela jedna generace za druhou.“

Bylo by patrně zapotřebí vynaložit sedm milionů pracovních hodin, abychom získali perfektní konečný tvar křišťálového kusu. To je osm set let nepřetržité práce! Počítáme-li dvanáct pracovních hodin denně, dostaneme se na šestnáct set let.

Doktorka Anna Rooseveltová z newyorského Muzea amerických indiánů míní: „Nález z Lubaantunu má smysluplnou souvislost se všemi ostatními srovnatelnými nálezy... Zhotovit takový kousek by trvalo příliš dlouho a byla by to velmi drahá záležitost, kdyby šlo o padělek... Zdá se mi velmi pravděpodobné, že lebka je pravá.“

Také vídeňský kunsthistorik prof. Distelberger namítá: „Ne. V Evropě znám jednu jedinou větší křišťálovou hlavu a ta má průměr pouhých 10 cm... Má povrch jako nejlepší kousky z 16. století.“

Zůstává i nadále záhadou otázka, proč a jakou technikou se v různých kulturách lebky vyráběly zrovna z křišťálu, křemene a drahokamů (odhlédneme-li pro jednu od čistě estetického vzhledu). V Jižní Americe kolují příběhy, podle nichž staří mudrci používali rostlinnou šťávu, aby mohli i nejtvrďší kameny změkčit natolik, že se daly pohodlně rozřezat. Zní to neuvěřitelně. Nicméně člověk žasne tváří v tvář tak komplikovaně propojeným kamenným stavbám, jako jsou třeba slavné gigantické „kyklopské zdi“ v peruánském Sacsahuamanu...

POZOR, ELEKTRÍNA!

„U vynálezů je hlupák vždy ten první; slávu sklízí druhý; a peníze vydělá až třetí.“

Martin Kessel, literát (1901–1990)

TAJEMSTVÍ „ARCHY ÚMLUVY“

Zdá se, že z vědění našich předků se zachovaly spíše jen fragmenty. Často si nedovedeme vysvětlit jejich smysl a účel. Záhadné nálezy v dějinách lidstva bývaly kdysi reálnými věcmi, přestože mezitím upadly v zapomnutí. Platí to také pro ony tajemné „kultovní objekty“, o nichž se zmiňují pradávňé náboženské texty? Je možné najít ve starých mýtech skryté narážky na kdysi existující technologické vědomosti? Jde o bájeví fantazírování, nebo o nepochopené tajné vědy?

Starý zákon hovoří o izraelském kultovním předmětu, o tzv. „arše úmluvy“ nebo také „arše Boží“ či „arše svědectví“. Co to bylo za zvláštní předmět? Oficiálně, podle konfesního učení, prý sloužila archa úmluvy výhradně k tomu, aby uchovávala a chránila kamenné desky Zákona, které patriarcha Mojžíš přinesl z Boží hory na Sinajském poloostrově. Tajemná síla vycházející z této skříňky mohla při neodborném zacházení působit rušivě a životu nebezpečně. Přesto existují indicie umožňující závěr, že tato uzavřená schránka možná sloužila také ještě docela jiným účelům. Zvláštní roli při tom zjevně hrály přízračné síly elektřiny a nebezpečného neviditelného záření.

Co víme o této posvátné schráně? Podle popisu v bibli byla dva a půl lokte dlouhá, jeden a půl lokte široká a jeden a půl lokte vysoká. Pokud chápeme loket jako starou míru, potom měřila archa na délku asi 1,3 m, na šířku a hloubku pak 75 cm. Na druhé straně víme, že loket jako typická přírodní míra odpovídal délce předloktí. Nicméně např. jen v Německu bylo až do 19. století více než sto různých lокtů. Proto se historikové dodnes dohadují o přesných rozměrech archy úmluvy.

Stejně spory také vyvolává materiál, z něž byl předmět zhotoven. Archa byla zřejmě z akáciového dřeva, zevnitř i zvnějšku byla obložena lístkovým zlatem a opatřena dokola zlatou obrubou. Ke čtyřem rohům byly připevněny čtyři

zlaté kruhy, dva kruhy na jednom boku a dva na druhém. Patřily k ní pozlacené tyče z akáciového dřeva, které se provlékaly postranními kruhy, aby archu mohli nosit speciálně vybraní kněží. Nikdo jiný se nesměl této „svátosti“ dotknout.

Již na tomto místě je třeba napravit omyl, který se táhne celá staletí,“ upozorňuje nás autor Joachim Pahl (pseudonym). „Akáciové dřevo, které je zde chybně uváděno, se hodí nanejvýš k výrobě ozdob, nikoli jako dřevo stavební.“ Takzvaná akácie, o níž se zmiňuje bible, je „rod dřevin z čeledi citlivkovitých, které rostou v tropech a subtropích“. V našich zeměpisných šířkách se pěstuje především jako pokojová rostlina a její hodnotu dovedou ocenit hlavně Arabové. Akácie jim totiž odnepaměti poskytují klovatinu neboli arabskou gumu! „Guma tohoto druhu byla použita ve velkém množství při stavbě archy úmluvy,“ tvrdí Pahl. V biblickém textu se zdůrazňuje Hospodinovo nařízení, aby se ony akáciové tyče za žádnou cenu nevytahovaly, nýbrž se ponechaly v kruzích schrány. To velmi pravděpodobně ozřejmuje, jaký úkol tyto nosné tyče plnily: Protože byly obaleny izolačním materiálem (gumou), chránily nosiče před elektrickými výboji. Elektřina? Ano! V bibli se několikrát výslovně uvádí, že z Boží truhly vycházelo nebezpečné záření. Jako příklady bych rád připomněl dvě epizody, které to potvrzují.

V knize Leviticus, kapitola 9, verše 22 až 24, se popisuje obětní obřad, který prováděl kněz Áron společně s Mojžíšem ve stanu setkávání (tedy v místě, kde byla uložena archa úmluvy). „Vtom se ukázala všemu lidu Hospodinova sláva,“ píše se v biblickém textu. Izraelitští vystěhovalci zajásali a padli v bázni boží na tvář. Vtom se však stalo cosi nečekaného:

„Aronovi synové Nádab a Abihú vzali každý svou kadidelnici, dali do ní oheň a na něj položili kadidlo. Přinesli před Hospodina cizí oheň, jaký jim nepřikázal. I vyšlehl oheň od Hospodina a pozřel je, takže zemřeli před Hospodinem.“ Zdálo se, že Mojžíše to příliš nepřekvapilo, zjevně znal funkci schrány smlouvy, a proto promluvil ke svým: „Přistupte a vynesete své bratry pryč od svatyně ven za tábor!“ Oběti byly posléze v suknicích vyneseny za tábor. To tedy dokazuje že je oheň nespálil úplně. Nápadné jsou dvě věci: Bible sice uvádí, že oheň vyšel od Hospodina a „pozřel“ Nádaba a Abihúa, že je tedy usmrtil. Na druhé straně tvrdí, že mrtví byli dopraveni za tábor „v jejich suknicích“. Výraz „pozřít“ nelze tedy vykládat jako „spálit“ (ačkoli byl ve hře údajně „oheň“), jinak by se jejich oblečení zřejmě proměnilo v popel.

Dalo by se představit, že se Nádab a Abihú, kteří se nedovoleně vkradli do stanu setkávání, stali oběťmi radioaktivního záření. Že by je zabil „neviditelný oheň“, jak se ničivé záření také označuje? Musely přece existovat určité důvody, proč se kněží halili do speciálních „kultovních rouch“. Směli vejít do stanu setkávání a vykonávat „svatou“ službu u schrány svého „Pána“ zahalení od hlavy k patě uzavřeným oblečením nachystaným pouze pro tyto účely.

Neopatrné zacházení s truhlou, ba dokonce i nepřipustné doteky mohly mít hrozná následky. a ty mohly postihnout nejen jednotlivce, nýbrž také celé skupiny. Je znám tragický osud mladého Uzy, který se dopustil omylu ve snaze zachránit schránu svého „Pána“ před poškozením — a v 1. knize Samuelově, kapitoly 5 a 6, se dozvídáme o tom, jaký hrozný účinek mohla mít archa, když někdo při manipulaci s ní nedodržel předepsanou opatrnost. V tomto případě si to odskákali Pelištejci. Ti (dlouho po Mojžíšově smrti) zvítězili nad Izraelity a odnesli si archu jako kořist. Aniž ovšem tušili, jak nebezpečná tato věc může být. Náhorně nás o tom poučuje bible:

„Pelištejci vzali Boží schránu a zanesli ji z Eben-ezeru do Ašdódu. Pelištejci tedy Boží schránu vzali, přenesli ji do domu Dágonova a vystavili ji vedle Dáгона.“ (1. Sam. 5,1–2)

„Hospodinova ruka těžce dolehla na Ašdódaný a způsobila mezi nimi spoušť. Ranila je nádory, Ašdód i jeho území.“ (1. Sam. 5,6)

Vystrašení pelištejtí kněží spěšně přemístili schránu jinam. Ale i tam...

„...způsobila Hospodinova ruka ve městě nesmírnou hrůzu a ranila muže města, malé i velké; vyrazily se jim nádory.“ (1. Sam. 5,9)

Ve městě propukla panika. Zakrátko se v celé pelištejské zemi hovořilo o smrtelném nebezpečí vycházejícím z uloupené svátosti. Pelištejci se po sedmi měsících vzdali a kromě značného odškodnění v podobě zlata vrátili Hebrejcům jejich svátost. Boží schrána se tedy opět ocitla v židovském vlastnictví. Přestěhovali ji do města Bét-še-meš. Mezi Pelištejci a Izraelity však nebyl žádný rozdíl, pokud neobsluhovali truhlu smlouvy podle předpisů. Lze se o tom dočíst v 1. knize Samuelově, 6. kapitola:

„Hospodin však ranil bétšemešské muže za to, že se podívali do Hospodinovy schrány. Sedmdesát mužů z lidu ranil a bylo tu padesát tisíc mužů. Proto lid truchlil, že Hospodin postihl lid zdrcující ranou.“ (1. Sam. 6,19)

Je zjevné, že takto smrtelná, pustošivá síla nemohla vycházet z truhlice, v níž byly uloženy pouze desky s deseti příkázáními. Náhorně popsané příběhy spíše dokládají, že z vnitřku schrány proudila smrtonosná síla. Vyrábělo tuto energii snad nějaké strojní zařízení? Závažné nehody byly bezpochyby zapříčiněny neodborným zacházením s truhlou a jejím obsahem. V případě nádorového bujení, které se všude vyskytlo, nešlo o žádnou epidemii. Kožní vybouleniny spojené se zvracením (také o tom bible hovoří na jiném místě) jsou typické symptomy radioaktivního ozáření. Klid opět nastal, teprve když byla schrána předána kněžím, kteří znali velmi přesně její funkci. Truhla se nyní nacházela ve vlastnictví města Kirjat-jearím a byla dopravena do Abínádabova domu. Abínádab byl stejně jako jeho syn Eleazar

kněz. a právě Eleazar byl — po svém posvěcení, jak říká bible — ustanoven „strážcem“ Boží schránky. Lze usuzovat, že oba měli k dispozici nezbytné oblečení, jež je chránilo před nebezpečným zářením.

Tato ochrana byla, jak jsme si už ukázali na několika úryvcích z bible, při kontaktech se „svátostí“ bezpodmínečně nutná. Uza, jiný syn kněze Abinádaba, na sobě zmíněný speciální oděv neměl (patrně nebyl kněz), když se Boží schránka přepravovala jinam. Její transport přikázal král David. Měla být dopravena do Jeruzaléma. Jenže přeprava drahocenného nákladu probíhala dosti bouřlivě a stala se z ní senzační podívaná — jak se lze dočíst ve 2. knize Samuelově:

„David a všichni izraelský dům křepčili před Hospodinem za doprovodu různých nástrojů z cypřišového dřeva, cítar, harf, bubínků, chřestítek a cymbálů. Když přišli k Nákonovu humnu, napráhl Uza ruku k Boží schráně a zachytil ji, protože spřežení vybočilo z cesty. Hospodin vzplanul proti Uzovi hněvem. Bůh ho tam pro neúctu zabil a on tam při Boží schráně zemřel.“ (2. Sam., 6, 5–7)

Co se tehdy odehrálo doopravdy, je možné jasně rekonstruovat podle biblického textu. Během transportu nákladu vládli obrovský zmatek a to plašilo zvířata. Vřava vyplašila rovněž oba voly, kteří táhli povoz. Když se snažili „vybočit“, hrozilo nebezpečí, že náklad spadne na zem. Uza, který krácel v bezprostřední blízkosti podle vozu, sáhl v nouzi nejvyšší na truhlu — a zemřel namísto, sotva se jí dotkl. Zpanikařený mladík zapomněl na nezbytná bezpečnostní opatření, která byla předepsána už kvůli tomu, aby chránila truhlu před nenechávými rukama lupičů.

Uzova náhlá smrt mohla mít podle mého názoru pouze jednu příčinu. Abinádabův syn zemřel proudovým impulzem, který vyšel ze schránky.

Tento výboj ale nemohly v žádném případě způsobit kamenné desky, na nichž jsou vytesána příkázání, z nichž jedno, jak známo, zní: „Nezabiješ!“ V souvislosti s tímto náboženským ponaučením se zdá být o to nesrozumitelnější, že musel zemřít Uza, který chtěl přece jen zachránit před pádem Boží schránku, v níž se projevovala „Hospodinova sláva“. Vždyť se nedopustil rouhání ani ničeho jiného zlého, právě naopak. Nicméně místo chvály a uznání za pokus o záchranu, jež se daly očekávat od „milého, milosrdného a vševědoucího Boha“, potrestala Boží moc chudáka Uzu smrtí. To dává smysl pouze tehdy, když byla schránka smlouvy svérázným technickým reliktem, který byl uctíván a veleben jen jako cosi „Božího“. Za původce lze zřejmě s větší pravděpodobností považovat „stvořitele všehomíra a života“. Bůh je duch. Nepotřebuje ke svým zjevením na zemi žádnou zlatou truhlici, z níž prýští smrtonosné proudové impulzy. Když ale ona tajemná síla nevycházela z Boha, pak z koho nebo čeho?

PARTHSKÉ ELEKTROBATERIE

Využití zdrojů elektrického proudu v dávných dobách v žádném případě nepatří jen do říše pohádek nebo snů. Bagdádské muzeum má ve svém vlastnictví elektrickou baterii z předkřesťanského parthského období, která funguje na galvanickém principu a používala se ke zlacení božích soch. Ve vídeňském Technickém muzeu lze vidět rekonstruovanou kopii této baterie.

To, co, jak se zdá, naznačují mnohé legendy – a co byli staří kněží zjevně schopni realizovat – bylo provedeno v roce 1978 v praxi a před kritickými očitými svědky. Ředitel Hildesheimského muzea, doktor Arne Eggebrecht, a tamní restaurátor Rolf Schulte nejprve zhotovili přesnou kopii parthského hliněného džbánu nalezeného v dnešním Iráku a nezapomněli ani na kovové vložky — zcela věrné originálním. Potom v září pozvali do muzea několik odborníků a předvedli jim zajímavý experiment. Neobvyklé pozvání zvědavě přijali jeden zlatotepec, dva chemici z oddělení vývoje baterií ve firmě Bosch a jeden galvanizér. Záměrem pokusu bylo pozlatit sochu jednoho krále z Hatry, zhotovenou ze stříbra. Uplynuly asi dvě hodiny — a soška byla skutečně pozlacená. Experiment se zdařil.

Tento pokus rázem zbořil vynálezský mýtus kolem italského lékaře a přírodovědce Luigiho Galvaniho (1737–1798), jemuž se do té doby přičítal objev a praktické využití elektřiny. Ještě ze školních dob si pamatujeme Galvaniho pokusy cukat pomocí výbojů z kovových desek oddělenými žabími stehýnkami. Tento experiment se mu konečně zdařil v roce 1789. a také již staří Řekové věděli, že jantar, kterému říkali elektron, získává prudkým třením přímo magickou přitažlivost a ve tmě praská a jiskří.

Ale staří Parthové? Tento známý válečnický národ? Víme, že Parthové byli považováni za skvělé, průbojné jezdce. Vyšli z iránského prostoru a podařilo se jim podmanit si prakticky všechna území mezi Eufratem a Tigridem, kde vládli v letech 250 př. n. l. až 226 n. l. Nicméně připisovat této divoké hordě také používání elektřiny — v tomto ohledu se nám nějak ne a ne „rozsvítit v hlavě“. a přece — zdařilý experiment v Hildesheimu to dokazuje — staří Parthové nejenže byli mistry válečnického umění, ale také zjevně dovedli skvěle sestrojiti elektrický člunek, který fungoval jako baterie a hodil se k pozlacení.

Než elektrický test provedený v roce 1978 vzbudil mezinárodní rozruch, unikala baterie čtyřicet dva let všeobecné pozornosti. V roce 1936 vyrazila z Bagdádu archeologická výprava s cílem podrobněji prozkoumat pahorek v okolí Khujut Rabu'. Vedl ji Rakušan Wilhelm König, uznávaný archeolog ve službách irácké památkové správy. Devět let, až do roku 1939, působil jako ředitel Iráckého muzea, než se kvůli nemoci vrátil do vlasti.

Tam také napsal knihu *Im verlorenen Paradies — Neun Jahre Irak* (Ve ztraceném ráji — Devět let v Iráku), v níž popsal svou činnost v Bagdádu, jakož i zajímavé vykopávky. Nezapomněl se zmínit ani o nálezu neobvyklého artefaktu z šerého dávnověku: o baterii z parthského období.

Jak vlastně narazil na prehistorickou „výrobnu baterií“? V různých článcích a knihách se většinou píše o jedné, byť slavné baterii Wilhelma Königa. Jenže záhadný relikv není v žádném případě ojedinělý, „náhodný“ nález. To mi potvrdil restaurátor Rolf Schulte, když jsem před několika lety navštívil muzeum v Hildesheimu. Německý vědec, který v roce 1978 asistoval doktoru Arnemu Eggebrechtovi při proslulém experimentu, mě ujistil, že mezitím se našlo dohromady několik tisíc těchto předkřesťanských elektrických článků.

Jedna z mnoha otázek týkajících se starodávných baterií zněla: Jak se tehdejší kněžím podařilo vyloučit z ryzího zlata příslušný solný roztok, jak je to nezbytné při galvanizaci? Profesor Walter Jansen z Chemické fakulty Oldenburské univerzity se na to pokusil spolu s několika pracovníky akademie najít odpověď. Sestrojil duplikát „prabaterie“, přičemž si vymyslel několik variant a podnikl různé pokusy, aby získal komplexní obraz funkce tohoto artefaktu — a zjistil při tom určité nedostatky aparatury. O svých snahách referoval profesor v roce 1985 v druhém čísle časopisu *Praxis der Naturwissenschaften-Chemie*. Poukázal na to, že je sice možné způsobem uvedeným rakouským archeologem Wilhelmem Königem vyrábět proud, ale že se vyskytly problémy při pozlacení určitých předmětů.

Profesor Jansen brzy rozpoznal příčinu. Baterie přestala po několikahodinovém provozu náhle dodávat proud, protože do měděné trubičky už nemohl pronikat kyslík z ovzduší. Jansen se svým týmem proto vyvinul variantu, která nejenže se dala sestavit jednodušeji, ale také umožnila trvalý galvanický provoz. „Jsme si jisti,“ napsal profesor ve své odborné stati, „že Parthové používali také tuto jednodušší, účinnější verzi, když vynalezli zmíněnou baterii.“

Možná ale Parthové nebyli průkopníci ve výrobě baterií a musejí se dělit o slavnou pověst mistrovských galvanizérů s kulturním národem, který existoval několik staletí před nimi — s Babylónany. Ve zchátralých příbytcích babylonských alchymistů totiž byly mezitím nalezeny podobné vyhlížející přístroje, třeba v Ktesiphonu nebo Seleukii.

„Dobu, kdy se začaly galvanizovat kovy, lze datovat do roku 2000 před Kristem,“ poznamenal autor populárně vědeckých knih a odborník na hraniční vědní obory Andrew Tomas ve své publikaci *Nejsme první a vzápětí* dodal: „... znamená to, že tento postup je o dva tisíce let starší než keramické články nalezené Königem.“ Tomas nakonec shrnul své závěry takto: „Budiž zde uvedeno, že galvanostegie a galvanizace byly zavedeny až v první polovině 19. stol. To opět dokazuje, že v novověku byl patrně pouze znovuobjeven určitý technologický postup, který se používal už před čtyřmi tisíciletími.“

Není však jisté, zda byli Babylóňané opravdu první, kdo ovládl techniku elektrických článků. O starověkých bateriích se totiž zmiňují ještě mnohem starší prameny. Informuje o nich např. úryvek ze staroindického textu *Kumbhadbawa Agadysionumi*. Úžasné na tom je, že líčí události z doby před 7000 lety. Ve volně přeloženém návodu k výrobě elektrického proudu se píše: „Poté, co vložíš kus ryzí mědi do vodotěsné hliněné nádoby, jejíž hrdlo směřuje vzhůru, přidáš kousky síranu měďnatého neboli skalice, jež je modrá jako páví šije. Poté naplníš džbán pilinami a nahoru dáš zinkovou zátku potřenou rtutí. Tímto spojením vyrobíš sílu zvanou mitra a světlo, jež vzniká spojením zinku a mědi, jež se nazývá rovněž mitra. Baterie ze sta takových hliněných džbánů pak vydá velmi mocnou sílu.“

Elektrotechnické znalosti staré několik tisíciletí? Objevené, zapomenuté a znovuobjevené? Samozřejmě tomu nemůže být jinak, než že se hlásí o slovo také skeptikové. Již v roce 1962 uveřejnil W. Winton, vědec působící v londýnském Vědeckém muzeu, příspěvek nazvaný *Bagdádské baterie z předkřesťanské doby?* Zdůvodňuje v něm svůj odmítavý postoj vůči iráckým technologickým artefaktům, protože „pro každého seriózního archeologa je jen stěží stravitelná představa, že by mohly skutečně existovat baterie staré několik tisíciletí“. Kromě toho prý „se zdánlivě ideální kombinace měděného válečku, železného jádra a asfaltu zakládá na čiré náhodě“.

Při výzkumu minulosti už byly velmi často povolány na pomoc náhody, když se nějaký podivný nález nedal zařadit do předem připravené mozaiky vědeckého názoru. Někteří skeptikové nabízejí jako vysvětlení archeologické záhady „dětskou hračku“, „náboženskou ozdobu“ nebo prostě „kulturní předmět“. Podobně argumentuje také vrchní chemik ústřední laboratoře frankfurtské společnosti Hoechst AG doktor Emmerich Pasthory. Ten označil domněnku, že Parthové a Sásánovci ve své době vyráběli baterie tohoto druhu a používali je jako zdroj energie, za „jednu obrovskou kachnu“. Pasthory sice potvrdil nálezy těchto relikvů, je ale přesvědčen, že v žádném případě nemohlo jít o prakticky využitelné přístroje v současném smyslu. V časopise *Antike Welt*, č.1, ročník 1986 prohlásil Pasthory, že Parthové sice zhotovili tyto potenciální „baterie“, ovšem aniž to chtěli nebo tušili. Podle chemikova názoru sloužily hliněné nádoby jako zásobníky a ochrana proti poškození. Železná a bronzová tyčinky nalezené spolu s nimi nejsou žádné „elektrody“, nýbrž měly prý výhradně okultní funkci jako ochranné kouzlo.

Specialisté zajatí školní vědou zase jednou zlehčili a relativizovali nález vymykající se běžným představám. Takzvané „baterie“ byly degradovány na to, co jim podle tradiční vědecké logiky v nejlepším případě přináležejí: na kulturní předměty vhodné nanejvýš k tomu, aby se jimi dalo zaklínat, žehnat nebo kouzlit při výkonu nejasných magických praktik. Jde snad o náboženské cetky? Básník a aforista Christian Morgenstern (1871–1914) na to znal správnou

odpověď. „Všechna tajemství před námi leží zcela otevřená. To jen my k nim přistupujeme různě: jako balvani nebo jako vidoucí. Neexistuje žádné tajemství jako takové, jsou pouze nezasvěcenci všech stupňů.“

ANTICKÁ OSVĚTLOVACÍ TĚLESA

Svatý Augustin se ve svých dílech ze 4. století n. l. zmiňuje o zázračné svítilně, o tajemném, nepřetržitě zářícím zdroji. Ani voda, ani vítr nedokážou zhasit toto svítidlo uchovávané v Isidině chrámu. O podivných osvětlovacích tělesech hovoří mýty téměř všech národů. Rádi připisujeme tyto dochované zmínky starověkým utopiím a bájím. Přesto analýza elektrobaterií z předkřesťanské doby ukázala (i když se mnozí badatelé starověku jen těžko smírují s tímto dokladem dávné technologické znalosti), že s elektrinou uměli zacházet už lidé na úsvitu našich dějin.

Lze odporovat spoustou pramenů a nálezů tradičnímu historickému názoru, podle něž objevil působení elektrického proudu až v roce 1820 Dán Hans Christian Ørsted, po něm pokračoval ve výzkumech Michael Faraday a konečně žárovku vynalezl až v roce 1871 Thomas Alva Edison.

Horká stopa vede, jako tolikrát, do země faraónů — do Egypta. Nejen Parthové, ale také staroegyptští kněží — učenci své doby — již vlastnili přístroje zužitkující uměle vyráběnou energii. Jak tehdy vlastně osvětlovali podzemní prostory? Nějaký světelný zdroj přece museli mít k dispozici, jinak by se geniálním umělcům stěžji podařilo tak mistrovsky vyzdobit malbami stěny kultovních místností — připomeňme si jen díla v Tutanchamonově hrobce v Údolí králů. a to vše těmi nejzářivějšími barvami. Nabízí se představa loučí, svíci nebo petrolejek. Má to však jeden háček: V těchto podzemních chrámových prostorách a kryptách chybí jakýkoli odkaz na taková osvětlovací tělesa. Nikde nejsou stopy sazí. Aby se vyřešila tato záhada, vznikla domněnka, že Egyptané mohli ve svých chrámech před tisíciletími instalovat zrcadlové systémy. Ale toto „patentní řešení“ je málo přesvědčivé. Když byla totiž tato hypotéza vyzkoušena v praxi, zjistilo se, že značná část slunečního světla se rozptýlí a není možné osvětlit podzemní krypty. Když jsem se zeptal na možné světelné zdroje starých Egyptanů rakouského egyptologa, univerzitního docenta doktora Helmuta Satzingera, odpověděl mi: „Ani já neznám žádné podklady, které by o tom mohly podat vyčerpávající informaci.“ Vzápětí mi ale předložil svou „záhadu Kolumbova vejce“: „Přesto si vzpomínám na jeden článek, ze kterého vyplývalo, že lidé byli tehdy schopni zhotovovat nečadící louče.“

Nečadící louče? Snažil jsem se trochu pátrat po této informaci. Její zdroj se údajně nacházel na univerzitě v Curychu. Zdálo se, že nepatří ke všeobecně známým vědeckým závěrům, jinak by docent Satzinger nepřičinil ke svým slovům nechtěnou pointu, když mi řekl: „O tom se ale dá jen dohadovat a spekulovat...“

Německý egyptolog a archeolog, profesor doktor Hartwig Altenmüller z Hamburské univerzity, tvrdí, že ví, jakým způsobem si egyptští interiéroví architekti, nástěnní malíři a autoři reliéfů vypomáhali, když si potřebovali osvětlit prostory, v nichž pracovali: „Egyptané neznali ani elektrinu, ani žárovku. Při práci v královských hrobkách se používaly olejové lampy, jejichž knoty byly ponořeny do sezamového oleje. Přidáním soli se z oleje vyloučila voda a svítilny nečoudily. Pracovníkům byly dvakrát za osmihodinovou směnu vydávány nové olejové lampy a tento výdej se registroval. Částečně se dochovaly příslušné soupisy.“

Opravdu to vysvětluje všechno? Možná si tehdejší lidé vypomáhali takovým způsobem, snad dokonce svítilnami naplněnými sezamovým olejem. Proč také ne? a přece, jak se zdá, nelze vyloučit, že staří Egyptané uměli zacházet s elektrickým proudem. Osvětlovací tělesa podobná žárovkám ve starém Egyptě? Lze alespoň zhruba doložit toto tvrzení?

Těmito otázkami jsem se zabýval od roku 1979 důkladně už v několika publikacích, mj. v knize *Das Licht der Pharaonen — Hochtechnologie und elektrischer Strom im alten Ägypten* (Světlo faraónů — vyspělá technologie a elektrický proud ve starém Egyptě), kterou jsem napsal společně s Peterem Krassou. Snažili jsme se v ní ukázat, že četné archeologické nálezy lze objasnit teprve pomocí poznatků naší doby. Podnět k těmto úvahám dodávají záhadné nástěnné reliéfy v pozdně egyptském Hathořině chrámu v Denderě ležící 60 km severně od Luxoru. Hlavní chrám včetně jakési knihovny vytesané do kamene (každá sebemenší ploška byla pokryta vyobrazeními a nápisy) se stal během svých dlouhých dějin obětí ničení a stále znovu se stavěl, naposledy v ptolemaiovském období kolem roku 100 př. n. l. Německým egyptologem Hansem Dümichenem v roce 1877 zaznamenaná zakládací listina Dendery však sahá ve svých počátcích až k prvním faraónským dynastiím kolem roku 3000 př. n. l. Hlavní chrám, pozůstatek rozlehlého chrámového areálu, ostatně vyčnívá nad zem pouze ze dvou pětín. Pod úroveň pouště se nachází dvanáct úzkých krypt, které byly rozděleny do tří pater a jsou obehnané zdi tlustými jeden až dva metry. Co se v nich v dávných dobách uchovávalo, muselo být velmi důležité a cenné, protože to zůstávalo skryto pohledům nepovolaných osob.

Do Dendery jsem se vydal poprvé před více než dvaceti lety, abych se dozvěděl víc o záhadném chrámu a jeho úžasných reliéfových výjevech. O rok později jsem se ocitl v Hathořině svatyni znovu, tentokrát se spoluautorem Peterem Krassou. Ochotně jsme se smířili s útrapami cesty, ať už to byly vysoké teploty nebo víc než nepohodlný vstup do denderského podsvětí. Nakonec jsme byli bohatě odměněni. To, co jsme s Peterem Krassou spatřili na ná-

stěnných reliéfech, v roce 1980 stěží někomu zajímalo, ale bylo to jedinečné a tajuplné a neznám nic srovnatelného ani v Egyptě nebo kdekoli jinde. Vyobrazení lidských postav vedle bublinových útvarů, které si lze i bez valné fantazie představit jako nadrozměrné žárovky. V těchto hruškovitých objektech jsou pak vidět vlnící se hadi.

Že by symbolizovali elektrické výboje? Člověk snadno nabude takového dojmu. Hadi totiž vylézají vždy z prostřední špičky lotosu. Po fyzikální stránce je to naprosto správně, protože také u moderních žárovek je intenzita pole největší uprostřed. Lotos pak mohl fungovat jako objímka. Od ní vede jakýsi kabel k obdélníkové nádržce, která připomíná něco jako zásobník energie. Na něm klečí postava zpodobňující boha vzduchu Šua. Že by odkaz na ionizující páry? Útvary podobné svítilnám podpírají většinou takzvané sloupy džed s dvěma útvary podobnými pažím, jež se na několika vyobrazeních dotýkají hadů.

Klasické egyptologii se nikdy nepodařilo logicky a věrohodně vyložit smysl těchto podivných „sloupů“, které se objevují už v nejstarších hrobkách kolem roku 3000 př. n. l. Vágně se hovoří buď o „symbolu stálosti“, „archaickém fetiši“, „odlštěném stromu“, „zjizveném pilíři“, popř. o „znamení plodnosti“. Jisté je, že výraz „džed“ měl vždy něco společného se „stálostí“, „trvalostí“ a „sílou“. Zdá se ale, že až zarážející podoba těchto sloupů s moderními vysokonapěťovými izolátory není vůbec náhodná. Každý detail vyobrazený na reliéfu má svou určitou funkci. Zvláštní význam přitom má vždy energie. Postavy pod hruškami by mohly symbolizovat napětí, zatímco klečící muži by se dali vysvětlit jako opačné póly napětí mezi lotosem a „pažemi sloupu džed“. Zvláštní význam je třeba přikládat také vyobrazení boha moudrosti a učnosti Thovta, vždyť dochované prameny tvrdí, že kdysi sestoupil z nebe s „lotosem“ a přinesl lidem „světlo“. Na denderském reliéfu drží bůh v podobě paviana v rukou výhružně dva nože. Má to snad naznačovat nebezpečnost znázorněného jevu, tedy elektriny?

Hathorina svatyně skrývá ještě další tajemství, vždyť přece téměř každá plocha, i ta nejmenší, je vyplněna hieroglyfy a obrazy: fascinující kamenný „dokument“ zřízený k tomu, aby zprostředkoval vědění. Vědění, v němž se zjevně zrcadlí také elektrické procesy. Bylo by nutné znovu analyzovat všechny výjevy v Dendere, abychom dokázali tyto informace po technické stránce lépe vytrdit. S největšími potížemi se zatím setkali lingvisté při překladu. Kněží tehdy používali jakýsi druh tajného písma, podobně jako současní vědci, kteří si dovedou posloužit jako „tajnou řečí“ hantýrkou prošpikovanou počítačovými výrazy laikům zcela nesrozumitelnými. Navíc se podoba písma v průběhu tisíciletí stále znovu obměňovala a slova mají často několik významů.

Rakouský egyptolog doktor Erich Winter často přiznával, že „význam denderských výjevů leží stále ještě v hluboké temnotě“. Méně bázlivě se pokoušel o výklady egyptolog Hermann Kees, který poznává v přesných obrazových dokumentech „hadí kameny“. Káhírský egyptolog profesor Abd el Malek Ghattes naproti tomu prohlásil, že jde o „znamení věčnosti“. Doktor Helmut Satzinger z vídeňského Umělec-kohistorického muzea mi nabídl jako „osvětlující“ výklad „sluneční bárku“. Jeho asistentka doktorka Elfriede Haslauerová naproti tomu viděla v nástěnných reliéfech „zrod boha, který se vynořuje z potopy v podobě hada sedícího na lotosovém květu“. Později nerozhodně dodala: „Vyobrazení hadi by ale mohli také být interpretováni jako chrámoví strážci v bojovém postavení.“ Jiní odborníci v reliéfech spatřují pouze „kultovní jevy“ nebo „výplody fantazie“.

To vše jsou odpovědi, jež názorně předvádějí rozpornost různých pokusů o výklad. Při nejlepší vůli není možné zjistit smysluplné souvislosti. Byla by žádoucí větší odvaha k novému způsobu nazírání. Veškerý materiál, texty i vyobrazení, by bylo třeba prozkoumat jak po egyptologické, tak technické stránce.

Zcela odlišné od egyptologického úhlu pohledu jsou studie vídeňského elektrospecialisty, dipl. ing. Waltera Garny. Vrchní projektant velkého rakouského průmyslového koncernu nikdy předtím o Dendere nic neslyšel, dokud jsme mu s Peterem Krassou neukázali snímky tamních nástěnných reliéfů.

„Okamžitě mě ohromil způsob vyobrazení,“ prohlásil. „Sloupy džed vypadají úplně stejně jako moderní vysokonapěťové izolátory. Hadi by mohli znázorňovat elektrické jiskření nebo svítivé výboje plynu, jež za vysokého napětí vystupují ze špiček lotosových květů. Nikdo by nebyl schopen nakreslit něco takového, kdyby neměl elementární znalosti elektrotechniky. Na to se shoduje až příliš mnoho detailů!“

Navíc Walter Garn pro naši knihu z roku 1982 *Licht für den Pharaon* (Světlo pro faraóna) a její nejnovější verzi, která vyšla v roce 1992 pod názvem *Das Licht der Pharaonen* (Světlo faraónů), rekonstruoval věrně podle staroegyptských předloh funkční model. Ten byl už několikrát předveden na veřejnosti. Garnův model je skleněné těleso o délce 40 cm a jeho průměr v nejsilnějším místě činí 12 cm. Oba konce jsou zalité pryskyřicí, do níž jsou navíc zabudovány desková elektroda na jednom a kovový hrot na druhém konci. Jak se mezitím zjistilo, pro staré Egyptany byla výroba složitých skleněných těles zcela samozřejmá. Inženýr Garn z toho logicky vyvodil: „Když odvzdušníte skleněnou baňku, do níž zasahují dva kovové kusy, pak dochází k výboji už při značně nižších napětích, záleží na velikosti baňky. Při tlaku 40 torrů (40 mm rtuťového sloupce) se vine od jedné kovové součástky k druhé trsový výboj. Když se odsaje z baňky další vzduch, hadovitě se vlnící čára se zvětší a nakonec vyplní celou žárovku. To odpovídá přesně vyobrazením na podzemních stěnách Hathoriny svatyně.“

Jak ale byli kněží schopni odsát z „hrušek“ vzduch a snížit tlak na minimum? Odpovědi se nám dostalo opět po-

hledem na snímky nástěnných obrazů v Hathořině chrámu. Na jednom reliéfu jsou znázorněni čtyři muži stříkající z nějakého zařízení tekutinu (patrně vodu).

Walter Garn pokračuje: „Dnes víme, že takzvanými ejektory (proudovými, popř. vodními čerpadly) lze dosáhnout relativně vysokého vakua, zvláště tehdy, když jsou čerpadla k dispozici v kaskádách (řadové zapojení stejných součástí).“

„Pokus se zdařil!“ mohl nakonec ohlásit dokončení konstrukce žárovky inženýr Garn. Jistě by bylo podnětné i nadále se vědecky věnovat Hathořině svatyni a jejím jedinečným obrazovým dokumentům. Dosavadní výzkum v každém případě ukázal, že technicko-fyzikální interpretace je možná. Nezbývá než doufat, že se stejně jako starým Egyptanům jednoho dne „rozsvítí v hlavě“ také současným vědcům.

O tom, že už ve starověku se muselo experimentovat se zdroji elektrického proudu, se zmiňuje ve svých spisech také židovský Eliphas Lévi. Lévi líčí moc egyptských kněží, kteří prý byli schopni chrámové stavby „zahalit do mraků“, ale také je nechat „rozzářit v nadpozemském jasu“. Ve dne se v jejich okolí „náhle setmělo“ a v noci zase „rozsvítlo jako ve dne“. Lampy se „Zažihaly samy od sebe“ a ozařovaly obrazy bohů.

Kdyby se badatelé zabývající se starověkem osmělili a vzali dochované zprávy doslovně, nemohli by pominout jeden fakt. Naše věda jen znovuobjevila mnohé z toho, co existovalo už před tisíci lety. A zjevně to platí rovněž pro elektřinu!

HIEROGLYFY OSVĚTLUJÍ TEZI O ELEKTRINĚ

O hieroglyfech obklopujících vlastní „výjevy se žárovkami“ toho nebylo ještě před několika málo lety mnoho známo. Bylo to způsobeno hlavně tím, že v případě Dendery, jak už bylo zmíněno, jde svým způsobem o „tajné písmo“, k jehož rozluštění je zapotřebí mnoha srovnání „s normálním písmem“.

Přesto se v roce 1991 hamburskému egyptologovi doktoru Wolfgangu Waitkusovi podařilo hieroglyfy přeložit a uveřejnit výsledky ve své disertační práci. Kupodivu obsahují denderské texty skutečně technické údaje a úryvky, které lze bez problémů dát do souvislosti s „tezí o elektřině“, kterou jsme vypracovali společně s inženýrem Walterem Garnem a Peterem Krassou. a nejen to, ideálně a smysluplně doplňují naši interpretaci a úžasně ji potvrzují.

Mluví se v nich např. o „božích pokynech“ a určitých „zaklínadlech“, s jejichž pomocí lze vytvořit různé formy zjevení hadího boha Harsemtoveje — počínaje výstupem z lotosu až po jeho „vznešenou dokonalost“. Uvedení přesných rozměrů a použitých materiálů ale jasně ukazuje, že u „žárovkových výjevů“ nemůže jít o pouhé „výplody fantazie“. Zobrazené objekty musely skutečně existovat. Na rozdíl od kolegů hlásajících opak se egyptolog profesor Dieter Kurth už během svých prvních pokusů o překlad v roce 1983 domníval, že „tyto plastické postavy se uchovávaly v kryptách pravděpodobně proto, že u nich byly popisky týkající se velikosti a druhu materiálu“. Hadicový pramen, který egyptologové většinou považují za „bárku“, překládá Waitkus takto: „Zlato výška 4 pídě, v mědi denní bárka, lotos ze zlata.“

Měď byla použita jako materiál pro kabel rovněž při našem modelovém pokusu. V denderských textech se uvádí další detail: Lotos (objímka) byl zhotoven ze zlata nebo ze zlaté slitiny. Víme, že zlato patří k nejlepším vodičům elektřiny, a proto se, jak se zdá, nejlépe hodí k tomu, aby vyvolalo popsany světelný jev.

Walter Garn k tomu říká: „Lotos upevněný na konci lanka je — předpokládáme-li, že lanko je vodivé — bezpochyby uzemněn. Lotos v každém případě spočívá na potenciálu noh vyobrazených osob, jakož i základny sloupu džed připomínajícího izolátor: Znamená to, že kabel za tohoto předpokladu nebylo třeba izolovat a mohl se skládat z tenkých kovových drátků.“ Toto pojetí plně odpovídá překladu.

Rozměry „hrušek“ se udávají výrazem „4 pídě“. Pokud uvažujeme, že jedna pídě má přibližně 10 cm, znamená to, že původní osvětlovací těleso mohlo měřit na délku zhruba 40 cm. Ať už je to náhoda nebo ne, inženýr Garn zvolil pro svůj rekonstruovaný model délku 40 cm v době, kdy ještě neměl možnost seznámit se s Waitkusovými překlady. Délka byla správná.

Hieroglyfy se podle Waitkuse často vztahují ke kouzelným silám bohyně Isis (Eset) a k určitým velebnějším. Zjevně pouze a jedině proto, aby poskytly „návody“ a „plány“, potřebné ke správné manipulaci s „žárovkou“.

V denderských textech se používá nápadně mnoho pojmů, které bezprostředně souvisí s fenoménem světla. Nejnázornější je to u popisu Harsemtoveje, „zářícího hada, který vystupuje z lotosového květu a stává se živoucím Ba“. Podobný je překlad Dietera Kurtha: „Živoucí Ba, had, jenž se zvedl na svém ocasu... Harsemtovej v podobě hada opouští bachratou nádobu.“ „Ba“ byl původně přirovnáván k „jevové formě nějaké bytosti“, později byl interpretován také jako „živoucí duše“. O lotosu se říká, že je to „květ, z kterého vyšlo světlo“. Květina má blízko k vodě a ohni, chaotické temnotě i božímu světlu. Lotos je „symbol slunce vyrážejícího z noci“. Také v technologicky interpretovaném modelovém pokusu „had“ — tedy elektrický výboj — skutečně povstává ze střední špičky lotosového květu a jakoby se očividně vzpřimuje na svém ocasu, dokud se celá hruška nerozzáří příznačným světlem. Harsemtovej se tedy stává „živoucím Ba“.

Jistěže staří Egyptané nepoužívali žádné moderní výrazy jako třeba „žárovka“ a tak nemůže nikoho překvapit, že se plynový výboj opisuje termíny „Harsemtovej“, popř. „zářící had“. Intenzita světla se označuje jako „Ka“, což původně znamenalo „životní sílu“, „osobnost“ a „osobitost“. Z „Ka“ tedy vychází „moc“, „síla“ a „kouzelná síla“. Světelný jev se stává „svítícím copem“ nebo „živoucím Ba“, jevou formou, která se postupně mohla stáhnout zpátky do lotosu, kde byla — jak se říká — „živena“, aby později opět vystoupila z květu. Tím by bylo možné ve zhasínání a rozsvěcení tělesa najít vysvětlení pro „symbol znovuzrození“ vyskytující se v textech.

Elektrostatické generátory neboli zásobníky energie by se mohly skrývat za výrazem „Serechův trůn“, přičemž „Serech“ lze přeložit jako „vládce, z něž vycházejí moc a síla“. V „tajné schráně“, říkají hieroglyfy doslova, spočívá hadí síla, kterou lze probudit, když se použijí určité „kouzelné formulky“ a „boží pokyny“. Texty jsou vůbec plné následujících metafor: izolátory jsou „sloupy dřev“, staroegyptský symbol „trvalosti, stálosti a síly“, kabely „bárky“ nebo „měděné copy“. Světlo je ztotožňováno se „světlem Re-Harachteje“ — starší formou boha-sokola Hora. Sokolí peří je zase přirovnáváno k „svítivosti“. Objímka žárovky je „lotos, z něž vychází světlo“, a úrazy elektrickým proudem, k nimž může dojít při neodborném zacházení s přístrojem, se opisují jako „hněv hada, který sráží všechny své nepřátele k zemi“. Zde je až nápadná souvislost s hebrejskou svátostí, archou úmluvy. Také u ní dochází při neodborné manipulaci k elektrickým výbojům.

Harsemtovej se v Denděře, podle překladu Wolfganga Waitkuse, těšil v podobě „velkého boha“ zvláštní úctě. Byl považován za „pána svátku sed“, který se pořádá pouze na jeho počest. Kněží při oslavách tohoto svátku zjevně předváděli své znalosti elektriny a rozsvěcovali originály „žárovek“ vyobrazených v chrámu.

Co víme o svátku sed? Robert Brier o něm napsal: „Tento svátek se slavil od nejranějších dob egyptských dějin, přestože je však vyobrazen na mnoha výjevech, jeho vlastní smysl není dodnes beze zbytku objasněn.“ Slavnost se v každém případě konala pod heslem obnovy magických životních sil krále. Výraz „sed“ znamená „had“ nebo „ocas“, „svátek ocasu“ se tedy mohl vztahovat ke „svítícímu hadovi“, navíc když se říká: „Harsemtovej, živoucí Ba, had, který se zvedl na svém ocasu.“ Jak jsme se už zmínili, měl tento postup očividně opisovat elektrický výboj.

Na otázku, kam se asi poděly „kultovní objekty“ znázorněné na reliéfech, které svého času reálně existovaly, zřejmě nebudeme znát odpověď nikdy. Wolfgang Waitkus považuje za možné, že také ony byly „zahrabány nebo také uloupeny“. Kdo ví, jaká tajemství se ještě skrývají v poušti v okolí Hathořiny svatyně. Jsem si jist, že příslušné archeologické vykopávky přinesou další nečekané poznatky a objevy.

Závěrem bych chtěl ještě jednou citovat inženýra Waltera Garna, který mně a Peteru Krassovi v souvislosti s rozluštěním denderských hieroglyfů řekl: „Věcně protříděný překlad podává velmi dobrý návod k obsluze osvětlovacích těles zobrazených v Hathořině chrámu. V textech se v žádném případě nevyskytuje žádný rozpor s naším tvrzením, že už staří Egyptané uměli zacházet s elektrinou!“

BOHOVÉ, ZLATO A KLONY

„Není všechno zlato, co se třpytí. Ale netřpytí se všechno, co je zlato.“

Friedrich Hebbel (1813–1863), Deníky, 3. 9. 1836

NÁVRAT BÁJNÝCH BYTOSTÍ

Od počátku nového tisíciletí je rozluštěn stavební plán lidského života. Tedy alespoň tajemství čtyřiceti šesti chromozomů. Příkladnějším je dalekosáhle znám sled nejmenších stavebních kamenů dědičného materiálu, více než tři miliard bázových párů. Veškerý dědičný materiál člověka je uložen v chromozomech, velkých pouze 0,002 až 0,005 mm a sídlících v buněčných jádrech. V každé z buněk v těle, jichž je přibližně 100 000, se nachází v chromozomech dva metry DNA, kyseliny deoxyribonukleové. Tato kyselina s názvem, na němž si můžeme vylámat jazyk, je vlastní nositelkou dědičné substance. Na ní jsou uspořádány více než tři miliardy bázových párů na jakémsi dvojitém provazovém žebříku. Informace uložené v našich genech se čtou jako encyklopedie sestávající z milionů svazků, je to ovšem encyklopedie napsaná v cizí řeči. Známe sice asi tři miliardy písmen, ale většinou ještě ne celá slova. Funkce mnohých genů nám stále ještě není známa, ještě nevíme nic o všech jejich speciálních úkolech v našem těle. Přesto jsou genetici přesvědčeni, že už dosavadní znalosti stačí k tomu, aby došlo k převratným změnám v medicíně. Skeptici se obávají, že obchodníci začnou provozovat své rejdy a výsledkem budou klonované „zázračné děti“ nabízené v katalogích, nebo že novodobí „doktoři Frankensteinové“ budou experimentovat s uměle vytvořenými tvory a že se tyto laboratorní klony jednoho dne možná vymknou kontrole. Že by scénáře jako vystřižené ze sci-fi nebo hororů?

Filmové plátno už dlouho okupují zázračné bytosti, které se jmenují třeba „profesor X“ nebo „Superman“. Tito

hrdinové bojují ve futuristickém světě se zloduchy rovněž vybavenými nadpozemskými silami. Komiksový kreslíř a tvůrce kultovního hrdiny „Spidermana“ Stan Lee vymyslel v 60. letech minulého století celou armádu super hrdinů obdařených mimořádnými parapsychickými a nadlidskými schopnostmi. Tehdy také prohlásil: „U zázračných bytostí, jako jsou třeba lidé X, nejde o rod homo sapiens, nýbrž o homo superior.“ Před půlstoletím, v době studené války mezi kapitalismem a komunismem, byla tato představa čistou fantazií. Na začátku třetího tisíciletí se zdá, že utopie dostihla realitu. Moderní genová technologie mezitím už pokročila natolik, že by se stvoření mutovaných superbytostí mohlo stát holou skutečností.

Nicméně se zdá, že myšlenka stvořit supertvora není zrovna nejnovější. V bájích a mýtech všech národů se to jen hemží zvláštními superbohy a nadpřirozenými tvory, kteří v sobě spojují zvířecí a lidské atributy. Je řeč o monstrózních mutantech, bozích se zvířecími hlavami, obrech, trpaslicích a géniích nebo kentaurech. Jejich cizorodý zevnějšek líčí barvitě prakticky všechny kultury a názorně je zobrazují na spoustě reliéfů a skulptur. Ať už v malých formátech na sumerských svících nebo v působivé nadživotní velikosti na stěnách perských chrámů, všude jsou vidět podivná nadpřirozená stvoření vybavená křídly nebo jinými abnormálními znaky.

Mnohé zobrazené bytosti se vyznačují detaily, které se objevují současně v naprosto odlišných kulturách. Třeba záhadný symbol „kabelky“ se objevuje na babylonských reliéfech stejně jako na plastikách ze starého Mexika. Nápadné u mnoha vyobrazení je, že bezprostředně souvisí s ilustracemi spirálového „stromu života“. Ze starých mýtů je známo, že se tento strom často přirovnává k „živé bytosti“, „plodnosti“, „světovému stromu“ nebo „obrazu vesmíru“. Ze starých spisů mnoha národů dále vyplývá, že „bohové“ kdysi stvořili lidi a další smíšené bytosti. Kdo byli tyto „géniové“ oplývající obrovskou mocí? Vede se spor o to, zda se tyto příběhy o nadpřirozených bytostech zakládají na téměř skutečných prožitcích. Již v roce 1999 proběhla médiu zpráva, podle níž američtí vědci údajně naklonovali lidské embryo. a ještě předtím byly uskutečněny zdařilé genové experimenty se zvířaty. Došlo k podobným pokusům také v minulosti? Možná to opravdu zní fantasticky, existuje ale několik kuriózních nálezů, které vzbuzují otázku, zda zprávy o prehistorických „bájných bytostech“ přece jen nejsou vzpomínkami na skutečně prožité události. Je opravdu pouhá náhoda, že babylonské obrazové dokumenty umožňují interpretaci, že šlo o genovou manipulaci? Piktogram na jednom ze svítků je opatřen motivem dvou gazel a muže, který jednomu zvířeti vyšetřuje pohlavní orgány. Za nimi stojí záhadná bytost a okřídlený génius, kteří mu zřejmě radí. Nad gazelami jsou vyryty vzájemně propletené symboly, které lze chápat jako vyobrazení chromozomů a dvojité helix.

Obsahují tyto dochované materiály vskutku zakódované informace o dávných genetických znalostech? Takto se ptá také leckdo, kdo studuje staroegyptský papyrus Khonsu-Mes, který se původně vztahuje k tajnému učení o bohu Osirisovi (Usire) a jeho tělesném vzkříšení. Obrázek až zarážejícím způsobem ukazuje buněčné dělení v metafázi. Dvě ženy zásobují vaječnou buňku tekutinou a uvnitř lze rozeznat zárodky dceřiných buněk. Dvojice německých badatelů Dieter Vogel a Nicolas Benzin považují za možné, že už staří Egyptané mohli znát metodu klonování. Jejich studie opírající se o staré spisy a originální prameny vedly dokonce k patentování „objevu původní matrice“.

Německý autor Eberhard Schneider považuje rovněž za pravděpodobné, že ve starověku mohly existovat zasuté genetické vědomosti, a snaží se vysvětlit nepochopitelné na příkladu papyru Khonsu-Mes: „Kněží zjevně považovali za důležité, aby se jejich vědění zachovalo po mnoho generací. Proto se jistili hned natříkrát. Zaprvé jsou na obrázku vidět zcela jasně typická spirálová vlákna, která jsou reprodukována tak přesně, jako by byla převzata z dnešní učebnice biologie. Zadruhé jsou ve vaječné buňce postavy, které okopávají zem, což má symbolizovat oplodnění a zplodění života. a zatřetí mají kopáči ztopořené penisy, aby se tím ještě speciálně upozornilo na fakt, že jde opravdu o postup lidského oplozování a zplodění života. Lépe už to ani nejde znázornit.“

Jde o konkrétní obrazy lidské dědičné informace a biochemických procesů? Jak mohli starověcí kněží něco takového znát? Další potvrzení „high-tech“ vědomostí nacházíme v mysticko-prorockých mudroslovích, jako je třeba čínská Kniha proměn neboli I-ťing. Původ orákula je stejně záhadný jako technika, s jakou se po tisíciletí používalo. Jeho základnu tvoří osm trigramů božského císaře Fu-Chsi. Znaky se soustředí kolem symbolů jin a jang, známých rovněž v ezoterice a ztělesňujících základní princip univerza. Trigram s třemi plnými (lichými) čarami se označuje jako jang („mužský princip“, „otec“) a současně je to symbol světla, slunce; druhý trigram, který se vždy zobrazuje s třemi přerušovanými (sudými) čarami, reprezentuje jin („ženský princip“, „matka“) a jde o symbol tmy, země. Šest dalších znaků zastupuje „dětí“ a znamenají horu, jezero, hrom, vítr, oheň, vodu. Vždy dva z těchto trigramů dávají dohromady hexagram. To umožňuje vytvořit celkem 64 různých znaků, k nimž Kniha proměn poskytuje komentáře a prorocství.

Nejmladší studie přinesly překvapující výsledek: I-ťing zjevně obsahuje informace potřebné k pochopení genetického kódu. Díky genetice dnes víme, že základním stavebním kamenem života je obří molekula DNA. Každá živá bytost má uvnitř buněk molekuly, které vypadají v elektronovém mikroskopu jako zakroucený provazový žebřík. Biochemie definovala dva stavební prvky tohoto molekuláru: tzv. pyrimidiny a puriny. Ty se dělí vždy na dva typy, dohromady to dělá čtyři základní jednotky, které určují život. Vždy tři složky lze najít v libovolném pořadí a tvoří řetězec těchto „trojbalíčků“. Který druh „balíčku“ navazuje na který — v tom se skrývá dědičná informace uložená v ge-

netickém programu každé živé bytosti. Úžasné na tom je, že to odpovídá přesně stejnému vzoru v I-t'ingu. Také v něm se dělí dva základní prvky do čtyř podskupin. Další analýzy ukážou, zda je I-t'ing opravdu kód k vědeckým informacím o dědičnosti. Pokud ano, naskýtá se otázka, jak to mohli staří Číňané vědět.

Naši předci byli zřejmě důvěrně obeznámeni se „stavebním plánem“ člověka. Kuriózní stopy podporující tuto smělou domněnku nacházíme nejen v zemi faraónů, u Babyloňanů nebo ve staré říši středů, nýbrž také na druhé straně zeměkoule — v Jižní Americe.

HLEDÁNÍ STOP V ZEMI EL DORADA

Když jsem připravoval velkou světovou výstavu o „neprobádaných jevech“, procestoval jsem Jižní Ameriku křížem krážem. Studijní cesty se zúčastnili dva mí kolegové a krajané — horlivý organizátor výstavy Klaus Dona a renomovaný vědec doktor Willibald Katzinger, ředitel lineckého Městského muzea Nordico — a dále můj německý kolega spisovatel, doktor Hans-Joachim Zillmer, proslulý svou knihou *Darwinův omyl*, v níž se na základě úžasných nálezu kriticky zabývá teorií evoluce. První cíl naší cesty se jmenoval Bogota, metropole jihoamerického státu Kolumbie.

V hlavním městě položeném na úrodné náhorní plošině ve výši 2600 m jsou uloženy nejcennější zlaté poklady Inků a jiných rodů. Zde, na území Muisků a Čibčů, Španělů lačnicí po zlatu zaslechli legendu o El Doradu. Pověstné město oplývající zlatem líčí ve svých bájích mnoho jihoamerických národů. Jsou to všechno pohádky, nebo skutečnost? Dodnes se vydávají do Jižní Ameriky dobrodruzi, aby našli tajuplnou zem hojnosti a blahobytu. Odkazů na „zlaté město“ v pralese je však poskrovnu. Skutečné El Dorado naproti tomu nebylo žádné zlaté město, nýbrž zlatý člověk. Ceremonie, jež dala vzniknout zmíněné legendě, se odehrávala u jezera Guatavita severně od Bogoty. Toto jezero vzniklo údajně na základě nebeského znamení (zjevně šlo o dopad meteoritu). Muiskové je považovali za sídlo mocného boha a využívali je jako posvátné místo. Když se ujímal svého úřadu nový král, byl svlečen donaha, od hlavy k patě pomazán lepkavou pryskyřicí a posypán zlatým práškem. Takto „pozlacen“ nastoupil na vor s obětními dary ze zlata a drahokamů. V doprovodu kněží vybavených rovněž zlatými poklady byl král dopraven doprostřed jezera. Poté, co poklady klesly na dno jezera, ponořil se do vody také El Dorado a setrval v ní, dokud ze sebe nesmyl zlatou „kůži“ — a tak byla bohu vody odvedena další daň, jak vypráví legenda. Nový král se mohl ujmout vlády.

Dlouhou dobu byla tato báj považována za pouhou smyšlenku. Fantasticky znějící líčení indiánů nakonec potvrdil 18,5 cm dlouhý, nezvykle jemně opracovaný artefakt z ryzího zlata, zpodobňující „pozlaceného“ muiského náčelníka na voru. Již v 16. století byly podniknuty pokusy posvátné jezero vypustit a pátrat po zlatě. Ačkoli se podařilo vytáhnout několik předmětů, všechny pokusy vysušit jezero úplně skončily neúspěchem. a jezeru Guatavita a zlatým obětním darům se daří chránit tajemství El Dorada dodnes. Socha „pozlaceného“, nesmírné hodnoty, je uložena v Museo del oro v Kolumbijské národní bance. Jde o jeden z více než 33 000 jedinečných zlatých exponátů pocházejících z předkolumbovské epochy. Památky na tento „zlatý věk“ je možné obdivovat pouze za pancéřovými dveřmi. Vzhledem k navršeným horám zlata by nebylo zase tak udivující, kdyby někde v pralese čekalo na své objevení ještě další opuštěné „zlaté město“.

Nálezy zlata v Kolumbii jsou světově proslulé. Méně známé je, že v zemi žije řada významných soukromých sběratelů, kteří mají ve svých archivech úžasné keramické kousky a sochy, zvláštní nálezy, které kvůli své nezvyklé charakteristice, neurčitěmu stáří nebo nejasnému kulturnímu původu jako by se nehodily do známého obrazu předkolumbovského dějinného vývoje, a proto si nenašly místo v oficiálních muzeích. Jedním z těchto předmětů doličných je prehistorický kamenný disk, do něž jsou vyryty genetické informace. Dočetl jsem se o něm poprvé v roce 1982 v Dänikenově knize *Strategie bohů*. Podle ní měl být majitelem tohoto neobyčejného artefaktu „profesor Gutierrez“. Byl pravdivý tento údaj úspěšného švýcarského autora? Existuje opravdu „genetická tabulka“? Kdo, kdy a k čemu ji zhotovil?

Letmá návštěva v Bogotě mi poskytla vítanou příležitost, abych prověřil Dänikenovy odkazy na místě. Vysvětlení měl přinést pohled do telefonního seznamu města se sedmi miliony obyvatel. Náš tým čekal pořádný šok: „Gutierrezů“ bylo v Bogotě asi tolik co Meierů a Müllerů v Berlíně! Zaplnili celkem dvacet stran. Měli jsme ale štěstí. Našli jsme pouze jednoho „profesora Jaima Gutierrez“. To byl náš člověk. Když mu Klaus Dona, který — bohům buď za to dík — mluví perfektně španělsky, zavolaal, přiblížili jsme se o notný kus k cíli. Syn profesora Gutierrez nám sdělil, kde jeho otec momentálně pobývá. Po další telefonické domluvě, kdy profesor Gutierrez projevil ochotu nás přijmout, jsme se v dobré náladě a plni napjatého očekávání vydali taxíkem na dlouhou cestu. Byla už tma a rychle se blížila noc, když jsme dojeli pustinou k našemu cíli, vzdálenému asi dvacet kilometrů od Bogoty. Čekala nás poslední překážka: Areál střežili tři po zuby ozbrojení členové ostraha a odmítali vpustit nepovolané osoby. Nakonec nám otevřeli závoru („jenom proto, že jste cizinci“), ale hleděli na nás dost podezřívavě. Cizinci smí dovnitř? To byla potěšitelná zkušenost.

Posledních několik set metrů do kopce po úzké serpentince a ocitli jsme se před impozantním domem

v moderním architektonickém stylu. Čekal na nás postarší statný usměvavý vousáč — profesor Jaime Gutierrez Lega. Vzápětí nás už provádl svou stále ještě rozestavěnou kamennou citadelou, kterou si vybuoval u jednoho předkolumbovského kultovního místa. Vchod do podzemní šachtové hrobky ponechal v původním stavu. Profesor si sám navrhl geniální ztvárnění svého skalního hnízda. Dovedl nás do rozlehlé haly, kterou spolu se svými studenty používá jako sochařskou a designérskou dílnu.

Dozvěděli jsme se, že Jaime Gutierrez Lega se narodil v kolumbijské Bucaramanze a pracoval jako technický kreslič. Kromě toho se vášnivě věnoval svému koníčku — archeologii. V té době vyučoval na bogotské univerzitě Jorge Tadey Lozana průmyslový design a působil jako prezident Svazu kolumbijských návrhářů.

Učenec nám ukázal několik exponátů ze své předkolumbovské sbírky, ale zároveň uvedl, že nejzajímavější a nejcennější kusy má uložené doma ve svém bungalovu v Bogotě. Vše bylo odborně a bezpečně uloženo v krabicích. Museli jsme se tedy prozatím spokojit s několika málo originály a fotografiemi.

Zaujal mě především jeden předmět. Byla to keramika ze Santamarty. Neuměle vyvedená socha, zjevně oblečená, se zvláštními atributy a nástavcem na zádech připomínajícím vrtuli. Překvapivě se podobá japonským soškám dogu, blesklo mi hlavou. Existovalo snad v dávných dobách nějaké spojení mezi Japonskem a Kolumbií? Nebo archaičtí umělci pozorovali totéž a nezávisle na sobě vymodelovali z hlíny identické výtvořy? Zeptal jsem se profesora, jak stará je figurka. „Pokud je známo, keramika je v syrovém stavu. Nebyla vypálena a je stará jistě několik staletí, ne-li tisíciletí.“

a co podle jeho názoru představuje?

„Upřímně řečeno, nevím.“

„Vypadá jako prehistorický astronaut,“ poznamenal jsem.

Profesor Gutierrez se na mě podíval a pousmál se.

Hostitel nám později ukázal ještě několik gravírovaných kamenů, opatřených neznámými nápisy a symboly. Byly nalezeny v Sutatausu u Bogoty. „Kolegové geologové odhadují jejich stáří na několik tisíc let,“ řekl nám Gutierrez. „a to včetně rytin, protože se pod elektronovým mikroskopem dala zjistit zřetelná místa vymletá vodou.“

Když jsem si sošku prohlížel, hned mě napadlo, že tyhle hieroglyfy až úžasně přesně připomínají podobné kamenné nálezy, sošky a desky, které před lety našli v systému podzemních tunelů v americkém Illinois. Vyhrabal je tam zřejmě americký jeskyňář Russell Burrows. Písemné znaky ani symboly se nehodí do žádného známého schématu, a proto byly ukvapeně, bez důkladné analýzy, označeny za „padělký“. Totéž platí pro kovové tabulky z rozsáhlé umělecké sbírky mezitím zesnulého pátera Crespiho z Ekvádoru. Neznámé písmo se objevuje rovněž na četných kamenných nálezech ve francouzské vsi Glozel. Těm bylo přisouzeno stáří 12 000 let. Ohromující shoda mezi objevy v Kolumbií, Ekvádoru, USA a ve Francii. Je to všechno náhoda, nebo podvod? Nebo kdysi dávno existovaly společné kořeny? Jsou nalezené záhadné předměty pozůstatky dávno zapomenuté epochy? Jde o bílá místa na mapě počátků dějin lidstva? Proč nejsou sbírky kamenných nálezů důkladně vědecky zkoumány a neprovádí se srovnání obrazů a symbolů?

Gutierrez uvedl, že vlastní mnoho pozoruhodných exponátů, které zatím nebyly podrobně prozkoumány, neboť vědci odmítají zabývat se takovými „podivnými historkami“.

„Nevědí, kam mají tyto artefakty zařadit, protože většinou neexistuje nic, s čím by se daly srovnat,“ dodává sběratel. To platí také pro nejneobvyklejší kus jeho sbírky — „genetickou tabulku“. Zvědavě se ptám, zda by bylo možné tuto prapodivnou věc vidět na vlastní oči.

„Ano,“ souhlasil profesor. „Je to klenot v mé sbírce. Zítra odpoledne budu v Bogotě, můžete si ji prohlédnout, jestli chcete.“

To byla přesně odpověď, kterou jsem chtěl slyšet. Strávili jsme spolu báječný, nezapomenutelný večer a už jsme se nemohli dočkat, až se s profesorem uvidíme příští den v Bogotě.

GENETICKÁ TABULKA

Když jsme nazítří navštívili profesora Gutierreze v jeho bungalovu, opět nás srdečně přijal. Místností byly přeplněné archeologickými raritami. Na stěnách visely mystické masky ze všech koutů světa a regály přetékal knihami, soškami a keramickými figurkami. Na stole v obývacím pokoji ležely navršené podivné kameny, vedle stolu byly ještě nerozbalené bedny. Gutierrez vzal do ruky předmět ve tvaru disku a řekl: „Tak tohle je genetická tabulka.“

Neuvěřitelné, napadlo mě ze všeho nejdřív. Disk je z černého kamene, který se jmenuje lydít. Má průměr 22 cm a váží přibližně 2 kg. Na přední i zadní straně je opatřen rytinami a jednotlivými ornamenty, jež jsou odděleny svíslými čarami. Na okraji disku je vyryt symbol hada. Uprostřed má otvor.

„Domnívám se, že kotouč byl původně upevněn na tyči, aby se jím mohlo otáčet. Možná existovaly ještě další takové disky,“ prohlásil Gutierrez. „Před několika lety byly relikty diskového tvaru vykopány také na jihochilských ostrovech. Protože jsou na nich vyryty symboly, zjevně obsahují nějaká poselství. Tehdy stejně jako dnes se informace

uchovávaly na discích, jen si vzpomeňte na CD-ROM nebo diskety. Motivy na přední a zadní straně této černé tabulky vykazují úzké biologické souvislosti.“

Je možné znaky na předmětu nějak rozluštit? Co znamenají? Obsahují vskutku genetické informace, jak se tvrdí? „Na této tabulce je znázorněn vývoj od žáby k člověku,“ zněla profesorova stručná sverázná teze. „Dají se rozeznat jednotlivé detaily jako spermie, vajíčko, pohlavní orgány, oplodněné vajíčko. Jeden symbol ukazuje dvě bytosti zjevně dvojčata. Na druhé straně je výjev, který se dá možná vykládat jako vyobrazení buněčného dělení a žábu v různých vývojových fázích.“

Vývoj od žáby k člověku? V té chvíli jsem si vzpomněl, jak mě během návštěvy světoznámého muzea zlata v Bogotě zarazila obrovská spousta žabích amuletů. Věděl jsem, že žáby, mloci a jiní vodní živočichové byli zbožňováni jako zdraví prospěšné náboženské symboly a dávání do úzké souvislosti s „rituály plodnosti“ především ve starém Egyptě. Stačí si připomenout třeba bohyni žabu Heket, která podle mýtu ustavičně přijímala a donášela kulovité světové vejce. Tato stvoření s vypouklýma očima byla zjevně uctívána stejnou měrou také v předkolumbovské kultuře.

„Ano, v celé Americe,“ potvrdil mi Gutierrez. „Vědci ale neznají souvislost a příčinný význam těchto nálezů.“ Ukázal na černý kámen ve své sbírce, který vypadal jako staroegyptský skarab, a prohlásil: „Nikdo neví, jak staré jsou doopravdy tyto nálezy. Z jejich symboliky ale vyvozujeme, že zobrazování obojživelníků mělo zvláštní význam. Žáby patří k nejcitlivějším živočichům. Zalézají do jezera a vylézají z vody na souš. Jde o biologicky velmi složitý proces, když se mění vodní živočich v suchozemského a naopak. Žáby a mloci přináležejí k tomu málu živočichů, kteří takto dokážou střídat svoje životní prostředí.“

Vzápětí profesor Gutierrez popustil uzdu své fantazii: „Domnívám se, že evoluce proběhla jinak, než doposud předpokládáme, že existovaly přinejmenším dva typy člověka, které se vyvíjely nezávisle na sobě. a jeden z nich pocházel z obojživelníků. Dále si myslím, že po mnoho tisíciletí byla na americkém kontinentě pouze dvě velká sídliště: na jihu Tiahuanaco v Bolívii poblíž jezera Titicaca. a na severu Teotihuacán, náboženská metropole Mexika. V dosahu obou těchto geografických míst se dalo žít. Ostatní části byly kvůli ledové době nehostinné a neobyvatelné. Obě města na severu i na jihu se nacházejí poblíž hranice s geologickými „obratníky“. Obě tehdy sousedila bezprostředně s oblastmi, kde začínal ledový příkrov. Dnes jsou zaledněné regiony severního a jižního pólu, Ohňové země a Kanada. Když led v důsledku ohřívání Země roztál, nastaly velké záplavy a životní podmínky se změnily.“

Do tohoto obrazu se hodí zpráva, která nedávno proběhla médiu Třicetiletý italský archeologický tým učinil senzační objev na dně jezera Titicaca. Na bolivijské straně jezera našli výzkumníci asi ve dvacetimetrové hloubce zbytky neznámého chrámu, starého zjevně ně kolik tisíciletí. Potápěči rovněž vystopovali sedm set metrů dlouhou zeď, památník a neobvyklé relikvie. Vedoucí výpravy doktor Lorenzo Epis se domnívá, že chrám postavili Tiwanakové. Vědci vycházejí ze skutečnosti, že tiwanacká kultura byla zatím z neznámých důvodů vyhlazena. Hovoří se o „klimatickém jevu“, který údajně způsobil náhlý vzestup vodní hladiny.

Stále ještě není vyřešena většina záhad nacházejících se na „střeše“ And ve výši téměř 4000 m. Jaký národ se to usadil na břehu jezera Titicaca? Co se stalo s obyvateli opuštěného města Tiahuanaka? Proč zůstaly jeho stavby nedokončené? K jakému účelu sloužily gigantické obrazy bohů, které stále ještě bdí nad tundrovitou krajinou bičovanou větry? Co znamenají glyfy na záhadné sluneční bráně vytesané z jednoho kusu andezitu? Jde skutečně o nejstarší kalendář, jak se domnívají mnozí vědci? Archeologové se stále znovu pokoušejí rozluštit znaky a význam postav, co ale přesně znamenají, to ruiny Tiahuanaka dodnes neprozradily.

S úžasem stane člověk tváří v tvář ruinovému poli Puma punku, největšímu areálu v této oblasti. Odkud pocházejí mohutné kamenné bloky, z nichž mnohé jsou osm metrů dlouhé, pět metrů široké a dva metry vysoké? Kdysi byly propojené bronzovými čepy. Složitě vývrty a geometricky přesné prohlubně v tvrdém kameni svědčí o působivém architektonickém výkonu. Jaká katastrofa zničila toto monumentální místo?

Profesor Gutierrez se domnívá, že mnohé z těchto archeologických objevů, jež lze historicky těžko zařadit, a proto je vědci ignorují, pocházejí z doby před 10 000 a více lety, tedy z bájného věku, kdy ještě nestály ani mayské, ani incké chrámy.

To platí především pro podivné nálezy z Kolumbie. Gutierrez říká těmto vyspělým předkům „Premiiskové“ a míní tím kulturu, která vznikla dávno před původními obyvateli Kolumbie Muisky nebo Čibči a obývala především bogotskou savanu. Kolumbijec poukazuje na mnohé pozoruhodné objevy ve své vlasti. Třeba na špičaté pilíře rozmístěné uprostřed deštného pralesa jižně od Bogoty. Jsou to obrovité kamenné věže, vysoké sedm metrů a o průměru sedmdesát centimetrů, které si lze vykládat jako falické symboly a připomínají egyptské stély, obelisky. Nalezeny byly rovněž lidské kostry staré 14 000 let. Tehdy byla celá oblast kolem Bogoty ještě jedno velké jezero. a byly také nalezeny skulptury lidí s žabí hlavou. Stejně tak existují jeskynní kresby, které podle Gutierrezovy vysvětlují evoluci a tím podporují jeho neobvyklé teze. Nejvíce ho prý ale udivuje, že se lékařům podařilo provést těhotenský test na základě vyšetření žab.

„Dodnes existují živoucí pozůstatky z tohoto období,“ vysvětluje Gutierrez a uvádí příklad: „Na dně jezera Titicaca žijí žáby velké až sedmdesát centimetrů. Vědci prozkoumali dno asi před patnácti lety a podali o tom zprávu.“

Když taková žába vyskočí, dosáhne výšky člověka. Znovu to připomíná vyobrazení na genetické tabulce — žába : člověk.“ Je však tento unikát opravdu autentický? Jak přišel sběratel k této tabulce? Byla ověřena její pravost?

Profesor Gutierrez nijak neskrývá své přesvědčení: „Vím se o mně, že sbírám prehistorické kusy. Kvůli svému povolání se zajímám o umění svých předků. Mnoho mých designérských prací je založeno na prastarých koncepcích a předlohách předkolumbovských řemeslníků. Před lety mě navštívil jeden hledač pokladů a nabídl mi ke koupi nějakou tabulku. Ujistil mě, že nepochází z hrobu, nýbrž že byla nalezena při stavebních pracích na okraji Bogoty. Prý ji nabízel muzeím, ale ředitelé si nevěděli s tímto cizorodým předmětem rady, protože se nedal přiřadit k žádné známé epoše. Tabulka se působením půdy časem promáčkla a na mnohých místech byla erodována vodou. Kolegové geologové z technické univerzity mi potvrdili že tabulka pochází z předkolumbovské doby. Nedá se ovšem už přesně zjistit, kolik tisíciletí je ve skutečnosti stará.“

Skeptiky popuzuje moderní ztvárnění šípů a už kvůli tomu označují památku za „neumělý padělek“. Je to velmi laciný výklad. Jistě, šípů vypadají moderně, ale na mnoha vyobrazeních z archaických dob jich najdeme spoustu v podobě stylizovaných oštěpů. Při své pouti po jihoamerických muzeích jsem objevil a vyfotil několik kamenných šípů, které odpovídají přesně předloze na „genetické tabulce“. Jde o tzv. „kultovní šípů“, jejichž význam si archeologové nedovedou logicky vysvětlit.

Záhadný disk byl mezitím prozkoumán ve vídeňském Přírodovědném muzeu. Analýza potvrdila, že nebyl zhotoven z umělého materiálu (např. cementu), nýbrž z přírodní křemenné břidlice s uhlíkatými pigmenty, tzv. lyditu. Po expertize mineraložky a odbornice na drahokamy dr. Věry M. F. Hammerové byly zjištěny stopy zvětrání. Ani samotný materiál se nehodí k paděláním. Břidlice se dá snadno štěpit a lze ji tedy opracovávat jednoduchými nástroji. Těžší je zhotovit z této horniny kulatou tabulku o průměru 22 cm.

Lékař dr. Algund Eemboom prohlédl s kolegy jednotlivé segmenty na tabulce. Experti potvrdili předchozí dojem, že na tabulce jsou mj. vyobrazeny spermie, vajíčko, oplodněné vajíčko a fetus.

Profesor doktor Rudolf Distelberger, který vyšetřoval už bizarní kouřovou křišťálovou hlavu „ET“, podal dobrodzání rovněž o tabulce a prohlásil: „Tabulka je po stránce obsahu velmi komplikovaná. Jeví se zde jeden problém, který nedovedeme vysvětlit, který ale ozřejmuje, proč mnozí vědci a muzeální odborníci odmítli předmět jako padělek. Nelze ho zařadit do žádného jihoamerického kulturního systému, který momentálně známe. Proč by ale někdo padělal něco, co nelze nikam zařadit? To nedává smysl. Jde o to věc prodat. Chce-li tedy někdo koupit např. inckou vázu, protože má na trhu velkou hodnotu, pak padělatel zhotoví inckou vázu.“

Pokud tedy nejde o padělek, co je tabulka vlastně zač? Kuriózní relikv je mohl pocházet z civilizace, jež nám byla rovnocenná vědění. Opět mi tanou na mysli legendy vážící se k potopené královské říši Atlantidě. Je snad „genetická tabulka“ pozůstatkem z této epochy? Disponovaly už archaické národy technikou, která jim umožňovala poznat spermie a buněčné dělení? Gutierrez připomíná, že existují předkolumbovská vyobrazení hadovitých útvarů podobných spermii, které praobyvatelé kreslili s tenounkými bičiky. Tento jejich doplněk bylo však možné pozorovat teprve pomocí elektronových mikroskopů vynalezených teprve před několika desetiletími. Jak to ale bylo možné před tisíciletími? Odkud měli prehistoričtí řemeslníci takové vědomosti, že byli schopni přesně zobrazit genetické detaily? Nemohl jim je „někdo“ sdělit? Erich von Däniken zmiňuje mimozemské učitele, kteří naše předky seznámili v šerém dávnověku s evolucí.

„Příliš tomuto výkladu nevěřím,“ říká zamyšleně Gutierrez, otevřeně však přiznává, že ani on nezná odpověď. Nicméně se domnívá, že „naši předkové možná jen velmi dobře pozorovali přírodu nebo užívali určité omamné prostředky jako koku. Tedy drogy, které brali šamani a přemísťovali se jejich pomocí do jiných rozměrů, kde přijímali nadpозemské informace.“

Konečně jasno ohledně původu tabulky a významu embryologických vyobrazení může vnést jen další vědecký výzkum.

„HIGH-TECH“ NÁSTROJE STARÉ 10 000 LET

Když jsem procházel bogotským Muzeem zlata, nepřestával jsem žasnout. Je nádherné, jaké světově jedinečné poklady jsou v něm uloženy. Řemeslná elegancie a rafinovanost šperků svědčí o vysokém stupni vývoje předkolumbovské kultury. Mnoho nepatrných skvostů má tak jemné zpracování, až se téměř nechce věřit, že by byly zhotoveny bez použití zvětšovacího skel. Vedle klenotů vyrobených filigránskou technikou ze zlatých drátků je umístěna známá tabule. Primitivní chlupatý člověk z doby kamenné na ní opracovává dlátem a kládívem zlatou sochu. Je to pravdivá představa vzhledem k jemné precizní práci? Existovalo už tehdy know-how, o němž dodnes nic nevíme?

Profesor Gutierrez se chvíli přehraboval v bedně se svými poklady a vytáhl několik zvláštních malých předmětů. Jsou to relikty, kterých byla v Kolumbii vykopána spousta, které ale archeologové považují za pouhé „kultovní objekty“ nebo „symboly plodnosti“. Designér Gutierrez je naproti tomu přesvědčen, že tyto exponáty sloužily ve skutečnosti jako nástroje. Tedy promyšlené pomůcky, jež se možná používaly při výrobě a zpracovávání elegantních umě-

leckých předmětů. Odborník demonstroval manipulaci s předměty na příkladu vlnovitých nástrojů připomínajících čolky nebo spermic. „Mezi nástroji je několik, jež se vyznačují přesně stanovenou vzdáleností mezi rukojetí a hrotem. Účelem je, aby se tyto nástroje pokud možno dobře držely v ruce. Většina nástrojů má kromě toho tak plochou rukojeť, že ji prakticky necítíte v dlani. To je velmi důležité, protože to zaručuje plnou pohyblivost ruky. Víme, že větší vzdálenost obou prstů držících nástroj omezuje kvůli větší tloušťce rukojeti hybnost zápěstí. Čím je tedy rukojeť tenčí, tím pohyblivější jsou jednotlivé články prstů a celé ruky.“

Proporce a symetrie nástrojů jsou perfektní. Je to rafinované a připadá mi to jako logické vysvětlení pro práce prováděné s milimetrovou přesností. Z jakého materiálu jsou nástroje, jak se vyráběly, kdo a kdy je zhotovoval?

„Nástroje jsou z lyditu, tedy ze stejného materiálu jako genetická tabulka,“ objasňuje Gutierrez a dodává: „Jde o kámen podobný břidlici, který má ale stupeň tvrdosti 0,6 a víc. K výrobě těchto nástrojů se používal pravděpodobně křemen, přesněji křemenné krystaly vhodných tvarů, jimiž se kámen obrušoval nebo se do něj rylo.“

Nicméně při vykopávkách poblíž Bogoty se žádné takové domnělé křemenné nástroje zatím nenalezly. Přesto objekty pod mikroskopem vykazovaly očividné stopy po opracování křemennými krystaly. Gutierrez se proto domnívá, že předměty se nevyráběly na místě, na kterém byly objeveny.

Co se týká určení konkrétního stáří, naráží se u všech dosud vyhrabaných cizorodých artefaktů na známé potíže: „Stáří lze těžko stanovit, protože kvůli nepřítomnosti rostlinných látek nelze použít radio-uhlíkové vyšetření a tradiční možnosti přesného datování selhaly. Na základě typologií lze však s jistotou říci, že tyto nástroje byly vyrobeny dávno předtím, než do Jižní Ameriky přišli Španělé. Jednotlivé nástroje jsou každopádně starší než 2000 let, možná se dá jejich stáří posunout až do doby před 10 000 lety.“

Nepřestávám vyzvídat. Kdo zkonstruoval tyto technicky pokročilé nástroje? Odkud brali praobyvatelé tak úžasné znalosti perfektních tvarů a jejich technické realizace? Dostalo se jim snad pomoci „zvenčí“, z vesmíru?

„Spíš si myslím, že tyto tvary byly vyvinuty intuitivně a ne analytickými výpočty,“ namítá Gutierrez. „Lidé patrně byli mnohem senzibilnější než my a měli mnohem užší kontakt s přírodou. Řeč tvarů je často extrémně jasná.“ Designér znázorňuje své tvrzení na předmětu, který vypadá jako špachtle. Perfektní tvar připomíná kachnu. Gutierrez se domnívá, že tvůrce možná jen chtěl zobrazit kachnu klouzající po hladině jezera. Vedle toho existují nálezy nápadné svými detaily. Zvláště výrazné jsou tyto detaily u nože, který se zjevně používal při císařských řezech. Symbolicky znázorňují strangulovaný plod. K tomu Gutierrez říká: „Mohlo by to značit, že autor chtěl objasnit, jak je důležité přistoupit k císařskému řezu dřív, než se plod uškrtí na pupěčnické šňůře. V tomto případě se obrázky na rukojeti jednoznačně sdělují účel nástroje.“ Kolumbijec ovšem prohlašuje, že je to jeho interpretace. Jde v podstatě jen o dohad, protože se bohužel nedochovaly žádné prameny, které by to mohly potvrdit. Totéž platí také pro „kultovní lžičku“, která mohla sloužit jako porodní pomůcka. Zdá se, že rovněž symbolizuje situaci, kdy hlavička vystupuje při porodu z lůna. „a to ve chvíli, kdy se možná měl použít tento porodnický nástroj,“ domnívá se archeolog-amatér.

Mnohé předměty vypadají tak cizorodě, že v nich nelze poznat nástroje hned. To platí třeba pro podivný objekt, který by se dal označit jako „Batman s ocasem“, jako pohádková bytost podobná netopýru. Gutierrez jej důkladně analyzoval z pohledu designéra a došel k překvapivému závěru: „Estetický tvar a geometrie jsou neuvěřitelně perfektní. Drží se přesně matematických vzorců jako pravidla třeba zlatého řezu!“ Za kuriózní považuje Gutierrez okolnost, že stejný „netopýří motiv“ vyrytý do kamenů nebo aplikovaný na keramických figurkách se objevuje také v Peru. Jak to vlastně bylo s archaickým Batmanem? Existovali kdysi opravdu takoví „upíří“?

Gutierrez nechává tyto otázky nezodpovězené. Nevěří tak docela, že by praobyvatelé Kolumbie znali přesné matematické zákony a estetickou proporcionalizaci rozměrů. Spíš se domnívá, že disponovali citlivějším vnímáním než my dnes: „Estetické prvky lze v přírodě najít snadno a patrně byly přeneseny do umělých tvarů přesným odpozorováním.“

Pokud tomu bylo tak, jak se Gutierrez domnívá, pak nedošlo k tomuto vývoji ze dne na den. „Ergonomie těchto nástrojů prošla jistě velmi dlouhou evolucí. Lze vycházet z toho, že umělec si sám vyráběl své nástroje a postupem doby je vylepšil natolik, že vyhovovaly jeho nárokům.“

Ať už uvažujeme o mimozemských učitelích, velekněžích zmizelých kultur, matematických géních nebo prostě o rozmanitosti přírody, jeden poznatek je nasnadě. Dnešní designérská praxe by se mohla ledacos přiučit od estetických pravidel předkolumbovských umělců. „To v každém případě!“ souhlasí profesor Gutierrez. Podle jeho názoru je studium předkolumbovských předmětů dobrou školou pro současné návrháře. Estetické problémy byly dalekosáhle vyřešeny v nejrůznějších oborech už před tisíciletími. Vzpomeňme si jen na dokonalý tvar pyramid. Stopa magických staveb se táhne od starého Egypta přes Čínu až do jihoamerického pralesa. Jak je možné, že se setkáváme s tak markantní, perfektní formou architektury na místech, která jsou od sebe tak vzdálená? Stačí si to vysvětlit „pozorováním přírody“? Stejná otázka vyvstane u rafinovaných technik zpracování keramiky, kovu, kamene a dalších materiálů. Shody se dají najít v mnoha koutech světa a na nejrůznějších místech. Ukazují nám rovněž mnoho harmonických řešení, která jsou velmi kreativní a variabilní, co se týká jejich charakteristik. „V současném designu se málokdy najdou řešení takové estetické hloubky,“ uznává profesionální návrhář odvážně. „Dnešní výtvoři jsou mnohem

uniformnější, jako by existoval jen jeden ucelený designérský styl. Lze jen obdivovat naše zručné předky. Na předkolumbovských předmětech vidíme, že každý problém byl vyřešen zcela individuálně a specificky a všechna řešení jsou vynikající.“

Profesor Jaime Gutierrez ještě jednou shrne význam předkolumbovského designérství: „Já osobně spatřuji původ v estetice se silnou vazbou na přírodu, v níž se šťastným způsobem snoubí tvarové prvky rostlin, zvířat, přírody jako takové, minerálů, tvarů mušlí a ulit. Přírodní tvarové prvky byly přeneseny na užité věci, čímž se dosáhlo mimořádné estetiky, která v mých očích stojí mnohem výš než estetika současných návrhářů, která je příliš vzdálená přírodě.“

Zůstává skryto v temnotách dějin, kdo byli tito geniální výrobci. Někteří badatelé nevyučují, že by se odpověď mohla nacházet v jihoamerickém pralese a že mnohá neznámá sídliště ještě čekají na to, až budou objevena. Mnozí dobrodruzi a mystikové se vydávali do amazonské oblasti, aby hledali zlato a sídlo božského El Dorada. Nebo také pátrali po tajemných pyramidách a rodištích moderní civilizace. Mnozí dobrodruzi, jako např. britský plukovník Percy Fawcett, se ze svých výprav nevrátili a zůstali neznámí. Fawcett, který odešel do pralesa několikrát a prý objevil pozůstatky jednoho sídliště, byl naposledy spatřen živý v roce 1925. Do deníku si zapsal: „Je jisté, že tam jsou ruiny starého města — rozvaliny možná starší než egyptské stavby. Nacházejí se někde uvnitř Matto Grosso.“

Dotyčná oblast patří dodnes k nejméně probádaným koutům světa. Fawcett na jiném místě napsal: „Buď to dokážeme a vrátíme se, nebo tam ztrouchnivějí naše kosti. Jedno je ale jisté. Právě tam se skrývá záhada Jižní Ameriky a možná celého prehistorického světa. Sídliště v pralese mohou mít obrovský význam pro vědecký výzkum, pokud budou nalezena. Jedno vím: ta města existují, o tom nepochybuji ani okamžik. a proč bych také měl? Sám jsem část z nich viděl. Zdálo se, že jde o pozůstatky okrajových oblastí větších měst.“

Při mnoha expedicích do Amazonie byly nalezeny vskutku neobvyčejné předměty. Mimo jiné obrovské množství tajemných hieroglyfů vyrytých do kamene, které nám zanechala neznámá kultura. Zůstává záhadou, kdo byli její příslušníci a co znamená jejich obrazová řeč. Nerozluštěné je i nadále tajemství kolem domovského místa El Dorada, božského krále. Bájemi opředené sídlo zůstalo neobjeveno dodnes. Nedávno narazil na novou horkou stopu Američan Gene Savoy. Na břehu řeky Saposoy objevil v peruánském pralese Cajamarquillu, možné domovské město El Dorada. Sedmdesátipětiletý archeolog našel v posledních čtyřiceti letech tucty sídlišť a stal se živou předlohou filmové legendy Stevena Spielberga Indiány Jonese. Nezajímá se ani tak o Inky, jako spíš o jejich předchůdce, národ Chachapoyů. V novinovém interview s Alexanderem Haidem vysvětluje proč: „Tyto pradávnné národy vyvinuly už dlouho předtím vyspělou kulturu. Válečníctví Inkové si později říší Chachapoyů podmanili a jejich kultura zanikla.“ Zvláštní na těchto indiánech byl jejich netypický zjev. Byli urostlí, měli světlou kůži a modré oči. Je nasnadě,“ prohlašuje Savoy, „že El Dorado pocházel z národa Chachapoyů.“

Z toho, co proniklo na veřejnost, se klube čím dál větší archeologická senzace. Na více než šedesátí pěti čtveřicích kilometrech mají být rozptýleny pozůstatky zmizelého města a je třeba je nejprve pracně vyprostit z hustého pralesního porostu. Široké kamenné silnice, terasy, víc než sto padesát budov a chrámových areálů zrychlují dobrodruhovi tep. Proto se také chystá vyrazit s výzkumným týmem na novou expedici. Přesnou polohu sídliště ovšem zatím drží úzkostlivě v tajnosti. Má strach. „Nerad bych riskoval, aby se na Cajamarquillu vrhli vykradači hrobů,“ říká Savoy, „aby uloupili nenahraditelné umělecké předměty a zničili to, co pro ně nemá cenu, třeba hliněné nádoby.“

Stal se mýtus o El Doradu skutečností? Jde snad přece jen o vypleněné město, které jeho obyvatelé opustili? Nebo výzkumníci narazí na neobvyklé věci, až odkryjí hroby a chrámy? Pocházejí z této mystické minulosti záhadné předměty jako třeba „genetická tabulka“ nebo podivné technicky pokročilé nástroje?

II.

POSLEDNÍ TAJEMSTVÍ STARÉ ŘÍŠE FARAÓNŮ NA NILU

„Nyní pobovořím o Egyptě, protože je v něm mnoho divů a nabízí všem zemím díla, jež lze stěží popsat.“

Herodotos (kolem 484–431 př. n. l.), Historie, 1. sv.

ODOLÁVAJÍ BOUŘÍM ČASU

„Člověk se bojí času — ale čas se bojí pyramid.“

Staroegyptské proroctví

ZÁZRAK V KAMENI

Když se ptáme na poslední tajemství našeho světa, bezděky si vzpomeneme na pyramidy v Gíze. Zvláště záhadné jsou pro nás dvě z celkem více než devadesáti egyptských pyramid. Je příznačné, že obě stavby vděčí za svou existenci jedné faraónské dynastii. Míjíme tím Chufuovu (Cheopsovou) a Rachefovou (Chafreovu) pyramidu. Každá sama o sobě představuje opravdovou výzvu pro moderní vědu.

Už celá staletí dodávají pyramidy křídla naší fantazii a přitahují návštěvníky z celého světa. Když se z autobusů cestovních kanceláří vyhrnou zpocení turisté a vydají se na prohlídku k pyramidám v Gíze poblíž Káhiry, stane se s našimi současníky zvyklými na senzace cosi překvapujícího. Jsou zaskočení pohledem na tyto mohutné kamenné monumenty. Rád přiznávám, že se mě vždy zmocní stejný pocit. Výhled z Velké pyramidy je umožněn pouze místním mladíkům, kteří přestupují zákaz lézt nahoru stejně lehkovážně jako autor, který ovšem musel dát „bakšiš“. Odvážný výstup po vysokých stupních mi trval před více než dvaceti lety dvacet minut (dnes už bych si nahoru vylézt netroufl) a sestup byl ještě o něco nebezpečnější.

Chufuova pyramida pokrývá plochu přibližně 53 000 čtverečních metrů. Vešly by se do ní pohodlně katedrály ve Florencii a Miláně, jakož i chrám svatého Petra v Římě. Původní výška pyramidy činila 146,7 m, o něco se snížila poté, co špička byla rozkradena a erodovala, ale i dnes ční do úctyhodné výšky 137 m. Z horní plošinky zvíci deseti čtverečních metrů zabloudí pohled kolem Rachefovy pyramidy se zachovalým kamenným obložení špičky daleko do Libyjské pouště. Navždy ve mně zůstane velkolepá vzpomínka na to, jak jsem pozoroval východ slunce z Chufuova „nosu“ a vychutnával si panoramatický pohled na bezbřehé strnulé moře s vlnami žlutohnědého písku a šedivého kamene. Pyramidy, symbol vzestupu k bohu slunce a Egypta vůbec — pomníky kdysi kvetoucí kultury — jsou bezpochyby turistická atrakce číslo jedna.

Proč se ale vlastně stavěly? K jakému účelu sloužila Chufuova pyramida? Jak si vysvětlit její přesný geometrický tvar? Takto začíná téměř každý rozhovor mezi „normálním“ člověkem a egyptologem a pokračuje vzápětí další otázkou: Jak vlastně vybudovali tyto stavební obry?

Na standardní otázky přirozeně existují standardní odpovědi: „Byly to hrobky faraónů, o tom vlastně není pochyb,“ tvrdí Rolf Krauss, egyptolog z Humboldtovy univerzity v Berlíně. Králové byli po smrti mumifikováni a pohřbeni, aby posléze vystoupili ke svým božským předkům. V dřívějších epochách byli faraóni považováni za potomky bohyně nebe Isis (Eset) a jejího bratra Osirise (Usira), který byl na obloze uctíván jako souhvězdí Orion. Faraóni platili rovněž za „syny boha slunce Re“. Byly podle toho pyramidy, které postavily před asi 4500 lety celé legie dělníků a otroků droucích do úmoru, symbolem boží moci? Je to pěkná představa jako vystřižená z nějakého filmového trháku, ale jako výklad příliš nepřesvědčí.

Jeden z problémů tkví v tom, že celá tisíciletí nikdo nevěděl, jak to vypadá v nitru Chufuovy pyramidy. Teprve v roce 800 n. l. se podařilo mladému chalífovi z Bagdádu Al Mamunovi proniknout do stavby spolu se skupinou mužů. Arabové objevili „hrobku“, ale žádné poklady nenašli — sarkofág byl prázdný. Předběhli je vykradači hrobů? Nic tomu nenasvědčuje. Lupiči by se byli vrhli na zlaté poklady. Proč by měli krást obandážovanou faraónovu mrtvolu? Panovníkovy ostatky nechybějí jen v Chufuově pyramidě. Zatím archeologové neobjevili mumii faraóna v ani

jedné pyramidě. Byli mrtví králové skutečně všichni ukradeni? Nebo byli možná pohřbeni jinde a pyramidy sloužily jako obrovské hrobky jen tak naoko a plnily docela jinou funkci?

Celá věc je ještě záhadnější, když víme, že Chufuova pyramida je to nejpřesnější stavební dílo — a nejen antické. Dokonce i nejmodernější stavební technika by narazila na hranice svých možností, kdyby se dnes pokusila vybudovat takový monument, jako je Chufuova pyramida se svými téměř 2,5 miliony kamenných bloků vážícími v průměru 2,5 tuny. Každá strana Velké pyramidy je 230,3 m dlouhá, což odpovídá 440 egyptským královským loktům.

- Pyramida je nasměrována přesně na sever a leží přesně uprostřed pevninského bloku;
- poledník protažený pyramidou dělí moře a kontinenty přesně na dva stejné díly a navíc je nejdelší, který probíhá po pevnině;
- poměr mezi výškou pyramidy a jejím objemem odpovídá přesně poměru mezi poloměrem kruhu a jeho obsahem;
- součet čtyř délek její základny dělený dvojnásobkem její výšky činí přibližně 3,1416..., tedy proslulé číslo π ;
- výška pyramidy vynásobená miliardou se rovná přibližně vzdálenosti Země — Slunce;
- vzdálenost pyramidy ke středu Země se rovná její vzdálenosti od severního pólu.

To je jen několik číselných příkladů z mnoha, které ozřejmují fakt, že stavitelé pyramidy očividně věděli o záhadách našeho vesmíru víc než generace, jež následovaly po nich. Jedno je jisté, ať už nechal postavit Chufuovu pyramidu kdokoli, zanechal po sobě spolu s tímto zázrakem v kameni tajenku geniální číselné mystiky. Už základní princip tvaru s pěti plochami ukazuje, že pyramidy nebyly jen obrovské hory kamení. Pět ploch zastupuje živly oheň, vodu, zemi, vzduch a kvintesenci a symbolizuje tak vesmír a harmonii. Nebo jde jen o „náhodu a hrátky s čísly“, jak se domnívají skeptikové? U lecčeho možná ano, ale základ je výsledkem exaktních výpočtů a precizní geometrie. Odkud ale vzali tajemní stavitelé tak úžasné potřebné vědomosti? Národ, který podle školní vědy neznal ani kolo, ani kompas? Mnohé zůstává nevysvětlené, třeba „větrací šachty“, které končí někde ve zdech pyramidy. Nebo „Královna komora“, v níž nikdy nebyla pohřbena faraónova manželka. Nebo nedokončená komora zasahující do podloží skály. Jaký význam jí byl tehdy určen?

Výklad egyptologů, že pyramidy sloužily pouze jako hrobky, není vůbec tak podložený, jak se tvrdí. Pyramidy v Gíze patří k tomu největšímu, co lidé kdy stvořili.

ŠKOLNÍ MOUDROST POSTAVENÁ NA PÍSKU

Věda mezitím dokázala vyvrátit leccos z tradičních představ, ale je jen málo toho, co je skutečně jisté. Stejně jako dřív je sporné, jak byly pyramidy postaveny, když ne zázrakem. Z učebnic dějepisu se dozvíme, že Velká pyramida byla postavena údajně za pouze třiadvacetileté vlády faraóna Chufua (4. dynastie kolem 2553–2530 př. n. l.). To však znamená, že každý den muselo být nalámáno, vydlabáno, otesáno, přivezeno, přeloženo na val v poušti a (jak zní domněnka) dopraveno po rampách na staveniště v průměru tři sta vápencových kvádrů o celkové hmotnosti osm set tun. Budiž zdůrazněno, že každý den. Ke stavbě egyptského divu světa mělo stačit asi 100 000 dělníků (podle jiných propočtů pouze asi 25 000) pracujících v akordu. Protože chybí doložitelná fakta, jde o čistě fiktivní dohady archeologů. Stačí si vysvětlit tento výkon pouze „dobrou organizací“? Byla to pouze touha po slávě velkášského panovníka, která odůvodnila existenci tohoto kamenného obra? Měla Velká pyramida sloužit jen jako místo posledního odpočinku faraóna Chufua? Nebo ospravedlňovaly tento gigantický náklad ještě jiné důvody?

Egyptští písaři sepsali spoustu hieroglyfických textů. V nich co nejpodrobněji popisují cestu krále na onen svět a využívají se v líčení pohřebních rituálů. Chybí ale třeba jen jediné slovo o vzniku zázračných staveb. Proč nám stavitelé Velké pyramidy nezanechali žádné písemné záznamy o její stavbě? Nebo jsme je zatím ještě nenašli, či prostě nedokázali zjistit, pomocí jaké metodiky byl vybudován tento prehistorický monument? Jak mohly být zvedány do výšky několikátunové bloky?

Egyptologové hledající vysvětlení nejsou vůbec jednotní. Za nejdůležitější nástroj ke stavbě pyramid jsou považovány dřevěné saně. Dělníci prý tahali těžké náklady nahoru po rampě vybudované z písku a hlíny, která vedla údajně doprostřed stavby nebo se vinula kolem ní. To by ovšem znamenalo, že by nájezd k nějaké velké pyramidě musel být víc než jeden kilometr dlouhý. Navíc by se na něj spotřebovalo sedmkrát víc materiálu než na vlastní stavbu pyramidy. a kam se asi po dokončení stavby vypařila celá ta mohutná hráz? Že by byla snesena kámen po kameni a použita znovu? Stopy po rampách nebyly nikde nalezeny, ačkoli existují nedostavěné pyramidy, kde by se daly rozpoznat aspoň zbytky nějaké konstrukce. Teze o využití ramp a saní má ještě jedno slabé místo. Jak ukazují výpočty badatelů, je tato metoda časově příliš náročná, což vylučuje, aby byla pyramida postavena během třiadvacetileté vlády krále Chufua. Uvažujeme-li desetihodinový pracovní den a sedm pracovních dnů v týdnu, pracovní četu složenou z dvaceti pěti až třiceti dělníků na jeden kvádr a čas potřebný pro stavbu zemních ramp, dostaneme příliš nízkou efektivitu práce a navíc by šlo o nesmírnou fyzickou námahu. Jedna nová teorie vychází z předpokladu, že Egyptané znali postup, který stál mnohem méně úsilí než technika stavby pomocí saní. Podle ní nebyly několikátunové kvádry

vytahovány nahoru po rampách, nýbrž kouleny. Kamenné bloky tak mohly být přemíst'ovány se čtvrtinou tažné síly, když se upnuly do kulatých dřevěných rámu. Ale ani tato konstrukce nic nedokazuje, navíc když stavitelé pyramid podle školní vědy ani neznali kolo. Nikdy se nenašly pozůstatky takových kulatých dřevěných rámu.

Jeden z celosvětově nejproslulejších výzkumníků pyramid, německý egyptolog profesor doktor Rainer Stadelmann odpověděl na otázku týkající se stavby pyramid takto: „Kameny se přepravovaly nahoru po rampách, ale jistě ne po jedné, jak se mnozí kolegové domnívají. Nemyslím si ani, že se používal jeden postupně se zvedající celoobvodový násep. To by byli Egypťané se svými omezenými možnostmi měřicí techniky nedokázali. Průběžná rampa po celém obvodu by znemožnila přesně zaměřit rohy pyramidy a vyznačit tak celou stavbu. Podle mého odhadu ji stavěli zpočátku nejspíš pomocí mnoha malých ramp.“

Přiblíží nás tato hypotéza k vyřešení záhady stavby pyramidy? Nepředpokládá mnohem víc stavebního materiálu, pracovních sil a času? „Možnosti měřicí techniky“ starých Egypťanů nemohly být zase tak „omezené“, když si uvědomíme preciznost Velké pyramidy a astronomická data, která lze odvodit z jejích rozměrů. Protože nepřiznáváme našim předkům vyspělé technické znalosti potřebné ke stavbě této geniální konstrukce, snažíme se vysvětlit „nemožné“ pomocí primitivních prostředků.

Stadelmann se domnívá, že rampy se budovaly na výšku 90, možná maximálně 110 m pomocí saní tažených voly, stejným prostředkem se přepravoval stavební materiál. Nehledě na to, že s přibývajícím výškou je doprava kamenných kolosů čím dál těžší, dřív nebo později museli dělníci narazit na meze svých možností. Nahore pak stál stavitel velkého faraóna na poměrně malé plošině — a?

„Předpokládám,“ říká egyptolog, „že uprostřed této plošiny stála jakási věž, z níž se stavební materiál zvedal nahoru pomocí kladkostrojů.“ Stadelmann se dále domnívá, že špička pyramidy byla zhotovena z jednoho bloku. Tento několikátunový monument byl posledních dvacet třicet metrů podkládán trámy a zvedán, dokud kamenná špička netrčela nahore na středové věži.

Stavba pyramidy zbavená zázraků? Ne doopravdy, neboť domněnky o používaných stavebních metodách jsou koneckonců čistě spekulativní a také zde platí už řečené: Proč nebyly nalezeny žádné kladkostroje? Proč není žádný odkaz na četných egyptských vyobrazeních? Jak byly předvídané nebo vypočítávány problémy, jež se mohly během stavby vyskytnout, když údajně nebyly k dispozici žádné písemné stavební plány? a dokonce i když byly možná dvouapůltunové bloky krok za krokem pomocí ramp nebo kladkostrojů zvedány do velkých výšek, jak to bylo možné udělat u monumentů těžkých sedmdesát tun, jako je třeba ten z růžové žuly, který zdobí Královu komoru? Egyptolog Rolf Krauss mezitím přestal přemýšlet o stavební technice: „Nacházíme jen málo záchytných bodů.“

a ještě něco je zvláštní: Generace stavitelů pyramid a dělníků žily v Gíze a tam také měly být pohřbeny. Proč ale není k nalezení žádný záznam o tom, že nějaký dělník, dozorce nebo kněz se podílel na stavbě pyramidy?

Tento rozpor však německý egyptolog profesor Rainer Stadelmann odmítá. „Stavba pyramidy byla pro Egypťany cosi sakrálního,“ ujišťuje mě bývalý ředitel Německého archeologického ústavu v Káhiře a vzápětí dodává: „Stavba pyramidy pro ně byla jakási služba bohu — a neopakovatelná. a bylo zapovězeno popisovat něco tak jedinečného.“

Chufuovu pyramidu lze kvůli preciznímu vypracování a dokonalému tvaru právem považovat za něco jedinečného. Země na Nilu však, jak víme, nemá pouze jedinou pyramidu. Zachovalo se navěky téměř sto těchto špičatých stavebních památek. Mnohé z těchto monumentů zřejmě ještě leží neprobádané v pouštní půdě a čekají, až budou objeveny. Teprve před několika málo lety našli francouzští archeologové při vykopávkách v poušti u Sakkáry základy neznámé pyramidy. Její stáří se odhaduje přibližně na 4300 let. Prý byla postavena pro neznámou královnu. Již počátkem 90. let minulého století narazili němečtí archeologové rovněž na neznámou pyramidu u Luxoru; jde o asi 3400 let starou stavbu se základnou zvíci sto metrů čtverečních.

Nápadné u všech objevených pyramid je, že pozdější stavby z doby následující po vládě Chufua jsou celkově mnohem skromnější, přestože tehdejší architekti museli mít stavebně technické zkušenosti právě z jeho éry. Vypadá to, jako by šlo pouze o jednoduché napodobeniny Velké pyramidy v Gíze. Dodnes — to připouštějí dokonce i archeologové — není jednoznačně objasněno, co asi zapříčinilo úpadek a náhlý konec výstavby pyramid. Vše se vpsledku točí kolem klíčové otázky: Jak, kdy a proč byly postaveny pyramidy v Gíze?

Zdá se značně nepravděpodobné, že stavba postupovala tak primitivním způsobem, jak nás učí školní věda. Dokončení domnělých hrobek králů Chufua a Rachefa svědčí o znamenité úrovni technických dovedností prehistorických stavitelů, jaké by bylo těžší možné dosáhnout dokonce i v naší současnosti. Přesto trvá tradiční egyptologie zatvrzele na tom, že tato zázračná díla byla postavena pouze skromnými technickými prostředky z doby bronzové.

Existuje teorie, kterou její autoři chtěli už počátkem roku 1978 overit v praxi, aby ukázali celému světu, jakým způsobem staří Egypťané ve skutečnosti stavěli své pyramidy. Pod vedením japonského egyptologa profesora Sakuji Yoshimury měl experiment proběhnout věrně podle běžných egyptologických hypotéz. Bez technického vybavení i bez pomoci strojů. Pouhýma rukama zamýšleli Japonci postavit poblíž původních pyramid v Gíze dvanáct metrů vysokou minipyramidu. Všechno však dopadlo jinak. Modelová pyramida se neřídila domněnkami školní vědy. Sotva začali stavět plagiát Chufuovy pyramidy, začalo hrozit nebezpečí, že spadne. Nic na tom nezměnily ani pokusy zajistit

soudržnost kamenných kvádrů strojovým vyfrézováním a urychlit jejich transport na stavenišťe nákladními auty. Pokus napodobit způsob stavby Velké pyramidy skončil v posledku jako diletantský podnik neschopný života. Uprímně řečeno, takoví packalové naši předkové rozhodně nebyli.

Trvám na tom, že nic nemohlo proběhnout tak, jak nám to v hodinách dějepisu nacpali ve škole do hlavy. Kontingent dělníků (nápad s otroky byl mezitím zavržen) a vojáků egyptské armády měl dopravit několikátunové žulové bloky z lomů u Asuánu na vzdálenost asi jednoho tisíce kilometrů po Nilu. a to na vorech, neboť tehdy, jak se tvrdí, lepší dopravní prostředek určitě neměli. Nikdo z teoretiků tohoto ražení zřejmě dosud v praxi nezkusil, jak dostat bez technických pomůcek kamenný kolos na labilní dřevěný prám kolébající se na vodě. a to holýma rukama neboť jinou možnost podle našich historiků staří Egypťané neměli. Po šťastném přistání v cílovém přístavu, jak ujišťovali autoři projektu, měly být tyto kamenné kvádry přeloženy podle tradiční teorie na primitivní dřevěné saně a dopraveny přímo ke staveništi pyramidy.

Jak něco takového může dopadnout, nám už předtím ukázali nedobrovolně Japonci. V čem je ale třeba hledat vlastní příčinu nezdaru tohoto archeologického experimentu? Že by se snad učenci zmýlili, když se domnívali, že pyramidy byly postaveny se vším všudy v potu tváře a za použití primitivních nástrojů? Je zapotřebí nového pojetí, revize historického světového názoru, jaký nám egyptologie tvrdošijně (a zjevně chybně) nabízí?

„HERODOTOVY STROJE“

Pochyby v souvislosti s dosavadní představou o stavbě monumentálních děl jsou oprávněné. Analýzou malty vědci zjistili, že materiál pocházející ze špičky Chufuovy pyramidy je starší než ten, který se používal v dolních partiích. Zdá se, že je jasno: Pyramidy se — jak vylíčil už před 2400 lety Herodotos — původně stavěly po jednotlivých terasách a poté se shora dolů uhlazovaly bílým vápencem. Zůstává i nadále záhadou, jak se to všechno dělalo.

Odborník na pyramidy profesor Stadelmann nás chce přesvědčit, že stačilo přibližně 25 000 lidí, aby byla postavena Chufuova pyramida. Víc dělníků prý nebylo zapotřebí, tvrdí.

K podobným závěrům dochází také francouzský egyptolog Georges Guyon ve své knize Chufuova pyramida. Dvacet pět tisíc dělníků — to by bylo asi pouze jedno procento tehdejšího egyptského obyvatelstva (pouhý odhad). To je překvapivě málo. Příliš málo, jak se mnozí domnívají. Renomovaní egyptologové vycházejí ve svých úvahách z toho, že kameny na stavbu pyramid se lámaly v bezprostřední blízkosti Gízy. Toto zbožné přání bylo už mezitím přesvědčivě vyvráceno. Německá egyptoložka Rosemarie Klemmová a její muž, geolog Dietrich Klemm, prozkoumali víc než čtyři sta historických kamenolomů v Egyptě a srovnávali tamní druhy kamene s bloky ve Velké pyramidě. Výsledek: Materiál použitý pro stavbu Chufuovy pyramidy byl přivezen ze všech oblastí Horního a Dolního Egypta.

V souvislosti s tím se objevuje nový problém. Znamená to přece, že stavba pyramidy musela být mnohem náročnější, než se dosud předpokládalo. Z výpočtů plyne, že na tom, aby byl v Gíze každé dvě minuty zasazen opracovaný kámen o průměrné hmotnosti dvě a půl tuny, se musela v kamenolomu, na přepravě a na stavbě podílet obrovská masa pracovních sil. a to nezapočítáváme čas potřebný k tomu, aby se obří kameny nalámaly, odtáhly z lomu, nalodily a vytáhly nahoru, jakož i dobu, kterou trvalo postavit mohutné rampy kolem pyramid, vykopat kanály a přístavy pro nákladní lodi přepravující kameny a zásoby. a to už ani nemluvíme o práci navíc způsobené úrazy, rozlámanými bloky opláštění, vadnými pracovními nástroji, přestávkami na odpočinek apod. a jakkoli to zní divně, o této „nesmyslné“ dřině neexistuje nikde žádná písemná nebo obrazová zmínka.

Měli tehdejší mocipáni snad k dispozici pomůcky, které dodnes neznáme? a pokud ano, odkud je měli? Mnozí badatelé řešící záhadu stavby pyramid se proto odvolávají na „Herodotovy stroje“. Kolem roku 450 př. n. l. přicestoval do Egypta Herodotos z Halikarnassu, „otec historie“. Zpráva, kterou napsal o své návštěvě, obsahuje osobní cestovní zápisky a vyprávění egyptských mudrců a duchovních.

Zmiňovány jsou nástroje, s jejichž pomocí se pyramida stavěla — jednoduché vrátky, valivé špalky a páková zařízení. Těžký stavební materiál se dopravoval údajně po čtyřech gigantických rampách a potom se zvedal nahoru. S takovými zařízeními měla být stavba jednodušší, než si dosud všichni mysleli. Většina současných egyptologů se domnívá, že k přepravě kamenných bloků se používala pouze jedna rampa, která se postupně bourala současně s tím, jak pokračovaly práce na opláštění pyramidy.

„Kameny se zvedaly pomocí dřevěné konstrukce. Takto dělníci přemístili kameny ze země na první terasu, kde bylo připraveno další lešení, po němž se kámen dopravil na druhý schod.“ Takové zařízení bylo na každém stupni až ke špičce, popisuje Herodotos. Přesněji bohužel postup zvedání nepopisuje. Kritikové této teorie poukazují na fakt, že při takové stavební metodě by uplynulo příliš mnoho času, než by se dopravily nejhorejší obkládací desky až na vrchol pyramidy.

Ačkoli se mnoho výzkumníků odvolává na Herodotovy písemné podklady, jsou ochotni akceptovat pouze ty pasáže textu, které vyhovují běžnému egyptologickému obrazu světa. Dochované materiály, které připadají novověkým

badatelům v oboru prehistorického myšlenkového dědictví příliš nepravděpodobné, jsou ignorovány nebo pohrdavě odbývány jako „fantazírování“. Mnohá líčení egyptských kněží zní vsutku bájivě, ale právě proto mi připadá, že se vyplatí jít po stopách legendy. V jedné poznámce je např. zmínka o 341 kolosálních sochách, které egyptští nositelé tajemství ukázali svému prominentnímu hostu z Řecka.

Znamená to, že každá jednotlivá socha (jak líčí Herodotos) symbolizuje ve skutečnosti generaci duchovních hodnostářů, kteří by byli obsáhli období 11 340 let. a každý z těchto chrámových strážců, jak se dozvídáme v druhé knize jeho Dějin (histories apodexies), měl prý už za svého života vlastní památník — avšak předtím, než byla zhotovena první socha, prý žili a vládli v Egyptě osobně „bohové“.

Potom ale už žádný nebesťan nenavštívil zem na Nilu, jak poznamenává Herodotos v závěru svých egyptských zápisků. Co to asi bylo za „bohy“? Proč měly tyto bytosti lidský zevnějšek? Že by se kněží jen bavili na Herodotův účet? Nebo vůči němu postupovali podle určité metodiky? Tajili to, co muselo zůstat bezpodmínečně skryto zrakům neegyptského vnějšího světa? a třeba také techniku svých stavebních inženýrů? Nepoužívá se snad v mnohých případech podobná taktika dodnes? Odkud by se jinak asi vzal výraz průmyslová špionáž?

Možná to byl důvod, proč tehdy veleknězi naivnímu Herodotovi namluvili svou obvyklou a rozumně znějící verzi o stavbě pyramid pomocí pákových zařízení. Nebo to nevěděli ani sami egyptští veleknězi, protože pyramidy byly postaveny dávno před nástupem faraónských dynastií? Ať už to bylo jakkoli, skutečností je, že zcestovalý Řek byl první kronikář, který podal užaslým čtenářům mimo říši faraónů první zdánlivě přesnou zprávu o egyptském divu světa. Zdánlivě proto, že v ní zůstává nezodpovězeno mnoho otázek.

Nejasné Herodotovy informace o stavbě Velké pyramidy patrně byly také důvodem, proč se tímto tématem začal zabývat rovněž americký námořní atašé F.M.Barber. Tento fregatní kapitán s obrovskými technickými znalostmi, který byl koncem 19. století posádkou v Egyptě, byl přesvědčen o tom, že při stavbě Chufuovy pyramidy byly použity ocelové jeřáby. Jen tak by totiž bylo bývalo vůbec možné zvedat do výšky několikátunové kamenné bloky, tvrdil.

Většina egyptologů Barberovo tvrzení okamžitě odmítla. Nebyli ochotni — jak vzpurný fregatní kapitán pravděpodobně doufal — přiznat inženýrům říše faraónů technologické znalosti. Taková možnost se přičila tradičnímu pojetí stavu vědomostí ve starém Egyptě. a na tomto pojetí se od té doby také nic nezměnilo.

Na zatvrzelém bojkotu zmíněné nekonvenční hypotézy konečně také ztroskotal Barberův nápad rozšířit mezi lidi svou knížku Mechanické triumfy starověkých Egyptů uveřejněnou na přelomu století, v níž rozvedl svou teorii o ocelových jeřábech. Po více než sto letech se na angažované dílko fregatního kapitána v podstatě zapomnělo.

Nedá se už doložit, jaký byl původní účel stavby pyramid. Mnozí historikové se domnívají, že tvar kamenných monumentů lze odvodit z obdélníkové písečné mohyly, která v prehistorických dobách pokrývala prosté hroby Egyptů. Je ovšem sporné, zda tato hypotéza sama o sobě platí.

MOC LEVITACE

Zatím se žádnému historikovi nepodařilo nabídnout skutečně průkaznou verzi stavby tehdejších egyptských pyramid. Nikdo nebyl schopen přesvědčivě říct, v které době byly postaveny třeba Chufuova nebo Rachefova pyramida. Nikdo nemůže logicky vysvětlit, kolik bylo potřeba času na konstrukci a vybudování obrovského stavebního díla a jak mohli tehdejší stavitelé nasměrovat své umělecké dílo bez kompasu tak dokonale podle astronomických aspektů. Není rovněž známo, jak staří Egyptové dokázali tak přesně spojit kamenné bloky stejně jako hladké vyleštěné obkládací vápencové desky, které se nezachovaly. a okruh záhad se stále točí kolem otázky, k jakému účelu byla Velká pyramida vlastně postavena. Sice je považována za Chufuovu hrobku, ale vzdor všem snahám se dosud nepodařilo nalézt faraónovu mumii, a to ani ve slavné Králově komoře, ani nikde jinde v tomto impozantním stavebním díle.

Když se to tak vezme, ve skutečnosti toho známe o vědění předkřesťanských vědců víc než málo. V tomto bodě musí souhlasit dokonce i uznávaný badatel a egyptolog I.E.S.Edwards z egyptského oddělení londýnského Britského muzea. Ve své knize Egyptské pyramidy přiznává, že nám dochované hieroglyfické texty ani vyobrazení neprozrazují nic významného o tom, jaké pomůcky stavitelé pyramid ve skutečnosti používali.

Existuje však několik arabských pramenů, které se nadmíru vyfabulované a také nanejvýš nejasně vyjadřují ke stavbě pyramid. Vycházíme-li z předpokladu, že nejde o čisté výmysly a pohádky, pak se jeví možná užitečné prostudovat si tyto staré texty poněkud důkladněji. Dočteme se v nich o „velkých kamenech“, které se dovážely z dalekých lomů. Pokládaly se na papyrové listy, na nichž byly zobrazeny věštecké symboly. Nato se na kamenné bloky „poklepalo holí a zvedly se do vzduchu na vzdálenost rovnající se dostřelu šípu“. „Takto se kameny dostaly na místo, kde se stavěly pyramidy,“ pokračuje dochovaná zpráva.

Co tato slova naznačují, ukazuje docela jiným směrem. Že by egyptští kněží — vědci své doby — už věděli, jak zrušit gravitaci? Že by už znali taje levitace? Měli snad paranormální vlastnosti? Jev levitace byl mnohokrát doložen u světců různých náboženství. Jen v křesťanství je známo dvě stě třicet případů. Volně ve vzduchu se mohli vznášet mj. svatá Anežka, Anna Kateřina Emmerichová, František z Assisi, Josef z Copertina, svatý Petr z Alcantary, svatá

Terezie a — podle záznamů Giordana Bruna — také Tomáš Akvinský. Katolická církev ovšem nehodnotí gravitační jevy jako parapsychologický „zázrak“, nýbrž jako Boží milost, někdy ale také jako výraz posedlosti ďáblem. Zrušení gravitace se rovněž považuje za šamanismus. Tibetští mniši jsou prý dodnes schopni se vznášet pomocí určitých dechových cvičení.

Hypotéz snažících se vysvětlit tento druh gravitačních jevů je málo. Levitační experimenty popsal přírodovědec a profesor na Belfastské univerzitě William Jackson Crawford, který zemřel v roce 1920. Věřil, že lidé a předměty, když se nevysvětlitelným způsobem vynesou do vzduchu, spočívají na ztvrdlých neviditelných elektromagnetických plazmových útvarech. Používali snad takové techniky starověcí kněží? Byly při tom čerpány a používány neznámé, dnes už dávno zapomenuté energie? Jsou arabské zdroje pravdivé? Přepravovaly se snad těžké kamenné bloky vzduchem tímto magickým způsobem? Dochovala se do dnešní doby svědectví o této úrovni vzdělání, a to i v oblasti technologie?

Za všemi těmito dodnes nevysvětlenými záhadami egyptské kultury se skrývalo hluboké rozsáhlé tajné vědění, jež bylo vyhrazeno pouze zasvěcencům. Dochované materiály hovoří o tom, že privilegovaná kasta duchovních byla schopna zvedat enormní břemena pomocí „zvuku“. Aby je kněží mohli přepravovat, používali „hudbu“. Harmonické tóny, které přitom byly vyluzovány, dokázaly vyvolat tento neobyčejný transportní efekt. Různé starořecké prameny informují o pozoruhodných „zpívajících domech“, které prý stávaly na březích Nilu. Můžeme se dočíst o skrytých zvonkohrách, které se rozeznávaly vahou osob, jež po nich chodily. Mluví se o automatických zařízeních, která údajně otvírala „záračným způsobem“ chrámová vrata a stejně magicky je zavírala.

Byl to zvuk, s jehož pomocí naši učení předkové v Egyptě vyráběli zvukové vlny a přesouvali předměty o různé hmotnosti z místa na místo? Mohla se takto přepravovat také těžká břemena — třeba několikatonové kamenné bloky? Používali kněží při svých demonstracích kouzelné síly? Ovládali chrámoví strážci magii? Nebo za tím vším byly vědecké poznatky, které jsme dosud nezískali?

Nevěřím na hokus pokus — ale tady asi nejde o laciné kejklířské triky. Magie byl spíš výraz vysvětlující schopnost, kterou nedokázalo pochopit naivní a nevzdělané okolí — takzvaný „prostý lid“. Podobně jako se slovo „bohové“ používalo pro bytosti, jejichž nadřazené vědomosti jim u „obyčejných smrtelníků“ získávaly pověst nadpřirozených, ba dokonce nesmrtelných tvorů, tak se také za pojem magie s největší pravděpodobností skrývá značné technické vědění, které si zasvěcení kněží předávali z generace na generaci. Jedním z těchto skrytých tajemství by mohla být znalost levitace.

ZÁHADA PYRAMID A SMĚLÉ TEORIE

Domníváme se, že název „pyramida“ pochází z řečtiny. V každém případě bylo odvozeno z řeckého slova pyramis, které ve volném překladu znamená „rohatý koláč“. V Egyptě samotném se pyramidám říkalo mer — slovo, jehož původním významu se vedou spory. Německá autorka Mílo Sedíqová ve své knize Imhotep — Arzt und Baumeister der Pharaonen (Imhotep — lékař a stavitel faraónů) píše: „Toto slovo se ale také překládalo jako ‚nástroj‘ a dávalo se do spojitosti s výrazem mer-khet. Z toho lze odvodit pojem nástroj vědění, přesněji řečeno nástroj sloužící k pozorování hvězd.“

Pyramidy jako obrovské observatoře a „sídlá moudrosti“? Tato představa mi připadá pravděpodobnější než teze, že „rohatý koláč“ se stavěl pouze a výhradně jako místo posledního odpočinku zesnulého faraóna. Vlastní účel stavby zůstává neproniknutelný. Tvar těchto kamenných monumentů lze pravděpodobně odvodit od obdélníkových písečných pahorků, které v prehistorických dobách zakrývaly prosté hroby Egyptanů. Lze přinejmenším pochybovat o tom, zda jsme se tímto výkladem přiblížili pravdě. Jak se z malé hrobové mohyly stal antický div světa? Co způsobilo tento obrovský stavebně technický skok?

Podle domnění egyptologů se stavba Chufuovy pyramidy zdařila až na třetí pokus. Za nejstarší je považována stupňovitá pyramida vysoká 62 m v Sakkáře, kterou je třeba stejně jako pyramidy v Gize považovat za největší architektonický div. Vymyslel a navrhl ji pro panovníka z 3. dynastie Džosera kolem roku 2680 př. n. l. slavný architekt Imhotep. Ve druhé fázi vznikla 92 m vysoká stupňovitá pyramida v Médúmu, později opatřená hladkým povrchem. Byla postavena pro krále Snofrua, prvního faraóna 4. dynastie, kolem roku 2630 př. n. l. Je považována za logické pokračování stupňovité pyramidy a údajně skončila neslavně „obrovskou stavební pohromou“. Jak mezitím vyšlo najevo, šlo o omyl: pozoruhodná deformace pyramidy v Médúmu ležícím asi 8 km jižně od Káhiry, byla záměrná. Egyptský archeolog doktor Alu El-Chou Ri narazil při vykopávkách u paty monumentální stavby na uhlazené kameny. Protože pyramidy se vždy obkládaly shora dolů, musela být vědomě takto konstruována a dokončena také pyramida neobvyklého vzhledu v Médúmu.

Král Snofru potřeboval na svou cestu na onen svět zřejmě hned několik hrobek, neboť kolem roku 2620 př. n. l. nechal vybudovat v Dahšúru 104 m vysokou „Lomenou pyramidu“. Lomená pyramida dostala své jméno proto, že se v poloviční výšce úhel jejího sklonu náhle zmenšuje. Tato pyramida ještě zdaleka neprozradila všechna svá tajem-

ství. Archeologové, kteří od 19. století stále znovu cítili v severní chodbě nezvyklý průvan, si to vykládali jako nepřímé potvrzení toho, že se v nitru pyramidy nacházejí ještě neobjevené prostory. Snofru se nespokojil s dvěma hrobkami, a tak byl v roce 2610 postaven údajně třetí jeho poslední útulek — Červená pyramida v Dahšúru, původně nazývaná „Zářivá“. Je považována za první pyramidu, jejíž vnější zdi byly od počátku vrstveny horizontálně a opatřeny hladkým leštěným obložением ještě dřív, než kolem roku 2550 př. n. l. začal „program výstavby“ na gízské plošině.

O vývoji a významu stavění pyramid existuje mnoho kuriózních teorií. Evropané ve středověku spatřovali v „kamených horách“ Jozefovy biblické obilnice, v nichž faraón skladoval obilí ze sedmi tučných let. Existují ale také výklady, že šlo o knihovny, luxusní sluneční hodiny, zaměřovači stanice pro návštěvníky z cizích světů a „elektrárny“ využívající kosmickou energii. S velmi neobvyklou interpretací přišel rakouský elektroodborník Hermann Waldhauser, který považuje Chufuovu pyramidu za nástroj, který starým kněžím umožňoval ovlivňovat počasí ve svůj prospěch. Waldhauser se ve své hypotéze mj. opírá o jeden detail ve zprávě řeckého dějepisce Herodota, který jasně a jednoznačně říká, že „od Nilu byl vybudován vodní kanál k Chufuově pyramidě, do nějž byla přivedena voda, která protékala vnitřkem ‚hrobky‘.“

Podle Waldhauserových závěrů byla pyramida už svým tvarem předurčena k tomu, aby sloužila jako ideální „odpařovací plocha“. Dále expert předpokládá existenci čerpacího zařízení uvnitř pyramid, které mělo urychlit odpařování vody. Ve své knize *Regenzauber der Pharaonen* (Dešťové kouzlo faraónů) vysvětluje, že voda byla rozváděna připravenými kanály uvnitř pyramid do stran. „Žár“ způsobený slunečním zářením pak vodu začal odpařovat a uvedl do pohybu také vzduch. Potom nastalo zmíněné „dešťové kouzlo“, které tehdy chránilo egyptskou krajinu před suchem — díky technickým a matematickým znalostem zasvěcených adeptů, alchymistů a zasvěcenců tajných mystérií kultů.

Před několika lety se přihlásil o slovo archeolog vyučující na floridské univerzitě Barry profesor Joseph Davidovits. Vlastním výzkumem prý zjistil, že pyramidy v Gíze (zvláště pak ty, které se připisují Chufuovi a Rachefovi), nebyly postaveny z přírodního kamene, nýbrž z umělého kamene podobného betonu.

Americký vědec nesdílí názor hájený egyptology, že kameny na stavbu údajných královských hrobek dopravily tisíce dělníků z blízkých i dalekých lomů. Ze starých spisů prý vyčetl, že faraón Džoser, kterému bývá stupňovitá pyramida v Sakkáře připisována, dostal k její stavbě před více než 4600 lety příslušné pokyny od „boha“. Ten mu uložil, aby drtil různé druhy hornin v okolí a míchal je dohromady.

Pokud se americký archeolog nemýlí, byl by to vskutku pozoruhodný úkol. Nepřipadá mi důležité jen to, zda je do všech podrobností přesné Davidovitsovo tvrzení, že pyramidy v Gíze byly postaveny z umělého kamene. Stejně zajímavý je rovněž pasus týkající se pověřovatele. Tedy údajného „boha“, na kterého faraón Džoser zjevně spoléhal při svém plánování. O koho nebo o co mohlo jít? Skrýval se za tímto božstvem ve skutečnosti nějaký mocný velekněz? Vydal pokyny geniální lékař a architekt Imhotep, považovaný za vynálezce egyptského kamenného stavebního umění? O jeho životě a díle víme jen to, že byl poradcem panovníka Džosera. Legenda vypráví, že Imhotep dostal v poušti severně od Memfisu od tajemných „bohů“ knihu, v níž se údajně nacházely konstrukční plány pyramidy v Sakkáře. Imhotepovy knihy zmizely stejně jako jeho hrob. Milo Sedíqová pochybuje, že se místo Imhotepova posledního odpočinku vůbec kdy najde, a vzápětí pokládá odvážnou otázku: „Vrátil se tento velký lékař a stavitel, jemuž Egypt vděčí za mnohé, nejen se svou duší, ale také se svým tělem zpátky ke svým kosmickým učitelům?“

Zda při stavbě pyramid „vypomáhali“ cizí návštěvníci z kosmu a obstojí-li ve vážné prověrce tvrzení profesora Davidovitse, že pyramidy v Gíze byly postaveny z umělého kamene, zůstává zatím nejasné. Egyptské úřady mu výslovně zakázaly prozkoumat v laboratoři vzorky materiálu ze zdí. Japonská ostuda se stavbou miniaturní pyramidy v roce 1978 zapůsobila na Chufuovy potomky zřejmě jako dostatečná výstraha...

PRASTAŘÍ SVĚDKOVÉ VĚČNOSTI

Není sporu, že ve starém Egyptě museli působit geniální architekti, před jejichž uměním by měli smeknout dokonce i současní stavitelé. Dnes jsme spokojeni, už když se u různých budov jednotlivé konstrukční díly „rozcházejí“ o jeden či dva milimetry. Tyto závady jsou u „faraónských hrobek“ v Gíze vyloučeny.

Spadá stavba Velké pyramidy opravdu do doby vlády faraóna Chufua? Kdo byl vůbec Chufu (také Chufew či Cheops)? Jak už bylo řečeno, jeho ostatky se nikdy nenašly. Po domnělém staviteli největší pyramidy v Gíze zbyla pouze soška ze slonoviny objevená při vykopávkách v roce 1903. Je to jediná dochovaná podobizna božského krále. Většina faraónů po sobě zanechala obrovské sochy zobrazující celé dynastie. To není Chufuův případ. Proč tedy údajně tak mocný vládce nezanechal potomkům žádné významné monumenty? Byla pyramida jeho hrobka, jak nás tvrdošíjně ujišťuje tradiční archeologie?

Je to oprávněná otázka, když vezmeme v úvahu výsledky výzkumu provedeného na jednom vysokém technickém učení. Fyzikové vyvinuli přesnou datovací metodu, jíž lze jednoznačně prokázat, že egyptské pyramidy (vybudované

mezi druhou a šestou dynastií) jsou všechny do jedné nejméně o čtyři sta let starší, než se zatím předpokládalo. To ale současně také naznačuje, že mohou být pochybné mnohé datace uváděné archeology.

Arabské historické prameny datují stáří kamenných památníků hluboko do minulosti. V oxfordské Bodleian Library mají rukopis, jehož autorem je údajně Kopta Abu'l Hassan Ma'sudi. Koptsky kdysi hovořila a psala skupina domorodých křesťanů, kteří se vzpírali islamizaci. Ma'sudi tvrdil, že Chufuova i Rachefova pyramida byly postaveny už tři sta let před „velkou potopou“, podle jeho údajů tedy přesně v roce 3537 př. n. l. Stavitelem Velké pyramidy byl prý král Surid (nebo Saurid), který vládl před potopou, jak zaznamenal arabský historik Ibrahim ben Ibn Wosuff Schah.

Suridovi se prý zdálo, že se na Zem zřítí obrovitá planeta ve chvíli, kdy „srdce Lva dostihne první minutu hlavy Raka“. Tento hrůzný sen přiměl panovníka postavit nejstarší ze sedmi divů světa a uložit v něm veškeré vědění své doby. Surid je líčen jako moudrý a dobrotivý král. Podle jiné legendy údajně obdržel pokyny ke stavbě pyramidy od „bohů“.

Nedá se s určitostí říct, zda je tato báj pravdivá. Vzdor těmto starým dokumentům se však názory na původ a stáří Velké pyramidy různí. Závažné pochyby o tvrdošijném tvrzení archeologů, podle nějž vybudoval pyramidy v Gize jeden faraón, však vyvolávají ještě jiné rozpory. Pokud je tedy nenechal postavit žádný faraón, pak kdo?

Není vůbec nepravděpodobné, že ony tři hlavní pyramidy vznikly dlouho předtím, než se ujali moci Chufu, Rachef a Menkaure. Důkazy? Existují. Například vápencová stéla, která byla objevena před více než sto padesáti lety v rozvalinách Isidina chrámu nedaleko Chufuovy pyramidy a nachází se ve vlastnictví Egyptského národního muzea.

Z nápisu vyplývá, že král Chufu na ni nechal vytesat text oslavující jeho osobu až v okamžiku, kdy byla dokončena restaurace Isidina chrámu. O tom, že tohoto faraóna nelze za žádných okolností považovat za stavitele Velké pyramidy, je přesvědčen archeolog a orientalista Zecharia Sitchin. Ve své knize *Bohové, mýty, kultury, pyramidy* pádně dokazuje svou tezi. Američan, který se narodil v Rusku a vyrostl v Palestině, je považován za odborníka na blízkovýchodní předkřesťanské kultury. Sitchin rozluštil nápis na stéle, který říká: „Nechť žije Hor Mezda; králi Horního a Dolního Egypta Chufuovi byl dán život. To on přičinil na tuto stélu (tento) nápis věnovaný jeho matce Isis, boží matce a vládkyni západního Hathořina pahorku. Přinesl (jí) novou oběť. Postavil (jí) dům (chrám) z kamene, obnovil bohy, kteří byli nalezeni v jejím chrámu.“

Jedinou pyramidou, kterou Chufu snad postavil, je pyramida věnovaná princezně Henutsen. Protože bohyně Hathor byla považována za vládkyni Sinajského poloostrova, jak píše Zecharia Sitchin, a tamní nejvyšší pahorek byl její „východní horou“, pak zmíněnou „západní horou“ možná byla Velká pyramida. Chufu tedy „založil“ dům Isis, nicméně Velká pyramida podle nápisu na stéle stála už v době, kdy se Chufu ujal vlády nad Egyptem.

Sitchin píše dál: „Její vládkyně (pyramidy — pozn. aut.) byla bohyně Eset — patřila této bohyni, ne Chufuovi. Kromě toho sfinga — tu údajně postavil spolu s druhou pyramidou Rachef — už seděla na stejném místě jako dnes. V nápisu je dále uvedena přesná poloha sfingy a zmíněna skutečnost, že ji poškodil blesk — poškozené místo je viditelné dodnes.“

Fakt, že Chufu alias Cheops nemohl být skutečným stavitelem Velké pyramidy, rozeznal svého času už severoamerický historik a orientalista James Henry Breasted, jehož kniha *Ancient Record of Egypt* (Rozkvět starověkého Egypta) z roku 1906 je považována za jedno ze standardních děl věnovaných egyptským nápisům.

Breasted v souvislosti s obsahem nápisu na stéle v Isidině chrámu říká, že „tyto odkazy... by byly nanejvýš významné“, kdyby monumentální stavba byla vybudována skutečně za Chufuovy vlády, „jenže ortografie svědčí o pozdějším datu nápisu“. Přestože se stéla vyznačuje všemi znaky pravosti, jak uvádí Sitchin, „nemohli se badatelé v době objevů (a mnozí po nich)... smířit s nevyhnutelnými závěry. Protože nechtěli strhnout celou myšlenkovou konstrukci výzkumu pyramid, prohlásili stélu za padělek — nápis prý vznikl dlouho po Chufuově smrti a Chufu je na něm uveden jako autor, aby se podpořily romantické představy tamních kněží.“

Egyptologové se totiž mezitím upnuli na zdánlivě pádný důkaz v podobě červených znamení, která byla objevena v zapečetěných síních nad Královskou komorou. Tato znamení byla vykládána jako kamenické značky z osmnáctého roku Chufuovy vlády, a proto byla považována za pravá, neboť do zmíněných síní nikdo nevkročil před rokem 1837, kdy byly nalezeny.

Protože však nápis na stéle přinášel přímo protikladné informace, muselo jít zjevně o padělek. Orientalista Zecharia Sitchin se v každém případě kloní k názoru, že k tomuto případnému zfalšování nedošlo v dávné minulosti, nýbrž v roce 1837, tedy poměrně nedávno a „padělatelé nebyli místní kněží, nýbrž dva tři bezostyšní Angličané...“

Sitchin obviňuje konkrétně tři archeology-amatéry z vědomé manipulace s nápisem ve zdivu pyramidy: britského plukovníka Richarda Howarda Vysea; jeho krajana J. R. Hilla, tehdy vrchního dozorce měděného dolu, a Johna Perringa, inženýra v té době působícího u Egyptského státního úřadu pro veřejné práce a stavby. Sitchin si je jist, že „červené nápisy ve Velké pyramidě zhotovili Vyse a jeho pomocníci, nikoli stavitelé“.

„Není už důvod pochybovat o pravosti stély, na níž stojí, že pyramidy a sfinga už stály, když Chufu postavil tento pomník božstvům Eset a Usirovi.“

Třebaže mnohé mluví pro to, že Zecharia Sitchin má zřejmě pravdu — oficiální egyptologie je jiného názoru. Tvrdí, že Chufu nařídil postavit pyramidu na svou počest. Oficiálně bylo stanoveno, že faraóni 4.dynastie vládli zemi na Nilu v letech 2575 až 2465 a to této epochy také spadá započetí stavby Velké pyramidy.

Nejednotné jsou naproti tomu názory na to, jak dlouho se tato pyramida stavěla. Někteří archeologové tvrdí, že monument byl postaven za dvacet let, jiní jejich kolegové zase trvají na tom, že se stavěla nejméně třicet, ne-li dokonce padesát šest let. Také započetí stavby kladou do doby mladší o čtyři sta let — do roku 2200 př. n. l. Abychom ještě víc zastřeli zmatený obraz výzkumu starověku, nesmlčíme ani názor mnohých učenců, kteří by rádi posunuli dobu vzniku egyptského divu světa do předkřesťanské minulosti zpátky o celé jedno tisíciletí.

Skutečný počátek stavby Chufuovy pyramidy se ukrývá v temnotách historie. Nabízely se a stále ještě se nabízejí četné pravděpodobné, ale také mnohé nevěrohodné teorie o době jejího vzniku. Tak třeba si byli egyptologové v dřívějších dobách jisti, že vypátrali okamžik zrodu Velké pyramidy. Uváděli k tomu dva rozumné důvody. Zaprvé bylo vypočteno, že v roce 2170 př. n. l. se Polárka nacházela v jedné přímce s osou vchodu do pyramidy. Z čehož vědci vyvodili, že dlouhá tmavá chodba za ní byla zřízena v takové poloze, aby do ní mohla proniknout záře této hvězdy.

Tento závěr se projevil jako klamný: Vědci totiž neuvážili, že hvězdy kvůli zdánlivému pohybu oblohy vůči Zemi měnily své postavení a posouvaly se dál. To by však znamenalo, že by nebeská světla zaujala stejné postavení, které měla v roce 2170 př. n. l., až za 25 827 let.

Pravověrní esoterikové si naproti tomu myslí, že konečně našli „kámen mudrců“: Ukvapeně tvrdili, že Chufuova pyramida byla postavena už před 26 000 lety. Tuto dataci lze jistě zpochybnit stejně snadno jako údaje školní vědy.

ŠFINGO, KDO JSÍ?

Každý, kdo přijede do Egypta a ocitne se mezi pyramidami v Gíze, uvidí ze všeho nejdřív umělecké dílo, které jako by střežilo coby kamenná výstraha všechny faraónské stavby — sfingu.

Kdo ale postavil tohoto obrovského kamenného lva s mužskou hlavou? Kdy k tomu došlo a proč? Velké zmatky panují už ohledně pohlaví této obojetné bytosti. Jak je to správně, je to ta sfinga, nebo ten sfinga? Obojí je možné. Původně byl použit řecko-latinský výraz pro lvici s hlavou ženy, která prý pobývala poblíž Théb a sežrala každého pocestného, když nedokázal uhádnout její hádanku. Teprve Oidipus podle legendy dokázal „strašlivou sfingu“ porazit. Sfinga v Gize má však mužské rysy, proto se jí také říká „androsfinga“ — sfinga-muž. Třebaže se „strážci pyramid“ momentálně nevede příliš dobře — jeho zchátralý stav si vyžaduje drahou renovaci — záhad nabízí stále dost. O nos přišla sfinga už před několika staletími, kdy jí ho někdo nechtě urazil, nebo — jak říká pověst — když si z ní udělali terč mamlúci. Právem lze ovšem popřít, že by se tlustému Obelixovi při pokusu vylézt na obrovitou sochu stala drobná nehoda, jak to humorně líčí francouzský kreslíř Albert Uderzo ve svém skvostném komiksu Asterix a Kleopatra.

Ale vážně. Doložených historických pramenů vážících se k historii sfingy je poskrovnu. Dlouhý čas se o této 74 m dlouhé a 20 m vysoké kamenné soše nemluvalo. Neskládá se jako pyramidy z kamenných bloků, nýbrž byla vytesána přímo ze skály. Herodotos, který mohutnou postavu určitě musel vidět během své cesty do Egypta v 5. století př. n. l., se o ní nezmiňuje jediným slovem. Důvod je banálnější, než bychom si mysleli. V průběhu své historie byla tato božská obojetná bytost opakovaně pohřbena pod pouštním pískem. V mnohých obdobích jí z písku vykukovala alespoň hlava. O tom také vypráví stěla Thutmose IV., která byla nalezena mezi předními tlapami sfingy. Podle ní mladý princ asi kolem roku 1400 př. n. l. narazil při lovu na zcela zasypanou sfingu, které z písku vyčnívala pouze část hlavy. Když Thutmose IV. uleh do stínu sochy a usnul, zjevil se mu ve snu bůh slunce Re-Harachtej. Slíbil princí královskou hodnost, když sfingu vyhrabe z písku. Jak řekl, tak se také stalo a z korunního prince se stal faraón Thutmose IV. Naposledy musel sfingu vyprostit z písku v roce 1925 egyptský památkový úřad.

Jedním z těch, kteří se o sfingu velmi zajímali, byl slavný americký spiritista Edgar Cayce, zvaný „spící prorok“. Cayce byl jasnovidce. V bdělém stavu to byl průměrný člověk jako my všichni, ale v hypnotickém tranzu se proměňoval v médium vyznačující se téměř neomezeným věděním. Toto nadání mu umožnilo diagnostikovat nemoci, které školní medicína nepoznala. Nicméně „spící prorok“ rozšířil své jasnovidecké vlohové také na jiné vědní obory.

V tranzu potvrdil a vyhlašoval třeba fakt reinkarnace a leccím přispěl rovněž k rozluštění dochovaných staroegyptských materiálů. Cayce předpověděl rozluštění poselství Velké pyramidy a přisoudil důležitou roli také sfince. Jasnovidce datoval údajně skutečné započetí stavby Velké pyramidy do roku 10 490 př. n. l. a prohlásil, že stavba trvala sto let. Prorokoval, že kolem roku 1998 bude někde mezi sfingou a Nilem objevena „síň záznamů“, které vyjeví příští vzestup a pád národů, jakož i vývoj náboženského myšlení ve světě. Polohu tohoto antického trezoru popsal Edgar Cayce, který zemřel v USA v roce 1945, takto: „Až se slunce zvedne z vody, dopadne hranice stínu mezi tlapy sfingy, která byla ustanovena strážkyní až v pozdější době a do níž se nesmí vstoupit spojovacími komorami (z pravé tlapy), dokud se nenaplní čas a neprojeví se proměny v této sféře lidské zkušenosti. Zmíněná síň leží mezi sfingou a řekou.“

Cayceovo proroctví, že se najde „síň záznamů“, kterou uvedl do spojitosti s legendou o bájně Atlantidě, se mělo vyplnit krátce před koncem 20. století. Došlo k tomu? Spočívají Cayceovy věstecké výroky pouze na snech, fantaziích a přáních? Nebo bylo mezitím nalezeno něco, co by mohlo potvrdit jeho předpovědi? V posledních letech byla v Gíze vskutku učiněna řada neobyčejných objevů. Jeden příklad za všechny. V roce 1996 lokalizovala seismografická měření podzemní chodbu, a to právě v místě, kde to Cayce předpověděl. „Nikdo neví, co se v tunelu nachází, ale co nejdříve ho otevřeme...“, sliboval před několika lety doktor Zahi Hawass, vedoucí archeologických vykopávek u pyramid. Zatím k tomu ale nedošlo — alespoň ne oficiálně. Kdo ví, zda se výzkum nemaskuje stále probíhajícími „restauračtorskými pracemi“, aby se místo vykopávek skrylo před zvědavými zraky. Rozumný se zdá být takový pohledu egyptologů tehdy, když existuje důvodné podezření, že by nálezy mohly vyvrátit dosavadní konzervativní teorie o vzniku egyptské kultury.

Jsou však ještě jiné indicie poukazující na to, že pyramidy a varovná sfinga jsou mnohem starší, než se obecně předpokládá. Stavba kamenné sochy se lvím tělem a mužskou hlavou se datuje do období vlády 4. dynastie, konkrétně faraóna Rachefa. Ten panoval v letech 2521–2495 př. n. l. a je považován rovněž za stavitele druhé největší stejnojmenné pyramidy v Gíze. Většina egyptologů je přesvědčena o tom, že hlava sfingy zpodobňuje faraónův obličej. Rachef prý přikázal, aby socha nesla jeho rysy, a nechal ji pomalovat. „Jsou pro to jednoznačné důkazy“, tvrdí egyptolog doktor Zahi Hawass. Jako doklad se uvádí slavná dioritová socha krále Rachefa uložená v káhirském Egyptském muzeu, protože její obličejové rysy jsou totožné s tváří sfingy. Jenže právě to je stejně pochybné jako stáří významné egyptské památky. Americký soudní kreslíř Frank Domingo detailním srovnáním obou obličejů prokázal, že skulptury představují dvě různé osoby. Mnozí učenci se kloní k tezi, že na sfince je vyobrazen mocný Haurun, obdoba boha slunce Re. Lze to však dokázat stejně chabě jako ostatní hypotézy.

Protože se nesrovnalosti množí, vzplál rovněž učený spor také ve ctihodném cechu archeologů. Vášně planou už v otázce faraónova, popř. lvího vousu. Na jedné straně se prý originální části předmětu doličného v egyptologické sbírce v Káhiře a v londýnském Britském muzeu, na druhé straně německý egyptolog profesor Stadelmann důkladně prozkoumal bradu sfingy a nenašel na ní sebemenší náznak vousu. Jestliže nechal postavit sfingu skutečně král Rachef, potom by jí jistě stěžejně chyběl válcovitý „ceremoniální vous“, protože tento mrav zavedl už Rachefův předchůdce a starší bratr Radžedef. Protože ale za vlády faraóna Chufua byla královská brada ještě hladká, profesor Stadelmann z toho usuzuje, že sfingu nechal postavit právě Chufu. Jiní učenci to rázně odmítají a přisuzují postavení a podobu sfingy králi Radžedefovi. Rachef, Chufu nebo Radžedef?

Pravděpodobně jsou všechny tři hypotézy mylné. Zatím se totiž nenašel žádný nápis, který by nezpochybnitelně potvrdil jednu z nich, a to ani v dosahu sfingy, ani v blízkých chrámech, jejichž vznik je datován do období Rachefovy vlády. Jako nepřímý důkaz lze předložit pouze slabiku „chae“ odkazující zřejmě na Chafrea (Rachef), která je vyryta na pamětní desce krále Thutmose IV. (která vznikla víc než 1000 let po Rachefovi). Je to ovšem nanejvýš sporný „důkaz“. Někteří sebekritičtí egyptologové dokonce odvážně prohlašují, že to nedokazuje vůbec nic. Protože chybí tzv. kartuše, oválná obruba kolem jména (ta se přidělovala vždy, když byl faraón uveden jménem), je velmi neisté, zda se zmíněná slabika skutečně vztahuje k Rachefovi jako staviteli sfingy.

STARŠÍ NEŽ ŘÍŠE FARAÓNŮ?

Fantastickou teorii nám nabízejí inženýr a spisovatel narozený v Egyptě Robert Bauval a známý anglický badatel Graham Hancock. Podle jejich přesvědčení je sfinga pozůstatek neznámé vyspělé kultury z šerého dávnověku. Podporují své tvrzení počítačovými podklady, které ozřejmují, že sfinga je precizně ztvárněna podle astronomických aspektů. Vhodná data ovšem nespádají do doby kolem 2500 let před n.l., nýbrž až do období kolem 10 500 př. n. l. Rekonstrukce a výpočty se úžasně přesně shodují s proročnými záznamy jasnovidce Edwarda Cayceho. V uvedené epoše musel strážce pyramid nasměrovaný přesně na východ v okamžiku jarní rovnodennosti hledět na svůj pandán na obloze — na souhvězdí Lva. Z dalších výzkumů plyne, že hlava sfingy je zachovalejší než tělo a je v poměru k ostatním částem poměrně malá. Bauval a Hancock tvrdí, že postava původně také měla lví hlavu vhodnou k tělu, ale ta kvůli prudkým lijákům ke konci ledové doby zvětrala. Když srážky konečně ustaly a egyptská savana se proměnila v poušť, ležel obrovitý kamenný lev brzy po krk v písku, protože vál prudký vítr a vládlo bouřlivé počasí. To ochránilo tělo, zatímco hlava byla dál vystavena povětrnostním vlivům. Eroze ji poškodila tak, že se během staletí výrazně zmenšila. Socha se začala restaurovat až za vlády faraónů, jak se domnívají autoři Bauval a Hancock, a v té době také dostala lidský obličej, který známe.

Teorii, že egyptská kultura je mnohem starší, než se dosud předpokládalo, podporují rovněž studie amerického archeologického týmu z Bostonské univerzity, vedeného geologem Robertem M. Schochem. Vědci zjistili v dubnu 1991 neobyčejné erozní škody ve skále, z níž je sfinga vytesána. Stručně řečeno, skalní stěny vypadají, jako by pod ně po staletí podtékala voda. Jenže právě ve zmíněné epoše nenastalo prokazatelně žádné déle trvající období dešťů. Kromě toho nebylo možné objevit srovnatelné pukliny ve stavebním materiálu okolních hrodek patřících ke gízskému

komplexu, jež by nasvědčovaly, že jsou stejného klimatického původu. Erozní vzorce jsou tak rozdílné, že je podle Schocha a jeho týmu vyloučeno datovat stavby do stejné doby jako sfingu, a proto ani faraón Rachef nemohl být v žádném případě stavitelem sochy. Stáří záhadné obojetné bytosti by se tedy podle stop zvětrání zřejmě mělo posunout nejméně až do mokré neolitické periody — mohla tedy vzniknout už asi před 9000 lety. Schoch ve své závěrečné zprávě píše: „Shrnu-li jako geolog důkazy, které máme k dispozici, docházím k hypotéze, že velká sfinga v Gíze je mnohem starší, než se uvádí. Nepochází tedy z roku přibližně 2500 př. n. l. Na základě zjištěných okolností předběžně odhaduji, že původ monumentální skulptury lze hledat nejméně v letech 7000–5000 př. n. l., možná dokonce ještě ve vzdálenější minulosti.“

Toto prohlášení vyvolalo naprostou senzaci a šířilo se po zeměkouli rychlostí stepního požáru. Naznačuje přece, že na počátku dějin nestáli Sumerové v Mezopotámii (kolem 5000 př.n.l), nýbrž nějaká mnohem starší „prehistorická civilizace“ vyznačující se enormními technickými výkony. Tato neznámá vyspělá kultura prý usadila mísece Iva a člověka do nynější pouště; faraón Rachef byl tedy pouze následníkem — nechal pouze renovovat hlavu a tělo sfingy.

Taková „nepochopitelná tvrzení“ nemohla jistě zůstat bez odezvy z oficiálních míst. „Kampaň, která připisuje sfingu neznámé předegyptské kultuře, není seriózní,“ rozhorlil se profesor Dieter Arnold, vedoucí egyptského oddělení Metropolitního muzea v New Yorku. „Divoké tvrzení,“ namítl německý mineralog profesor Dietrich Klemm.

„Poréznost může být stejně dobře přírodní vlastnost této horninové vrstvy,“ poznamenává také známý německý odborník na pyramidy inženýr Rudolf Gantenbrink. Domnívá se, že neobvyklé stopy po erozi vytvořila sypoucí se zrnka písku. Navrhuje provést sondu do horninových vrstev v podloží sfingy a přistoupit ke srovnávací analýze vzorků. „Horninová vrstva je v hloubce mnoha metrů pod úrovní země. Pokud bude hornina porézní i v této hloubce, mohl to způsobit jen déšť.“ Zatím ovšem sondáž nebyla provedena. Prostě nebyla Robertu Schochovi a jeho geologickému týmu povolena. Hned po zveřejnění prvních studií a závěrů totiž egyptské úřady vyhnaly vědce ze země faraónů a od roku 1993 zakázaly jakýkoli další geologický výzkum.

Schoch zareagoval na prudké útoky klidně: „Jestliže se výsledky naší práce neshodují s tradiční teorií o počátcích dějin civilizace, bylo by možná vhodné, aby se druhá strana zamyslela nad revizí své teorie.“

„Nevíme, kdo sfingu postavil,“ dodává k tomu spisovatel a badatel John A. West ve svém vystoupení na výročním zasedání Americké geologické společnosti v kalifornském San Diegu, „pokud se nám ale podaří prokázat, že existovala mnohem dřív kultura, která dokázala něco takového, znamenalo by to pro historiografii totéž co Einsteinova teorie relativity pro do té doby platnou fyziku.“

Bude třeba přepsat dějiny Egypta? Jsou teorie tradiční školní vědy postaveny v mnoha oblastech na vratkém základu? Vzhledem k mnoha mimořádným objevům a novým aktuálním poznatkům se to nedá vyloučit. Otázka původu naší kultury, hledání prvních civilizací, nové vykopávky a analýzy záhadných nálezů z prehistorické doby — to vše je zatím v plenkách. Už nyní je ale jasné, že je třeba počítat s dalšími úžasnými překvapeními. Zatím ještě sfinga mlčí...

MAGIE, MYSTIKA A MUMIE

„Žádnou dostatečně vyvinutou technologii nelze odlišit od magie.“

Artur C. Clarke, vědec a autor vědeckofantastické literatury

VŘÍSKOT

Ezoterikové považují prostory uvnitř Chufuovy pyramidy zatvrzele za náboženská kultovní místa. Jeden z nejznámějších obhájců této teorie Paul Brunton líčí ve své knize *Záhadný Egypt své zážitky z příšerné noci strávené ve Velké pyramidě, kdy se údajně setkal s duchy zesnulých velekněží a monstry obývajícími staroegyptské podsvětí v Královské komoře.*

Existují hlasy duchů? Výzkumníci paranormálních jevů znají zvuky, hlasy a tóny, produkované nadmyslovým způsobem, které se podařilo nahrát na magnetofon. Vyluzují tyto zvuky zemřelí lidé? Je možné pro to najít fyzikální nebo technické vysvětlení? Kdo to takto „mluví“? Spirituální bytosti?

Otázka, kdo nebo co vyvolává strašidelné tóny, se objevuje také v souvislosti se starověkými egyptskými monumenty. Když jsem pobýval v zemi faraónů, vždy jsem žasl nad dvěma obrovskými sochami nacházejícími se na západním břehu Nilu naproti Luxoru. Tyto kolosy stojí osamocené v thébské poušti, náhony vzdálené od jakékoli jiné stavby. Jejich mnohatunová hmotnost a impozantní, téměř dvacetimetrová výška působí velkolepým dojmem a člověka hned napadne, že už jen transportovat a postavit oba kamenné giganty znamenalo před přibližně 3400 lety

mistrovský stavebně technický výkon. Tento výkon působí ještě úžasněji, když si uvědomíme, že kolosy zhotovené vždy z jednoho kamenného bloku byly přepraveny na své současné stanoviště z Rudého pohoří poblíž Káhiry, vzdáleného více než 600 km.

Z dochovaných řeckých pramenů kromě toho víme o neobvyklém jevu, který ve své době přivodil alespoň jeden z těchto dvou kamenných obrů — jež se proslavily jako Memnonovy kolosy. Jedna z těchto soch do roku 196 n.l. prokazatelně disponovala „hlasem“! Ostatně ji takto pojmenovali Řekové, protože si tuto obří postavu spojovali s mýtickým synem bohyně Jitra. Ve skutečnosti ale socha zpodobňovala buď slavného stavitele a lékaře Amenhotepa, který je považován také za stavitele slavného luxorského chrámu, nebo faraóna Amenophise III.

Jak to ale bylo s oním hlasem? Prý se tehdy, téměř před dvěma tisíci lety, ozýval pouze při východu slunce — a proto tento kamenný útvar po dvě staletí patřil k vyhlášeným divům světa. Nijak zvlášť pěkně ale Amenhotep, popř. Amenophis, „nezpíval“. Socha na sebe upozorňovala spíš vysokým vrískavým tónem, znělo to, jako když praskne struna harfy.

Je možné, že zvuky, které kolos vydával, začaly být nelibozvučné až v pozdější době. Je totiž známo, že zpívající sochu v roce 524 př. n. l. poničil krátkodobý vládce Egypta, dobyvačný perský král Kambýsés, a navíc tento div světa ještě rozsáhle poškodilo zemětřesení v roce 27 př. n. l. Mohlo se klidně stát, že třeba právě tyto události znetvořily původně libý zvuk. Jisté v každém případě je, že Memnonův kolos definitivně umlkl za vlády prvního římského vojenského císaře Lucia Septimia Severa (193–211 n.l.). Pravděpodobně to způsobily restaurační práce nařizené římským vojevůdcem. Kamenného obra možná tehdy umlčely nové vrstvy kamenů vložené sochaři do těla a hlavy monumentu (tak zní hypotéza). Stále víc lidí ovšem tvrdí, že podivný tón se několikrát ozval z nitra sochy ještě v 19. století — alespoň se o tom lze dočíst v pařížské Revue Encyclopédique z roku 1821. Badatelé se domnívají, že šlo o náhodný „návrát“ tónů, který si lze vysvětlit neostatečným utěsněním trhliny v kolosu.

Z mysteriózního spektaklu kolem dávného strašidelného hlasu zbylo jako vzpomínka už jen jméno, zmíněný fenomén se ovšem vztahuje na obě sochy — odtud „Memnonovy kolosy“.

Jak ale mohly vůbec vznikat tóny uvnitř sochy? „Francouzi Langles a Salvert hovoří o složitém mechanismu v soše, který spouštělo slunce procházející čočkou uloženou ve rtech sochy,“ píše italský okultní autor Peter Kolosimo původem z Jižního Tyrolska. Jeho tvrzení přirozeně nezůstalo bez odezvy. Přesto museli egyptologové, kteří označili zvuky za „náhodné“ a snažili se je vysvětlit výkyvy teploty v kamenných prasklinách, nakonec vzít na vědomí, že nestačí vypomáhat si berličkou náhody, chceme-li přesvědčivě vyložit mimořádné věci.

Pokud se nesnažíme předem zavrhnout veškeré dochované texty egyptských legend a odkazovat je povýšeně do říše pohádek, jak se tak často stává, měli bychom věnovat pozornost odkazům, které zapojily do hry magii.

PROKLETÍ ZKÁZY

Z Egypta faraónského období se nám zachovaly nejstarší formy „černé magie“. Magická umění tam provozovali vyvolení kněží a brali je velmi vážně i prostí lidé. Stačí pohlédnout na nepřeberné množství amuletů a předmětů na ochranu proti čarám, jež lze obdivovat v muzeálních vitrínách, a musí nám být jasné, že kouzelnictví a magie byly ve starém Egyptě jako doma. Magie sloužila jako obrana a ochrana. „Bohové dali lidem kouzla jako zbraň, aby se mohli chránit před neštěstím,“ říká se v jednom starém hieroglyfickém textu. Používala se zaklínadla, která měla zabránit tomu, aby obrazy nebezpečných bytostí náhle neobživly. Proto byly v hieroglyfickém písmu určité symboly jako lvi nebo hadi zbaveny nějaké části těla, aby byly neschopné života a tedy neškodné. Podobně tomu bylo s vyobrazeními bohů. Bohové byli popsáni zaklínadly působícími proti cizím mocnostem. Magie, mystéria a alchymie, to vše bylo jako tajné umění postaveno do služeb státu a pomáhalo vysvětlovat tři nejdůležitější aspekty náboženství a metafyziky ve starém Egyptě: stvoření světa, víru v bohy a představu života po smrti.

Čím si ale lze zdůvodnit s tím spojenou hrůzu z neznámých démonů? Cítili se snad lidé někým ohrožováni a pronásledováni? Měli staří Egyptané oprávněné důvody ke strachu ze zlých duchů? Byly magické kletby, zaklínací formulky a svět temných mocností a satanských zjevení založeny pouze na představivosti?

Kult vúdú známý na Haiti pochází rovněž z Egypta. Také tamní kněží tvarovali z vosku figurky, na něž psali jména svých nepřátel. Tyto figurky pak probodávali hřeby, rozdupávali je a házeli do ohně.

Voskové figury musely pykat za ledaco. Mnohokrát je doloženo využívání „černé magie“ v době vlády Ramesse III. Vypráví se, že jistý zločinec zneužil královské kouzelné texty a vyrobil voskové figurky, aby začaroval harémové strážce. a rituální kněz Uba-oner se prý zbavil svého soka tím, že pomocí magického zaklínadla proměnil voskového krokodýla v živého. V magických papyrech Nové říše a zaklínacích formulích pozdějších magických textů lze najít další příklady této násilné, zlovolné odrůdy magie. Padl snad za obět' těmto okultním praktikám rovněž slavný faraón Tutanchamon? Nebo byl brutálně zavražděn?

Výzkumy z roku 1993 ukazují, že Tutanchamon byl pravděpodobně udeřen do lebky tupým předmětem. Ani ne dvacetiletý egyptský vládce se proslavil, když britský archeolog Howard Carter v roce 1920 našel jeho hrobku.

Rentgenové snímky mumie ukazují neobvyklou frakturu lebky. „Vypadá to,“ prohlašuje uznávaný egyptolog Robert Brier z univerzity na newyorském Long Islandu, „jako by nebožtíka někdo prudce udeřil do zátylku, jako kdyby ho zavraždil ve spánku.“ Z činu je obviňován králův poručník a regent Aje. Ten měl vydat příkaz k vraždě kolem roku 1337 př. n. l. Po Tutanchamonově smrti se stal novým faraónem Aje, protože přiměl vdovu po zavražděném Anchesen-amon, aby se za něj provdala. Podrobnosti, týkající se této strhující historky, uvedl Robert Brier ve své knize Zavraždění Tutanchamona. Egyptolog ovšem připouští, že neexistuje písemný doklad pověření k vraždě, zato jsou k dispozici dopisy královské vdovy, z nichž lze usuzovat, že šlo o plánovanou, úkladnou vraždu.

Dohady se stále ještě točí kolem údajné faraónovy kletby, která po otevření hrobky měla způsobit záhadná úmrtí četných archeologů. Již Carterův spoluobjevitel a mecenáš lord Carnarvon nezemřel přirozenou smrtí. Tucty těch, kteří měli co dělat s objevem hrobky, opustily tento svět za strašlivých průvodních okolností. Popsal to a komentoval bezpočet badatelů, spisovatelů a scénáristů. Od té doby se vědci z celého světa pokoušejí přijatelným způsobem objasnit podivné okolnosti provázející úmrtí.

Jednou z příčin může být plíseň, domnívají se badatelé. Plíseň, která vznikla z organických látek, jako byly ovocné plody a zelenina, které byly vloženy faraónovi do hrobu na cestu do věčnosti. Tyto organické látky během tisíciletí shnily a z nich se uvolnily nejprve plísňe a později jedovaté prachové částice. Ty mohou u archeologů, kteří vstoupí do dlouho uzavřené hrobky bez masek a vdechují prach nabitý bakteriemi, vyvolat podle klinických testů alergické záněty a nakonec i smrtelnou plicní nedostatečnost. Tato teorie má něco do sebe, ale v žádném případě neřeší všechny záhady, které se nahromadily během tisíciletí kolem hrobů faraónů. Mnoho toho zůstává neobjasněno.

Tak třeba záhadné průvodní okolnosti, jež vedly k úmrtí lorda Carnarvona. Tomu zazvonila hrana jako prvním. Dostal přes noc vysokou horečku, byl převezzen do káhirské nemocnice, podroben důkladné prohlídce a propuštěn, protože se nepotvrdilo podezření na malárii. Ubytoval se v hotelu Continental-Savoy. Tam se horečnaté ataky zhoršily a začal blouznit. „Nějaký pták mi drásá obličej!“ opakoval stále znovu. Těmito slovy pronesenými v komatu se později zabývalo nemálo archeologů.

Tato věta je zvláště zajímavá, protože v jednom „prokletí“ se volně přeloženo říká: „Supice Nechbet nechť rozdrásá obličej každému, kdo znesvětlí nějaký faraónův hrob!“ Staří Egyptané považovali hanobení hrobů za obrovský zločin, protože hrobka a mumie jsou pozemskými sídly Ka, tedy přetrvávající životní síly, jež žije dál po smrti člověka.

Znal lord Carnarvon znění kletby? Nebo lze přičíst jeho horečnaté sny pouhé náhodě? Pochyby jsou zde namíště, neboť se následně přihodilo ještě mnoho pozoruhodných věcí. Tak třeba v době, kdy lord Carnarvon zápasil se smrtí, se odebral do věčných lovišť na jeho venkovském sídle v anglickém Hampshire jeho do té doby naprosto zdravý pes. Tu noc, kdy lord zemřel, tedy 6. dubna 1923, se stalo ještě něco podivného. Je doloženo, že v celé Káhiře došlo k výpadku elektrického proudu. Příčina výpadku nebyla objasněna dodnes. Nejpřekvapivější na tom je, že světla v milionovém městě se znovu rozsvítila bez jakéhokoli přičinění techniků.

Další jev bylo možné zaznamenat hned po objevení Tutanchamonova pokladu. Z pozdějších rešerší plyne, že právě v okamžiku, kdy Carter a lord Carnarvon prorazili poslední kamennou zeď a vstoupili do hrobky, zhasla světla v Káhiře vzdálené víc než tisíc kilometrů.

S tím se shoduje další kuriozita vyvolávající představu zásahu neznámých sil, jež by mohla souviset s faraónovou kletbou. Týká se drahocenných pohřebních darů božskému králi, které lze obdivovat z valné části v káhirském Egyptském muzeu. Poklad nedozírné ceny obsahuje řadu neobyčejných artefaktů. Lze k nim počítat tři stříbrné a bronzové trubky a jakási dusítka. Jedna z těchto trumpet je velmi zajímavá. Když ji totiž v roce 1954 vyčistili, ošetřili a zkusili na ni zatroubit, vypadl elektrický proud v celé Káhiře a v sousedních městech. Totéž se mělo opakovat v roce 1974 při pravidelné údržbě nástroje: Na výpadek elektřiny z roku 1954 (stejně jako na poruchu v den, kdy byl objeven faraónův hrob, a v den úmrtí lorda Carnarvona) se zapomnělo. Jenže záhadný jev se opakoval a se stejným účinkem: znovu vypadl elektrický proud, i když tentokrát to postihlo pouze Velkou Káhiru. Všechny výpadky jsou doložené a referoval o nich dokonce i egyptský tisk.

Uvedl jsem jen několik signálů událostí, jež jsou připisovány „nadpřirozeným silám“. Působí tedy „faraónova kletba“ dál? a pokud ano, co se za ní skrývá?

Její záhadu má objasnit nejnovější příčina: radioaktivita. Jeden egyptský lékař „náhodou“ zjistil ve Velkém egyptském muzeu v Káhiře, že mnoho mumii z faraónského období vydává radioaktivní záření. Když procházel oddělením mumii s Geigerovým počítačem v ruce, zarazilo ho, že se přístroj doslova „zbláznil“. Proto počátkem 90. let minulého století došlo k důkladnému nukleárně medicínskému vyšetření. K nemalému překvapení vědců vyšlo najevo, že skoro všechny egyptské mumie se doopravdy vyznačují zvýšenou radioaktivitou! Existuje hypotéza, že radioaktivní látky se používaly k mumifikaci mrtvol. Disponovali staroegyptští mudrci „tajnými zbraněmi“, aby mohli chránit své svatyně a umělecké poklady před hanobiteli hrobů a pomíjivostí? Byla na tom založena slavná faraónova kletba?

Lze tím také vysvětlit další tajemnou událost? Piloti menších vrtulových letadel, kteří od 20. let minulého století

přelétají nad hornoegyptským Údolím králů, stále znovu uvádějí, že jim krátkodobě selhávají palubní přístroje. Technika začne fungovat normálně až po překonání této zóny. Častokrát se letouny nezřítily jen zázrakem. Působení těchto fyzikálních sil vyvolalo hned po objevení Tutanchamonovy hrobky podezření, že kasta staroegyptských učenců už před tisíciletími experimentovala s nebezpečným zařízením. Celá záležitost by stála za další výzkum přímo na místě.

ZMIZELI V „ÚDOLÍ KRÁLŮ“

Podle starých lidových pověr vyskytujících se v mnoha kulturách přebývají v temnotě noci a na určitých místech nadpřirozené bytosti, jež fascinují a budí hrůzu zároveň. Jde o celé vojsko strašidel, přízraků, démonů, ďáblů a neviditelných postav. Přisuzují se jim tajemné síly. Pouhá pověra? Nebo jsou tyto síly schopny dosáhnout ďábelského účinku, když se poruší jejich klid, jak to stále znovu dosvědčují dějiny? Člověk začne věřit v nadpřirozeno, když si přečte novinové titulky jako třeba 12 mrtvých výzkumníků — kletba mayského boha? Tuto otázku položil jeden německý deník hned na své titulní straně. Co se stalo? V Mexiku zemřelo dvanáct badatelů-amatérů, když se vypravili do jedné mayské jeskyně.

Tajuplná sluj se nachází stranou slavných chrámových ruin Bonampak na jihu Mexika. Na stěnách jsou cenné malby původních obyvatel Mayů. Jeskyně leží skrytá v pralese a domácí vědci o ní hovoří jako o tajném tipu. Jenže po jejím objevení náhle došlo k řadě nečekaných záhadných úmrtí:

Ramon Valdes (53) spadl do propasti krátce poté, co vylezl z jeskyně, a zlomil si vaz.

Guadalupe Olmea (27) vykřvácel po autonehodě, když se vracel z jeskyně domů.

Raul Magli (19) zemřel jeden den po návratu z výpravy do jeskyně.

Antonio López (38) se oběsil v jeskyni.

Policie vyšetřovala osm dalších úmrtí, která mohla souviset s návštěvou jeskyně.

Tschank Chuho (83), indiánský mudrc, varuje: „Jeskyně je sídlo boha deště jménem Chac. Ten do ní nedovoluje vstoupit žádnému člověku. Kdo ji znesvětil, je proklet — a musí zemřít!“

Jsou zde ve hře neznámé energie nebo zlé duchové oplývající skrytými silami? Takto se možná ptal i německý autor a badatel Peter Fiebag ve své knize Geheimnisse der Naturvölker (Tajemství přírodních národů), v níž podrobil zkoumání prastaré rity a jejich kosmický význam.

Dozvěděl jsem se od něj neuvěřitelnou, ale pravdivou historku. Badatel umí vyprávět o své expedici tak poutavě, že jsem nechtěl jeho příběh „trhat“. Zde tedy nabízím nezkrácenou verzi jeho dobrodružných zážitků v egyptské poušti:

„V roce 1988 jsem pobýval v Egyptě, kde jsem se zúčastnil natáčení jednoho televizního dokumentu. Měli jsme za sebou několikaměsíční přípravy — vyhledávali jsme rešerše, místa natáčení, jednali jsme s úřady, velvyslanectvími a univerzitami. V Káhiře jsme získali od příslušného ministerstva povolení a směli jsme natáčet dokonce i několik tisíciletí staré pohřební komory v Údolí králů. Thébský inspektor Hassan nám otvíral četné zapečetěné hroby a doprovázel nás dolů do dusných horkých tmavých příbytků, kde faraóni trávili svůj život po smrti. Ve světelných kužlech našich reflektorů se táhla na nádherně barevných malbách celá procesí postav.

Potom však jsme nečekaně, překvapivě narazili na meze našeho povolení. Nic netušíce jsme se zeptali inspektora, zda můžeme filmovat také Dra Abú el Negga, jednu z dodnes záhadných hrobek. Hassan nereagoval, tvářil se, jako by byl hluchý a náš dotaz neslyšel. Zkusili jsme to znovu. Argumentovali jsme tím, že egyptolog profesor doktor Alí Hassan z Káhiiry přece nechal odkrýt horní část zasypané šachty. Podle našich informací leží hrobka poblíž hrobů úředníků... Hassan se odvrátil a prohlásil: ‚It’s impossible.‘ Tím byla pro něj celá záležitost vyřízená.

Bezradně jsme se na sebe podívali a oba naši egyptští přátelé a průvodci se tvářili znejistěle. Také si nedovedli vysvětlit rázné odmítnutí inspektora, který se do té chvíle choval stále kooperativně a vstřícně. Kvůli nám přestali na čas pouštět davy turistů do Tutanchamonovy hrobky a ukázali nám dokonce i tak odlehlá místa jako je hrobka stavitele Senemuta. Hassan nás osobně doprovázel chrámy a místy vykopávek

Farúk, řidič, který nás vozil prašnými cestami v pouštním písku Horního a Dolního Egypta, nám dal úsečnými gesty najevo, že v tomto případě bychom bakšišem všechno jen zhoršili...

Večer jdeme na návštěvu k šejkovi Alímu, prastarému kmetovi, kterého obyvatelé uctívají jako poloboha. Pochází z legendárního rodu ‚vykradačů hrobů‘. V mládí se rozhodl dát své vědomosti do služeb archeologie až ve chvíli, kdy koloniální panstvo na přelomu 19. a 20. století zakázalo pod vysokým trestem vstupovat do hrobů. Společně s Howardem Carterem a vlastním otcem se vypravil objevovat hrobky faraónů. Jeho největším nálezem se měl stát Tutanchamonův hrob.

Ze snědého vrásčitého obličejí lemovaného širokým turbanem na nás hledí černé staré oči. Přímo však začnou sršet životem, když šejk — praobraz orientálního vypravěče pohádek — usedne pod velký stinný strom na dvoře a rozpovídá se o své vzrušující minulosti.

„Ano, pane,“ říká pevným hlasem, když se ho zeptám na Dra Abú el Negga, a spustí: „V roce 1895 narazili vesni-

čané v jednom objeveném hrobě na další šachtu. Doufali, že z ní vytáhnou poklad, a sestoupili do ní. Už nikdy nepatřili denní světlo. Do chodby slezli také další obyvatelé, manželky a příbuzní nezvěstných a hledači pokladů, aby je vypátrali a objevili zlato. Ani jeden z nich se však nevrátil. Padesát lidí takto zmizelo ve zlořečeném hrobě. Nato nechaly příslušné úřady pohřebiště zasypat a na vchod nasadily mříž. Záhadná hrobka posléze upadla v zapomnění, protože Howard Carter, který ve svých zápiscích potvrzuje nález hrobu, se mohl vytasit se senzačním objevem hrobky mladého faraóna Tutanchamona.'

Když se loučíme, ctihodný stařec dá každému z nás skaraba, symbol štěstí starých Egyptů.

Nebyli jsme pověřiví a doufali jsme, že se nám podaří inspektora ještě „přemluvit“. Hassan nás doprovázel také druhý den. K večeru to zkusili naši egyptští průvodci znovu. To, co nám vzápětí sdělili, svědčí o tom, že skarab nemusí nosit zrovna vždy štěstí. Poradili nám, abychom zaprvé raději nezmiňovali jméno profesora Alího Hassana z Káhiry a zadruhé že jeden ze dvou klíčů od vchodu do hrobky je beztak uložen až v Káhiře. To nevypadalo dobře. Jak se dva naši egyptští přátelé právě dozvěděli, podle místních lidí se profesor Alí Hassan dopustil svatokrádeže, když nechal z moci svého úřadu otevřít vstup do hrobu, neboť někde tam uvnitř se jak známo nacházejí ostatky oněch padesáti muslimů. a s těmi se podle islámských zákonů nesmí hýbat.

Nadešel den, kdy jsme museli jet dál, abychom dodrželi sjednané termíny natáčení v Denderě. Když jsme se chtěli rozloučit s inspektorem Théb, zeptal se nás, zda si chceme stále ještě prohlédnout hrob Dra Abú el Negga. Samozřejmě že jsme chtěli, ale tentokrát už bylo pozdě, tlačil nás čas. Beztak jsme měli zpoždění oproti původnímu plánu. S těžkým srdcem jsme se rozhodli, že návštěvu hrobu vynecháme. Možná to byla chyba, že jsme odmítli Hassanův dar na rozloučenou, protože záhadná hrobka na břehu Nilu stále ještě skrývá své tajemství. Nicméně ani v 21. století nebude nikdo schopen říct, proč v její šachtě zmizelo beze stopy padesát lidí a co čeká na návštěvníky na konci oné smrtonosné chodby.“

Když se zamyslím nad Fiebagovým vyprávěním, napadá mě: Nejsou podivuhodné události, k nimž došlo v podzemních klenbách Dra Abú el Negga nakonec ničím jiným než následky nějaké faraónovy kletby?

ZÁHADNÁ ENERGIE PYRAMID

Prastaré zdivo ukrývá nejedno netušené tajemství. Zvláště pak, když jde o věkovité zdi pyramid. Vychází z nich podivná síla. Bohům budiž dík za to, že toto účinné záření není škodlivé. Právě naopak. Dnes už víme, že každou pyramidu obklopuje magnetické pole. Díky svému tvaru je schopna vázat kosmickou energii se zemským magnetismem, jak vysvětluje Paul Liekens ve své knize *Die Geheimnisse der Pyramiden-Energie* (Tajemství energie pyramid). Pyramidy přijímají světelnou a vesmírnou energii, shromažďují ji jako jakýsi akumulátor a následně ji vyzařují do okolí. Je to léčivá síla, kterou může využívat každý. Esoterické obchody rozpoznaly tržní mezeru a nabízejí hotové modely pyramid zhotovené z různých materiálů a v různých velikostech, určené k meditačním účelům. Co je zvláštního na léčivé síle pyramid? Uzdravuje prý nemocná zvířata, jejím působením se lépe daří rostlinám, ovoce a zelenina se zachovávají déle čerstvé a voda se nezkazí dokonce ani po několika měsících. Dá se energie pyramidy změřit? Existují přesvědčivé důkazy o její síle?

Tyto otázky si položil rovněž český radioinženýr Karel Drbal z Prahy, když se mu podařilo převést do praxe objev jiného odvážlivce — a byl dost překvapen. Drbal si přečetl, co napsal francouzský egyptolog Antoine Bovis. Když tento vědec navštívil Chufuovu pyramidu, povšiml si v odpadních nádobách v Královské komoře mrtvolek koček a jiných malých zvířat, která zcela zjevně zabloudila v rozlehlém kamenném labyrintu a posla. Jejich bezduchá tělíčka skončila v odpadu. Bovis ke svému úžasu zjistil, že se vyznačují znaky zcela netypickými pro zvířecí zdechliny: žádná z mrtvolek nezapáchala ani nejevila žádné známky hnití.

Z důkladného vyšetření zdechlin vyplynulo, že všechny byly dehydratované (vysušené) a mumifikované (balzamované). Chcíplá zvířata byla ledabyly naházena do odpadních nádob. Francouzský badatel s úžasem zaznamenal, že vzduch vysoké vlhkosti vzduchu nevykazovala ani jedna mrtvolka v Královské komoře stopy práchnivění a nebyla skoro vůbec poškozená.

Bovis se nad touto okolností zamyslel a došel k závěru, že „automatické“ nabalzamování zvířecích mrtvol je třeba zcela zjevně připsat pyramidovému tvaru pohřebiště. Když se vrátil domů, rozhodl se, že si tento jev ověří praktickým pokusem. Zhotovil si ze dřeva model pyramidy, který přesně napodoboval Chufuovu pyramidu (v patřičně zmenšeném měřítku), nasměroval ho stejně jako originál na sever a vložil do něj (přesně v poměrné výšce odpovídající poloze Královské komory ve skutečné pyramidě) mrtvolu právě poslé kočky. K ní přidal ještě organické látky, o nichž je známo, že rychle hnijí, konkrétně telecí mozeček.

Francouzova domněnka se skutečně potvrdila: mrtvá kočka nezpráchnivěla, nikde žádná známka hniloby. Pro egyptologa to byl důkaz, že pyramidový tvar (zhotovený přesně podle originálu) nejenže brání rozkladu organických látek, ale také je mumifikuje.

Karla Drbala Bovisův experiment fascinoval. Sám podnikl dokonce několik pokusů s modely pyramid z lepenky

nebo ze dřeva a zapsal si, že „nepochybně existuje určitý vztah mezi vnitřním prostorem takové pyramidy a fyzikálními, chemickými a biologickými procesy, jež v něm probíhají“.

Drbalovy experimenty nezůstaly nepovšimnuty. Demonstroval je i před vědeckými grémii a nakonec se dočkal odměny za své snažení. Patentový úřad v jeho zemi mu udělil patent číslo 91 304. Své minipyramidě Drbal láskyplně říkal Cheopsův ostrůvek žilettek.

Tento poněkud obskurní název byl naprosto výstižný. Drbalův pokus s modelem pyramidy byl odvážný a sám o sobě velmi zajímavý. Na lepenkovou podložku (později používal také dřevěnou) položil tupou holicí čepelku. Tato podložka byla umístěna přesně v jedné třetině modelu vysokého 15 cm a se základnou o délce 24 cm.

Ostrění čepelky trvalo šest dní. Aby proběhlo úspěšně, nasměroval Drbal jak čepelku, tak pyramidu přesně v ose sever–jih, v které leží také její mnohem větší originál. Při experimentu kladl důraz na to, aby jeho ostrůvek čepelky využíval během uvedených šesti dní denního světla. Po uplynutí této doby mohl majitel patentu konstatovat, že výsledek je vynikající. Žiletka byla ostrá, jako kdyby si ji právě koupil!

Znali veleknězi ve starém Egyptě běžně příčinu a účinek energetických procesů? Jde o dva jevy, které současná věda stále ještě nedokázala znovuobjevit? Skutečností v každém případě zůstává, že pyramidový tvar se má ve velkém i malém měřítku vynikající konzervační účinky. Rovněž pomáhá zpomalit rozkladný proces u mrtvol a — jak ukazuje příklad mnohých mumii — konzervuje je na celá tisíciletí.

Z Drbalových experimentů vyplynuly ještě dva nečekané důsledky. V „pyramidě“ se uchovávají dlouho čerstvé snadno se kazící potraviny jako ryby, vejce, ovoce a vnitřnosti a nepodléhají hnilobě. a síla pyramid pomáhá také odpočívat a relaxovat lidem. Jak je to možné? Zemské jádro se skládá převážně z tekutého magnetického železa. Tekutého proto, že v nitru Země panují teploty vysoké několik tisíc stupňů Celsia. Tento obrovský žár neustále uvolňuje nesmírnou energii, která se dostává v podobě záření na zemský povrch. Kvůli zvláštním trojúhelníkovým stěnám pyramidy se základnami dole a vrcholem nahore — jakož i kvůli nasměrování jejich os v liniích východ–západ a sever–jih dokážou pyramidy přijímat zmíněnou sílu z nitra Země, svazkovat ji a předávat ji dál tělu. Tam energie pozitivně působí na každou molekulu. Vědci nebyli dodnes schopni objasnit, jak tohle mohli staří Egypťané znát a proč to tak funguje.

„Energie pyramid nejsou žádné čáry ani učební obor. Je třeba prožít přímo na sobě harmonii ducha, těla a duše, abychom to dokázali pochopit,“ říká léčitel Walter Sagan. Musí to vědět, neboť „faraón“ Sa-gan si na okraji Vídne postavil na zahradě dřevěnou pyramidu o základně šedesát čtyři metry čtvereční, kterou využívá k meditacím: Je to ideální pro stresované a vyčerpané lidi. Rozum v ní vypne a uklidní nervovou soustavu. Kdo je unaven, nabere léčivou sílu ve velkých dávkách.“

ŽIVOUcí MUMIE

Pátrání po skrytých tajemstvích staré říše faraónů mě dovedlo — společně s mým autorským kolegou Peterem Krassou — několikrát do Egypta. Když jsme navštívili Muzeum prehistorické medicíny a farmaceutiky v Káhiře, ukázal nám ředitel muzea a náš hostitel doktor Fawzi Souha několik reliéfových výjevů a artefaktů z prehistorie Egypta. a mezi nimi také hlavu mumie.

Vzpomněli jsme si na novinový článek, který jsme si ještě před odjezdem s velkým zájmem a ještě větším úžasem přečetli. Pojednával o větším počtu staroegyptských mumii, které byly všechny 4000 let staré a které byly v roce 1915 převezeny z Egypta k vyšetření na proslulou Tübingenskou univerzitu v Německu — a které zjevně zapomněli v jednom sklepním skladu. Když si konečně vědci vzpomněli na tyto relikty nedozírné historické hodnoty a prozkoumali jednu mumii po druhé, nestačili se divit. Pomocí počítačového tomografu byly na lebkách některých mumii nalezeny stopy po operaci, z nichž bylo možné vyvodit úžasnou chirurgickou zručnost prehistorických lékařů. Z přesné analýzy vyplynulo, že stopy po zákroku ukazovaly s největší pravděpodobností, že asi třicetiletému muži byl před více než čtyřmi tisíciletími odstraněn z mozku nádor a operaci přežil.

Doktor Fawzi Souha se nezdál být překvapen tübingenským objevem. Podle jeho studií prý existovaly tyto medicínské znalosti ve starém Egyptě v hojně míře a naplnily by celou encyklopedii. Potom nám egyptský hostitel vyprávěl o nálezů několika mumii z období Staré říše, které měly dodnes napnutou kůži — a jejichž buňky byly stále ještě životaschopné. Tyto mumie, jak uvedl doktor Souha, samozřejmě nebyly předvedeny veřejnosti a pokračuje jejich vědecký výzkum. Jediné, co těmto v podstatě životaschopným „nádobám“ chybělo, byl „duch“, jak prohlásil ředitel muzea, sám uznávaný káhirský lékař a bývalý přednosta kliniky v egyptském hlavním městě. Nyní už víme, že faraónům před balzamováním vyňali z lebky mozek, uložili ho do urny a tento drahocenný obsah konzervovali v oleji.

Egyptologové jsou toho názoru, že mumifikace zesnulého byla pouze jakýsi obřad, jehož nábožensky motivovaným záměrem bylo zaručit mrtvému krásný, pohodlný život také na onom světě. Faraóni dostávali s sebou na cestu kromě šperků, amuletů a zlata také obilí, olej a další potravu, aby nehladověli. Když byly ale jejich hroby později

otevřeny — ať už faraónskými následníky nebo vykradači hrobů lačnicími po zlatě — byly veškeré zásoby přirozeně nalezeny v dobrém stavu a nedotčené. Nebylo by proto logické zamyslet se důkladněji nad vlastním účelem těchto mumifikací?

Nález každé mumie, o nichž nám říkal doktor Soueha, téměř vnuká otázku, zda pozůstalí původně neměli na mysli jakési duchovní vzkříšení zesnulého nebo zda staroegyptský kult zásvětlí neexistuje pouze v představách historiků. Bylo by myslitelné, že v prehistorické době opravdu věřili na tělesné zmrtvýchvstání? Že by se v průběhu času ztratila znalost metody této fyzické regenerace současně s tím, jak vymírala kněžská kasta?

Navádí na správnou stopu dochovaný obřad otvírání úst? Tento prastarý egyptský rituál má svůj původ v cínevské době, tedy už v počátcích 1. dynastie přibližně před 5000 lety. Je vyobrazen na mnoha papyrech, zvláště náhorně pak na slavném Huneferském papyru z Nové říše kolem roku 1300 př. n. l. Výjev ukazuje kněží, kteří přidržují zesnulému u úst jakýsi zakřivený předmět. Na stolku vedle jsou vidět další „křivé tyčky“ a jiné nástroje. Co to má představovat? Egyptologický slovník k tomu uvádí, že „tento úkon sloužil zjevně k poslednímu dokončení a oživení soch, přičemž výraz otvírání úst (při obřadu spojeném také s otvíráním očí) ukazuje na otvírání orgánu přijímajícího potravu jakožto znamení živoucnosti“. Totéž platí i pro balzamování těl: „Sloužilo k oživení mumie,“ která měla být „magickými praktikami“ navráćena zpátky z říše mrtvých.

V roce 1995 si lékař doktor Andreas Ocklitz při studiu těchto pohřebních rituálů povšiml podobnosti zobrazených nástrojů s moderními lékařskými přístroji. Často zachycovaný podkovovitý předmět a příslušné úkony odpovídají přesně dnešním laryngoskopům používaným při oživovacích pokusech. Ocklitz došel k tomuto hlavnímu závěru: staroegyptský rituál otvírání úst není nic jiného než zasouvání endotracheálního tubusu pro umělé dýchání. Podle jeho výzkumů je obřad založen na skutečném ožívování v rané egyptské době. Později se znalosti znovuoživení ztratily a zbyl jen náboženský rituál. Zdařilé pokusy anesteziologů s intubačním simulátorem sestrojeným přesně podle originální staroegyptské předlohy ukázaly, že teze doktora Ocklitze je možná pravdivá.

Tím by pyramidy získaly docela nový význam: Sloužily snad kdysi jako oživovací komory? Pokoušeli se velekněží vrátit zesnulé zpátky do života podobně, jako k tomu dochází v USA pomocí kryoniky (zmrazování právě zemřelých lidí za účelem jejich pozdějšího oživení)?

Jedním z těch, kteří jsou už dlouho přesvědčeni o tom, že Egyptané experimentovali s mumii, je známý švýcarský badatel v oboru „astronautských bohů“ Erich von Däniken. Svými světově proslulými publikacemi dodnes děsí vědce, když tvrdí, že v daleké minulosti navštěvovali naši Zem cizí astronauti, a spatřuje v tom základ vzniku mýtů a legend po celém světě.

„Už před mnoha lety jsem zastával názor, a také jsem ho uveřejnil ve své první knize Vzpomínky na budoucnost,“ říká Däniken v jednom interview, „že mumifikace byla původně něco docela jiného než to, co v ní spatřují naši egyptologové. Tehdy nešlo o duchovní znovuzrození, o znovuzrození v říši mrtvých. Myslím si, že to bylo původně obráceně. Ve skutečnosti šlo o tělesné znovuzrození. Naši předkové možná byli svědky toho, jak cizí astronauti zacházeli s mrtvolami svých přátel, nebo nějaký mimozemský návštěvník třeba řekl faraónovi či jinému svému oblíbenci: ‚Když dokážeš uchovat část — stačí několik málo — svých tělesných buněk tak, aby byly životaschopné ještě po tisíciletích, my je pak můžeme jednou později znovu probudit k životu.‘,

Toto znovuprobuzení není žádná báchorka úspěšného autora. Vymoženosti moderního lékařství, genetický výzkum a metoda klonování už začaly uskutečňovat tyto utopicky znějící myšlenky. V roce 1990 byl zahájen ctížádostivý Humane Genome Project s cílem kompletně rozluštit dědičný materiál člověka. V současné době je studie molekulárních biologů v podstatě dokončena — mnohem dřív, než se očekávalo. To znamená, že jsou známy všechny součásti lidského dědičného materiálu — známe také přesný sled jeho nejmenších částí, bází. Jak ale my lidé nyní naložíme s těmito novými vědomostmi? Nebudeme se plést do řemesla Stvoření? Budou pěstována v laboratořích miminka s absolutně identickým zevnějškem a genetickým kódem? Budeme chovat a kopírovat živočišné druhy, jimž hrozí vymření? Bude se život prodlužovat pomocí manipulovaných genů a budou se v laboratořích vypiřávat z vlastních buněk organické „náhradní díly“?

a co lidské klony? Jak budou fungovat? Vědci se domnívají, že jedinci, který má být nakloňován, se odebere zprvu neporušená kožní buňka. V buněčném jádru se nacházejí všechny jeho dědičné informace, geny. Tato buňka — nebo i více — se rozmnoží v laboratoři. Potom se dědičná informace neoploďněné vaječné buňky nahradí dědičnou informací klonovaného jedince. Z takto zmanipulované vaječné buňky vyrostou v laboratoři embrya, která se implantují do náhradní dělohy. Z té se nakonec narodí přesná kopie klonovaného jedince.

Vzdor etickým pochybnostem se zdá, že se v novém tisíciletí stane možným všechno „nemožné“. „Příště bude možné stvořit genetickými změnami ‚nového člověka‘, který bude vypadat úplně jinak než současník,“ tvrdí přesvědčeně slavný britský astrofyzik Stephen Hawking (autor bestselleru Stručná historie času). „Experimentům s klonováním člověka nelze zabránit,“ dodává. Zdá se, že mu dává zapravdu už třicet tisíc Američanů, kteří jsou ochotni nechat se klonovat.

Hlavní problém při klonování už netkví ve velkém počtu nezdařených pokusů. U dvaceti dvou myší, které vý-

zkumníci z Havajské univerzity nakloňovali z jednoho dospělého zvířete, skončilo několik stovek pokusů neúspěchem. Je třeba počítat s tím, že se budou rodit rovněž zrůdy. Který vědec bude schopen zodpovědět si morálně tento hrůzný scénář? Jak bude možné tuto techniku kontrolovat?

Ukazují nám snad staré mýty a dochované texty zmíněných „cizích božstev“ a „monstrózních obojetných bytostí“ varovný prst, aby nás upozornily, jak špatně mohou takové experimenty dopadnout? Kultury, které se provozovaly kolem takových tvorů především ve starém Egyptě, vyvolávají podezření, že nejde o výplody fantazie pohádkářů, nýbrž že před sebou zřejmě máme holou skutečnost. Na vyobrazeních pocházejících z mnoha kultur jsou znázorněny obojetné bytosti, které jejich strážci drží na velmi krátkém vodítku. Tento motiv se stále znovu opakuje také na slavné paletě krále Narmera z doby, kdy se sjednocoval Horní a Dolní Egypt. „Panteři s hadí šjí“, tak se říká prehistorickým příšerám, které se nám dochovaly především ze sumerského kulturního okruhu.

Erich von Däniken považuje za možné, že „astronautští bohové“ ve starověku prováděli genové manipulace u lidí a zvířat, které způsobily zrod popsanych obojetných bytostí. a mumie? Jak je to s jejich ožíváním?

„Vše, co je v podstatě zapotřebí k takovému znovuoživení, je neporušená buňka, neboť každá buňka obsahuje veškerý genetický program potřebný k výstavbě celého těla,“ domnívá se Däniken. „Z jedné jediné živé buňky mumie tak lze nechat vyrůst tělo do posledního vlásku totožné s původním.“

a co „duch“ mumie? Jde o hloupé stvoření, nebo je také mumie obdařena rozumem? Zde Däniken zapojuje do hry jiné odvětví výzkumu, zabývajícího se tzv. paměťovými molekulami. Tak třeba se vložily do centrifugy mozky krysy, z nich se odstředil mok a ten se vstříkl jiným krysám. a vida: „Injikované krysy se náhle vyznačovaly větším věděním než jejich neinjikované dručky. Stručně a jasně řečeno to znamená, že se injekčně předala paměť cvičené krysy necvičené a ta byla schopna od té doby provádět úkony, které jí do té doby byly naprosto neznámé.“ Podobné metody se mohly podle Dänikena provádět na mumiích v dávno minulých dobách, v nichž nebyly lékařské vědomosti v žádném případě tak primitivní, jak se domníváme.

Dänikenovy myšlenkové pochody jsou neobvyklé — ale zdá se mi, že jejich realizace není nemožná. Možná se za mumifikaci skutečně skrývá v příčinném smyslu motiv, který by se dal dnes znovuobjevit. S tím se také shoduje zpráva uveřejněná před několika lety. Americkým vědcům se podařilo po několika hodinách znovu oživit pavíány, kteří byli zaživa zmrazeni na nízkou teplotu. Výsledky experimentu, který provedl výzkumný tým „Biotime“, byly oznámeny na výročním zasedání Sdružení lékařů proti stárnutí.

Klíčem k tajemství je „revoluční“ náhradní tekutina za krevní plazmu. Ta se v omámeném organismu vymění za krev, zatímco teplota těla je snížena na jeden stupeň Celsia. Tekutina proniká tkání a brání jejímu poškození nízkými teplotami. Bylo by možné tímto postupem uvést budoucí astronauty při případných mezihvězdných letech do umělého „zimního spánku“ a v cílovém místě je opět nechat „roztát“? Zní to jako science fiction. Ale co všechno už bylo považováno za „nemožné“, od přistání na Měsíci až po klonovanou ovci „Dolly“?

NÁLEZY NEHODÍ SE DO SCHÉMATU

„Je povinností vědy neodsouvat fakta jednoduše stranou jen proto, že se jeví jako neobvyklá a protože se vědci domnívají, že je nejsou schopni objasnit.“

Alexis Carrel, lékař, biolog a nositel Nobelovy ceny (1873–1944)

VŠECHNO UŽ TU JEDNOU BYLO?

Naše doba se vyznačuje touhou poznávat a objevovat. Přesto se z nevysvětlitelných důvodů (nebo možná přece jen záměrně!) zatajují záhadné nálezy, které horliví badatelé vyhrabali z pouštního písku. Tyto exponáty nalezené v chrámech a pohřebních areálech ozřejmují, že nejsou rozluštěna zdaleka všechna tajemství starých Egyptů. Je známo, jak vyráběli z hlíny cihly, ale příslušní historikové se snaží rozlousknout tvrdý oříšek, když chtějí přijít na kloub tomu, jak faraónští řemeslníci tkali ze lnu a vlny nejjemnější látky nebo jak opracovávali nejtvrďší kámen.

Co s artefakty, které prokazatelně existují, ale nehodí se do běžného vědeckého dogmatu? Je pravdivý učení názor, podle něj stojí vědění dávné doby mnohem níž než to, jež jsme si osvojili my dnes? Obrazně by se dal tento předpoklad obrazně připodobnit k hoře, na jejíž špici trůní naše věda 21. století, zatímco učenci z předčivějších dní se nacházejí víceméně na jejím úpatí. Tak přibližně zní všeobecné vědecké mínění. Ortodoxní badatelé zabývající se starověkem však neberou v úvahu jeden aspekt — že v dějinném vývoji lidstva mohlo existovat několik takových „hor“, několik vrcholů ve vědeckém bádání, které mohly střídát hluboké propady, že se učenci v minulých staletích

také už mohli ocitnout „na vrcholu“ svého snažení — a také že museli po této namáhavé cestě kráčet v dějinách víckrát.

Tak například Nobelova cena udělená skotskému mikrobiologovi Siru Alexandru Flemingovi v roce 1945 by vlastně měla patřit jednomu jeho neznámému kolegovi ze starého Egypta. Penicilín nebyl objeven až v roce 1928— v říši faraónů ho znali (stejně jako aureomycin a terramycin) už před čtyřmi tisíciletími. Víme to z jednoho papýru pocházejícího z doby 11. dynastie, který se zmiňuje o plísní, již se báječně daří na stojaté vodě a předepisuje se k ošetřování různých poranění a otevřených hnisajících ran.

Ve staré zemi na Nilu je ještě obrovské množství úžasných vykopávkových areálů, které leží stranou turistických tras a v nichž lze vy tušit bohatství tajných, dávno zapomenutých know-how. Prudké spory vyvolává už jen nevyřešená otázka týkající se stavby pyramid. Zvláště podivné světlo vrhá odnedávna otázka, zda je leckterá teorie, kterou nám nabízí odborný egyptologický svět, tak správná, jak se nám stále znovu tvrdí.

Na následujících stranách bych rád uvedl další příklady záhadných objevů, tedy pozoruhodností, které byly zjevně přehlédnuty — nebo také záměrně ignorovány.

Nálezy nehodící se do schématu...

NESROVNALOSTI V URČENÍ STÁŘÍ

S datováním dynastií egyptských faraónů není něco v pořádku. Podle dochovaných egyptských a řeckých podkladů se má první egyptský král jmenovat Menej (Meni). S jeho jmenovitým uvedením a s uvedením 1. dynastie začínají královské seznamy. Menej údajně kolem roku 2920 př. n. l. vysušil území Memfisu a změnil tok Nilu, protože tam mělo být vybudováno centrum hlavního města Egypta. Tyto údaje převzala egyptologie ze spisů starověkého řeckého historika Herodota. Ten však ve své zprávě uvádí ještě další pozoruhodná data. Říká, že Menej byl první lidský král Egypta, který nastoupil po božských dynastiích. a dále se dočteme: „Po Menejovi následovalo tři sta třicet králů, jejichž jména mi kněží předčítali z nějaké knihy.“

To je zvláštní. Změna toku Nilu a jméno zapadají do časového schématu. Naproti tomu uvedených tři sta třicet králů nikoli, a proto jsou ignorováni. Herodotos také píše, že faraón jménem Chufu (Cheops) nechal vybudovat „Velkou pyramidu“ a že před 11 340 lety ještě žili mezi lidmi bohové. Zmínka o Chufuovi je přijímána s nadšením, neboť se hodí do obrazu tradiční egyptologie — 11 340 let naopak ne, a tak se tato informace potlačí. Prohlašuje se, že jde o záhadné měsíční roky, ačkoli je známo, že staří Egyptané nepočítali v měsíčních rocích a Herodotos uvádí období vlády jednotlivých králů až úzkostlivě přesně.

Navíc se Meniho jméno jako jméno krále nedá najít na památkách z doby 1. dynastie. Proto byly v nouzi nejvyšší sestaveny různé hypotézy. Egyptologové se domnívají, že anonymní vládce jménem Narmer je totožný s mužem, který spojil Horní a Dolní Egypt v jednu říši. Stejně tak přichází v úvahu Narmerův syn a následník Hor-Aha. To ale není vědecky nijak jistě doloženo. Někteří egyptologové dokonce tvrdí, že Meni, Narmer a Aha jsou jedna a tatáž osoba.

Jsou dosud známé teorie a datace týkající se vyspělé faraónské kultury skutečně závazné? Nebo spočívají na falešném základě? a co bylo před faraóny?

Na denní světlo byly vytaženy nejrůznější užité předměty, mj. také hliněné pohárovité nádoby, začerněné na horním okraji a opatřené vlnovitými nebo šňůrkovými uchy. Jsou většinou pomalované, a jak se obecně předpokládá, znázorňují nosné síť. Tuto „symboliku provazového žebříku“ známe však z mnoha jiných prehistorických kultur, kde souvisí s mýtickým nebeským žebříkem, s kosmickou představou spojení mezi oblohou a zemí.

Při prohlídce slavného Kestnerova muzea v Hamburku jsem si povšiml jednoho takového hliněného poháru. Připadlo mi divné, že i na něm jsou zřetelně vyobrazeny tři špičaté pahorky, které spontánně připomínají tři pyramidy v Gíze. Z toho ale plyne další nesrovnalost v datování. Zatímco doba vzniku Chufuovy, Rachefovy a Menkaureovy pyramidy se klade do doby vlády 4. dynastie kolem roku 2500 př. n. l., pochází hliněná nádoba prokazatelně z období staršího o několik staletí, tedy ze 4. tisíciletí př. n. l.

V přeplněných sklepních depozitářích archeologických muzeí po celém světě zmizely a mizejí brizantní poklady, které jsou nalézány každoročně při vykopávkách. Občas se však přihodí, že do nich zabloudí nějaký badatel a „znovuobjeví“ neobvyklý relik. Co se ale děje, když má objevený artefakt tendenci vyvolat revoluci v dosavadních názorech? Následují nepřijemné otázky. Má se nález zveřejnit, nebo naopak je třeba ho opět hezky rychle zabalit, ukryt mezi ostatní starožitnosti a zatajit jeho existenci?

Stejně se možná ptal také archeolog Bodil Mortensen, když v 80. letech minulého století narazil na čtyři zcela zachovalé keramické nádoby, které byly vykopány už v roce 1907 na úpatí Velké pyramidy. Proto byly připsány období vlády 4. dynastie a odloženy do sklepního depozitáře. Mortensen, který nádoby „náhodou“ objevil, je prozkoumal a s velkým úžasem zjistil, že vůbec nepocházejí z období 4. dynastie, nýbrž z kultury, která existovala v Maadi. Ta však

prožívala rozkvět nejméně jedno tisíciletí předtím, než je oficiálně stanovené datum stavby Chufuovy pyramidy. V roce 1907 nebylo možné nádoby správně datovat, protože ruiny v Maadi byly objeveny až v roce 1930.

Nové archeologické výzkumy vedly k závěru, že dobře zachovalé nádoby z Maadi tehdy prostě neputovaly na skládku, ale že musejí pocházet z nějakého hrobu. To však znamená, že v Gíze se muselo pohřbívat už v předdynastické době a místo, kde stojí dnešní pyramidy, bylo používáno jako posvátné pohřebiště už dávno před faraóny. Historik Michael Baigent, spoluautor bestselleru *Tajná zpráva — Svatá krev a svatý grál*, se domnívá, že stavbou pyramid byly zničeny všechny dřívější památky, a z toho usuzuje, že se „pravděpodobně nikdy nedozvíme, co tam skutečně stálo. Nicméně Gíza nebyla jednoznačně pouze královským pohřebištěm pro čtvrtou dynastii, nýbrž se zde lidé pochovávali už dlouho předtím.“

„SVATÁ ZNAMENÍ“ A PODIVNÉ SYMBOLY

V učebnicích se dosud tvrdilo, že první písemné znaky zavedli Sumerové kolem roku 2600 př. n. l. Přesná doba vzniku písma ale byla vždy sporná. Dlouho se diskutovalo o tom, zda Egyptané převzali písmo v podobě známých hieroglyfů z Mezopotámie, dnešního Iráku. Nové nálezy zpochybňují prvenství Sumerů a citelně otřásají dosavadním obrazem královských seznamů včetně jejich datace. Mohou za to nejnovější nálezy v Abydu, Mekce starověkého Egypta. Archeologové tam „zajistili“ zmínky o dosud neznámých faraónech, jakož i doklady prvního písma.

„Nálezy v Abydu posunuly hlouběji do minulosti předěl mezi historií a prehistorií,“ prohlašuje vedoucí vykopávek, profesor doktor Günter Dreyer. Zvláště významný je objev jedné vládnoucí linie, tzv. „nulté dynastie“, jejíž vláda sahá až do období kolem roku 3300 př. n. l. Tím se počet 31 egyptských dynastií rozšiřuje o jednu. Teprve další vykopávky musejí objasnit, zda je skutečně ze všech první. Na přibližně sto šedesáti vykopaných ani ne dvakrát dva centimetry velkých slonovinových destičkách jsou vyryty různé znaky. Jedno je už mezitím jisté, nejde o jednoduché obrazové symboly, jak zněla původní domněnka, nýbrž o skutečné písmo. Egyptolog Dreyer k tomu říká: Je to písmo, neboť znaky jako čisté symboly by postrádaly smysl.“ Jeden z překladů zní: „Had nad horskými vrcholky vedle nebeského blesku.“ Je jasné, že jde skutečně o texty, o nejstarší rozluštitelné texty, ačkoli jejich celkový význam ještě ponechává otevřené určité otázky. Ještě starší formy písma, jako třeba ta, která pochází z pákistánské Harappy, jsou i nadále zcela nesrozumitelné, protože není vůbec známa příslušná řeč.

Dreyer vychází z předpokladu, že „potrvá ještě deset let, než odborný svět přijme nové poznatky“. Není německý archeolog ve svém odhadu příliš optimistický? Faktem je, že datace říše na Nilu se posouvá čím dál hloub do minulosti. Překlady hieroglyfů na proslulé Rosettské desce umožnily rozluštit všechny staroegyptské texty, alespoň se to tvrdí. Opravdu všechny? „Často se zapomíná na to, že nejranější formu hieroglyfů se dosud nepodařilo přeložit,“ píše historik Michael Baigent ve své knize *Záhada sfingy*. Stejně tak málo je známo, kde a jak se tyto znaky vyvinuly a jaké informace ukrývají.

Neobvyklé hieroglyfy, které dávají co proto příslušným jazykozpytcům, se nacházejí v abydském chrámu Sethiho I. Na rytinách jsou vyobrazeny předměty, které ohromují pozorovatele svým souzněním s vymoženostmi moderní techniky. Pozoruhodné výjevy zdobí střešní trámy nad dveřním vlysem, který se nachází v chodbě zvané Amun-Re-ova alej a umožňuje vstup do první sloupové síně. Reliéf je opatřen vyobrazeními a svádí nepředpojaté pozorovatele obdařené skvělou představivostí k tomu, aby srovnávali a co chvíli zvolali: „Vždyť to vypadá jako...“

Jedna z ilustrací „vypadá jako“ ... létací přístroj podobný helikoptéře. Je možné na ní jasně rozeznat rotory. Napravo od ní je „vozidlo“, které „vypadá jako“ ... tank nebo dělový člun. Nelze přehlédnout hlavěň kanónu. Pod ním se nachází „stroj“ proudnicového tvaru. Mohlo by jít o letoun s výškovými a směrovými ocasními plochami nebo o jakousi ponorku. O patro níž je vypočten předmět, který kdyby se postavil vzhůru nohama, mohl by se podobat střelné zbraně. Že by staroegyptský samopal?

Německý profesor doktor Erich Winter působící na univerzitě v Trevíru takovému pojetí odporuje: „Pro egyptology, kteří disponují příslušnými zkušenostmi v oboru hieroglyfických vyobrazení, je tato otázka snadno řešitelná: Egyptané často přepracovávali vlastní nápisy tak, že potáhli reliéf vrstvou štuky a na hladkou plochu vytesali novou verzi. Štuk časem opadal. To, co vidíme dnes, jsou obě na sebe napsané verze, mají tedy takovou podobu, jakou v dobách starých Egyptanů nemohly nikdy mít.“

a jsme zase u tvrzení založeném na „nahodilosti“. Jistě, mohlo se stát, že hieroglyf získal náhodným přepracováním vzhled technického zařízení. Není ovšem jasné, proč se právě v tomto případě dá skupina hieroglyfů interpretovat jako „zbraňové systémy“ v moderním slova smyslu. Lze jen stěží uvěřit v pouhou „náhodu“. a zvláště když víme, co stojí v dochovaných pyramidových textech: Právě starobylý Abydos je v nich nazýván válčištěm bohů. Že by opět „náhodná“ shoda?

Abydos není ojedinělý případ. Rozluštění hieroglyfů sice dalekosáhle pokročilo, přesto je několik znaků a symbolů, jejichž výklad je sporný.

„U mnoha egyptských písemných znaků není jasné (u některých dokonce neobjasněné),“ píše německý badatel

v oboru záhad Hans-Werner Sachmann, „k jakým ‚vzorům‘ (osobám, předmětům, událostem atd.) se jejich pozdější napodobeniny vztahují a zda nebyly v následné době — kvůli existujícím vnějším podobnostem používány pro zcela jiné pojmy.“ Sachmann uvádí jako příklad jeden glyf, který je zobrazen na zdi Svatého jezera v chrámovém komplexu v Karnaku. Učenci tvrdí, že jde o znak pro „papyrový svitek“. Moderní interpretace zní, že neobvyklé vyobrazení připomíná spíš obrněné vozidlo. Jistě, je to spekulace. Ale co tedy tajemné znamení představuje doopravdy? Zdá se totiž, že to za jednoznačné nepovažují ani zkušení egyptologové.

Hieroglyfy mají často několik významů. Symbol „svitku“ tedy s drobnými obměnami znamená „obětní koberec“, „obětní chléb na koberci“, „obět“ a „klid“, také ale je to znak pro „spokojenost“. Glyf pro „svitek“ ovšem kupodivu může znamenat rovněž „milec...“, „oblíbenec...“ a „ten, kdo stojí v první řadě“.

Egyptologové jsou na rozpacích: „Tuto teoreticky vskutku jednoduchou záležitost bohužel značně komplikuje fakt, že mnohé hieroglyfy mají variabilní funkci a vyskytují se hned jako hlásky, hned jako slovní znaky a hned zase jako výkladové znaky. Teoretické objasnění hieroglyfů je proto v některých případech tak složité, že se ne vždy shodnou v názoru dokonce i odborníci.“

Zdá se, že teorie hraje u příslušných lingvistů zvláštní úlohu. Představuje luxorský „svitek“ snad něco docela jiného? „Papyrový svitek“ nebo „prehistorický tank“? Nebo se mýjí se skutečností všechny dosavadní pokusy o výklad? Seznamy hieroglyfů varují: „Kromě toho je třeba vzít ohled na fakt, že u uvedených písemných znaků nejsou zaznamenány v žádném případě všechny možnosti výkladu.“

STAROEGYPTSKÉ JÁDROVÉ VRTÁNÍ

V Egyptském muzeu v Káhiře je uloženo mnoho působivých pokladů z tajuplné říše faraónů. Zvláště impozantně vypadá slavná dioritová socha krále Rachefa. Našel ji v roce 1860 francouzský egyptolog Auguste Mariette a vyzvedl ji z údolního chrámu přináležejícího k Rachefově pyramidě.

Faraón ze 4. dynastie je zpodobněn, jak sedí na trůnu ve skládaném pláští. Hlavu mu chrání roztaženými křídly bůh-sokol Hor. Rachef byl považován za pozemské ztělesnění nebeského Hora. Socha je záhadná kvůli svému zpracování. Jakými „primitivními“ nástroji byl opracován tak nesmírně tvrdý, odolný kámen? Tak precizní ztvárnění si nelze vysvětlit použitím kamenných nástrojů, kostí ani jiných měkkých materiálů, jež se obvykle připisují uvedenému období. Víme, že nejtvrdší materiál je diamant se stupněm tvrdosti 10, diorit má na stupnici tvrdosti hodnotu 8,4. Dnešními diamantovými vrtáky lze diorit opracovávat pod tlakem 200 atmosfér. Jak to ale dokázali Egyptané před více než 4500 lety?

Tato otázka vytane na mysl také při návštěvě Abúsíru, místa vykopávek, které leží na západním okraji pouště asi jedenáct kilometrů jižně od Káhiry. Kromě zbytků pyramid a chrámů boha slunce tam také klopýtáme o nedefinovatelné úlomky kamení z doby kolem roku 2500 př. n. l. (5. dynastie). Záhadné na tom je, že na některých dobře zachovalých žulových, dioritových a čedičových blocích jsou rytiny a dokonale vypracované vyvrty různých průměrů a hloubek. Vyznačují se stejným drážkováním, stejnými stopami po opracování a úžasnou přesností, čehož lze dosáhnout pouze moderní vrtnou technikou. Metodou, při níž tvrdá hornina zůstává v dutém vrtáku a vytlačuje se postupně ven. S touto technikou dovedou dodnes zacházet pouze specialisté. Skeptikové jsou proto přesvědčeni o tom, že můžeme takto vrtat ve skutečnosti jen v naší době. Tato námitka však neobstojí. Anglický archeolog Sir Flinders Petrie popisuje tyto přesné vyvrty ve své knize *The Pyramids and Temples of Gizeh* (Pyramidy a chrámy v Gíze). a jeho dílo bylo vydáno už v roce 1883!

Odkazů na prehistorické jádrové vrtání a opracování pomocí cirkulárky existuje mnoho. Některé z dotyčných nálezu jsou uloženy v káhirském Egyptském muzeu a pozorný návštěvník si je může v klidu prohlédnout třeba v jedné vitrině v sále číslo třicet čtyři. Leží v ní malá miskovitá nádoba o průměru asi 15 cm. Je z tvrdé žuly a vykazuje stopy typické pro opracování jádrovým vrtáním, jednu uprostřed a sedm dalších kolem tohoto prostředního důlku. Lze zřetelně rozeznat znát stopy po vrtákových závitech. Kuriózní artefakt je označen jako „miska“ bez bližších údajů o účelu a původu.

Kromě stop po vrtání lze najít také stopy po řezání cirkulárkou. V květnu 1993 si turista Guido Meys povšiml v káhirském Egyptském muzeu nenápadného sarkofágu, umístěného v levé hlavní chodbě v přízemí a signovaného čísly 54 938 (sarkofág) a 9193 (podstavec). Klaus-Ulrich Groth, německý advokát, který si sarkofág rovněž prohlédl, ve své cestovní zprávě píše: „Zajímavé to začne být, když se člověk vměstná mezi zeď a zadní stěnu sarkofágu, neboť je očividné, že ze zadní stěny sarkofágu měl být odříznut poklop, ale práce nebyly dokončeny, protože z tohoto poklopu je odlomeno šedesát procent. Ještě lze velmi dobře rozeznat stopy po pile mezi zadní stěnou a zbytkem víka.“

Inženýr Michael Ebert z Drážďan si prohlédl opracovaný kámen důkladněji a potvrdil přítomnost jasných stop zanechaných cirkulárkou. Proč se ale sarkofág neobjevuje v žádném oficiálním katalogu? Stojí snad v přízemí na

34. galerii jen proto, aby nikoho nenapadlo si ho prohlédnout zezadu? a proto, že nikdo nevěří, že nějakého návštěvníka zaujme domněle bezvýznamný artefakt natolik, aby se vměstňoval mezi něj a zeď?

Protože zůstaly bez povšimnutí už i několikametrové nálezy, člověk se maně ptá, jaké brizantní informace asi ukrývají tyto předměty zabalené v kartónových krabicích a odložené v dlouhých podzemních chodbách muzeí, zaprášené a definitivně zapomenuté?

Doplňme si ihned soupis otázek: Jak byly tyto kameny opracovány? Jaké technologické zkušenosti měli staří Egyptané? Skutečně používali jádrové vrtáky a cirkulárky? Jak a jakou energií je roztáčeli? S měděnými nástroji bychom mnoho nepořídili. Používali diamantové vrtáky? V Egyptě se však diamanty vyskytují jen velmi vzácně, pokud vůbec. Měli snad antičtí stavitelé jiné možnosti?

Řešení možná naznačují staré hebrejské texty. Hovoří se v nich o „zázračném červu“, který je označován jako šamir. Jde o „boží nástroj“, o „diamantového řezného červa“, který se v různých velikostech a provedeních údajně používal k vrtání při stavbě Šalomounova chrámu v Jeruzalémě. Podle talmudu nepocházely tyto nástroje z pozemských dílen, nýbrž je zhotovovaly andělské bytosti, strážci nebes. Kdo byli tito pozorovatelé oblohy? Přicházela pomoc „shůry“? Přistávaly na Zemi v prehistorických dobách návštěvy z kosmu? Používali zde své „zázračné nástroje“ mimozemští tvorové, kteří byli kdysi pro svou pokročilou technologii uctíváni jako „bohové“? Tato spekulace by alespoň vysvětlovala, proč se zatím nenašel žádný antický diamantový vrták. Ani současní řemeslníci a stavebníci totiž nenechávají po práci nástroje povalovat kdekoli. Vzali si „strážci nebes“ své „zázračné nástroje“ opět s sebou do vesmíru?

TAJNÉ KNOW-HOW KNĚŽÍ A ŘEMESLNÍKŮ

Je známo, že staří Egyptané prokázali úžasnou zručnost v architektuře a stavební technice. Fascinují ale také jako chytří chemikové. Svými znalostmi složitých chemických procesů se naprosto vyrovnali dnešním vědcům. To ukazují nové analýzy francouzských badatelů, kteří objevili na 4000 let starých sochách zbytky „kosmetických“ úprav. Tyto sochy se tehdy dokončovaly složitými chemickými procesy, při nich se tvořily olovené sloučeniny. Byly nalezeny laurionit a suřík, obojí olovnaté sloučeniny obsahující chlor a oxid, které se vyskytují v přírodě velmi vzácně. Vyráběly se tyto látky uměle?

Vědci se v posledních letech dostali na stopu mnoha úžasným dovednostem starověkých Egyptanů. a jejich překvapení bylo ještě větší. Například je ohromilo, jak mohli staroegyptští skláři před více než pěti tisíci lety opatřovat nádoby a ozdobné kousky skleněnými tyrkysovými a lazuritově modrými povlaky

Sice víme, že už kolem roku 5500 př. n. l. se podařilo mezopotámským hrnčírům vyrábět barevné povrchy, ale první skutečně skleněné glazury vznikly na březích Nilu. Dlouho to zůstávalo záhadou, dnes už máme jasno: umělecká díla nezhotovovali hrnčíři, nýbrž vynalézaví kameníci. Nádherná „egyptská fajáns“ totiž není z hlíny, ale z rafinované směsi nejmenno rozemletého křemenného písku, vápna nebo malachitu a křemičitanu pocházejícího z tavicího prostředku.

Tato minerální směs se nejprve rozmíchala s vodou na kaši a ohřála. Do vzniklé pasty přidali řemeslníci před zformováním ještě sůl mědi, která se vyloučila a „rozkvetla“ na povrchu, když nevypálený polotovár vyschnul. Při následném vypalování předmětu se tato vrstva roztavila a vytvořila modrou glazuru.

Tuto komplikovanou proceduru rozluštily vědecké ústavy příslušnými analýzami teprve před několika lety. Zbyla však záhada, jak nilští kameníci přišli před 5000 lety k těmto znalostem. Byla to opět čirá náhoda? Nebo to byl výsledek cílevědomého, zdoluhavého zkoumání? Nebo si výrobci jen tak hráli a zkoušeli nazdařbůh různé směsi a vypalovací postupy?

Když staneme v muzeích před nádhernými klenoty a filigránskými uměleckými díly, jež vytvořili mistrní řemeslníci před mnoha lety, nevycházíme z údivu. Ačkoli zhotoveny z „primitivního“ materiálu, byly tehdejší nástroje stejně ostré jako dnešní skalpely. Totéž platí pro čepele a pinzety z bronzu a obsidiánu. Ani v medicíně obyvatelé nilského povodí nijak nezaostávali za současnými „bohy v bílém“. V „kouzelných léčebných formulích“ jsou uvedeny recepty založené na různých rostlinných, živočišných a alkalických látkách. Mezi sepsanými léky ovšem najdeme z větší části prostředky zhotovené z rostlinných druhů, které se dodnes nepodařilo identifikovat.

V jednom papyrovém svitku, který objevil britský egyptolog George Smith, jsou zmínky o narkotických preparátech. Uvádí se v něm ne méně než čtyřicet osm klinických případů a popisuje se v něm metoda omamování tehdejších pacientů. Stejně tak z hieroglyfických záznamů vyplývá, že operatéri v oněch dobách znali souvislost mezi nervovou soustavou a pohybem končetin. Totéž platí také o příčinách paralýzy. Běžně byla známá rovněž funkce srdce a cév. Ničím neobvyklým nebyly ani postupy čelistní chirurgie a vsazování umělých zubů, jak dokládají nálezy mumii z Údolí králů.

Úžasná lékařská vědomosti jsou doloženy také z předfaraonské doby. Břidlicová paleta ze 4. tisíciletí př. n. l.

ukazuje božstvo s kravskou hlavou, kolem nějž krouží hvězdy a které zvedá paže a sahá po hvězdách. Výjev s „nebeskou krávou“ odpovídá přesně dnešním vědeckým kresbám dělohy s vaječníky a vejcovody.

Pozoruhodný je rovněž tento příklad: Lékařské obvazové prostředky se tkaly mnohem jemněji než dnešní a byly proto mnohem účinnější. Tajemstvím opředené jsou i nadále části oblečení staré přibližně 4000 let, které se zhotovovaly z tenkých lehounkých vlněných a lněných látek. Dokonce i egyptologům není jasné, jak to starověcí tkalci dělali.

Záhadou zůstává také nález a zmizení jednoho neobyčejného předmětu. Byl objeven před několika desetiletími v oáze Dakhla v Libyjské poušti egyptskými archeology. Jde o jakési zrcadlo, ne však v běžném slova smyslu. Spíš je to předmět jevící určitou podobnost s „kouzelným zrcadlem“, jaké měl podle tvrzení jedné čínské legendy císař Čchin-Š'-chuang-ti (259–210 př. n. l.).

Legenda vypráví, že toto „kouzelné zrcadlo“ umožňovalo „osvítit kosti v těle“. Když tedy nemocný člověk předstoupil před tento 1,76 m vysoký a 1,22 m široký přístroj, objevil se v něm zrcadlový obraz pacienta — ovšem hlavou dolů. Zázračné na tomto zrcadle ale bylo, že dokázalo prosvítit celý lidský organismus včetně kostí, takže fungovalo jako moderní rentgenový přístroj. Ještě v roce 206 př. n. l. se prý tato neuvěřitelná aparatura nacházela v paláci Chien-Jang v Šen-si. a přesně takové „kouzelné zrcadlo“ bylo objeveno při vykopávkách v Egyptě, jak mě ujistil káhirský lékař doktor Soueha. Záhadný relikt však veřejnost nikdy nespátřila. Proč asi?

Ne všechny záhadné objevy se ovšem dají hladce zamést pod koberec. Jistě by neuniklo pozornosti, kdyby zmizel jeden předmět z tak slavných pohřebních darů, jako jsou třeba ty, které byly nalezeny u faraóna Tutanchamona. Egyptané dali svému mrtvému králi na poslední cestu zlato a šperky, květiny a víno, židle a trůny, vozy a postele. Cennosti, které byly nalezeny v hrobce, jsou úchvatně krásné. Tyto poklady odhalily mnohá tajemství, ale také přinesly záhady, jež se nepodařilo dodnes rozluštit. Patří k nim Tutanchamonova dýka z nerezové ocele, velmi kvalitní slitiny, kterou je možné dokonce i pomocí současné techniky vyrábět pouze v podmínkách vakua. Záhadná dýka je součástí sbírek káhirského Egyptského muzea. Leží vedle druhé čepele ze zlata ve velké vitríně v hlavní síni sbírky pokladů z faraónovy sbírky, není ovšem opatřena katalogovým číslem. Podle klasického učeného názoru neznali Egyptané ani železo, natož aby dovedli tavit z železné rudy nerezovou ocel. Na tento rozpor by bylo dobré podívat se blíže.

Zůstaňme však ještě u Tutanchamonových pokladů. Nádherným kouskem ve sbírce Národního muzea v Káhiře je 3300 let stará posmrtná maska. Před dvaceti lety byla předváděna poprvé v rámci Tutanchamonovy výstavy křižující celou Evropu a obdivovaly ji miliony návštěvníků. Maska faraónovy mumie je zhotovená z masivního zlata a vysoce kvalitního lazuritu. Váží jedenáct kilogramů.

Co však návštěvníci tehdejší výstavy neviděli, byl záhadný rentgenový snímek, který pořídili experti francouzské dceřiné firmy Eastman-Kodak v Paříži a notně je překvapil. Zvenčí bezvadná maska vykazuje totiž na rentgenovém snímku na pravé tváři strukturální nepravidlost, kterou není pouhým okem vidět. Zvláštní je, že „vada“ je přesně v místě, kde má nebožtík na obličejí jizvičku pocházející možná z kousnutí. Strukturální změna v kovu byla tedy zhotovena záměrně.

Jak to ale staroegyptští zlatníci technicky zvládli? Jak dokázali „neviditelně“ přenést jizvičku ve tváři mumie na masku? Rentgenoví odborníci nemají pro tento jev žádné vysvětlení. Znalosti vyspělé techniky zřejmě nebyly ve starověku nijak vzácné.

KDYBY HROBY MOHLY MLUVIT

Dvacet pět kilometrů od Gízy leží vesnice Sakkára. Původ jejího jména je nejasný. Na území rozlehlé nekropole dlouhé sedm kilometrů se nacházejí ruiny dávného hlavního města Egypta — Memfis. Jsou v něm zastoupeny všechny epochy egyptských dějin, od nejstarších dob až po éry Řeků, Římanů a Koptů. Dnes zbyly ze skvělého města, vedle Babylonu největšího ve své době, už jen trosky, protože tamní stavby byly v pozdější době zneužívány jako „kamenolomy“. Naděje archeologů se skrývá v půdě pod pouští. Zatím se podařilo vykopat pouze zlomek bývalého faraónského sídla.

Světově proslulá je stupňovitá pyramida krále Džosera, tzv. „Sakkárská pyramida“. Šest mohutných až deset metrů vysokých teras ční vzhůru k sídlu bohů. Tato šedesát metrů vysoká pyramida, postavená kolem roku 2680, je považována za nejstarší. Její konstrukci budovanou v různých stavebních obdobích si mnozí archeologové vykládají jako symbol „nebeského žebříku“, který měl dovést zesnulého krále na onen svět. Stupňovitá pyramida v Sakkáre je jediná, která nemá čtvercovou, ale obdélníkovou základnu (109 x 121 m). Zajímavé je to pod pyramidou. Vstup do podzemí se nachází ve vnitřním dvoře chrámu a vede dolů po centrálním schodišti. Uprostřed leží komora obložená žulovými deskami, přímo pod impozantní 28 m hlubokou šachtou, velkou 7,5 x 7,5 m, která byla později zasypána.

Uvnitř pyramidy se setkáváme se spleť komor, chodeb a galerií, jež se rozprostírají pod chrámovou hrobkou v hloubce až 32 m. Složitá bludiště byla vybudována pod každou pyramidou. Měli k tomu stavitelé určité důvody?

Proč si dali takovou práci, aby zřídili tak promyšlenou splet' podzemních chodeb? Sloužily jen jako poslední místo faraónova odpočinku? K tomu by přece stačila obyčejná hrobka, ne?

Egyptologové se domnívají, že četné prostory sloužily jako „zdánlivé komory“ nebo „symbolické královské příbytky“. Podobné je to u 10 m vysokých obvodových zdí, jakož i u pozůstatků četných budov postavených do obdélníku kolem pyramidy. Nebyly v nich stavěny žádné vnitřní prostory, pouze výklenky a „falešné dveře“. Proč byly z masivního vápence budovány „chrámy“, do nichž pak nikdo neměl přístup? Byly to „kultovní stavby, v nichž mohl král pořádat slavnosti i na onom světě“, soudí experti. Nicméně význam mnohých dutých prostor není úplně vysvětlen dodnes.

Záhadná je jedna z několika „modrých komor“, která se nachází v jižním křídle sakkárského areálu. Vedle vlastní hrobky leží tato dodatečná pohřební komora zvaná mastaba, jejíž stěny byly obloženy modrými fajánsovými destičkami. K čemu sloužila? Byly zde — nebo v jiných „zdánlivých komorách“ v pyramidě — uschovány zmizelé knihy moudrého lékaře, stavitele a architekta Imhotepa? To se už nedozvíme, neboť klid zesnulého vládce Džosera trval pouze několik staletí. Pravděpodobně už na sklonku údobí Staré říše prokopali vykradači hrobů do sakkárské pyramidy tunel, který je dovedl až ke skrytým pokladům...

Rozsáhlé muzeum ve volné přírodě v podobě bývalého Města mrtvých v Menoferu (Memfis) zanechalo potomstvu působivé nálezy, které nedokázali vyplnit ani hamžiři hanobitelé hrobů. Patří k nim také poněkud stranou stojící, každodenním přívalem turistů téměř nepovšimnuté pohřebiště Serapium. Našinci skutečně bere dech, co ho zde očekává.

V podzemních chodbách a kryptách stojí dvacet čtyři obrovských kamenných sarkofágů, z nichž každý měří na délku 4, na šířku 2,5 a na výšku 3,5 m. Hmotnost každé této monstrózní kamenné komory vypracované z jednoho masivního žulového bloku, který byl nejprve otesán a pak přepraven do Sakkáry, činí mezi šedesáti pěti a sedmdesáti tunami. Stavitelé museli tyto sarkofágy posléze protáhnout podzemními chodbami a usadit ve výklencích. Jak fungovala přeprava těchto těžkých oblud po technické stránce, to vědí patrně jen bohové.

K čemu tyto obří sarkofágy vůbec sloužily? Co v nich bylo uloženo a bylo tak důležité nebo nebezpečné, že to muselo být chráněno 42 cm tlustými žulovými zdmi? Z cestovních průvodců se dozvídáme, že Serapium bylo zřízeno jako pohřebiště pro posvátné býky Apis (Hapi). Je to ale pravda? Co byli tito býci zač a kde jsou dneska? Renomovaný egyptolog a archeolog doktor Hartwig Altenmüller z Hamburské univerzity o tom říká: „Posvátní Apisové existují od počátku egyptských dějin kolem roku 3000 př. n. l. Býci, kteří měli zaručovat úrodnost země, se dali poznat podle zvláštního značkování na hřbetě. Po smrti byli nabalzamováni, mumifikováni a ukládáni do velkých sarkofágů v Serapiu. Název Serapium se vztahuje na označení mrtvých posvátných býků — Osiris-Apis.“

Všechno jasné? Ani v nejmenším! Když August Mariette objevil v roce 1850 podzemní galerie a nechal otevřít sarkofágy, nenašel v nich nic než zapáchající hmotu podobnou živici s tisíci malých roztráštěných kostí. Lze se o tom dočíst v jeho zprávě o vykopávkách. Pravda, francouzský archeolog sice v očekávání, že najde ostatky býků, nechal otvírat jeden sarkofág za druhým, ale jeho zklamání rostlo s každou otevřenou kamennou rakví. Nakonec v nich nenašel jediného nabalzamovaného býka, jen rozdrčené kosti v nedefinovatelné hmotě.

Ti, kteří jsou obdařeni velkou představivostí, hovoří o genově zmanipulovaných obojetných bytostech. Je to čirá utopie, science fiction, dobrodružství doktora Frankensteinova ve starém Egyptě? Proč byly nepatrné úlomky kostí smíchány s živickou hmotou? Chtěl někdo zabránit znovuzrození bájných obojetných bytostí a oblud v podobě sfíngy?

Doktor Holeil Ghaly, který působil dlouhá léta jako vrchní archeolog při vykopávkách v Sakkáře, potvrzuje, že býci nebyli v Serapiu nikdy nalezeni. a co se týká uměle stvořených sfíng nebo bájných bytostí, prý už viděl nejednu zvířecí mumii, jejíž proporce a jednotlivé části těla mu připadly zvláštní. Jenže vzhledem k tomu, že mumifikovaných zvířat jsou v Egyptě miliony, nemá nikdo možnost detailně vyšetřit každou jednotlivou zdechlinu. Škoda. Na druhé straně je pátrání po údajných mumiích Apisů bez vyšetření zřejmě marné.

Přesto byly právě v Sakkáře vyneseny na denní světlo nespočetné poklady, které našťastí nepadly do rukou hrabivým vykradačům hrobů. Patří k nim jedinečný diskovitý předmět, který objevil při vykopávkách v roce 1936 archeolog Walter B. Emery. V roce 1980 jsem spatřil vystavený originál tohoto záhadného artefaktu v Egyptském muzeu, ovšem bez bližších údajů a katalogového čísla. Návštěvníci muzea, kteří si chtěli prohlédnout „setrvačnick“ v následujících letech, se dočkali zklamání. Tento exponát mezitím zmizel veřejnosti z očí a byl patrně uložen do depozitáře.

Z Emeryho zprávy rovněž vyplývá, že tento 5000 let starý objekt byl nalezen vedle kostry a četných darů. Svými radiálně symetricky uspořádanými, dovnitř vyklenutými křídly připomíná lodní šroub nebo vrtuli. K čemu se vlastně používal?

Předložil jsem bývalému raketovému odborníkovi NASA inženýru Josefu F. Blumrichovi snímky podivného nálezu a požádal jsem ho o kompetentní názor. Blumrich mi odpověděl v roce 1994 dopisem. „Často se stává, že staré věci mají velmi zajímavý vzhled. Seděl jsem opakovaně nad materiálem, který jste mi zaslal, a dělal jsem si poznámky. Tato ‚mísa‘ vypadá na první pohled jako technické zařízení; nedokázal jsem ale najít podobnost s žádnou skutečně

známou technikou.“ Byl zde napodoben nějaký neznámý pohonný agregát? Blumrich poznamenává, že nalezený relikv je z krystalické břidlice (schist), poměrně měkké horniny, a také z alabastru, o němž se zmiňuje zpráva. „Obě horniny by se daly stěží využít v technice — už kvůli rychlému opotřebení při zátěži,“ konstatuje Blumrich, ale připouští, že možná jde o pouhou repliku. „Něméné si nevzpomínám, že bych kdy viděl něco srovnatelného.“

Předmět zjevně vzbudil zvědavost raketového inženýra, protože mi položil otázku: „Ztvárnění objektu je ostatně přímo rafinovaně krásné; nebylo v hrobě nalezeno jinak už nic významného?“

Objevitele bohužel i v tomto případě předběhli vykradači a hanobitelé hrobů. Případné zlaté poklady a kultovní předměty, které by možná mohly odhalit tajemství „vrtule“, byly nejspíš odcizeny. Zůstaly pouze četné rozlámané nádoby a zbytky hovězích kostí, z nichž se dá usuzovat na jakousi spíž zesnulého, který měl být takto zásoben pozemskými statky i na onom světě. Vedle leštěného diskovitého předmětu byly nalezeny keramické střepy. Jeden z nápisů na těchto nádobách uvádí jméno zemřelého. Podle něj jde o prince Sabúa, administrátora jednoho provinčního města, nazvaného „hvězdou Horovy rodiny“. O bohu-sokolovi Horovi zase víme, že jeho jméno znamená „vzdálený“. Hor patří k nejstarším a nejvýše postaveným nebeským bohům egyptské mytologie. Dále se z náhrobních nápisů dozvídáme, že princ Sabú žil v období 1. dynastie, tedy kolem roku 2900 př. n. l. Nejméně tak starý je také záhadný předmět v jeho hrobě. Tato stručná informace je ale vše, co o tom víme.

Známý astronautický odborník, kterého jsem se kromě inženýra Blumricha zeptal na tento neobvyklý nález, byl profesor doktor inženýr Harry O. Ruppe, který působil dlouhá léta jako vedoucí katedry kosmické techniky na univerzitě v Mnichově. Ruppe sice zaujal skeptický postoj a považuje za pravděpodobné, že „také ptáci, hmyz, netopýři apod. by mohli dělat kmotry některým nálezům“, namítá ale, že pro výrobu „leteckých vrtulí to přirozeně neplatí, ačkoli semena některých rostlin jsou opatřena jakýmsi vrtulkami“.

Byl tedy technicky vyhlížející „kamenný talíř“ pouhou kopií předmětu, jehož originál byl možná kovový? Je to napodobenina antického lodního šroubu? Nebo princ Sabú znal pohon leteckých strojů?

Z předložených argumentů lze závěrem vyvodit, že staří Egyptané zauímají souhrnem svých vědomostí zvláštní postavení mezi starověkými národy. Tušíme, že mnohé úžasné znalosti se ztratily, jiné upadly na dlouhou dobu do zapomnění a mnohé je třeba znovuobjevit. Staří Egyptané těžili především z vše přesahujícího vědění svých kněží, které patřilo ve starověku k okruhu tajných nauk. Ale odkud měli zasvěcenci tak hluboké znalosti? Který génius jim dodával nápady? Přišlo vědění z hvězd, jak to tvrdí staré mýty?

KDYŽ THOVT SESTOUPIL Z NEBE

„Vesmír je kosmická kniha, rukopis, veliký papyrový svitek stvořený bohy. Usilujte přechít si tento před vámi rozložený svitek a pochopit ona zjevení bohů.“

Výrok božského Thovta, dochovaný v Egyptské knize mrtvých

UNIVERZÁLNÍ KOSMICKÝ GÉNIUS

Před několika lety učinili vědci překvapující objev: Prozkoumali nabalzamované tělo princezny Makare, která byla pohřbena společně se svým dítětem, jak byli všichni přesvědčeni. Teprve rentgenové vyšetření, které provedl Griffithův ústav v Oxfordu, vyneslo na denní světlo matoucí fakt. V princeznině rakvi nebylo pochováno dítě, nýbrž pavián. Je dodnes záhadou, proč k tomu došlo.

Známo je přinejmenším tolik: Se symbolem paviána je to velmi zvláštní. Když se hovor stočí na téma moudrosti, vševědouceho nebo vynalézavosti, vždy si vzpomenu na dvě osobnosti: na geniálního italského všeměla Leonarda da Vinci a na tajuplnou bytost podobnou opici. Božský pavián, za nímž se skrývá — jak objasňují dochované staroegyptské prameny — záhadný bůh věd, moudrosti a učenosti Thovt. Je to jedna z nejdůležitějších postav egyptské mytologie. Skutečný zevnějšek tajuplného božstva nikdo neznal a nezná. Thovt se neustále maskoval dvojí podobou: vystupoval vždy jen jako muž s hlavou ibise s měsíčním kotoučem nebo jako bílý pavián. Legendy o něm vyprávějí, že sestoupil před dávnými a dávnými časy z oblohy na „lotosovém květu“ a předal své vědění kastě staroegyptských kněží.

Thovt byl pro staré Egyptany zvěstovatelem ctnostného života, naplněného bytí, neboť to byl on, kdo učil lidi psaní, čtení a umění řeči. Egyptští kněží ho považovali za vynálezce řeči, matematiky, astronomie a techniky. Byl „kormidelníkem v bárce slunečního boha Re“ a prý z nebeské výšky svým „zářičem“, jak zní doslovný výraz v jedné staroegyptské báji, ničil své nepřátele. Víc si však Egyptané vážili jeho mírumilovnějších rysů. To on přinesl lidem světlo a zprostředkoval jim náboženství, umění a hudbu. V pyramidových textech se Thovt uctívá především jako

„pán božích slov“ a „svatých znamení“, která prý dokonce vynalezl — hieroglyfů. Jedna legenda uvádí, že Thovt údajně sepsal Knihu kouzel a dvacet dva vědeckých děl, obsahujících veškerou moudrost světa. a jeho rukopis nese prý také slavná Egyptská kniha mrtvých.

Thovtův skutečný původ není znám. Mýtické texty ho označují za „tlumočníka bohů“, „pána božích slov“, „pána pravdy“, „strážce zákonů“ a „znalce všech rituálů“. Tato antická super bytost měla bezpochyby bezprostřední vztah k magii, neboť se traduje, že Thovt pomocí svých podivných kouzelných přístrojů a díky obsáhlým schopnostem dokázal konat medicínské zázraky. Někteří kronikáři ho proto spojovali se stejně geniálním architektem Imhotepem, stavitelem stupňovité pyramidy v Sakkáře. Jeho hrob se však dodnes nepodařilo najít. Stejně tak záhadné je i místo Thovtova původu. Známé je pouze, že Řekové srovnávali tohoto boha-paviána s Hermem a v pozdně antické magické literatuře žil Thovt dál pod jménem Hermes Trismegistos neboli „tříkrát mocný Hermes“. Zdá se ale, že tyto esoterické nauky neměly nic společného s vynálezy egyptského boha moudrosti. V nejlepším případě jde o vybledlé zbytky univerzálního vědění tajemného božstva.

Kdo se ovšem skrývá za tímto univerzálním géniem? Je Thovt výplodem fantazie, který povstal z přírodních mýtů? Že by mystická symbolická postava, která měla upravovat a přibližovat sociální chování? Nebo byl tento bůh moudrosti skutečná bytost z masa a krve? Či nepozemské zjevení, jež zanechalo své otisky ve světě mýtů? Patřil snad onen cizinec k onomu zbytku rozprášených Atlant'anů, jimž se podařilo uniknout katastrofě, jež postihla jejich vlast Atlantidu, kterou tak názorně vylíčil Platon? Přišel snad Thovt z hvězd? Byl to mimozemský astronaut?

V dochovaných materiálech ze Staré faraónské říše, k nimž máme přístup, se k tomu nachází řada zakódovaných odkazů, jež skutečně připouštějí ideu posla nějaké vesmírné kultury. Podle staroegyptských záznamů měl Thovt, který byl původně přirovnáván dokonce k slunečnímu bohu Re, vystoupit v doprovodu osmi prabohů ze „zářivého kamene“ nebo „tajemného vejce“, z jakéhosi plavidla, které dosedlo na jeden pahorek v Hermopolu. a jinde se v pyramidových textech hovoří o „velkém nebeském trůnu“ a „moři světla“, z něž vystoupil „velký bílý muž“, „zářivý bůh“. Tento „nebeský trůn“ vykládají jako kosmos dokonce i ti nejpravověrnější egyptologové. Podle toho tedy sestoupil božský cizinec na zem přímo z vesmíru. Byl Thovt mimozemšťan?

Stejně jako u všech mýtů a textů neobvyklého obsahu také zde se naskytá otázka, zda jsou taková líčení založena na čistě smyšlenec. Nebo je třeba považovat tyto staré záznamy spíš za zapomenuté, špatně pochopené vzpomínky na prožitou skutečnost? Lámou si tím hlavu mnozí učenci. Problémy jim působí už samo jméno Thovt, staroegyptsky Džehutej. Z jazykového hlediska se zdá, že je odvozeno z nějakého místního názvu, které však marně hledáme v místopisu Egypta.

Zdá se, že tato bytost přišla zničehonic „shůry“. Thovt se poprvé zjevil v dohledu Hermopolisu v cínevském období, tedy před 5000 lety a víc. Tedy přesně v době, kdy se v Egyptě zdánlivě z ničeho náhle vyvinul „zázrak“ vyspělé faraónské kultury.

HERMOPOLIS — MÍSTO, KDE TO VŠECHNO ZAČALO

Co víme o Hermopolu, onom tajuplném jevišti, kde se poprvé zjevil Thovt se svou družinou? Kdysi se toto místo nazývalo rovněž Chmú-nev a dnes se jmenuje Ešmunen, leží ve středním Egyptě asi tři sta kilometrů od Káhiry. Je to „město velkého Herma“, kterého Řekové postavili na roven Thovtovi a obdařili ho přívlastkem Trismegistos. Název Chmúnev se odvozuje od staroegyptského výrazu khemenov, což znamená „osm“. Chmúnev byl „městem osmi bohů“, kteří se v něm podle egyptské mytologie poprvé zjeví. Vedle Memfidy a Heiliopole je Hermopolis považována za nejstarší egyptské kultovní místo. Byla vybudována na starém pahorku v oblasti Venu. a to přesně na místě, kde dosedl na zem „lotosový květ“ neboli „kosmické vejce“, z něž vystoupil bůh slunce. V jednom dochovaném nápisu se říká: „Tvé místo je od pradávna na pahorku Venu; sestoupil jsi na zem z moře Pánů a zjevil ses ve vodě z tajemného vejce.“

Co to bylo za záhadné plavidlo, s nímž Thovt sestoupil na zem? „Vejce“ téměř u všech národů symbolizovalo objekt, v němž „bohové“ nebo „synové boží“ nebo „strážci nebes“ přilétali z hvězd na Zem. Švýcarský autor a knihovník Ulrich Dopatka uvádí jmenovitě osmnáct mýtů z celého světa, které existují v četných obměnách. V jednom z dochovaných textů velekněze Petosirise je zmínka o božím vozu: „Vejce leželo v síti na prapahorku na „ostrově plamenu“ v moři Pánů.“ Z textů se dále dozvídáme, že skořápky tohoto mysteriózního vejce byly uctívány jako relikvie na posvátných místech a jejich kamenné napodobeniny byly vystavovány ve velkém parku v Hermopolu a ukazovány poutníkům. Výslovně se v nich poukazuje na to, že tam byly pochovány „obě poloviny vejce se všemi bytostmi v něm“.

Pozůstatky vejce se nikdy nenašly, a to ani vejčitý objekt, ani jeho posádka. Velmi pravděpodobně ale se dosud nikdo pořádně nenamáhal je hledat. Z původního Thovtova města zbyly už jen ubohé ruiny. Tato oblast je na jedné straně považována za nejbohatší pokladnici památek ze všech epoch, od Staré říše až po křesťanské období. Na

druhé straně byly velké plochy tohoto sídliště zastavěny, utopily se ve spodní vodě nebo se sutiny používaly na hnojení polí. Proto bylo vyneseno na denní světlo jen poměrně málo svědectví o předfaraonském období.

Prehistorické relikt, které byly nalezeny během vykopávek, vyvolávají mnoho dohadů. Byly např. objeveny obrovské studniční šachty a nekonečné podzemní chodby. V areálu o rozloze více než patnáct hektarů byla vykopána spousta mumifikovaných ibisů a paviánů, posvátných zvířat staroegyptského boha moudrosti. Kdo to všechno vybudoval a proč, nikdo neví.

Ve 30. letech minulého století učinili němečtí archeologové během velkoryse koncipované expedice do Hermopolé mimořádný objev. Vyhrabali pozůstatky neobývané čtvercové svatyně o délce strany 630 m, která byla obehnaná tlustými zdmi jako mohutná pevnost. Ať už se za těmito zdmi nacházelo cokoli, muselo to být zjevně chráněno a nebylo to určeno pro veřejnost. Uprostřed zdí se nacházelo „moře obou Pánů“. Z něj se zvedal „prapahorek“ podobný pyramidě, na úpatí oblévaný plápolajícím „mořem plamenů“, označovaný také jako „ostrov vzplanutí“. Jasný se zdá nyní být také skutečný význam přídomku boha slunce, s nímž byl původně ztotožňován Thovt — „velký křikloun“ a „velký pán nebes“. Pokoušeli se staří Egyptané takto opsat techniku, které tehdy ještě nerozuměli, jakož i vzhled a akustiku létajících strojů podobných kosmickým lodím? a to docela podobně, jako když američtí indiáni nemluví o lokomotivě, ale o „ohnivém oří“, když poprvé spatřili vlak, ačkoli tím samozřejmě nemysleli koně jako takového, nýbrž ho použili jako symbol pro ně nepochopitelného předmětu.

Mnoho podivných přístrojů, které údajně měl náš univerzální génie k dispozici, vypadá jako výtvar nejmodernější techniky. K těmto záhadám patří vidoucí a slyšící pták. Podle báje to byly létající nástroje bohů. Vidoucím ptákem bylo možné „dohlédnout až na konec temnoty“ a dokonce „prohlédnout mořem až k pravodám Nuna (staroegyptský bůh a také symbol vesmíru nekonečného v prostoru a času)“. Podobné schopnosti jsou připisovány Thovtovým tajným „kouzelným zrcadlům“. O slyšícím ptáku se zase traduje, že je schopen „slyšet, co se děje na obloze“. Dokonce i když se bůh slunce Re „stále víc vzdaloval k obloze“, mohl slyšící pták přijímat poselství. Totéž se v pyramidových textech sděluje o „Horově domu“. Výslovně se v nich uvádí, že tento dům se nacházel na nebi a v určitých časech v něm bylo možné poslouchat „slovo boží“. Jsou v nich popsány nástroje, jež musely jednoznačně sloužit k předávání zpráv. Proto se člověk nemůže úplně zbavit dojmu, že ve starých textech je zmiňováno použití komunikačních prostředků, které lze bez problémů srovnávat s naší moderní radiotechnikou, televizí a satelity. Jak je to ale možné? Ze by pokročilá high-tech vědomosti byly k dispozici už prehistorické době? Že by tato doba disponovala úžasnými znalostmi, kterým se dnes dává nálepka nepochopených tajných nauk a „magických textů“? Jde o nadpozemskou magii, nebo o vysoce vyspělou techniku? Je možné hluboko v pouštní půdě pod pradáváním sídlem Hermopolé ještě objevit zapomenuté doklady těchto vymožeností? Pokud ano, budeme schopni si je správně vyložit?

BYL THOVT NOSITELEM MIMOZEMSKÉ KULTURY?

Moderně a cizorodě působí rovněž Thovtova osobnost. Jeho zjev je popisován jako zářivý a leckterý dochovaný pramen ho líčí zcela jasně: jeho „obličej“ byl nabitý „zářivými silami“. To umožňuje pochopit, proč byl Thovt obdařen přívlastkem „zářivý“. Snadno pochopitelné je také jeho uctívání v podobě ibise, neboť peří tohoto brodivého ptáka umožňuje stejně jako peří boha-sokola Hora „vzlétnout do nebe“ a je považováno odnepaměti za „symbol světla“. Připomeňme si: Thovt kdysi vystoupil z „lesklého kamene“ nebo „tajemného vejce“. V jedné báji je označen za „syna kamene, který vyšel z vejčitých skořápek“. Mělo vejce opisovat nebeský vůz, zatímco skutečný humanoidní vzhled boha je třeba spatřovat spíše v podobě bílého paviána?

V magickém papýru č. 500 čteme: „Zdráv buď, paviáne zvrčí sedmi loktů, jehož oko je ze zlata a ret pak z ohně a jehož všechna slova jsou z žáru.“

Zjev Thovta coby „obrovského paviána“ potvrzuje nápis na pomníku krále Merenptaha v Amonově chrámu v Hermopolé: „Předstupuji před tebe (před krále) v podobě velkého bílého paviána.“

Podle některých pramenů byl Thovt vysoký skoro tři a půl metru, v jiných — jako třeba v nápisu na pomníku z období vlády krále Nachtnebefa — se Thovt popisuje jako „dvakrát velký“, později dokonce jako „třikrát velký“ Hermes Trismegistos. V této „zvyšující se tělesné velikosti“ lze spatřovat spíše mytologickou nadsázku, přesto se zdá oprávněná domněnka, že Thovt musel být původně velmi vysoký, což podporuje myšlenku, že byl „cizorodého“ původu.

Co ale ostatní přívlastky, jež byly Thovtovi připisovány — „oko ze zlata“, „rty z ohně“, „slova z žáru“? Připomínají nápadně jedno místo v textu starohebrejské Knihy Henoch: „Tu se mi zjeví dva velmi vysokí muži, jaké jsem nikdy na zemi nespatriil. Jejich obličejové zářily jako slunce, jejich oči podobaly se hořícím loučím; z úst jim šlehal oheň...“

Patriarcha Henoch dále líčí, že šat „velkých mužů“ byl „bílý“, „podobal se pění“ a stejně jako jejich obličejové „zářil jako sníh“. Co se týká Thovta, dochované egyptské prameny v podstatě neříkají nic jiného. „Velcí muži“, které potkal

biblický Henoch, si také říkali „strážci nebe“. Vzali s sebou patriarchu na cestu kolem Země a do vesmíru a zřejmě se nemýlí domněnka, že svědectví o tom se zakládá na kontaktech se zástupci mimozemské inteligence.

Jméno Thovt je v egyptské mytologii úzce spojeno s pojmem „létat“. Zajímavé místo lze najít ve 136. kapitole Egyptské knihy mrtvých, kde se líčí Thovtova nebeská cesta takto:

„Ó, hvězdní duchové z Onu, ó, bytosti z Kherahy!

Vizte, právě se zrodil bůh!

Plnočetné je lanoví jeho nebeské bárky.

Nyní se chápe vesla...

Jsem patrně dost silný na to,

abych vedl zbraň bohů!

Nyní nechám klouzat svůj člun a viz!

Jsem uprostřed nebe;

proplouvám jeho kanály

Dorážím k Nút jako opičí bytost

Doprovázím Reovu bárku; chráním vesmír od zel,

jež ho ohrožují jako ohrožují také Sbaguovy schody.“

U „hvězdných duchů z Onu“ a „bytostí světla z Kherahy“ by mohlo jít o tvory, kteří byli ve Staré říši považováni za „boží“. Název Onu se zpravidla používá pro město ležící v údolí Nilu a odvozuje se od slova On (Jun), které znamená „sloup“ a bylo považováno za fetiš města Heliopole. a těmito „sloupy“ nebylo míněno nic jiného než egyptské obelisky. Druhé město, o němž se zmiňuje Egyptská kniha mrtvých, Kheraha, se nachází poblíž Memfidy a lze je dnes ztotožňovat s Fustátem (Stará Káhira).

Byla však opravdu míněna jen obě sídliště v údolí Nilu? Egyptolog Gregoire Kolpaktchy píše v komentáři k Egyptské knize mrtvých: „Stejně jako všude, kde Kniha mrtvých uvádí města, také zde nejde o pozemské město, nýbrž o jeho prototyp a jeho pravzor ve vyšší rovině.“

„Pravzor ve vyšší rovině“? Víme, že staří Egyptané vždy mytologicky zamlžovali konkrétní vztahové souvislosti v „říši bohů“ a tím potomstvu prakticky znemožnili je poznat. Byla těmito městy „ve vyšší rovině“ myšlena zcela konkrétní města v „nebi“, tedy ve vesmíru? Kniha mrtvých v každém případě jednoznačně hovoří o „nebeské báře“, v níž Thovt dorazil k Nut symbolizující „nebeskou klenbu“; vzápětí charakterizuje Thovta a jeho „bárku“ jako „nalézající se už uprostřed nebe“. a také stanoví Thovtův úkol: „Dále chráním vesmír od zel, jež ho ohrožují.“

Erich von Däniken by měl nad těmito texty skákat radostí až do stropu, neboť popisovaný děj vskutku připomíná vojenský hlídkový let po sluneční soustavě. Odkazuje na něj také část poslední věty v citovaném úryvku, v níž se hovoří o „Sbaguových schodech“. Kolpaktchy se domnívá, že jde o výraz pro planetu Merkur.

Merkur je bezpochyby jeden ze světů naší sluneční soustavy, který je nejméně přátelský vůči životu. Obíhá Slunce v nejbližší vzdálenosti, na jeho povrchu vládou teploty až 400°C, naproti tomu na noční straně panuje vesmírný chlad. Nemá atmosféru, jež by stála za zmínku, a jde o nebeské těleso zbrzděné krátery. Možná ale právě proto byly zřízeny na jeho povrchu základny nebo stanice (případně v oblasti severního pólu, který nikdy nezasahují sluneční paprsky a kde se podle nejnovějších poznatků může v několika údolích a kráterech vyskytovat dokonce vodní led).

Latinský název Merkur je odvozen od římského boha Merkuria. Jeho řeckou obdoba se jmenuje Hermes. a Hermes není opět, jak už bylo řečeno, nikdo jiný než božský Thovt, s nímž se setkáváme v Egyptě!

Jako „Herma Babylónie“ ho zmiňuje také ve 13. století n.l. Abu'l Farag ve svých Dějinách dynastií. Hermes/Thovt žil údajně nedlouho „po potopě“ v „chaldejském městě Kalluba“. Jemu vděčil tento semitský národ podle Abu'l Faraga za „nejskvělejší znalosti hvězd“. Hermes/Thovt „znovu vybudoval město Babylon jako první po Kusově synovi Nimrodovi“. Také kronikář a filozof Al-Bitruji (Alpetragius) (žil ve 12. stol.) hovoří o „babylonském Hermovi“. Středověcí Sabiové (Nazarejci) ho považovali za zakladatele svého náboženství a obdivovali jeho vynikající astronomické znalosti. Stejně jako Egyptané před nimi také oni v Hermovi/Thovtovi spatřovali znamenitou osobnost, jež požívala vysoké vážnosti v celém starém Orientu.

Tím se setkáváme v Thovtově postavě opět s jedním z pradávných „bohů“ ztracených v mytologické temnotě dějin, se „strážcem nebes“, který se vyskytoval ve všech starých kulturách — byť pod jinými jmény. Zdá se, že nejhluběji se vtiskl do paměti egyptským národům a kněží ho uctívali jako „boha moudrosti“.

Nádherná pocta pro nositele kultury, který sestoupil na zem z vesmíru!

VÍRA V ZÁZRAKY, NEBO VĚDA?

Skeptikové považují myšlenku mimozemských zásahů za „nesmysl“. Co však opravdu svědčí proti hypotéze prehistorické návštěvy z kosmu? Pokud to nebyli žádní návštěvníci z cizích hvězd, kdo potom byli tito uctívaní a obávaní „strážci nebes“, o nichž se tak názorně hovoří ve svědectvích proroka Henocha? Všechny velké dochované

doklady o minulosti lidstva o nich mluví tím či oním způsobem jako o nadpozemských učitelích ze vzdáleného světa. Ovládali mnohem vyspělejší techniku, a proto je lidé považovali za „bohy“. Zvláště hluboko se vryla tato myšlenka do světa představ starých Egyptanů.

Podle odborníků působí tato nadpozemská božstva v oblasti okultně-náboženských vizí, a výraz „okultní“ se obecně zaměřuje s pověrou. Ale právě v tom tkví „jádro pudla“. Okultismus nemá s pověrou vůbec nic společného. Slůvko okultní pochází z latiny a znamená asi tolik co „tajný, tajemný, skrytý“. V důsledku toho je třeba okultismus ztotožnit s „tajnou vědou“. Okultismus je „výzkum nadpřirozena“ — a to rovněž nemá v žádném případě co dělat s pověrami nebo bludy.

Z tohoto hlediska by se měla nově posoudit také slavná „Kniha mrtvých“. Egyptologové ji považují za sbírku pohřebních textů, dochovaných kultovních pramenů a rituálních formulí. Přisuzují tomu všemu pouze symbolický charakter.

Je ale tato kniha pouze jakési náboženské dílo s modlitbami z faraónské doby? Nečiní si obsah vůbec žádný nárok na realnost? Neskrývá se v těchto temných textech spíše tajná věda, jež může připadat nezasvěcencům neobyčejná a dokonce absurdní? Jsou to všechno jen kultovní symboly a pověry? Nebo jde přece jen o hluboké vědění a popis parapsychologických praktik a cest do vesmíru?

Opíraje se o texty Knihy mrtvých a další mýty, rád bych předložil k diskusi následující hypotézu: Mocná kasta kněží ve faraónské říši podědila své úžasné vědomosti od cizích bytostí, jež stály u kolébky kulturního rozmachu země na Nilu, poté co přistály se svými „nebeskými a slunečními bárkami“ v oblasti starobyklých měst Hermopole, Memfidy a Heliopole. Tito „bohové“ byli mimozemští astronauti, které vedla skupina tzv. „prabohů“, v jejímž čele stál mocný posel kultury Thovt, který to v egyptské mytologii dotáhl na „boha moudrosti“.

Kosmonautika a tajná věda tedy zahrnují zděděné vědění faraónských chrámových pánů, které jim kdysi zprostředkovali nebesští návštěvníci, jež nevědoucí lid uctíval jako „bohy“. Je fakt, že v každém symbolu — a v egyptské mytologii se to jimi jen hemží — je také zrno pravdy. Oficiální egyptologie mnohé z toho vykládá jako zkrácené, dogmatizované a jednostranné a současně přehlíží záhadné nálezy a hieroglyfické texty, protože je lze očividně stěží zařadit do tradičního učeného názoru.

Tajné vědy upadly v zapomnění na celá tisíciletí od prvopočátků kulturního rozmachu Egypta, kdy byli „bohové“ ještě osobně přítomni — ve starověkém Egyptě je to předdynastická éra. Vzpomínky se dochovaly v překladech z pozdějších dob, kdy chrámoví páni a kněží spravovali dědictví nositelů mimozemské kultury, kdy z něj vytvořili náboženství a pod ochranou svých svatyní provozovali vlastní boží kult. Kult, který byl schopen klamat nezasvěcené, nevědoucí Egyptany — do značné míry analfabety — zatímco skuteční mocipáni v říši alchymisticky zhodnocovali tajnými experimenty převzaté vědění.

Staré texty si lze vykládat tak, že už tehdy zřejmě existovaly zbraňové systémy fungující zjevně na základě paranormálních jevů. Už tehdy byly k dispozici počítače, radary a letací stroje a spousta dalších neuvěřitelných zařízení. Neocenitelné znalosti mizely kvůli válkám, přírodním katastrofám nebo velkým požárům, jako když shořela např. Alexandrijská knihovna. Dnes se musíme spokojit s překlady hieroglyfických textů nalezených v pyramidách, chrámech a na památnících.

Skutečný význam těchto dochovaných pramenů, často symbolicky zakódovaných, se stále ještě ukrývá v temnotách dějin. Nicméně je senzační už to, co jsme dosud vypátrali, a nutí nás to fakticky znovu napsat dějiny Egypta. Dějiny, které velmi oplodnily jiné země a dokazují, že ovlivnily také kultury cizích národů, od Austrálie až po Jižní Ameriku. Což dostatečně ozřejmuje už jen stavba pyramid, které přece nacházíme po celém světě — nejen v Egyptě, ale také v Mexiku, Guatemale — ba dokonce i v daleké Číně.

JAKO FÉNIX Z POPELA

Kde najdeme ona místa v textu, která vyvolávají úvahy o letech do vesmíru ve starověku? Některá jsme si citovali už dříve. Skutečně zlatým dolem, co se týká popisů božích letacích strojů a jejich posádek, je Egyptská kniha mrtvých, jejímž autorem je údajně Thovt. V mnoha úryvcích je let ke hvězdám líčen tak živě, že si maně vzpomene-me na současnou kosmonautiku, třeba když se říká, že bůh „Hor dlí ve svém létajícím božím oku, uprostřed svého záření, ponořen do hlubiny moře světla“.

Nebo když se jinde píše: „Vizte, jak obklopen září, s napjatými plachtami, pluji v nebeské bárce vzhůru ke hvězdám uprostřed plamenného ostrova!“

Mnohé legendy názorně popisují, jak se objevovaly a přistávaly boží stroje. Zvláště přesně to líčí báj západoafrického kmene Dogonů žijícího v Mali. Archa božského Nomma prý, jak tvrdí dogonští šamani, přistála na severovýchodě oblasti, kde kmen původně žil. Baje přesně reprodukuje rovněž zvuky, které archa vydávala. Šamani tvrdí, že Nommo hlásal do všech čtyř světových stran „slovo“, když se snášel k zemi. Znělo jako zvuk, který vzniká, když se v jeskyni v určitém rytmu házejí kameny proti velkým skálám. Patrně si lze tento zvuk představit jako vibrující duně-

ní — nebo jako hluk startujícího raketoplánu. Jiné dochované dogonské báje vyprávějí, jak „archa“ dosedla na vysušenou zem a „zvedla do vzduchu oblaka prachu“. Vzhled a způsob přistání této nebeské bárky Dogonové představují pomocí znamení Siria. Ukazují to výjevy na sloupech podobných obeliskům.

Jsou také egyptské obelisky kamenné napodobeniny božích strojů? Pyramidové texty na to skutečně narážejí. Často se v nich setkáváme s motivem již zmíněného „plamenného ostrova“, z nějž se s hřměním a v oblacích kouře zvedá k obloze kopcovitý předmět. Zmiňují se o tom dochované prameny z dnešních rozvalin Hermopole, Memfidy a Heliopole. Tajné relikvy byly ve starověku velmi uctívány. Jedním z těchto pozoruhodných předmětů byl kamenný obelisk Benben. Je spojován se zjevením boha slunce Re kolem roku 3000 př. n. l. S ním prý bůh slunce kdysi sestoupil z nebe na zem. Benben byl podle mýtů „vznešené město“, označované jako „příbytek bohů“ nebo „nebeská komora“. Znamená to, že šlo o pevné těleso, které bylo schopno létat a vypadalo „jako jakýsi tvrdý lesklý kámen“. Archeologické nálezy ukazují kamenné modely tohoto záhadného „nebeského trůnu“. V konečném efektu se jedná o pyramidovitý monument s otevřenými vraty. Bůh slunce stojící v nich jako by někoho vítal pozdravným gestem. Známe-li popsanou letuschopnost Benbenu, stěží nás udiví, že se až překvapivě podobá modernímu kosmickému modulu. Ze stejného stroje sestoupivšího z oblohy a označovaného jako falický lingam, prý ostatně vystoupil také indický bůh moudrosti Šiva, poté co otevřel dveře. Pozoruhodné je ještě něco. Benben se ztotožňuje rovněž s posvátným ptákem Boinu, také Fénixem. Obě jména jsou odvozena od stejného kmene, který znamená cosi jako „ohnivě zářivý“, „stoupat vzhůru“ a „vystřelit do nebe“. Takové popisy a znaky starověké vzducholodi umožňují najít společné prvky s naším opakovaně použitelným raketoplánem.

Srovnatelné vesmírné symboly, jako jsou cizí „boží“ sestupující z nebe v „létajících stromech“, „lesklých kulech“ nebo „kamenných sloupech“, známe také z jiných kultur. Velmi zajímavý pramen podle mě představuje třeba Mojžíš Chorenský, arménský dějepisec z 5. století, který ve svém díle cituje pohanskou píseň o narození arménského boha slunce Vahagna:

„V bolestech ležela obloha i země,
v bolestech leželo také purpurové moře
a bolestmi se chvěl rovněž krvavě rudý stvol rákosu.
Trubičkami rákosu stoupal kouř,
trubičkami rákosu stoupal plamen
a z plamene vyskočil hošík,
měl ohnivý vlas, plamenný vous
a místo oček slunce.“

Vahagn je příbuzný s božími postavami z perské a indické mytologie, což se ukazuje už v jeho jménu, které se odvozuje od indického slova agni, tedy ohně. Nápadné je ještě něco: Legenda o bytosti malého vzrůstu, která se zrodila ze středu „trubičky, z níž stoupal oheň“, má určitou podobnost s řeckým mýtem o Prométheovi. Ten se totiž zjevil z nitra planoucího prutu feruly narthex, který kdysi spadl z nebe.

Nepochopená symbolika, nebo popis rakety? Nemusela to být žádná vesmírná loď pro mezihvězdné lety, spíš zásobovací plavidlo, které mohlo operovat ve vesmíru blízském Zemi, zatímco možná někde mezi Merkurem a Jupiterem byla umístěna vesmírná stanice „bohů“. Deltaplán je kosmický kluzák, který se nachází teprve ve fázi vývoje. Jde o koncepci jednostupňové rakety, která se vlastními motory zvedne ze země a může ve vzduchu kdykoli zastavit, zvýšit rychlost a vystřelit do vesmíru, aby se po splnění misi opět zažehly stejné motory a raketa měkce dosedla zpátky na zem. První testy v atmosféře nebyly vždy úspěšné. Nicméně Deltaplán je teprve ve fázi prototypu, který bude jistě možné vylepšit novou technologií. Raketa je model budoucí verze schopné létat do vesmíru, vysoké 40 m a těžké 500 t, zhotovený v měřítku 1:3. Někteří raketoví specialisté považují za myslitelné, že by tato verze mohla způsobit převrat v kosmických letech s posádkou, navíc když náklady na start by činily pouhou desetinu příslušných nákladů u raketoplánu.

Odhalíme díky tomu pravý původ slavného mýtu o Fénixovi? U onoho mýtického „ptáka světla“, který povstal z popela očividně nezraněný a jako znovuzrozený se dokázal vznést vzhůru do nebes, nemůže jít pouze o zvíře nebo duchovní symbol znovuzrození, nýbrž zjevně o mechanicky poháněný létající stroj, který se v legendách dochovaných např. ve starých papyrových a pyramidových textech z egyptského starověku označuje také jako Benben.

Každých pět let se prý tato orlu podobná bytost vydávala do Heliopole, aby tam opět povstala z vlastního popela. Víme, že pták je v Egyptě od raných dob považován za symbol létání. V souvislosti s naším výkladem obelisků jako starodávných raket by tedy mohl být vybrán pták světla, aby symbolizoval vzlétající a přistávající boží stroj. Touto úvahou se důkladně zabýval rovněž autor populárně naučných knih a germanista Peter Fiebag. Zde je jeho shrnutí hypotézy obelisku jako rakety: Z vlastního popela povstávající pták Fénix neboli Boinu symbolizuje spaliny („popel“) vznikající na startovní rampě („plamenný ostrov“), z nichž opakovaně stoupá k obloze stejný pták, který k všeobecnému údivu neshořel.

Stejně jako jiné mýty vztahuje se k legendě o Fénixovi také několik dochovaných pramenů, které realisticky popi-

sují výstup do vesmíru. V mnohých textech se hovoří o tom, že „bohové“ údajně vzali s sebou na cestu do kosmu lidi. Král Pepi byl jedním z nich. Než však směl vstoupit do nebeské bárky, musel se obléct stejně jako Hor a Thovt. Vzlet Benbenu opět vyvolá vzpomínky na start „Space-Shuttle“. Pyramidový text ho popisuje takto:

„Nebe hovoří, země se třese, země se chvěje;

obě boží sféry křičí,

půda puká, když král stoupá k nebi,

když se žene po klenbě.

Země se směje, nebe se směje,

když král stoupá do nebe.

Nebe mu jása vstříc, země se o něj chvěje.

Hřmící bouře ho pohání, duní jako Seti.

Strážci nebe mu otvírají dveře.“

Ti, kteří zůstali dole na zemi, pozorují úžasné představení plni bázně a úžasu a doslova se v textu říká:

„Vidí krále stoupat jako sokola,

jako boha, aby žil u svých otců,

aby jedl se svými matkami.

Král je nebeský býk,

jehož břich magicky ozařuje ostrov plamenů.“

Vzmemme-li mýty za slovo, potom nám mnohé z těchto popisovaných událostí ozřejmí, že naši předkové nejenže se očividně stýkali s mimozemskými inteligencemi, ale také že tyto kontakty s úžasnou otevřeností popisovali. Musíme se ovšem naučit rozumět jejich příběhům.

Nelze vyloučit, že krásná Kleopatra si krátce před narozením Ježíše Krista při pohledu na obelisk maně připomínala Caesarův falus. a proč ne? Několik tisíciletí před ní však mohly být nápadné sloupy skutečně kamennými napodobeninami původního Benbenu. Z významu kamene Benbenu a tím také z významu legendy o Fénixovi lze odvodit alespoň zašpičatělý tvar sloupů. Sloupy samy mohly podle toho symbolizovat „plápolající plamenné sloupy“, na nichž se bůh slunce uprostřed svého „benbenu“ zvedal vzhůru k nebesům. Praobyvatelé Heliopole, Memfidy nebo Hermopole nikdy neporozuměli technice vzletajících a přistávajících vesmírných plavidel. Vytesali však z kamene jejich kopie, zhotovili to, co viděli na vlastní oči. Vznikl kult nápodoby, tzv. kult Cargo a od té doby se sloupy stavěly před chrámy: jako památka na zjevení „bohů“ a jejich kosmické lodi, které staří Egyptané říkali Benben, „tvrdý lesklý předmět“, který dovedl „vystřelit do nebe“.

VE ZNAMENÍ OKŘÍDLENÉHO SLUNCE

Podobnou schopnost létat, jaká se připisuje obeliskům, je třeba přisoudit zřejmě také symbolu okřídleného slunečního disku. Je jím zlatá koule nebo zlatý kotouč s rozepjatými perutěmi, jež se nazývají také okřídlené slunce. Toto slunce je většinou ještě vybaveno dvěma „operami“, které odborníci přirovnávají k oheň dštící královské kobře. Občas řídí prehistorické letadlo lidská bytost nebo božstvo, vznášející se nad lidským davem. Takto je to znázorněno a zvěčněno na skalních památnících, jako třeba v Persepoli (dnešní Írán). Tyto výjevy odporují běžnému učeneckému názoru, podle něž okřídlený disk zobrazuje pouze slunce nebo jiné hvězdy.

V jednodušším provedení se objevuje okřídlené slunce na četných asyrských a sumerských stélách, tabulkách a svitcích, na nichž však prozrazuje svůj vlastní účel — jako stroj sloužící k létání. a přirozeně také nacházíme toto boží znamení rovněž na monumentech z biblických dob, kde je vždy spojováno s božím zjevením.

Zvláště uctíván byl okřídlený sluneční kotouč v Yaizilikayi, svatyni poblíž turecké obce Boghazköy. Když projdeme dávno zbořenými bránami, narazíme na zbytky skalní komory chetitské kultury, široké osmnáct a hluboké třicet metrů. Odtamtud vede úzká spojovací chodba k další skalní rozsáhlé, na jejichž stěnách je vyryto více než šedesát reliéfů, většinou okřídlených slunců s chetitskými nápisy. Na kamenné desce Karakuyu lze jasně rozeznat paprskové kolo lemované perutěmi podobnými listům vrtule. Perutě jsou na koncích zalomené a pokryté zkříženými čarami, pod trupem je vystřídají zalomené sanice. Mnohé z těchto vyobrazených létajících kol, křídel a loukotí vyvolávají vzpomínky na líčení biblického proroka Ezechiela o tom, jak se setkal s Hospodinem. Historikové jako třeba Kurt Bittel, Rudolf Neumann a Heinz Otto ovšem tuto interpretaci nesdílejí. „Správný je zřejmě výklad buď hladkého, nebo — podle babylonských a chetitských zvyků — vnitřním ozubením opatřeného kotouče jakožto slunce,“ domnívají se.

Opravdu je tento výklad správný? Řečeno jasně, nevíme to přesně. Shodnout bychom se mohli jen u sanic neboli opěr. Archeologové je hodnotí pohrdavě jako „povislé svinuté stužky“. Nikdo ale nedokáže rozumně vysvětlit, co pohledávají na „slunci“.

Přinejmenším stejně nejasná je interpretace chetitské slonovinové tabulky, na níž je znázorněno víc než třicet po-

stav a dále čtyři sfingy a čtyři býci. Vždy jedna řada šesti a více postav nese figury náležející ke skupině o patro výš. V nejhořejší skupince podpírají vždy dvě dvouhlavá stvoření dvě okřídlená slunce. Protože v naší sluneční soustavě známe pouze jedno a ne dvě slunce, historik profesor Heinz Demisch otevřeně přiznává: „Dvojité provedení boha slunce a slunečního disku je dosud objasněno stejně málo jako význam celého výjevu.“

Vyobrazení takových okřídlených sluncí lze prokázat u národů Přední Asie od poloviny druhého tisíciletí před Kristem. Původ této symboliky však lze datovat do mnohem ranějších dějin. a jako už častokrát i nyní nás stopa zavádí do faraónské říše, do starého Egypta. Tam byla nejstarší forma tohoto emblému známa už v době vlády 1. dynastie kolem roku 3000 př. n. l. Okřídlené slunce je vyobrazeno na všech staroegyptských chrámových stavbách a většinou je opatřeno nápisem hut nebo api. Překlad těchto výrazů zní doslova rozpínač křídel, popř. letec.

Další nepřímý důkaz toho, že tímto symbolem nemůže být myšleno slunce, vyplývá ze spojení s bohem-sokolem Horem. Tento syn Rea totiž sídlil v Apollinopoli (dnešní Edfú) ležící sto kilometrů jižně od Luxoru. V tamním chrámu byl bůh-sokol vždy nazýván Horhutem, což se překládá jako „pán nebes, velký bůh s pestrým peřím, který vyšel ze země světla“.

Z bývalého Horova kultovního místa se zachovaly už jen zbytky. Chrámové nápisy, které se dochovaly na zbylých zděných monumentech i po tisíciletích, líčí rozsáhlé válečné střety v Edfú a Tentýře, dnešní Denderé. Okřídlený sluneční disk měl být při nich nasazován jako smrtonosná zbraň, nemilosrdně používaná proti nepřítelům boha-otce Rea. Egyptolog profesor Heinrich Brugsch, vědec, kterého jistě nelze podezírat, že by spatřoval ve starých mýtech popis technologií, přeložil v roce 1870 originální texty z Edfú. a v jednom místě se doslovně říká: „Horhut vzletěl ke slunci jako velký okřídlený kotouč. Vzal k sobě také bohyni východu a bohyni západu v podobě dvou hadů, aby svým ohnivým dechem zaživa strávili nepřátele. Jejich odvaha poklesla, neboť se ho báli. Přestali vzdorovat a umírali namísto.“

Zvláštní. I když se na mysl možná vtírá nějaký scifistický popis nebo sporný americký systém protiraketové obrany SDI, který má být instalován ve vesmíru, přesto je možné se ptát: Používal Horhut laserový paprsek? Jedno je v každém případě jasné, Slunce, Měsíc, nebo Jitřenku či Večernici jistě nelze z tohoto vzdušného boje obviňovat. Když „Horhut stoupal proti slunci“, nacházelo se přece už za horizontem. Fakt, že síly slunce nelze podceňovat, znají právě v současné době už i citelé slunce, kteří se musejí chránit před jeho zářením krémy s vysokým ochranným faktorem, aby netrpěli nepříjemnými puchýři, či dokonce rakovinou kůže. Pokud ale vím, zatím ještě nebyl nikdo zničen „namísto“ sluncem.

Okřídlená slunce symbolizují přítomnost nějakého nadpozemského jevu. V chrámu v egyptském Edfú se nachází ještě další nápis, z kterého plyne, že Re-Harachtej přikázal svému zástupci Thovtovi: „Udělej toto okřídlené slunce na každém místě, kde jsem sestoupil na zem, a také v místech bohů v Horním Egyptě a v místech bohů v Dolním Egyptě.“ a „tu učinil Thovt toto znamení“, jak nám říká jeden starý text, „v každém místě, kde byli a kde jsou bohové a bohyně až do dnešních dní“.

Jak je ale možné, že znamení okřídleného slunečního disku nacházíme stejně jako pyramidové stavby roztroušené po celém světě na místech, jež jsou od sebe hodně vzdálená? Jak se mohlo okřídlené slunce tak globálně šířit mezi jednotlivými kulturami, které spolu neměly žádné spojení, jak tvrdí oficiální věda?

Rád bych vyzdvihl jeden učebnicový příklad. Přemístíme se velkým skokem na severozápadní pobřeží Ameriky. Tam objevíme indiánský kmen Kwakiutlů. V jejich mytologii se vyskytují líčení kontaktů s božími nadpřirozenými bytostmi, které „pobývají na nebi a žijí ve velkých létajících domech“ a příležitostně sestupují na zem v mýtickém „hřmícím ptákoví“. Zdá se, že tento „hřmící pták“ měl stejnou funkci jako boží vůz ze staroegyptské legendy o Fénixovi.

Eberhard Schneider, studijní rada, badatel a cestovatel ze severoněmeckého Bargteheide, podrobně prostudoval motiv „dvojitého hada“. Při rešerších objevil neobyčejné dřevorezby s výjevy z mytologie Kwakiutlů. Schneidera zaujal především jeden z nich, na němž je znázorněn nebeský bůh v podobě humanoidního tvora s nadrozměrnou lebkou a velkýma očima ve tvaru mandle. Sedí mezi dvojitými hady, tzv. Sisiutly, starým symbolem připomínajícím přesně egyptské královské kobry. Pokrývku hlavy božích bytostí lze připodobnit nejspíš k pilotní přilbě. a nápadné je ještě něco. Cizí bytost má na ruce pouze čtyři prsty!

To vše ukazuje na úžasnou souvislost s novodobými zprávami o lidech „unesených UFO“. Oběti UFO, a to nejen v Americe, ale i v Evropě, jak známo, líčí nezávisle na tom, s jakými cizorodými bytostmi se setkaly, že prý měly hruškovité holé hlavy, velké oči ve tvaru mandle, malá těla a čtyřprsté ruce. Dále vypovídají, že je tihle tvorové odvěkli do „podivných osvětlených lodí“, kde je podrobili lékařskému vyšetření. Často jim při tom odebírali vajíčka a spermie. Po pohovoru vysadili unesené lidi opět na výchozím místě a často jim „vymazali“ vzpomínky na dobu, kterou s nimi strávili. Zanechali tak po sobě postižené lidi, kteří si nedovedli vysvětlit, co zažili. Jako matná vzpomínka na událost jim většinou zůstává hypnotický pohled cizích bytostí s velkýma očima, které dokázaly nahlédnout i do nejzazšího kouta lidské duše.

Newyorský spisovatel Whitley Strieber, který byl unesen UFO, přirovnává výraz tranzu u cizích bytostí k „ob-

rovským strnulým zrakům bohů“ a uvádí, že pocit’oval „hrůzu“, „fascinaci“ a „hlubokou nelibost“, protože jsou prý schopny uvidět „každý zranitelný detail vědomí“.

Uzavírá se zde kruh tvořený minulostí, současností a budoucností? Jsou popisované přemocné a temné oči identické s „vševidoucima božíma očima“, s oním vševědoucím božím symbolem, o němž vyprávějí mýty mnoha různých národů a kultur z celého světa?

Eberhard Schneider patří ke kritickým, ale ne dogmatickým skeptikům. Považuje tezi o zásahu mimozemských návštěvníků za „zcela představitelnou“, dává ale v úvahu, že „z ne každého záhadného líčení starých mýtů je třeba automaticky vyvozovat působení pokročilé technologie mimozemských inteligencí“. Schneider zde poukazuje např. na „nadhřrozené aspekty“, jako jsou třeba „zásvětní oblasti, v nichž sídlí démoni a bohové unášející duše a z kterých nepřicházejí andělé v astronautických oblecích, nýbrž světelné bytosti nepozemského charakteru“. Při zkoumání starých pramenů je třeba zřejmě brát v úvahu vazby na tzv. prožitek mimo tělo (out-of-body experience), tedy na parapsychické zkušenosti, jako např. na „psychické a parapsychické snové vidiny, astrální cesty a jiné roviny skutečnosti“.

Co doopravdy představuje sluneční kotouč na průčelích bran? Jde o pouhou uměleckou dekoraci? O zobrazení centrální hvězdy? O symbolickou vstupní bránu na onen svět, do ráje nebo do „jiného světa“? O bránu ke hvězdám? Nebo máme snad co dělat přece jen s ilustrativními vzpomínkami na působení mimozemských „božích astronautů“ a jejich vzdušných plavidel?

ZRCADLOVÝ OBRAZ HVĚZD

„Lidé jsou nesmrtelní bohové a bohové nesmrtelní lidé. Šťasten ten, kdo pochopí smysl těchto slov, neboť bude mít klíč ke všemu!“

Poslední Osiridův tajemný výrok

„PROSVĚCOVÁNÍ“ PYRAMIDY

Ukřývá Chufuova pyramida dosud neobjevené komory? Kde jsou uloženy faraónovy poklady? Chránila jeho nabalzamované tělo před hanobiteli hrobů nějaká tajná skrýš? Jak je to s legendární „komorou vědění“, o níž se neustále zmiňují egyptské mýty? Existuje doopravdy? Bude možné odhalit její tajemství?

Takto se možná ptal koncem 60. let minulého století přední americký fyzik a pozdější nositel Nobelovy ceny profesor doktor Luis Alvarez. Alvarez se nejprve zabýval návrhem svého přítele profesora astronomie Williama Kingslanda. Ten se totiž zasazoval o neobyčejný experiment, při němž měly být v Královské komoře vysílány rádiové vlny o délce pět metrů. Panovalo přesvědčení, že tento pokus umožní lokalizovat zatím neobjevené duté prostory.

Luise Alvarez tento nápad nadchl a rozhodl se, že ho uskuteční. Následovaly první experimenty a nakonec — jako výsledek dlouhodobějšího výzkumu — byl sestaven přístroj nazvaný jeho tvůrcem „jiskrová komora“.

Americký fyzik se dále rozhodl vyzkoušet svou „jiskrovou komoru“ na místě. Po předchozím průzkumu terénu ale změnil názor a přiklonil se k tomu, že „zářičem“ prověří ne Chufuovu, ale Rachefovou pyramidu. Na nákladném podniku se podílelo celkem dvanáct amerických a egyptských úřadů a ústavů.

Autor populárně vědeckých publikací Peter Tompkins o výzkumu píše:

„Projekt profesora Alvarez vycházel ze skutečnosti, že kosmické záření, jehož částice bombardují naši planetu dnem i nocí, ztrácí při průniku pevným tělesem část své energie, a to v poměru k hustotě a tloušťce tohoto tělesa. Detektorem postaveným v podzemní klenbě pyramidy chtěli vědci zjistit hodnotu kosmického záření pronikajícího stavbou. Paprsky, které si razily cestu do nitra pyramidy nějakou dutinou, se musely při experimentu vyskytovat ve větším množství než ty, které musely pronikat kompaktní skálou nebo pevným zdivem. Takto zjištěný rozdíl v záření mohl svědčit o existenci tajných chodeb nebo komor.“

Od Tompkinse se dále dozvídáme, že při těchto vyšetřeních se elektronicky zaznamenává každý jednotlivý paprsek na magnetickou pásku. Tyto pásy se pak zadají do počítače, který zjistí bod, jímž každý zaznamenaný paprsek pronikl povrchem pyramidy.

Aby nebylo nic ponecháno náhodě, rozhodli se vědci „jiskrovou komoru“ v Rachefově pyramidě několikrát přemístit. To mělo umožnit přesněji stanovit polohu (do té doby neobjevených) dutin. Aby nezpůsobil větší škody ve zdivu pyramidy, měl Alvarez v úmyslu nechat vyvrtat úzkou štolu každým směrem, kterým ukázal „rentgenový štít“ jeho přístroje. Výzkumníci měli navíc k dispozici moderní optické přístroje. Vlastně nemohlo nic selhat.

Alvarez instaloval „jiskrovou komoru“ nejprve v hlavní komoře pyramidy — v podzemní klenuté prostře, kte-

rou objevil v roce 1818 Ital Giovanni Belzoni a z níž byla bezprostředně před příjezdem americko-egyptského výzkumného týmu odstraněna sut'. Několik dalších komor a chodeb bylo dodatečně vybaveno elektrickým osvětlením. Elektrina se dodávala z blízkého domu.

Když pak se v káhirském výpočetním středisku poprvé analyzovaly magnetické pásky, počítali všichni zúčastnění s vynikajícím výsledkem. Vyhodnocení dat vskutku ukázalo zřetelně a ve správných pólo hách rohy a plochy pyramidy tak, jak je zachytily přístroje. Stejně ta bylo možné pomocí Alvarezova detektoru zviditelnit pro lidské oko kosmické záření, tzv. miony, které se jeví v podobě oranžové onnive šmouhy.

Přístroje tedy fungovaly bezvadně, přesně podle předpokladu, pak se ale začaly dít záhadné věci a vědecký svět upadl do rozpaků...

RACHEJ ZVÍTĚZIL

Za to, že se zmíněné události vůbec dostaly na veřejnost, lze vděčit jednomu britskému novináři, konkrétně egyptskému dopisovateli londýnských Times Johnu Tunstallovi. Rozhodl se, že napíše zprávu o neobvyklém experimentu, a odletěl do Káhiry. Pozdější nositel Nobelovy ceny Alvarez se však mezitím vrátil zpátky do Spojených států, a s ním také jeho první asistent doktor Lauren Yazolino, který měl v úmyslu analyzovat několik pásek pomocí elektronických počítačů, a tak se John Tunstall setkal na univerzitě v Káhiře s doktorem Amrem Goneidem, jehož doktor Yazolino pověřil po dobu své nepřítomnosti vedením projektu. Goneid přijal Angličana u tehdy moderního počítače IBM 1130, kolem něž se vršily hromady kazet s magnetickými páskami. Dnešní internetovi blázni a děti odkojené kyberprostorem se možná škodolibě uchechtnou při představě zmíněného kolosu, ale na konci 60. let minulého století měli vědci k dispozici nejnovější výkřik počítačové techniky.

Tunstall očekával věcnou zprávu, ale doktor Goneid místo toho zahájil rozhovor slovy: „To, co se tu odehrálo, odporuje všem známým fyzikálním zákonům!“

Novinář měl dojem, že se přeslechl. Co to mělo znamenat? Doktor Goneid mu to vzápětí vysvětlil. Všechny přístroje prý selhaly. „Buď se geometrie pyramidy odlišuje od všech nám známých zákonů a měření přináší matoucí výsledky, nebo stojíme před nevysvětlitelnou záhadou. Můžeme tomu říkat, jak chceme: okultismus, kletba faraónů, kouzla nebo magie — v pyramidě každopádně působí síla, jež jakoby vzdorovala všem přírodním zákonům.“

Tunstall pečlivě zaznamenal slova egyptského vědce a uveřejnil je. Oběhla celý svět, jsou ale stále předmětem sporů.

Jak se ani nedalo jinak očekávat, Goneidovy výroky narazily v akademické obci okamžitě na odpor. Ve hře bylo příliš mnoho vědeckých a hospodářských zájmů, a tak nikoho zřejmě nepřekvapí, že tyto výroky nebyly nikdy oficiálně akceptovány. Zdálo se, že je především ohrožena pověst vědeckého týmu působícího v Rachefově pyramidě, v první řadě pak prestiž profesora Luise Alvarze samotného. Ten si proto pospíšil a bezprostředně dementoval stav věci popsany britským novinářem. Všechny přístroje fungovaly bezvadně, namítal, a v úseku pyramidy prozkoumané detektorem se nedaly zjistit žádné zatím neobjevené chodby ani komory.

Doktor Yazolino loajálně přispěchal svému nadřízenému na pomoc a zvědavým tazatelům nabídl vlastní výklad částečně rozporných naměřených hodnot detektoru. Podle něj prý přístroj kvůli přetížení stále znovu vypadával a to způsobilo odchylky v měření. V případě „tmavých skvrn“, které se objevily na displeji, se prý rozhodně nejednalo o neznámé duté prostory — způsobily je občasné výpadky zařízení. Ať už tomu věříme nebo ne, máme co dělat s „obratným“ dementi.

Aby rozptýlil jakékoli další podezření, učinil profesor Alvarez patrně svůj nejchytřejší tah. Veřejně očistil svého egyptského kolegu Goneida, vrátil mu vědecké renomé a pozval ho na jednoroční stáž do své laboratoře na Berkeleyjské univerzitě. Smetl ze stolu Goneidovo tvrzení, jež mu bylo hodně proti srstí, když vědomě celou záležitost zlehčil: „Kdybych byl doktoru Goneidovi byt' jen na okamžik přisoudil pošestilost, jež je mu připisována, nikdy bych ho přece nevyzval, aby pracoval v mém výzkumném týmu.“

Goneid si v celé záležitosti uložil bobříka mlčení. Je otázka, zda ze souhlasu, nebo z profesních ohledů. Možná se cítil být vázán nějakou tichou dohodou, kdo ví? Možná by bylo načase opakovat po více než třiceti letech experiment s jiskrovou komorou“ a tentokrát využít novou, moderní technologii.

BRÁNA KE HVĚZDÁM

Mezitím badatelé Bauval, Hancock a Gilbert prozkoumali z hlediska astronomie záhadnou „Gantenbrinkovu šachtu“ (podle mnichovského inženýra Rudolfa Gantenbrinka, který ji zkoumal za pomoci speciálně sestaveného robota) v Chufuově pyramidě. Pomocí počítače se snažili zjistit, zda existují hvězdy, na něž mohly být přibližně před 5000 lety nasměrovány tato a další domnělé „větrací šachty“. a došli k senzačnímu odhalení. Starí Egyptané se skutečně zaměřovali na docela určitou konstelaci hvězd kolem Alnitaku, pásové hvězdy Orionu, a dvojhvězdy Sirius. Jak

Orion, tak Sirius lze na obloze snadno rozeznat a sehrávají významnou roli v egyptské mytologii. Souhvězdí Orion se ztotožňuje s bohem Osiridem (Usire), zatímco Sirius s bohyní Isis (Eseta), která, jak známo, byla v úzkém spojení s kouzelnou silou a magií.

Za úvahu však stojí ještě jiné věci. Staří Egyptané měli obraz světa v porovnání s naším jaksí postavený na hlavu. Orientovali se totiž podle jižní hvězdné oblohy. Úrodná nilská delta, zvaná rovněž Dolní Egypt, kde se Nil vlévá do Středozemního moře, tak leží na horním konci mapy. Tři velké pyramidy, Chufuova, Rachefova a Menkaureova, tak neleží vlevo, nýbrž napravo od Nilu. Úžasná geometrie tří pyramid, jejichž boční stěny míří přesně na všechny světové strany, má pouze jednu vadu na kráse: Dvě z nich jsou skoro stejně velké a leží na diagonální ose — třetí je ale mnohem menší. Jenže Menkaure byl stejně mocný faraón jako Chufu a Rachef. Pokud pyramidy opravdu stavěli faraónové, proč by se Menkaure měl spokojit s menší hrobkou, která narušuje přísný řád obou ostatních?

Jedno vysvětlení našli Bauval a jeho kolegové ve hvězdách: Konstelace tří hvězd Orionova pásu se na vlas přesně kryje s uspořádáním pyramid v Gize. Staří Egyptané podle toho neudělali nic menšího, než že postavili na zemi kus oblohy. V souhvězdí Orion (staroegyptsky Sáhu) měly podle mýtů sídlit „duše bohů“. Tato religiózní představa se přesně shoduje s úžasným astronomickým věděním západoafrického kmene Dogonů. Jak známo, tamní domorodci se dodnes ve svých tradicích odvolávají na návštěvníky z kosmu, kteří prý k nim kdysi přiletěli ve svých nebeských archách ze soustavy Siria.

Robert Bauval objevil pomocí počítačového programu celou řadu dalších astronomických shod. Tak třeba odpovídá současné postavení pyramid vůči Nilu poloze Orionu vůči Mléčné dráze. Stejně tak mají ještě další pyramidy a chrámové stavby, jako např. slavná Lomená pyramida v Dahšúru nebo Nebkova pyramida, svou obdobu na obloze. Dokonce i malé pyramidy v Abúsíru nacházejí své hvězdné „dvojče“ ve tří malých hvězdách v hlavě Orionu.

Jak je ale vůbec možné dosáhnout tak přesné konstrukce a astronomické dokonalosti? Ohromující je už to, co jsme se dosud o pyramidách dozvěděli. Jak bylo možné postavit Chufuovu pyramidu tak, aby její výška násobená jednou miliardou činila přibližně vzdálenost Slunce–Země? Pomocí jaké techniky stavitelé dokázali své dílo nejen tak přesně nasměrovat do všech čtyř světových stran, nýbrž také zvolit takové stanoviště, aby poledník procházející pyramidou rozděloval kontinenty a oceány na dvě stejné poloviny. Jak je možné, že vzdálenost Velké pyramidy od středu Země je stejně velká jako její vzdálenost od severního pólu? Když vydělíme součet všech čtyř stran základny pyramidy její dvojnásobnou výškou, dostaneme slavné číslo (3,1416). a to vše vybuďoval lid, který podle tradičního učeneckého názoru údajně neznal ani kompas?

„Čím větší je vědění, tím víc problémů se objevuje,“ napsal výstižně už Goethe. a vskutku, dosavadní poznatky to osvětlují jasně: Nejnovější senzační objevy vyvolávají u egyptologů bolení hlavy. a další problémy mohou následovat.

Jeden staroegyptský text, jež se vkládá do úst bohu modrosti Thovtovi, potvrzuje Bauvalovu teorii, podle níž Egyptané promítli do povodí Nilu kus oblohy. Co se týká budoucnosti, vidí staré prameny situaci spíš skepticky:

„Což nevíš, ó Asklepie, že Egypt je obrazem a odrazem všeho řádu nebeských záležitostí? Jenže věz: Nadejde čas, kdy se bude zdát, jako by se Egyptané marně oddávali tak vroucně kultu bohů, jako by všechno jejich vzývání zůstalo nevyslyšeno. Bozi opustí Zemi a vrátí se na nebe, neboť se vzdají Egypta, svého starého sídla, oloupeného o přítomnost bohů... Pak bude tato země, obdařená svatyněmi a chrámy, poseta hroby a mrtvými. Ó, Egypte, Egypte. O tvém náboženství zůstanou jen prázdné příběhy, jimž potomstvo už nebude věřit, a slova vytesaná do kamene, jež budou svědčit o tvé zbožnosti.“

III.

POSLEDNÍ TAJEMSTVÍ KOLEM ZMIZELÉ OSTROVNÍ ŘÍŠE ATLANTIDY

*„Z vybledlých hvězd spadá paprsek
stále ještě jak kdys do údolí.
a tak mi ještě září z dále
mé mladosti dávno vybledlé hvězdy.“*

Julius Sturm, německý básník (1816–1896)

ZÁHADNÉ MAPY

„Už nerozumím světu!“

Friedrich Hebbel (1813–1863)

Kolem roku 150 př. n. l. nakreslil geograf a astronom Ptolemaios mapu světa. Neznámá území vyznačil podle hypotetické představy. Tak třeba ve spodní části jeho mapy splývají oba světadily Afrika a Asie. Nazval tento kontinent Terra incognita — neznámá země. Lidé se celá staletí neodvažovali vyplout do nekonečných dálek Tichého oceánu, aby ho probádali. Vznikaly legendy vyprávějící o bohatství pokladů země a cizokrajných rostlin. Bylo zřejmé, že si přivlastní bájně poklady ten, kdo jako první vstoupí do tohoto tajuplného ráje. Byla to pohádková země plná příslibů. Již Řekové předpokládali na svých mapách existenci takové „neznámé jižní země“ a v 16. století se pro většinu lidí stal sen konečně skutečností. První zámořské cesty Portugalců a Španělů dokázaly, že svět je kulatý. Tento fakt ovšem nebyl ve skutečnosti žádnou novinkou, neboť byl znám už antickým učencům. Jejich znalosti však upadly na celá staletí v zapomnění. Vlámský kartograf Gerhard Mercator v 16. století tvrdil, že Země vyžaduje symetrii. Aby se vyrovnaly obrovské masy pevniny na severu, které byly známy, je potřebné předpokládat také rozlehlé pevniny na jižní polokouli. V opačném případě by svět ztratil rovnováhu a zřítíl by se do vesmíru.

Dnes, v 21. století, jsme už o něco moudřejší. Stále ještě však horlivě pátráme po skrytých kontinentech. Zanechaly nám předchozí potopené civilizace nějaké stopy? Čekají ještě neznámé světadily na své objevení? Lze na starých mapách najít nějaké záchytné body? Mnohé původní rukopisy byly zničeny nebo se mezitím rozložily stářím. Zachovaly se opisy mnohem starších předloh. Můžeme z jejich obsahu vyčíst nějaká „poselství“ dávno zmizelých kultur? Existuje tato pozůstalost doopravdy a nakolik jsou spolehlivé starobylé mapy? V návaznosti na to si projdeme historický přehled nejpodivnějších nálezů map:

KRONIKA NAVIGATIO SANCTI BRENDANI

Několik zpráv podporuje tvrzení, že Ameriku objevili před Španěly a dokonce i před Vikingy Irové. Záznam o cestě svatého Brendana z 9. století vypráví o tom, že jistý irský mnich se v 6. století pokusil najít křesťanskou Utopii, kterou umístil někam na západ od Irska. Vyrazil na plachetnici z kláštera Glendalough u Tralee na západním pobřeží Irska a nakonec našel hledanou zem. Nebo alespoň něco podobného. Ale co? Podle popisů uvedených v Navigatio sancti Brendani se lze domnívat, že mohl doplout na Kanárské ostrovy, ale také až do Grónska. Ostrov, který svatý Brendan objevil, byl „vyšší než nebe a jakoby z čírého křišťálu“. U jiných souostroví jako by hrál určitou úlohu vulkán, „protože hora nebyla zahalená v mracích, chrlila ze svého nitra až do nebe vysoké plameny a znovu je do sebe nasávala, takže celý skalní masiv až k mořské hladině plál jako hranice“. Je docela možné, že svatý Brendan přeplul Atlantik přes sopečný Island a dostal se až do Utopie, do Nového světa — deset staletí před Kolumbem.

Je lhostejné, co z toho je pravda, ostrov svatého Brendana je vyznačen na mnoha mapách ze 17. a 18. století v západním Atlantiku. Portugalci dokonce vznesli nárok na tento ostrov a rozprodali předem pozemky šlechtickým rodinám. Vzdor nemalému úsilí — zrozpačitělí Portugalci financovali pátrání — je jeho přesná poloha neznámá.

MAPA „VINLANDU“

Tato středověká námořní mapa by vlastně ani neměla existovat. Není jasné, kdo přesně je jejím autorem. Zato je znám rok jejího vzniku: 1440. V té době „objevitel Ameriky“ Kryštof Kolumbus ještě ani nebyl na světě. Na mapě jsou znázorněny Evropa, Island, Grónsko a vlevo nahoře Vinland. Jako Vinland bylo označováno také území, které takto pojmenoval patrně Viking Leif Eriksson, který kolem roku 1000 n.l. objevil v severním Atlantiku novou zemi. Thomas Marston z Yaleské univerzity a jeho studenti se zarazili, když na ni pohlédli: Vypodobnění Hudsonova zálivu, Nového Foundlandu a řeky svatého Vavřince se shoduje se současnými mapami. Na mapě jsou ovšem zaneseny rovněž mýtické „Šťastné ostrovy“ a neznámý ostrov svatého Brendana. Mapa Vinlandu se dostala Marstonovi do ruky čírou náhodou a různými oklikami. Údajně existuje ještě jeden její exemplář, který je starší. Měl ho vydat benediktinský mnich Ranulf Hidgen už v roce 1350, ovšem jen s tím rozdílem, že se tehdy v Evropě domnívali, že Amerika leží severně. Doklad o tom, že Severané, i když jen na krátkou dobu, skutečně navštívili Nový svět, se nalezl počátkem 60. let, kdy byly na severním cípu Nového Foundlandu vykopány ruiny severoevropského sídliště.

MAPA AMERIKY MARTINA WALDSEEMÜLLERA

Vyznačuje se téměř úplnou znalostí jihoamerického kontinentu a pochází z doby, kdy ještě nebyl oficiálně objeven. Martin Waldseemüller ji namaloval v lotrinském klášteře Saint-Dié, kde byl v roce 1507 tento „křesťní list Ameriky“ vytištěn. Úplný atlas sestává z dvanácti listů 45,5 x 67 cm a představuje celou Ameriku dvakrát. Severní část západní polokoule je spíš schematicky načrtnutá, naproti tomu Jižní Amerika je vyobrazena s mimořádnou přesností. V roce 1507 Balboa ještě ani nedoplul do Pacifiku (1513), Magalhães ještě ani neproplul z jednoho oceánu do druhého průlivem, který po něm byl později nazván (1520), Pizarro ještě ani nedorazil do Peru (1532). Ba dokonce se tehdy ještě věřilo, že Amerika označená jako „Západní Indie“ je součástí asijského kontinentu. Měl snad Martin Waldseemüller přístup k neúředním podkladům? Zjevně ano, jenže k jakým? Jak mohl tenkrát tak precizně zobrazit jihoamerický kontinent?

MAPA JIŽNÍ AMERIKY HENRIKA MARTELLA

Henricus Martellus (Heinrich Hammer) žil prokazatelně v letech 1480 až 1496 ve Florencii a v Římě. Jím znázorněná jihoamerická říční síť je téměř totožná s dnešní realitou. Kartografické zachycení Antarktidy a Grónska jsou naopak nepřesné. Přesto existují také dobrá vyobrazení těchto oblastí, a to z doby, kdy nebyly „oficiálně“ ještě vůbec známé. Aby mohli kartografové v té době zhotovit tyto mapy, museli by mít k dispozici letecké snímky, miní jeden jejich současný americký kolega.

ERATOSTHÉNOVA MAPA

Je na ní stejně jako na mapě římského kartografa Pomponia Mely znázorněno spojení mezi Kaspickým mořem a Arktickým oceánem. Eratosthénés, který žil ve 3. století př. n. l., patrně našel v Alexandrijské knihovně starší záznaky o tomto průlivu, který mohl asi před 10 000 lety opravdu existovat. Tuto domněnku potvrzují jak geologické, tak zoologické argumenty. Dodnes se v Kaspickém moři vyskytují tuleni kroužkoví a jiní arktičtí živočiši. Tyto druhy milující chlad, alespoň jak se zdá, se po posunutí pólů a ochlazení s tím spojeném přibližně před 12 000 lety usídlily v předtím teplém Arktickém oceánu a pronikaly tehdy ještě existujícím průlivem do Kaspického moře.

ZENOVA MAPA UKAZUJE GRÓNSKO BEZ LEDU

Meteorologové delší dobu varují před globálními změnami klimatu, které jsou už citelné kvůli ozónové díře, přívalovým vlnám, tornádům, obdobím sucha a tajfunům typu El Niño! Na některých starých mapách jsou zaznamenány odkazy na to, že takové klimatické změny mohly proběhnout častěji už v prehistorické době. Jedna z prvních map, které si lze takto vyložit, je Zenova mapa Severu z roku 1558. Nicolás Zeno ji zhotovil podle náčrtků a cestovních zápisků svých předků, bratrů Antonia a Carlose Zenů, z roku 1380. Nesrozumitelná je na této mapě skutečnost, že Grónsko je na ní znázorněno bez ledové čepice. Tento stav panoval asi před 10 000 lety. Vedle pohoří na severu a jihu je uprostřed mapy vidět rozlehlá rovina. Díky tomu je celá záležitost ještě záhadnější: Moderní seizmologické průzkumy totiž udávají, že se pod současným mocným ledovým příkrojem skutečně taková rovina nachází. Jak o tom ale mohl vědět středověký kartograf?

Jiná hypotéza tvrdí, že mapa vůbec nepředstavuje nezaledněné Grónsko, nýbrž že částí mapy označenou jako

„Engronelant“ je míněno pobřeží Labradorského poloostrova, popř. Nového Foundlandu. Můžeme si o tom myslet, co chceme, každopádně je to nanejvýš nezvyklé.

MAPA ANTARKTIDY ZHOVENÁ 250 LET PŘED JEJÍM OBJEVENÍM

Pokud se bude ozónová díra neustále zvětšovat, pokud se bude rozsáhle měnit naše klima a postupně roztávat mocný antarktický ledový krunýř, potom se budou před pobřežím Antarktidy vynořovat ostrovy. V archivu knihovny amerického Kongresu našel Charles H. Hapgood, profesor historie vědy, řadu úžasných map ze starých dob. Mezi nimi objevil také mapu Orontea Finaea, která byla zhotovena v roce 1531, tedy asi dvě stě padesát let před objevením šestého kontinentu. Nepochopitelné je, že na mapě jsou uvedeny detaily, které naznačují, že Antarktida byla kartograficky zpracována, ovšem tak, jako by nebyla zaledněná.

Byla Antarktida bez ledu? Možná z geologického hlediska před nedávným? Vskutku pro to existují důkazy. V roce 1949 provedla Byrdova antarktická expedice několik sond do dna Rossova moře. Sedimenty obsažené ve vzorcích byly důkladněji analyzovány ve washingtonském Carnegieho ústavu. Výsledek analýzy odborníky zaskočil: Ukázal totiž, že během posledního milionu let musely být části Antarktidy v oblasti Rossova moře opakovaně nezaledněné. Vyvrtné vzorky totiž na různých místech vykazovaly extrémně jemnozrnné sedimenty, jaké splavují do moře řeky z nezaledněné pevniny. Všechny vzorky shodně ukázaly, že poslední období oteplení skončilo v této oblasti před 6000 lety. Úžasný výsledek! Podle toho by tedy musela původní mapa s břehy Rossova moře vzniknout před více než 6000 lety! Odkud měl Finaeus tyto znalosti? Z jakých archivů čerpal, když kreslil svou mapu?

Dalšími grafikami, které kartograficky zpracovaly Antarktidu o několik staletí dřív, než byla „oficiálně“ objevena, jsou mapa Piriho Reise (1513), Mercatorova mapa z roku 1538 a Buacheova mapa z roku 1737. Na nich je Antarktida opět zobrazena nezaledněná tak, jako by mapy byly zhotoveny ještě před potopou.

Zapomenuté danosti z prehistorické doby a starověku, které jsou zachyceny na kartografických rukopisech, se mohly zachovat nekonečným kopírováním starších předloh. Originály by stěží asi přežily celé věky, dávno by se rozpadly na prach. Jinak by to bylo u relikvů z kamene. Kdyby bylo záleželo chytrým kartografům raných časů na tom, aby zachovali pro potomstvo důkaz své existence, patrně by vytesali svá díla do kamene. Mnozí to ale také skutečně udělali. Je doložena existence několika kamenných prehistorických map. Nejslavnější z nich je Mappa di Bedolina o rozměrech 207×386 cm, precizně vytesaná do kamene. Je to patrně nejstarší zeměpisná mapa, která byla dosud v Evropě objevena. Nachází se v severoitalské oblasti Val Camonica uprostřed spousty skalních rytin, mj. také záhadných postav, kterým místní obyvatelé kvůli jejich cizorodým atributům říkají astronauti. Prohlédl jsem si tuto kamennou prehistorickou mapu na místě a je vskutku imponující: jsou na ní přesně vyobrazena sídliště stejně jako několikaposchodové stavby, řeky, jezera, cesty, louky a dokonce i různá naleziště rudy. Srovnáním byla zjištěna překvapivá shoda mezi moderními a starodávnými kartografickými mapami. Některé topografické podrobnosti jsou vyobrazeny dokonce nezkráceně a ve správném měřítku. Jaké projekční metody znali kartografové v dávných dobách? Co jim umožnilo pracovat s takovou přesností? a odkud vůbec vzali své znalosti měřicí techniky?

Tyto otázky jsem si položil znovu, když jsem stál v Ekvádoru před další pozoruhodnou „kamennou mapou světa“. Ten, kdo zhotovil tento artefakt s mimořádnými rytinami, věděl nejen o známých končinách světa. Lze na něm rozeznat kontinenty jako Ameriku, Afriku a Asii a zobrazuje v obrysech další útvary, které by se mohly vykládat jako potopené ostrovní kontinenty — Atlantidu v Atlantském oceánu a Mu v Tichém oceánu. Mapa je uspořádaná tak, jako by někdo pozoroval Zem z vesmíru. Další kuriozita spočívá v tom, že na kameni, jemuž se přisuzují magické síly, jsou vyryty čáry, jež naznačují spojení mezi Babylónem a Ekvádorem. Putovali Sumerové v dávných dobách do Jižní Ameriky? Lze tomu stěží uvěřit. a přece jsou ještě i jiné archeologické nálezy, jež připouštějí domněnku o sumerském vlivu v této části světa.

Prapodivný unikát se nachází poblíž Tumbaky před slunečním chrámem, který slouží jako soukromé muzeum a přednáškový sál. Tam byl poblíž sopky nalezen v 80. letech minulého století kuriózní artefakt. V bývalém městě zlatokopů La Mana byla kromě „kamenné mapy světa“ vykopána řada dalších záhadných kamenů, mezi nimi podivné kamenné pyramidy, zvláštní sošky bohů, kamenné hadí hlavy, kameny s vyrytými symboly nebo portréty, jež vzbuzují dojem, jako by byly stavěny dohromady dvě horniny, a spousta dalších zajímavostí. Mnohé tyto předměty jsou vyzdobeny složitými „intarziemi“.

Mnohé symboly, jako třeba ty, kterými je opatřen černý „svatý grál“, se mezitím podařilo identifikovat jako obrazy souhvězdí. Ukazují konstelace Orionu, Siria nebo Plejád. Ale to ještě není všechno. Zmíněné artefakty mají ještě jednu ohromující zvláštnost: Obsahují rudu, přitahují magnety, a když se osvítl ultrafialovými paprsky, vykazují přízračné, nikdy nevidané světelné efekty. Indiáni uctívají tyto „energetické kameny“ jako posvátné.

Jsou ale také domorodci, kteří sbírce asi tří set nálezů přisuzují temné magické síly. Leckterý současník dokonce bázně odvrátil pohled, protože mu připadají strašidelné. Doktor Hans Valentin Hampejs, rakouský lékař a léčitel, který se usadil i s rodinou v Ekvádoru, je odborník na šamanskou medicínu. Sám provádí léčivé rituály a varuje před

negativními vlivy, jež by mohly vycházet z nalezených kamenů: „Protože jsou magnetické, mají vliv také na krev, protože krevní barvivo obsahuje železo. Když magnetismus ovlivní krev, zapůsobí to také na mozkové proudy, a proto je třeba dávat si pozor. Víme zatím ještě příliš málo o původu těchto kamenů, neznáme programy, jež jsou v nich obsaženy, a proto ani nevíme, jaké energie se z těchto kamenů uvolňují.“

Citlivé osoby, které přišly se zmíněnými kameny do styku, si stěžovaly na bolesti hlavy a nevolnost. Zdá se, že také záleží na tom, jak se tyto kamenné předměty berou do ruky. To platí především o pyramidě se symbolem oka, která se opakuje jako motiv na jednodolarové bankovce. Z tohoto tajuplného předmětu údajně vycházejí tajemné energie. Bylo jej možné poprvé spatřit v rámci výstavy „Nevyřešené záhady“ konané v roce 2001 ve Vídni.

Tehdy se také podařilo v poslední chvíli zabránit krádeži, o kterou se pokusila mezinárodní mafie zlodějů uměleckých předmětů.

Všechny tyto nálezy, jež prozrazují souvislost s mýtem o Atlantidě, se datují do neznámé epochy doby ledové. Jejich stáří se odhaduje na 10 000 až 25 000 let, někteří esoterikové hovoří dokonce o 100 000 až 500 000 letech. Kdo, kdy, jak a k čemu zhotovil tyto fragmenty? Dokazuje „kamenná mapa světa“ s vyrytými pevninami, že skutečně existovala Atlantida a jiné potopené dávné civilizace? Nebo je třeba zařadit tyto nálezy do kategorie „moderní kopie“? Konečně jasno o tom, zda máme v tomto případě přece jen co činit s archeologickou senzací, mohou přinést pouze exaktní vědecké výzkumy. Dosavadní snahy v tomto směru však bohužel zatím nedospěly k přijatelným výsledkům.

ZA VŠECHNO MŮŽE PLATON

„Byly ledové hromady kamení... Tam — před mýma očima ležely ruiny města — zbořené střechy, odhalené vnitřky domů... Dál vzadu zbytky mohutného akvaduktu... Zde pozůstatky nábržeží... Za nimi dlouhé řady potopených zdí a pustých širokých ulic — Kde jsem to byl? Kde jsem to byl?... Kapitán Nemo... zvedl kousek keřidy... přešel ke skále a napsal na ni jediné slovo: ATLANTIDA“

Jules Verne (1828–1905), 20 000 mil pod mořem

Co si myslíte o Atlantidě? Že jde o prastarou báj, nebo o dochovaný záznam skutečnosti? Již více než sto let se badatelé, spisovatelé a laikové zabývají legendou o potopeném kontinentu, o němž nikdo neví, zda skutečně existoval. Jedni se domnívají, že pozůstatky zaniklého zlatého města se nacházejí na Helgolandu, druzí věří, že Atlantidu je možné umístit na Kanárské ostrovy nebo chtějí hledat její pozůstatky v pověstném Bermudském trojúhelníku, jiní zase považují příběh o Atlantidě prostě za smyšlenku.

Je možná těžké si představit, že přibližně před 11 500 lety existovala úžasně vyspělá kultura. Prehistorikové se domnívají, že dějiny lidstva začaly před necelými 5000 lety, tedy někdy v roce 3000 před Kristem. Z dřívějších časů známe stěží něco víc než to, co se uvádí v bibli a jiných náboženských knihách. Existují ale historické záznamy, které se odvolávají na události, které se odehrály kolem roku 9500 př. n. l. Nepocházejí jako mnoho jiných z Řecka, jehož klasická epocha v letech 600 až 300 př. n. l. se stala vzorem pro celý západní svět, nýbrž z Egypta, kde začali zkoumat starověk už kolem roku 600 př. n. l. Přesto neměla egyptská kultura nikdy ani přibližně takový vliv na západní svět jako řecká.

Písemný pramen o existenci ostrovního kontinentu, který se nám dochoval, pochází zase od Řeka, a to od významného filozofa Platóna (427–347). Ten se ovšem odvolává na staroegyptské zdroje. Slavný učenec pocházel z urozeného aténské rodiny. Osm let byl také žákem neméně proslulého filozofa Sokrata. Platón navštívil Itálii a Sicílii, mnoho řeckých ostrovů a také tajuplnou zemi faraónů. Ve filozofické škole, kterou založil, se často vedly duchaplné rozhovory. Některé z nich se potomstvu zachovaly. Dva z těchto dialogů, *Tímaios* a *Kritiás*, se zabývají mýtem o Atlantidě. Podle Platóna měli obyvatelé Atlantidy silné vojsko, vysoce vyspělé zemědělství, dobývali a zpracovávali kovy a měli vlastní psanou řeč. Už proto musela být Atlantida kolébkou všech dnešních civilizací. Uveďme si z těchto rozhovorů nejdůležitější pasáže:

„Příčina toho jest tato: Mnoho rozmanitých pohrom přišlo na lidi a ještě přijde, největší vodou a ohněm, menší pak tisícerými jinými způsoby. Neboť to, co se i u nás vypravuje, jak kdysi Faethón, syn Héliův, zapřáhl vůz, ale nedoveda jeti po cestě otcově, spálil kus země a sám bleskem zahynul, to se vypravuje sice jako báje, ale pravdivý význam toho je ten, že tělesa pohybující se na nebi kolem Země se odchylují od své dráhy a že v dlouhých obdobích všechno na zemi velikým ohněm hyne.... Byla věru, Solóne, kdysi před největší vodní zkázou obec — nyní Athénanů — nejzdatnější do války i ve všem nejlépe zákony spořádaná. O ní se říká, že vykonala nejkrásnější činy a měla nejlepší ústavní zřízení ze všech obcí, o jakých jsme se na světě doslechli... Písma totiž říkají, jak vaše obec kdy-

si zastavila velikou moc, zpujně se valící na celou Evropu a Asii od Atlantického moře. Tenkrát bylo totiž ono moře průjezdné, neboť mělo ostrov před tím svým ústím, kterému vy ve vaší řeči říkáte Hérakleovy sloupy. Ten ostrov byl větší než Libye a Asie dohromady a tehdejší cestovatelé se pak z toho ostrova mohli dostat na ostatní ostrovy a z těch ostrovů zase na celou protější pevninu, prostírající se kolem onoho pravého moře... a na tomto atlantském ostrově povstala veliká a neobyčejná královská moc, panující nad celým tímto ostrovem i nad mnoha jinými ostrovy a částmi pevniny; mimoto pak ještě na této straně směrem k nám vládli nad Libyí až po Egypt a nad Evropou až po Tyrhénií.“

Ostrov prý zmizel náhle „v jeden den a jednu noc“. Platon k tomu uvádí: „Nuže, celá tato moc se kdysi sebrala v jedno a pokusila se jediným úderem porobit pro sebe naši i vaši vlast a všechny země uvnitř úžiny. a tehdy se mohutnost vaší obce, Solóne, zaskvěla před celým světem statečností a silou... Ale v pozdějším čase nastala jednou velká zemětřesení a povodně; přišel jeden zlý den a noc, kdy se u vás propadlo do země všechno mužstvo schopné zbraně a právě tak se propadl do moře ostrov Atlantis a zmizel. Proto je i moře nevhodné tím směrem k plavbě a neprostupné, neboť tomu brání bahno, nakupené vysoko k hladině, které zanechal klesající ostrov.“

V dalším průběhu dialogu předestírá Platon vskutku obširný obraz Atlantidy a jejího hlavního města. Legendární ostrov podle něj sestával z hor a rovin a vyznačoval se příjemným, mírným podnebím; byly na něm prý umělé vodní kanály, podzemní loděnice a velké přístavy, jakož i skvostná města. K pokladům země patřily měď, stříbro, zlato a drahokamy. Zemi vládlo deset králů, kteří si ze svého středu volili nejlepšího, nejmoudřejšího a nejspravedlivějšího vládcu celého kontinentu. Palác tohoto velkokrále stál v samotném srdci nádherného hlavního města. Město obklopovalo několik umělých kruhových kanálů a bylo obeháno hradbami přelíčenými cínem a bronzem. Všude tryskaly hojné horké a studené prameny, jakož i voda a kapalné šťávy. Atlantáané strážili jako své největší bohatství šestihrané krystaly, kterým říkali kameny tuoi. Ty byly považovány za nevyčerpatelné zdroje energie. Atlantida byla — pokud někdy existovala — rájem na zemi. Platon popisuje hlavní chrám v hlavním městě založeném bohem Poseidonem takto:

„Byl tam chrám, Poseidonův, jeden stadion dlouhý, široký tři sta stop a přiměřeně k těmto rozměrům i vysoký, bůh sám však měl poněkud barbarskou podobu. Celý chrám mimo akrotéria zvenčí potáhli stříbrem, akrotéria zlatem, uvnitř byl strop ze slonoviny, vyložený zlatem, stříbrem a mosazí; všechny ostatní plochy zdí, sloupů i podlahy obložili mosazí: boha Poseidona stojícího na voze a řídícího šest okřídlených koní, tak velikého, že se temenem dotýkal stropu, kolem dokola pak sto Néreoven na delfínech — tolik jich totiž bylo podle přesvědčení tehdejších lidí — a bylo tam i mnoho jiných soch věnovaných od soukromých lidí. Venku kolem chrámu stály sochy oněch deseti králů, zhotovené ze zlata, jejich žen i všech potomků — a stálo tam mnoho jiných obětních darů, věnovaných od králů i soukromých osob, jak přímo z obce, tak od okolních poddaných. Dále tam byl oltář, shodující se co do velikosti i práce s touto stavbou, i královský dům, slušící rovněž jak velikosti, tak nádheře svatyně.“

V dlouhém dialogu se líčí barvitě jednotlivé podrobnosti o Atlantidě. Popisují se v něm linie pobřeží, kvetoucí krajiny a politické uspořádání Atlantánů stejně jako jejich původ. Jsou označováni za ušlechtilé a krásné, jejich kůže se blyštěla jako zlato, barva jejich pronikavých očí byla šedá a vlasy se jim leskly stejně zlatě jako tělo. Bylo zřejmé, že ostrované museli mít božský původ. Protože se ale lidé stále víc mísili mezi sebou, ustupovaly božské vlastnosti čím dál víc do pozadí a převládaly lidské. Lidé začali být hamižní, hříšní a nevděční. Všemocný bůh všech bohů Zeus na to shlížel s velkou nelibostí a rozhodl se, že Atlantány potrestá. „Shromáždil všechny bohy do jejich nejctěnějšího přibytku, který stojí uprostřed všehomíra, z něhož lze přehlédnout vše, co kdy vzniklo.“ Dochovaný Platonův dialog zde náhle končí kryptickými slovy: „a shromáždív je, pravil...“

Co chtěl božský otec ještě sdělit svými varovnými slovy? To je jedna z mnoha nezodpovězených otázek v báji o Atlantidě. Když Platon tehdy napsal své řádky, nevzbudila jeho zpráva žádnou zvláštní pozornost. Jeho žák Aristoteles považoval legendu o Atlantidě za pohádku, kterou je třeba chápat jako morální výstrahu nabádající ke ctnosti a skromnosti. Tento jeho názor dodnes sděluje také mnozí kritikové hypotézy o existenci Atlantidy.

Tomu protičeří Platonovo detailní, názorné líčení, které je místy tak výstižné, že by bez něj nebylo možné rekonstruovat podobu hlavního města. Spočívají staré texty na historických faktech, nebo jde sice o brilantní, vposledku ale vymyšlený příběh? Názory na to se mohou různit, neboť texty se dají vykládat dvojím způsobem. Na jedné straně lze spatřovat v Atlantidě jakýsi ideální stát, který teoreticky zkonstruoval Platon, neboť se mu to hodilo k podpoře vlastní filozofické a politické koncepce. Na druhé straně mu můžeme věřit, že tento ostrov skutečně existoval. Pak se ale vrtají na mysl neodbytné otázky. Kdy tento ostrov existoval? Kde ležela Atlantida? Které pozůstatky lze považovat za doklady existence této nesrovnatelné říše? Co způsobilo katastrofu, při níž ostrov zanikl?

V tomto ohledu se můžeme jen dohadovat. Pouze a jedině řecký učelec Platon může za to, že si stále i po přibližně 12 000 letech lámeme hlavu, zda máme považovat zprávu o potopené civilizaci za smyšlenku nebo skutečnost. Měli bychom mu však být vděční, neboť jak praví stará moudrost, ducha neudrží při životě vyřešené, ale vždy nevyřešené problémy...

„Ti, kdož putují k pravdě, putují sami.“

Christian Morgenstern (1871–1914)

Existovala Atlantida doopravdy? Pokud ano, pak by se měly někde najít stopy této báje opředené kulturou — ale kde? Dodnes se pokoušely stovky vědců rozluštit hádanku zvanou Atlantida. Zatím marně. Hlavní problém tkví v tom, že jediný „svědek“ Platon je už hezkou řádku let (přesněji 2349 let) po smrti. On sám nikdy Atlantidu neviděl, ale dodnes se těší pověsti skvělého filozofa. Z jeho zprávy nepochybně plyne, že považoval Atlantidu osobně za historicky doloženou. Ve svých dialozích čtyřikrát důrazně opakuje, že zmiňovaný ostrov není smyšlenka, neboť o něm slyšel od svého děda. Ten se o Atlantidě zase dozvěděl svého času od svého předka Solóna, který byl v Egyptě. Autor výslovně ujistí čtenáře, že tyto informace pocházejí z posvátného města Sais (Saj). Platon proto jen reprodukuje to, co vypověděl o Atlantidě Solón. Solón zase našel příslušnou zprávu na jedné stéle v sajském Neitině chrámu a opsal ji v podrobnější verzi z jedné „svaté knihy“. Tento rukopis se pak po čtyřech generacích dostal až ke Kritiovi, jednomu z účastníků Platonova dialogu.

Zní to poněkud dobrodružně. Ale nebyla snad dlouho považována za výplod bezbřehé fantazie také zaniklá Trója, než ji vykopali Heinrich Schliemann (1827–1890)? Také on se opřel o líčení antického autora. Schliemann byl přesvědčen, že skutečně existuje město, které opěvoval ve svém hrdinském eposu Illias Homér. Vysmívali se mu jako podivínovi, archeolog-amatér se však řídil důsledně patetickými verši slavného Řeka a skutečně na maloasijském pobřeží našel, co hledal. Heinrich Schliemann se proslavil svým objevem na celém světě mj. také proto, že nebral na lehkou váhu bájný text.

Co uvádí Platon o původu zprávy o Atlantidě? Není problém to ihned prověřit. a výsledek dosavadních rešerší je překvapivý: Badatelé z celého světa nemohou přes veškeré úsilí dodnes úplně vyloučit, že jeho tvrzení jsou pravdivá a původní prameny sahají až do šerého dávnověku. Shrňme si nejdůležitější body týkající se původu legendy o Atlantidě.

V Platonově líčení se tvrdí toto:

1. Egyptští kněží vyryli zprávu původně na hieroglyfický sloup, který se nacházel v Neitině chrámu v Saji (Sais). Neit byla ochranná bohyně města a byla podle mýtů uctívána jako „matka bohů“, jež kdysi „porodila“ Rea. Řekové si ji spojili se svou bohyní Athénou.

2. Kolem roku 560 př. n. l. navštívil státník Solón Egypt a společně s jedním knězem ze Saje převedl zmíněný text do řečtiny. Při překladu docházelo k problémům. Solón nerozuměl geografickým výrazům a místním jménům na kamenném sloupu. Proto „pátral po významu vlastních jmen“, „snažil se znovu uchopit smysl“ a „překládal ho zpátky do naší řeči“.

3. V roce 360 př. n. l. použil Platon Solónovu verzi jako základ ke svému dialogu Kritiás, přírodovědně-historickému dílu, v němž hraje hlavní roli zpráva o Atlantidě.

Potud tedy Platonovy odkazy na původní zdroj. Ale co je báseň a co pravda? K tomu uvádím historická fakta:

- Genealog John Davies zjistil, že Kritiás byl skutečně spřízněný se Solónem. Proto je dobře možné, že se rukopis v rodině předával.

- Solónova návštěva Egypta kolem roku 560 př. n. l. je doložená. Nasedl na loď a odplul do svobodného přístavu Naukratis, ležícího v Nílské deltě. Odtamtud mu zbývalo do tehdejšího sídla faraónů Saje už jen šestnáct kilometrů.

- Neitin chrám, nazývaný Per-Anch (Dech života), patřil k nejslavnějším egyptským univerzitám. Archeologové prokázali na základě výzkumu ruin existenci studovny. Chrám zbořili v době Kristova narození Římané. Přesto se dochovaly četné chrámové sochy a části stavby a jsou roztroušené po různých muzeích, původní Saj však ještě nebyla vykopána celá.

Tyto záchytné body zcela opravňují k dalšímu pátrání po Atlantidě. Platon věrohodně líčí „myslitelný způsob přenosu informací“, jak tvrdí také hamburský archeolog doktor Hartwig Altenmüller, který vzápětí dodává: „V klasickém Řecku běžně čerpali ze studnice egyptské moudrosti.“

Celé houfy učenců tehdy putovaly do staré země na Nilu vyznačující se jedinou kulturou, která bez úhony přežívala celá tisíciletí. Bylo možné tam získat spoustu podivuhodných vědomostí, neboť staří Egyptané představovali špičku v astronomii, medicíně a ostatních vědních oborech. Byli nesmírně nadřazení ostatním středomořským národům v mnoha disciplínách, matematikou počínaje a architekturou konče. Kdo šířil v Řecku nové přírodovědné objevy, většinou je „opsal“ v Memfidě, Saji nebo v Alexandrijské knihovně. Docházelo doslova k „vývozu vědy z Egypta“, tvrdí doktor Altenmüller. „Řecký zázrak“, představovaný četnými divy rozumu a úžasnými znalostmi filozofických osvícenců z 5. a 6. století př. n. l., byl do značné míry založen na staroegyptských pramenech.

Platonovi se vskutku nedá vytýkat, že by zacházel lehkovážně s pravdou. Byl to první autor světové literatury, který říká, že Země je „kulatá“. Také dochovaná zpráva o Atlantidě, jež současně líčí dějiny původních Athén, je prošípaná bystrými postřehy, když třeba uvážíme popis zániku světa. Platon jasnozřivě uvádí nebezpečí, jež může zpříčinit rabování lesů. Půda postupem času vyschne a promění se v úhor, úrodná vrstva se splaví. a zbude jen, jak kára Platon své předky, „hubená kostra země“.

Odborník na Atlantidu a filolog z Heidelberku Herwig Görgemanns k tomu poznamenává: „Jde o nejstarší a v každém ohledu správný popis eroze způsobené vykácením lesa.“

Pokud jsou však tyto Platonovy údaje tak přesné, proč by si měl vycucávat z prstu jiné detaily týkající se Atlantidy a její zkázy? Byli jsme snad připraveni o nesporný důkaz nepochopitelným destruktivním šílenstvím? Jen si vzpomeňme. Alexandrijská knihovna byla díky milionům původních spisů duchovním centrem helénského světa. Bylo v ní shromážděno obsáhlé vědění, obsahovala velká filozofická díla a tajné znalosti tehdejší doby. V tzv. múseionu, tedy na jakési univerzitě, žili, pracovali, diskutovali a vyučovali největší a nejnadanější antičtí vědci. Mnohé poutníky přitahovalo rovněž serapeion, duchovní centrum.

Ke katastrofě došlo v roce 48 př. n. l., když Gaius Julius Caesar vtáhl do Alexandrie a vzal Kleopatru pod svou ochranu. Během bojů jeho oddílů s tamními přívrženci Ptolemaia (který se s Kleopatrou sváčil o následnictví trůnu) byla knihovna kompletně vypálena. Vědci následujících generací tak přišli o informace nesmírné hodnoty. Shořely záznamy na papýrech, které by byly pomohly v minulosti vyřešit leckterou dodnes neobjasněnou záhadu. a možná by byly odhalily také tajemství obestírající Atlantidu.

Několik málo dochovaných původních textů bylo nenávratně zničeno v 7. století, kdy arabští vojáci spálili to, co z knihovny ještě zbylo. Používali dokumenty nevyčíslitelné hodnoty k tomu, aby si ohřívali vodu v římských lázních. a jak víme z vlastní trpké zkušenosti, destruktivní šílenství lidí přetrvává dodnes.

V propadlišti dějin zmizelo nenávratně mnoho vysoce vyspělých kultur. Vzdálenou minulost nám připomínají záhadné ruiny, obrovské monumenty, pyramidy a opuštěné věže, polorozbořená schodiště a poškozená vyobrazení bohů. Až do současnosti se zachovaly většinou pouhé zlomky, které byly dlouho považovány za bezcenné rozvaliny. Staré chrámy byly často zbořeny a použity jako materiál na nové stavby. Nebo hamižní dobyvatelé — jako to udělali Mayům a Inkům třeba španělští konquistadoři pod Pizarrovým velením — bezohledně a brutálně zničili celou jednu kulturu.

Co víme o původu kamenných kolosů na Velikonočním ostrově? Kdo je postavil? Co znamenají znaky na dřevěných tabulkách na pustém čedičovém ostrově? Odkud pocházejí zakladatelé Teotihuacanu, bývalého hlavního města Mexika? Ještě v roce 600 př. n. l. tam žilo 200 000 lidí. Přešla staletí a místo bylo zcela opuštěné. Proč? Co víme o stavitelích bájeného Tiahuanaka na větrem bičované vysočině jižně od jezera Titicaca? Údajně bez technických pomůcek, železa, kol a tažných zvířat dokázali tehdy lidé dopravovat několikátunové kamenné bloky na vzdálenosti několika set kilometrů a budovali z nich obrovské chrámy, paláce a sochy. Proč tato kultura odešla tak náhle a jednou provždy od svého díla?

Co znamenají obrovité kameny z dávných dob — menhiry, dolmeny a viklany? Setkáváme se s nimi po celém světě, ať už v bretaňském Carnaku, v severní Africe nebo Sýrii a Palestině. Proč se stavěly sloupy vysoké až sedmáct metrů? Kdo byl schopen před šesti tisíci lety takového výkonu? Jde o značky, náhrobky nebo boží trůny? Tajemství přetrvávají dál. Známé je jen tolik, že mnohé prehistorické monumenty, mj. také nejslavnější památník megalitické kultury Stonehenge v jižní Anglii, sloužily k astronomickému zaměřování. Jak ale mohli mít lidé v mladší době kamenné tak precizní astronomické znalosti, nad kterými nám nezbyvá než žasnout?

Existovaly už v prehistorické době vyspělé technologie, „high-tech“ vědomosti, které se v běhu tisíciletí opět ztratily? Završuje naše současná civilizace prozatímne celou řadu předchozích zaniklých civilizací, jež byly plně rovnocenné té naší? Jakkoli může tato myšlenka znít mnohým historikům „nemožné“ a „ztrřštěné“, má něco do sebe. Víme přece, že život na Zemi existuje v nějaké formě nejméně pět set milionů let. Kolikrát už mohly za tu dobu existovat společenské řády, z nichž se mohla vyvinout vyspělá kultura? Civilizace, které později zase zanikly v důsledku válek nebo přírodních katastrof, jak to popisovali Platon a další antičtí filozofové? Odpověď je jen jedna: Mohlo jich být mnoho.

Badatel a lékař, doktor Immanuel Velikovski (zemřel v roce 1979), který se proslavil svou knihou Světy v kolizi, o tom nepochyboval, když napsal: „Dnešní Zemi několikrát předcházela stejná Země. Pokaždé byla stvořena, zničena a stvořena znovu. Dávné civilizace jsou dnes zahrabány ve spodních vrstvách půdy tak hluboko, že nemáme k dispozici žádné archeologické důkazy o jejich existenci.“

Možná jen proto, že se po nich dosud cíleně nepátralo? Kde by se mohla skrývat dědictví dřívějších civilizací tak, aby se zachovala pro příští pokolení? Jako žhavý tip se už dlouho uvádí Chufuova pyramida v Gize. Jsou tam ještě neobjevené duté prostory? Existuje tajná „Komora vědění“? Jsou v ní knihy a papýrové svitky z šerého dávnověku? Třeba nezpochybnitelné doklady pravdivosti mýtu o Atlantidě? Nebyla tato skrytá pokladnice už dávno objevena? Do dnešního dne zůstává záhadou, co se skrývá za „dveřmi“, které vypátral 22. března 1993 německý inženýr Rudolf

Gantenbrink. Když vyslal svůj minirobot „Upu-aut“ do chodby směřující na jih od Královské komory, došlo k obrovskému překvapení. Šachta byla delší, než se původně myslelo, a na konci byla zablokována bílým kamenem s měděnými drážkami. Narazili výzkumníci na neznámou „Komoru starověkého vědění“? To nevíme. V každém případě je nevysvětlitelné, proč Gantenbrink musel tak náhle skončit se svým pátráním na příkaz egyptských úřadů. Nejasně je rovněž, proč — alespoň oficiálně — se nikdo nepokusil otevřít zmíněné „dveře“. Kam zmizela horlivá touha bádát a šířavá žízeň po vědění, kterou bychom jinak očekávali u vědců? Obává se někdo, že by mohlo poškodit to, co by se tam našlo, obraz učené egyptologie?

Další stopu nám nabízejí „přednášky“ slavného amerického spiritisty Edgara Cayceho (1877–1945) týkající se zapsaných záznamů na jednom svitku. „Spící prorok“, jak byl Cayce také někdy nazýván, mluvil v hypnotickém tranzu o tom, že se skupina Atlantánů, kteří unikli zkáze svého kontinentu, usadila poblíž egyptské Gízy. Mělo k tomu dojít v době kolem roku 10 500 př. n. l. Cayce stále znovu hovoří o „hrobech, které je třeba objevit poblíž sfingy“, a také o „síni listin“ nebo o „komoře záznamů“. V ní jsou prý uloženy vědecké poznatky Atlantánů a má se nacházet pod zemí někde v okolí „strážce pyramid“. Cayce věštecky mluví o tom, že komora by měla být objevena do konce tisíciletí, až se „naplní čas“.

Odborníci se opravdu nemohou shodnout na stáří sfingy. Vodní eroze ukazuje podle geologa Roberta M. Schocha na stáří až 9000 let. Jiní jako např. americký badatel John A. West věří, že sfinga je ještě mnohem starší. Pozoruhodné je, že právě v posledních letech došlo v Gize k řadě senzačních objevů. Pomocí seizmografických testů byly lokalizovány nové hroby a předpokládané duté prostory pod sfingou, jakož i možná spojovací chodba s Chufuovou pyramidou.

Vězí za proroctvími Edgara Cayceho snad něco víc než pouhé snění? Jen další výzkumné práce a vykopávky přímo na místě mohou zjistit pravdivost mýtu o Atlantidě.

Méně spekulativní je hledání dosud skrytých státních archivů z faraónské doby. Ze starobylého města Saje a chrámu bohyně Neit, kde byla podle Platona sepsána hieroglyfická zpráva o Atlantidě, se dosud nepodařilo odkrytí příliš mnoho. Toto kultovní místo bylo hlavním městem 24. a 26. dynastie a proslavilo se už ve Staré říši. Dosud se nepodařilo objevit rovněž Neitin chrám, v němž se mají nacházet vedle textů týkajících se Atlantidy také královské hroby. Patrně jsou tyto hroby zasypané pouštním pískem. Ani chrám, ani město zatím ještě nebyly vykopány, na denní světlo se dostala pouze řada soch, portrétů králů, hodnostářů a kněží, které se nyní nacházejí v různých muzeích. Nehledě na krátce trvající archeologické práce Američanů zatím areál odolává dalšímu výzkumu. Stojí archeologie před novým senzačním odhalením? Co se objeví, až budou někdy provedeny rozsáhlejší výkopové práce? Zapomenuté archivy a chrámové klenby s nápisy týkajícími se tajemky jménem Atlantida? Skryté odkazy na události z epochy před potopou? Hledaný testament o Atlantidě?

Existence Neitina chrámu je historicky doložená. Proč ho nikdo nehledá?

ATLANTIDO, KDE JSI?

„Kde chybějí informace, šíří se fámy.“

Alberto Moravia (1907–1990), italský spisovatel

Je Atlantida pouhá fikce? Proč se potom lidstvo od dob Platona stále znovu zabývá tímto tématem? Že by to byl výraz romantické touhy po ztraceném ráji? Stesk po mateřském klíně všech kultur a vzpomínka na něj? O Atlantidě bylo dosud napsáno téměř třicet tisíc knih obsahujících ty nejprotikladnější teorie.

Ve středověku významně poznamenaném křesťanstvím, upadla ostrovní říše v zapomnění; až za renesance se znovu dostala do povědomí Evropanů. V této epoše se opět četly klasické antické texty, především pak v Itálii.

Mnozí učenci z minulosti i současní badatelé se domnívají, že Atlantida leží v místě, o němž se zmiňuje Platon ve svém příběhu. Už samo jméno totiž jasně ukazuje, že legendární zem je třeba hledat v Atlantském oceánu. Jezuitský páter Athanasius Kircher, jehož dílo *Mundus Subterraneus* vyšlo v roce 1664, se domníval, že poznává v atlantských Azorských ostrovech vrcholek potopeného kontinentu, a nakreslil na svou dobu neuvěřitelně přesnou mapu Atlantidy. Ta byla zprvu vytvořena ve stranově obrácené podobě. Pro vědu zůstává záhadou, jak se Kircher dostal ke svým poznatkům. Badatelé v nejnovější době zjistili, že mezi různými stanovisky s metafyzickým významem vládou určité matematické vztahy. Podle toho by se mohl skutečně v daleké minulosti ukrývat jediný zdroj vysvětlení, z něž vychází veškeré vědění o svaté trojici geometrie, matematika a metafyzika. Existovalo na zemském povrchu centrum vyzařující jemné energie, které zasvěcenci dokážou dodnes rozeznávat a používat? Z rozsáhlých matematických vý-

počtů v každém případě plyne, že zmíněná data pocházejí z oblasti Azor. Zjištěné souřadnice se do značné míry shodují s daty, která Kircher stanovil pro zaniklý kontinent.

Kritikové namítají, že Atlantský oceán byl důkladně prozkoumán. Geologové a geofyzikové poukazují na fakt, že dosavadními výzkumy se nepodařilo objevit nic, co by naznačovalo, že by se dno Atlantiku v posledním milionu let nějak nápadně změnilo. Z toho plyne, že by zde před relativně krátkou dobou — z geologického hlediska — zanikl nějaký ostrov. Ani toto zjištění ovšem neotrášlo hledači Atlantidy. Mezitím byla bájná země lokalizována na více než padesáti místech po celé zeměkouli, jako např. v Severním moři u Helgolandu, na Bahamách a na Srí Lañce, stejně jako v Íránu, na Sahaře či na Kavkazu. Atlantida se předpokládá dokonce i na tak scestných místech, jako je Východní Prusko, Sibiř, jižní Afrika, Nigérie, Venezuela, Švédsko a dokonce i Antarktida. V roce 1998 se objevila teorie, že tekuté zemské magma kdysi způsobilo, že se celý kontinent přemístil ze své původní polohy před Gibraltarem a odplul o několik tisíc kilometrů dál na jih — a nakonec se z něj stal světadíl, který dnes nazýváme Antarktidou. Je zjevné, že fantazii se meze nekladou.

Pátrání začalo už v antice. Pročtěte si stručný přehled některých pokusů, jež se řídily všechny společným mottem: „Pokud tento ostrov opravdu existoval, pak se musí také najít.“

- **300 př. n. l.**

Krantor ze Soloi, člen Platonovy akademie v Aténách, odjíždí do egyptského města Saj, aby na místě ověřil Platonovy údaje. V Neitině chrámu stojí podle jeho zprávy „sloupy“ s vyrytými texty o Atlantidě.

- **kolem 50 n.l.**

Plinius Starší se poprvé pokouší o lokalizaci Atlantidy. Spojuje ji s jihošpanělskou obchodní metropolí Gadesem (dnes Cádiz).

- **1475**

Renesanční kartograf Toscanelli zhotovuje podle Platona mapu světa, na níž jsou vyznačeny četné velké ostrovy v Atlantiku. Kolumbus používá tuto mapu, když se plaví do Ameriky.

- **1530**

Lékař a humanista Girolamo Frascatoro ztotožňuje nově objevený americký kontinent s hlavní zemí Atlantidy (v tomto případě nepotopenou).

- **1638**

Britský lord-kancléř Francis Bacon předpokládá Atlantidu v Brazílii.

- **kolem 1700**

Rektor univerzity ve švédské Uppsale Olof Rudbeck soudí, že jeho domovské město založili Atlant'ané. Považuje Góty za potomky atlantské rasy.

- **1779**

Teoretik francouzské revoluce Jean Sylvain Bailly vyzvedává Sibiř jako „kolébku kultury“ a spojuje ji s tradicí Atlantidy.

- **1803**

Napoleonův důstojník Bory de St. Vincent vykládá ve své knize Dějiny a popis Kanárských ostrovů zmíněné ostrovy jako pozůstatky zaniklého ostrovního kontinentu.

- **kolem 1870**

Dobrodruh a archeolog-amatér Augustus Le Plongeon spatřuje v Mayích z Chichén Itzá potomky Atlant'anů. Následují amatérské vykopávky v Mexiku.

- **1922–1926**

Německý archeolog Adolf Schuten vede výkopové práce u ústí jihošpanělské řeky Guadalquivir.

- **kolem 1930**

Historik starověku Robert Graves se domnívá, že Atlantida se nachází v Libyi u „Tritonova jezera“, rozlehlé slané laguny, která vyschla před 5000 lety.

- **1931**

Nacisté zneužili beze stopy zmizelý kontinent ke svým cílům. Obdivovatel Hitlera Heinrich Puder prohlašuje Helgoland za místo, kde se nacházela — Arijci obývaná — Atlantská říše. Nejvyšší velitel SS Heinrich Himmler později nařizuje provést u ostrova podmořská měření.

- **1935**

Prezident národně socialistického spolku „Deutsches Ahnenerbe“ Hermann Wirth umísťuje Atlantidu do severních arktických oblastí — do Grónska.

- **1939**

Řecký archeolog Spyridon Marinatos spojuje Atlantidu se zánikem minojské kultury. Pohromu prý způsobil — historicky doložený — výbuch sopky Thera na Santorinu v roce 1450 př. n. l. Domněnku prověřuje několik výprav, mj. expedice oceánologa Jacquesa Custeaua.

• **1953**

Z paluby přestavěného kutru se spouští do moře u Helgolandu německý vědec doktor Jürgen Spanuth, aby hledal stopy bájného města Basileia (= Atlantis).

• **Kolem roku 1970**

Hned několik autorů, mezi nimi Američan Charles Berlitz, tvrdí, že Atlantida byla v Karibiku (Bermudy, Bahamy). Domnělé artefakty pod mořskou hladinou však skeptikové označují za přírodní horninové formace.

• **1984**

Sovětské výzkumné lodě „Vutjas“ a „Rifit“ zkoumají podmořskou horu před Gibraltarským průlivem Mount Ampère — bezvýsledně.

• **1986**

Výzkumník a profesor fyzikální chemie a archeologie Helmut Tributsch věří, že našel v jižní Bretani na ostrově Gavrinis důkazy potvrzující Platonovo líčení, podle nějž byl ostrov „větší než Libye a Asie dohromady“. Jeho závěr je překvapivý. Tímto ostrovem je Evropa!

• **1991**

Opíraje se o staré ságy interpretuje finský historik Igor Boch Atlant'any jako jakýsi „národ mrazu“, který na konci poslední ledové doby slezl z tajících ledovců. Bochova etymologická odvozenina zní: Atlantis = Altlendis = All land is ice.

• **1992**

Geoarcheolog doktor Eberhard Zangger poprvé učinil rovnítko mezi Atlantidou a Trójou. Podle něj se za Platonovou zprávou o Atlantidě skrývá zkreslená vzpomínka na trojskou válku.

• **1998**

Britský plukovník John Blashford-Snell, zakladatel jihoanglické „Scientific Exploration Society“ zahajuje výpravu k jezeru Titicaca. V napodobenině rákosové loďky Tiwanaků urazil po řece Desagudero tři sta kilometrů až k jezeru Poopó. Podle jeho teze vyhynulý indiánský kmen Tiwanaků ještě jako Atlant'ané provozoval kdysi z And transkontinentální lodní dopravu a jejich lodě doplouvaly až do Egypta.

Ještě je třeba se zmínit o knize, která spustila rozruch kolem Atlantidy. Mám na mysli bestseller Svět před potopou poprvé vydaný v roce 1882, jehož autorem je Ignatius Donnelly (1831–1901). Americký badatel v něm sepsal třináct tezí, které jsou dodnes považovány za jakýsi standard pro hledače Atlantidy.

1. Kdysi ležel v Atlantském oceánu naproti ústí Středozemního moře velký ostrov. Byl to pozůstatek atlantské pevniny a v antice byl znám pod jménem Atlantis.

2. Platonův popis ostrova není založen, jak se mnozí domnívají, na smyšlené báji, nýbrž na historických skutečnostech.

3. Atlantida byla místem, kde se člověk poprvé vyvinul z barbara v civilizovaného tvora.

4. Během staletí vznikla mocná říše, jež se rozprostírala až k pobřeží Mexického zálivu, Mississippi, Amazonce, tichomořskému pobřeží Jižní Ameriky, Středomoří, západnímu pobřeží Evropy, Černému moři a Kaspickému moři a byla hustě osídlená civilizovanými národy.

5. Atlantida byla předpotopní svět — rajská zahrada, zahrady Hesperidek, Elysion, Alkinoosovy zahrady, Mesamphalos, Olymp řeckých bohů, Ásgard staroislandské Eddy. Tyto antické tradice reprezentují univerzální odkaz velké země, v níž rané lidstvo žilo šťastně, v klidu a míru po celá staletí.

6. Starověcí řečtí a feničtí, hinduističtí a severští bohové nebyl nikdo jiný než králové, královny a hrdinové Atlantidy. Skutky, které jim mytologie připisuje, jsou vybledlé vzpomínky na skutečné historické události.

7. Egyptské a peruánské mýty lze odvodit z původního atlantského kultu uctívání slunce.

8. Nejstarší kolonie Atlantidy se nacházela patrně v Egyptě. Staroegyptská kultura byla věrným obrazem atlantské kultury.

9. Nástroje a ostatní přístroje bronzové doby pocházejí původně z Atlantidy. Atlant'ané navíc jako první zpracovávali železo.

10. Fénická abeceda, základ všech evropských abeced, pocházela z atlantského systému písma, jež se dostalo z Atlantidy až ke středoamerickým mayským kmenům.

11. Z Atlantidy pocházejí jak árijské, popř. indogermánské, tak také semitské a možná i praaltajské národy.

12. Atlantida byla zaplavena při velké přírodní katastrofě a potopila se do moře i s obyvateli až na nejvyšší horské vrcholy — dnešní Azorské ostrovy.

13. Některým obyvatelům se podařilo zachránit na lodích a vorech a přinesli národům na východě a západě zvěst o této hrozné katastrofě. Legenda o potopě Starého i Nového světa se dochovala až do dnešní doby.

Donnelly svou teorií rozvířil diskusi nepředstavitelných rozměrů. Dnes víme, že mnohé z jeho údajů jsou založeny na nedostatečných informacích. Geologové a oceánologové vylučují, že by Atlantida byla kdysi spojovacím mostem mezi Evropou a Amerikou. Přesto nelze zavrhnout všechny Donnellyho teze. Vždyť třeba tvrdí, že některým

obyvatelům se podařilo po zániku ostrova zachránit v lodích a doplout do Ameriky a jinam. Kultura Toltéků, Aztéků, Mayů a dokonce i Egyptů byly ovlivněny Atlantány. Badatelé, kteří i nadále předpokládají, že pozůstatky zaniklých kultur se nacházejí v Atlantiku, poukazují na nápadné jazykové shody mezi Aztéky a Egypty. Oba národy také mají společné rysy, které se projevují ve stavbě pyramid, v kultu mrtvých, balzamování a podobnosti archeologických nálezů.

Faktem je, že v dochovaných aztéckých pramenech se hovoří o hornatém ostrově ležícím v moři jménem Atzlan. Podle legendy býval tento ostrov zemí, z níž vzešly středoamerické indiánské kmeny. Když si prostudujeme různé mytologie našeho světa, nalezneme rovněž narážky na předpotopní zmizelý ostrov nebo zaniklou civilizaci. Atlantida je zřejmě Antilha u Feničanů a Kartaginců, Amentí u Egyptů, Araliu u Babyloňanů, Avalon u Keltů, Atarantes u Berberů, Atalaya u Guanchů na Kanárských ostrovech, Atalaintika u Basků nebo Atlan u Mayů. Je podobnost výrazů uvedených v tomto seznamu se jménem Atlantida opravdu čistě náhodná?

„DŮKAZY“ POD VODOU

„Tichá voda břehy mele.“

Přísloví

Atlantidou se dosud důkladně zabývalo mnoho badatelů, jedni bájeví, jiní serióznější. Otázka pravdivosti Platonových textů je stále ještě otevřená. Jedním z těch, kteří poctivě usilovali o vyřešení záhady, byl vídeňský inženýr Otto Heinrich Muck (1892–1956). Vážený badatel a vynálezce pracující pro přední průmyslové firmy (2000 patentů) znovu oživil Donnellyho hypotézu o Atlantidě a pokusil se podpořit ji vědeckými argumenty. Výsledkem byla jeho kniha *Vše o Atlantidě*, která byla vydána v roce 1976, tedy až dvacet let po jeho smrti.

Experti mnohé z Muckových teorií zpochybňují, ale i jeho kritikové připouštějí, že předložil fascinující souvislosti týkající se prastaré záhady potopeného kontinentu. Když už to nejsou žádné důkazy, pak alespoň jde o vzrušující indicie, které Platonovu zprávu podporují nebo jí přinejmenším neodporují.

Jeden záchytný bod: Jezera Sete Cidades (Sedm potopených měst) u Sao Miguel na Azorských ostrovech legendy spojují s Atlantidou. Otto Muck se snažil přijatelně znějící teorií dokázat, že Azory by mohly být opravdu zbytky bývalého velkého ostrova. Už u Donnellyho najdeme vizi potopené „spojovací plošiny“ mezi Evropou, Afrikou a Amerikou. Tento „pevninský most“ umožňoval živočišným a rostlinným druhům „cestovat“ sem tam. Současně bránil tomu, aby se tropické mořské proudy vlévaly do severního Atlantiku. Znamená to, že dokud existovala Atlantida, nebyl ani GOLFský proud.

Muck se chopil této myšlenky a spojil ji se záhadou kolem úhořů. Sledoval jejich tah až do rasových porostů v teplém Sargasovém moři o rozloze střední Evropy, kde úhoři „slaví svatbu“ a kde začíná úhoří život jako takový. Američtí úhoři se třou ve východní části, evropské zase v západní části zeleného rasového moře. Ačkoliv východní oblast leží mnohem blíže, plavou mladí úhoři evropského původu místo na východ na západ, tedy dál od Evropy. Tato zdánlivě nesmyslná pouť jim trvá tři roky a je mnohem nebezpečnější. Vracejí se do Sargasového moře asi po deseti až patnácti letech a zase se tam rozmnožují. Proč tolik riskují? Naznačuje to, že tihle živočiši mají společný původ někde uprostřed Atlantiku? Vědí snad úhoři, kde kdysi ležela Atlantida?

Muck přichází s šokujícím vysvětlením: Než velký ostrov Atlantida zanikl, tvořil nepřekonatelnou hráz pro GOLFský proud; ten se o něj zarážel a byl nucen se odchýlit a obtéct Sargasové moře a na východě se pak dotýkal Atlantidy bohaté na vodní toky a na západě sladkou vodou neméně pozeňnané Střední a Severní Ameriky. a v tomto vodním víru byl před pohromou životní prostor úhořů. Přízpusobili mu svůj způsob života. Stačilo jim jen se nechat unášet GOLFským proudem a ten je odnesl ze slané do sladké vody a obráceně pak zase z ústí řek zpátky na otevřené moře. Když skončil tento druh přepravy, narušilo to také koloběh života úhořů. Jenže ti i nadále podléhají vrozenému instinktu a chovají se tak, jako by potopená ostrovní říše stále ještě existovala.

„Netuší, že Atlantida už neexistuje,“ stěžuje si Muck na smutný osud úhořů, „že vodní kruh kolem Sargasového moře se přetrhl... Úhoři — jak se zdá — mají delší paměť než lidé.“

„Mezi Azorskými ostrovy a Bahamami se na sever k Bermudám rozprostírá Sargasové moře, zvláštní nepohyblivá vodní masa obklopená oceánem,“ píše také Američan Charles Berlitz a téměř shodně s Muckem dodává: „Pro toto moře jsou příznačné řasy, sargasy. Pocházejí možná ze suchozemských rostlin, které se přizpůsobily životu ve vodě a rostly dál, když pobřeží pokleslo. Teorie o existenci atlantské říše v Atlantiku je vybudována hlavně na skutečnosti, že četné oblasti, které dnes leží pod vodou, se dříve nacházely nad hladinou. a obráceně byly jiné oblasti kdysi zaplaveny vodou, jak to dokládá třeba Sahara se svými lasturovými útvary a mořskými fosiliemi.“

Berlitz v 70. a 80. letech minulého století svými bestsellery Záhada Bermudského trojúhelníku a Tajemství Atlantidy znovu rozvířil debatu o potopeném kontinentu. „Odhadujeme-li vzestup mořské hladiny přibližně o tři sta metrů a vezmeme-li navíc v úvahu ještě důležitější změny, jež způsobily během prudkého vzvednutí moře sopečné erupce, lze si velmi dobře představit podobu podstatných částí Antarktidy před 12 000 lety.“

Bahamské měřičny podle tohoto scénáře musely ležet nad hladinou. Kuba a Antily byly mnohem větší, zatímco různé ostrovy byly pravděpodobně spojené pevninskými šíjemi. Dnes zřejmě ční nad hladinu už pouze vrcholky ponořených hor. Florida možná byla delší směrem na východ k Atlantiku a stejně tak na západě sahala mnohem dál do Mexického zálivu. Kdyby to tak tehdy bylo, tvrdí Berlitz, potom bychom mohli v této oblasti nacházet archeologické doklady zaniklých kultur.

a vskutku byly na kontinentálních bahamských měřičnách, u floridského a mexického pobřeží objeveny pod vodou základy staveb, zbytky silnic, kyklopské zdi a velké kamenné bloky. Tyto stavby přivedly hledače ostrova Berlitz k názoru, že Atlantida musela ležet někde uvnitř Bermudského trojúhelníku, který označil za „okno do vesmíru“. Letecké snímky pořízené z malé výšky ukázaly, že podvodní stavby se podobají mayské architektuře.

Jako pádný „důkaz“ své teze uvedl Berlitz nález tajemné Biminské silnice. V roce 1968 byly poblíž ostrovů Andros a Bimini v oblasti Baham objeveny pod vodou kamenné útvary, které připomínají předkolumbovské chrámy. Piloti Trig Adams a Bob Brush zaměřili symetrické uspořádání ve tvaru „J“. Kuriózní je, že médium Edgar Cayce už v roce 1945 prohlašuje, že „Poseidia bude první oblastí Atlantidy, která se znovuzrodí. Stane se to v roce 1968 nebo 1969...“

Vytvořila opravdu lidská ruka kamenný útvar, který byl objeven v šestimetrové hloubce u pobřeží bahamského ostrova Bimini? Pochyby se dostavily záhy. Vyšlo najevo, že to, co objevitelé nadějeplně považovali za údajný „atlantický chrám“, je ve skutečnosti sklad mořských hub vybudovaný ve 30. letech minulého století, a v roce 1981 doložili američtí geologové ve své studii, že „Biminská silnice“ vznikla přirozenou cestou před 2500 až 3500 lety. Jiní badatelé však považují tento spor za dosud otevřený a nevyklučují obě možnosti. Kameny tam mohla dopravit příroda stejně dobře jako lidská ruka. Doktor David Zink navíc zjistil, že spojení kamenů v horní vrstvě se neshoduje se spojením kamenů v základní vrstvě.

Stejně tak byla z moře vyzvednuta řada artefaktů, o nichž se lze domnívat, že byly opracovány ručně. Patří k nim částí sloupu z mramoru, který se jinak nikde na Bahamách nevyskytuje, a kamenný kvádr, jehož původ se dosud nepodařilo vypátrat.

Nic se nezjistilo ani o údajném objevu obrovské podvodní pyramidy, jež byla lokalizována poblíž Baham. Charles Berlitz se mi o ní zmínil v jednom dopise a také, když mě navštívil ve Vídni. Sonarová měření vykazala v podezřelé oblasti neobyčejný symetrický pyramidový útvar. „Tato pyramida, jejíž základna má stranu asi tři sta metrů, je sto čtyřicet metrů vysoká,“ prohlásil Berlitz. „Má podobu Chufuovy pyramidy a stejné rozměry jako ona. Nevíme zatím, zda jde o stavbu vybudovanou lidskou rukou, ale nikde na světě se nevyskytuje pahorek nebo hora tohoto tvaru.“

Kdyby se potvrdil objev podvodní pyramidy, jistě by bylo vhodné rozkolísat vědecké názory na vznik naší civilizace. Zatím ale takový důkaz ještě chybí a jsme odkázáni spíše na spekulace. Pokusy hledat pod vodou Atlantidu a jiné zaniklé kultury však budou jistě pokračovat. Nejnovější úspěchy lovců pokladů se šnorchly a ploutvemi: Ve Středomoří bylo u egyptského pobřeží objeveno legendární město Heraklion. Franck Goddio, francouzský archeolog-amatér a lovec starožitností, v červnu 2000, rok poté, co objevil Napoleonovo loďstvo, jásal: „Našli jsme neporušené město staré několik tisíciletí.“

Pomocí elektromagnetických přístrojů byl pečlivě proměřen a zmapován celý záliv u egyptského Abukiru a to položilo základy k úspěšnému příběhu Franka Goddia. Dobrodruzi se začali cíleně potápět a zanedlouho uspěli. Objevíli chrámy, domy, dlážděné ulice a sarkofágy — vše pokryté pískem a bahnem, ale dobře viditelné: Našli Heraklion, město z 6. tisíciletí př.n.l, jedno z náboženských center starého Egypta, poslední tvrz pohanů uprostřed mezitím pokřesťanstvého světa. „Víme o dramatických bojích,“ prohlašuje historik Manfred Clauss. „a můžeme to nyní bezprostředně prověřit.“

Egypt jako by magicky přitahoval podmořské archeology. Od okamžiku, kdy byly objeveny v alexandrijském přístavu zbytky majáku Pharos, jednoho ze sedmi divů světa, existuje tam stálá potápěčská základna. Badatel Jean Yves Emperer hledá mimo přístav v okolí stanoviště bývalého majáku. a jeho kolega Franck Goddio „nahodil udici“ uvnitř přístavu. Jeho nejseznačnějším nálezem je Kleopatřin chrám.

Všude na světě se potápějí archeologové i dobrodruzi a hledají zaniklé světy. Vycházejí při tom z legend pojednávajících o „potopených městech“, „zdech“ a dalších „pozůstatcích“, jakož i o podmořských stavbách, které měli spatřit rybáři, námořníci a letečtí kartografové. „Voda konzervuje mnohem lépe,“ potvrzuje jihoamerická archeoložka Sonja Guillenová a má na mysli nejnovější úlovek „mokré vědy“ — prastarý chrámový areál, který objevili italská badatelé v jezeře Titicaca. Po více než dvou stech ponorech v nejvyšše položeném splavném jezeře na světě, ležícím v nadmořské výšce 3812 m, oznámil ředitel Akakor Geographical Exploring Society a vedoucí výpravy Lo-

renzo Epis: „Vypadá to, jako bychom našli svatyni dvakrát tak velkou jako fotbalové hřiště, zemědělské terasy a ulici z předinckého období.“

Vědci už dlouho tušili, že posvátné jezero andských národů je klíčem k tajemství blízkého Tiahuanaka. Bájemi opředené ruiny v Bolívii představují komplex o rozloze téměř 450 000 čtverečních metrů a sestávají z nepřehlédnutelných kamenných pozůstatků úctyhodných kolosů a soch, jejichž tvůrci jsou neznámí. Zvláště záhadně působí stranou ležící pole rozvalin Puma punku, tzv. „Brána pumy“. Ve zničeném centru komplexu, ať už zde stálo cokoli, leží kamenné bloky vážící až sto třicet tun, v nichž jsou přesně vyvrtané otvory a na milimetr přesné stopy po opravování, jakož i objímky pro měděné svorky. Skutečné stáří areálu je stejně nejisté jako otázka, jak sem byly kameny kdysi dopraveny a jaká kultura za tím vším vězí. Odpovědět na to nedokázali dokonce ani Inkové, ačkoli považovali okolí jezera Titicaca za kolébkou svého národa. Domnívali se, že se tam poprvé zjevil bůh slunce.

Než kolem roku 1500 dobyli dnešní Peru a Bolívii Španělé, bylo jezero Titicaca s mnoha ostrovy nejdůležitějším poutním místem v celé incké říši. Nedávná potápěčská expedice nebyla první. Předcházelo jí nejméně dvanáct nákladných pokusů vyrvat jezeru jeho starobylé poklady. Potápěči věděli, kde mají hledat: v okolí velkého „slunečního ostrova“ s hlubokými zátokami obklopenými skálami a také u „měsíčního ostrova“ v jižní části jezera.

„Břehy jezera se velmi změnily,“ říká archeoložka Guillénová. „Ostrovy se vynořily a zase zmizely pod vodou. To, co jsme našli, by mohlo pocházet od Tiwanaků.“ Tito předchůdci Inků ovládali kolem roku 400 př. n. l. v Andách území větší než Velká Británie. Stavěli velké pyramidy opatřené kamennými sochami, luxusní obydlí s odvodňovacími systémy a prosluli svou keramikou. Nejprve je tedy na řadě vytažení ukrytých pokladů a teprve potom bude možné zjistit skutečné stáří zaniklé kultury.

Tato otázka se vynoří současně se všemi těmito objevy: Jaké strašlivé katastrofě padla za oběť daná kultura i se svými poklady? Ožívají vzpomínky na starou legendu o bohu Viracochovi. Jeho obraz je vytesán do slavného architrávu Sluneční brány z Tiahuanaka. Brána vypracovaná z jediného andezitového bloku je opatřena ornamenty technického vzhledu a mnozí vědci v ní spatřují „nestarší kalendář na světě“. Badatelé se pokoušeli interpretovat tyto znaky a postavy, ale „sluneční brána“ mlčí i nadále.

Viracocha, nejstarší bůh a stvořitel Inků, podle starých mýtů potrestal kdysi ohnivým deštěm padajícím z oblohy smrtelníky, kteří ho znevažovali. „Z výšky přšel oheň a spálil celé místo; země a kameny hořely jako sláma... Viracochy se zmocnil soucit, i šel k ohni a uhasil ho mávnutím hůlky...“

Sodoma a Gomora v Andách? Má zničení inckého města něco společného s legendou o potopené Atlantidě?

Viracocha se prý později přestěhoval na mořské pobřeží u Porto Viejo, zvěstoval Peruáncům příští události a nakonec tajemně odešel po hladině do nekonečných dálek Tichého oceánu, když předtím slíbil, že se zase vrátí. Tragédie Inků spočívá v tom, že poslední Inkové spatřovali vrátivšího se Viracochu ve Španělovi Hernandovi de Soto, když přišel do Peru.

„MU“ A „PODMOŘSKÉ MĚSTO“ U OKINAWY

„Stačť málo — a všechno jsi zapomněl. Stačť málo — a všichni na tebe zapomněli.“

Marcus Aurelius (121–180), římský císař

Mýtus o potopené Atlantidě je snad nejznámější na světě. Existují ještě jiná báje opředená místa tohoto druhu? Dochované prameny o tom skutečně hovoří, byť nejsou nezpochybnitelné. a právě z oblasti, v níž před pradávem zmizel božský král Viracocha — v Tichém oceánu. V 19. a 20. století věřili někteří vědci, že muselo jít o tajuplné království jménem Mu.

V roce 1926 uveřejnil v Indii žijící Brit, plukovník James Churchward, výsledky své celoživotní výzkumné práce v knize Ztracený kontinent Mu (The lost Continent of Mu). O mediální rozruch měl postaráno, vždyť tvrdil, že má pádné důkazy o tom, že v Pacifiku kdysi byl potopený kontinent Mu. Biblický příběh stvoření, prohlašoval dále Churchward, nepochází od národů na březích Nilu nebo Eufratu, nýbrž z Mu, pravlasti všeho lidstva.

Churchward tvrdil, že ho jeden starý asijský kněz naučil překládat hieroglyfy v archaické řeči Mu vyskytující se na kamenných tabulkách nalezených v Indii a Mexiku. Podle jeho svérázného „převodu“ prý nápisy potvrzují, že Mu byla kolébkou všech kultur a je dokonce ještě starší než Atlantida. Kromě toho z textů vyplývá, že existovalo několik lidských ras, které pocházely z tohoto kontinentu a vedly poklidný život jako v rajském Edenu.

Nicméně zánik byl zpečetěn. Bohužel, jak sdělil Churchward, prý tato idylická země spočívala na jeskyních naplněných plynem. Před více než 12 000 lety náhle zanikla v důsledku mohutné exploze. Ostrov byl zpuštěn zemětřeseními a sopečnými výbuchy. Rozsáhlé záplavy nakonec potopily Mu do oceánu.

Výstřední pan Churchward nebyl první, kdo veřejně vystoupil s fantasticky znějící historkou o ztraceném ráji. Již mnoho let před ním vypustil do světa legendu o Mu francouzský abbé Charles-Etienne Brasseur de Bourbourg. V roce 1864 narazil na jednu zprávu o mayské kultuře a třech jejích dochovaných kodexech, které jsou dnes uloženy v Madridu, Paříži a Drážďanech. Veškeré ostatní literární dědictví „slunečních národů“ bylo zcela zničeno ve vandalském vražedném opojení.

Brasseur de Bourbourg věřil, že v dokumentech se hovoří o potopeném kontinentu. Učence zmátla dvě písmena z mayského rukopisu. V abecedě zastupovala písmena M a U. Bylo tedy logické nazvat neznámou zemi „Mu“.

Koncem 19. století podpořil tuto tezi Bourbourgův krajan, lékař a archeolog Augustus Le Plongeon. Byl první, kdo vykopával mayské ruiny na Yucatánu. Nálezy ho posílily v přesvědčení, že mayskou kulturu museli založit uprchlíci z Mu. Odkazy na tento kontinent vypátral v kodexu „Troano“. Pokusil se o překlad a došel k závěru, že ostrov „byl dvakrát vyzvednut... a pak náhle v noci zmizel, když údolí nepřetržitě zasypávaly následky vulkanických sil. Protože kontinent byl obklopen mořem, zanikl působením těchto otřesů a opět se na několika místech vynořil. Nakonec ale povrch nevydržel a deset zemí se od sebe odtrhlo. Nedokázaly odolat síle otřesů a klesly do moře se všemi šedesáti čtyřmi miliony obyvatel...“

Podobnosti tohoto líčení s Platonovými texty utvrdily Plongeon a mnohé jeho současníky v názoru, že Mu a Atlantidou byl míněn stejný kontinent. Jen s tím rozdílem, že potopený ostrov je třeba hledat ne v Atlantském, nýbrž v Tichém oceánu. Argumentovali tím, že pokud kdy oceán pohltit nějaký kontinent, lze to předpokládat mnohem spíše o Pacifiku. Vždyť největší oceán na světě má se svými 176 miliony čtverečních kilometrů dvakrát větší rozlohu než Atlantik.

Ačkoli se dnes většina vědců shoduje v tom, že kontinent Mu nikdy neexistoval, víme, že v dlouhých dějinách Země vždy znovu mizely větší svétadily a později se za převratných klimatických změn opět vynořovaly. Potvrdily to nejnovější geologické průzkumy v jiné oblasti moře. Podle nich se třikrát zvedl z moře neznámý kontinent ležící mezi Austrálií a Antarktidou a pak znovu klesl do hloubky. Stopy pevniny z doby před potopou byly nalezeny čtyři tisíce kilometrů jihozápadně od Austrálie. Kdysi dávno tvořily velký kontinent dvě oblasti — Kerguelenský hřbet a Broken Ridge — které se dnes nacházejí v dvoukilometrové hloubce pod hladinou moře. Prokázala to jádra ze sond vyvrtných do hlubokého mořského dna. Z výzkumu vyplynulo, že kontinent měl rozlohu dva miliony čtverečních kilometrů, ale nad hladinu moře se zvedla jen jeho malá část velká přibližně jako britské ostrovy. K tomu došlo podle poznatků geologů třikrát — před 110, 85 a 35 miliony lety. Tedy v době, kdy podle našich znalostí lidé ještě nežili. Předpokládá se ale, že oba ostrovy kdysi tvořily část prakontinentu zvaného Gondwana.

Proč by tedy neměly být také v Tichém oceánu ostrovy, které se znovu potopily? Jablkem sváru však zůstává i nadále otázka, zda na těchto pevninách už sídlila nějaká kultura. Teorie o existenci Mu je považována za smyšlenku, a přece jí dodnes někteří lidé věří. Možná proto, že existují ještě další stopy, které ji potvrzují nezávisle na badatelích zabývajících se Mu, jako byli Churchward, Blasseur a Le Plongeon. Tak třeba v Číně, ve staré „Říši středu“, po staletí přežívala podivná legenda o ráji na jednom hornatém ostrově. Ono mýtické místo je známo pod jménem Penglai. Tvrdí se, že ostrov měl ležet ve Východním moři, tedy v Pacifiku, a byl rájem na zemi. Kromě toho se vypráví, že ho občas navštěvovali tajemní nesmrtní tvorové. Tyto nebeské bytosti prý pily elixýry života a poté vždy „dostaly křídla“ a byly schopné plachtit vzduchem. Bájemi opředenou zem se vydalo hledat několik výprav. Jednou bylo vysláno dokonce celé loďstvo, aby vypátralo zmíněný ráj, ale ani jedna z lodí se nevrátila.

„Patrně nikdy nezjistíme, kde legenda vznikla,“ píše orientalista Robert K.G. Temple ve své knize Zem létajících draků. „Penglai bylo možná Tahiti nebo Havaj, ale také to mohla být Amerika,“ domnívá se Temple. Nápadná je zde opět paralela k legendám o Atlantidě a Mu. a je tu ještě další záhada. V čínských hrobkách z 3. a 4. předkřesťanského století byla nalezena plastická zpodobnění ostrova. Mnohá zobrazení se nacházejí rovněž na nádobách a bronzových vykuřovadlech. Na mnohých těchto zvláštních pohřebních darech jsou vypracovány složité reliéfové mapy bájně země, většinou s horskými vrcholky a povrchovou strukturou, do níž jsou zasazeny přírodní kameny a polodrahokamy. Tato bronzová díla jsou také úžasná v tom, že první srovnatelná evropská reliéfové mapa je známa až z roku 1510. Zhotovil ji kartograf Paul Dox a znázorňuje oblast kolem rakouského Kufsteinu. V Číně byla tato technika známa už téměř dvě tisíciletí předtím. Přišly tyto znalosti od velkých mudrců z Penglai? Existoval kdysi opravdu tento mýtický ostrov?

Bylo by možné tomu vážně věřit, když si podrobněji prostudujeme podmořské struktury u japonského pobřeží kolem Okinawy. V polovině 90. let minulého století objevili sportovní potápěči v okolí ostrovů Jonakuni, Kerama a Aguni první pozůstatky mohutných staveb, kamenných kruhů, schodišť a plošin, které vypadají, jako by je vybudovali lidé. Japonští vědci od té doby přemýšlejí o původu bájných kamenných monumentů, jež se tyčí na mořském dně v hloubce 10 až 25 m.

V roce 1998 oznámil světový tisk, mj. renomované londýnské Times nebo německý Welt am Sonntag v článku „Tajemné podvodní pyramidy“, nejnovější poznatky o tomto úkazu: „Výzkumníci objevili skalnatý útvar o šířce 150, délce 200 a výšce 90 m, který se podobá stupňovité pyramidě. Profesor Masaaki Kimura, geolog na univerzitě v Oki-

nawě, areál prozkoumal a došel k názoru, že ho museli postavit lidé. Kimura: 'Toto tvrzení dokazuje skutečnost, že na úpatí skály nebyly nalezeny žádné stopy eroze, jako jsou odlomené a zvětralé kameny.' Kolem domnělé stupňovité pyramidy vede plošina, která vypadá jako silnice. Nápadné jsou několikametrové stupně vedoucí až k vrcholu. Tyto stupně mají souměrný tvar, který podle názoru profesora Roberta Schocha, geologa z Bostonské univerzity, nemohla způsobit v žádném případě eroze. Schoch, který se na uvedeném místě ponořil v dubnu, říká: 'Alespoň neznám žádný skalní útvar s tak čistými liniemi.'

Další indicií, že by mohlo jít o lidské dílo, je několik menších pyramid nacházejících se poblíž. Jejich základna má stranu o délce asi deset metrů a jsou dva metry vysoké. Vědci je označují jako minizikkuraty. Zikkurat je výraz pro stupňovité pyramidy v Mezopotámii.

Stáří nalezených staveb odhadují geologové nejméně na senzačních 10 000 let.

'Dosud se nenašlo nic, co by odkazovalo na to, že by byli lidé před tak dlouhou dobou schopni budovat taková patrně kultovní místa,' uvedl profesor Kimura. 'Museli je vytvořit lidé, kteří byli po technické stránce mnohem dál než jiné národy. Zatím ještě na to neumíme odpovědět, musíme systematicky prozkoumat celý areál.'

Mezitím se už přihlásili o slovo pochybovači. Jedním z nich je německý geolog Wolf Wichmann, který došel po několika ponorech ke strážlivému závěru. Podle něj není „gigantický podmořský chrám“ nic jiného než přírodní sedimentový blok. Spiegel o tom informoval v článku nazvaném „Schodiště, které nikam nevede“ takto: „Pískovcem se táhnou vertikální trhliny a horizontální rozsedliny. V těchto zlomových zónách vznikly všechny pravouhlé tvary a stupně. Horní plošiny podle Wichmanna vznikly rovněž působením vody.“

Myslí tím plochy příznačné pro sedimentovou horninu, protože leží přímo v příboji. Stopy po mechanickém opracování nebyly nalezeny a nelze poznat, zda jde o plánovitou architekturu. Stěny navíc nesvírají přesně pravý úhel a některé schody končí v prázdnu.

Odvážná teze profesora Kimury, podle níž mohla už v mladší době kamenné nebo i dříve existovat ve vzdálenosti tří set kilometrů jihozápadně od Okinawy vyspělá kvetoucí kultura, zůstává zatím pouze v rovině spekulací. „Schody, které nikam nevedou“ nejsou ale právě proto ještě žádné „protidůkaz“. Za inckou pevností Sacsayhuaman leží vysoko nad peruánským Cuzkem mohutné skalní bludiště. Pozůstatky jakýchsi staveb jsou precizně vyleštěné, mají pravouhlé hrany a byly doslova vykroužleny ve skále. Pod nimi jsou také schodiště, která jako by vedla do prázdna. Kvádry jsou nařezány z tvrdé žuly, ale vypadají, jako by je někdo vykrajoval z másla. Bylo by to vůbec možné jednoduchými kamenickými nástroji? Záhadné jsou rovněž slavné incké zdi. Mnohatunové kamenné monolity byly na milimetr přesně nařezány, dopraveny na místo a dokonale, bez jakékoli malty, spojeny k sobě! Dodnes zatím nikdo neví, jak to inčtí stavitelé dokázali. Nedefinovatelné kamenné masy se v každém případě podobají architektuře podmořských objektů u pobřeží Japonska. Zvlášť zářející to je při srovnání s kamennou rampou vedoucí k Císařskému paláci v Tokiu. Je sestavena ze stejných nepravidelných kamenných kvádrů jako zdi v inckém hlavním městě Cuzku.

Nikoho nejspíš neudiví fakt, že podmořské plošiny sice vypadají, jako by byly pravouhlé, jak tvrdí Wichmann, ale ve skutečnosti nejsou. Víme přece, že japonské ostrovy jsou pověstné svými seizmickými aktivitami. Možná stupně takto vytvarovala zemětřesení.

Profesor Kimura odporuje také v jiném bodě svým kritikům, podle nichž se nepodařilo objevit žádné stopy umělého opracování. Na horní terase totiž byly zjištěny rytiny připomínající dvě želvy. Zajímavý odkaz, když si uvědomíme, že želva byla ve staré Číně symbolem věčného života. Kimura vidí v těchto vyobrazeních souvislosti s čínským náboženstvím, neboť podle legend vyslal čínský císař před několika tisíciletími svého posla Jofuku do Východního moře, aby hledal posvátnou horu „Horai“. Na ní, jak praví mýtus, mají růst zázračné byliny umožňující věčný život. Této pátrací výpravy se prý zúčastnily tři tisíce lidí. Bylo by možné, ptá se Kimura, že by podmořské útvary vybudoval Jofuku či jeho následníci?

Je to jen hypotéza, přiznává otevřeně profesor. Jsou ale ještě jiné objevy, které podle jeho názoru svědčí ve prospěch díla stvořeného lidskou rukou. „Na klínovitém útvaru nacházejícím se na záhadné kamenné pyramidě,“ vysvětluje Kimura, „se podařilo objevit stopy po opracování, jež vyvolávají podezření, že kámen kdysi otesali lidé.“ Podobné stopy po mechanickém zpracování se našly také poblíž oblasti zvané San'ninu-dai. Kimura z toho vyvozuje: „Zdá se, že jde o pokračování podvodních ruin na souši. V okolí Iseki points se nacházejí poblíž pobřeží další z těchto opracovaných kamenů. Radiouhlíková vyšetření stáří provedená na šestnácti vzorcích datovala monumenty do doby mezi 2000 až 4000 let. a další analýzy podmořských struktur na ostrově Jonakuni je zařadily do doby před více než 2000 lety.“

Jsou v každém případě příliš mladé na to, aby umožnily závěr, že se „podmořské město“ tehdy nacházelo nad mořskou hladinou. Většina geologů si je na základě výzkumů jistá, že je třeba jít nejméně 8000 let do minulosti Země, aby se dalo předpokládat, že mořská hladina ležela asi o dvacet pět metrů níž než současná. Jiní odborníci se domnívají, že toto stáří je ještě příliš nízké, aby mohlo vysvětlovat tak rychlý vzestup hladiny Tichého oceánu. Spíš věří, že sporný objekt byl zaplaven před 500 000 lety. Nejranější stopy osídlení Okinawy sahají do doby přibližně před

19 000 lety. Pokud je známo, první známky civilizace se objevily teprve před asi 9000 lety současně s kulturou Jomon, která se vyznačovala námořnickými dovednostmi.

Již před 5000 lety se zřejmě prvním Japoncům podařilo vstoupit na americkou pevninu. Archeologové vykopali v Ekvádoru poblíž Valdivie sídliště, v němž byla nalezena keramika japonské kultury Jomon. Podobnost mezi hliněnými střepy z Japonska a Ekvádoru téměř nepochybně potvrzuje, že mezi oběma zeměmi muselo kolem roku 3000 př. n. l. opravdu existovat spojení. Předpokládá se, že toto prastaré sídliště vděčí za svůj vznik japonským rybářům, které kdysi zahnal mořský proud na americké západní pobřeží.

Opracování podmořských útvarů u Okinawy je ovšem mladší. Profesor Kimura v tom však nevidí žádný rozpor. Považuje za pravděpodobné, že „podmořské město“ bylo zaplaveno nikoli nečekaně, nýbrž po stupně před 10 000 lety po poslední ledové době. Jsou objevené plošiny přírodního původu? Nebo jde přece jen o pozůstatky prastaré zaniklé kultury? Ať už na to má někdo jakýkoli názor, jedno je každopádně jisté: Díky objevu areálu na mořském dně u Okinawy se alespoň začalo opět hovořit o prehistorické civilizaci v Pacifiku jménem Mu nebo Penglai...

SKRÝVÁ SE ŘEŠENÍ VE STŘEDOMOŘÍ?

„Co pominulo, se už nevrátí. Zaniklo-li to ovšem v zřáči, svítí to ještě hodně dlouho.“

Karl Forster (1784–1841), německý spisovatel

Vraťme se zpátky k mýtu o Atlantidě. Pokud věříme Platonovi, byla Atlantida větší než Malá Asie a obývaná část severní Afriky dohromady. Ostrov měl ale klesnout ke dnu během jednoho dne a jedné noci. Ke katastrofě mělo dojít 9000 let před dobou, kdy žil Solón. Můžeme považovat za platný Platonem uváděný okamžik zániku Atlantidy? Nebo je třeba přistupovat k jeho údajům obezřetně?

Geologové a geofyzikové, kteří v posledních desetiletích důkladně prozkoumali moře, nenašli žádný důkaz, který by potvrzoval, že se dno Atlantského oceánu v posledních milionech let nějak významně změnilo. Proto se zřejmě nemohl ve sporné oblasti v geologicky tak krátké době potopit žádný velký ostrov. Již v roce 1947 prohlásil švédský oceánolog Hans Pettersson: „Platonova Atlantida v Atlantském oceánu je geologická mrtvola.“ Ostrovy jako Azory nebo Kanáry nejsou pozůstatky nějakého prakontinentu, nýbrž je z mořského dna vyzvedly erupce podmořských sopek.

Že by se Platon zmýlil? Nebo že by záměrně lhal? Či považoval celý příběh vskutku za autentický?

Podle údajů egyptských kněží ležela Atlantida „před úžinou“ spojující dvě velká moře. Oceán, v němž Atlantida leží, je popisován jako vnitrozemské moře, jež je „obklopeno pevninou“. Solón identifikuje uvedenou mořskou úžinu jako Gibraltar a tím posouvá místo děje dál na západ, tedy do Atlantiku. To by ale znamenalo, že moře za Gibraltarem muselo být beze zbytku sevřeno nějakým vnějším kontinentem. Je to kuriózní myšlenka, kterou dublinský historik starověku John Victor Luce zakreslil do mapy světa. Tato představa však odporuje běžnému antickému světovému názoru, podle nějž byl obyvatelný svět zobrazován uprostřed vodní plochy.

Luce přesto věří, že zpráva o Atlantidě není tak docela vycucaná z prstu a že nelze pochybovat o strašlivé katastrofě. „Jen je třeba se rozloučit s domněnkou, že Atlantida je kontinent, který se potopil v raných dobách lidských dějin v severním Atlantiku,“ prohlašuje. Ve své knize *Atlantis, legenda a skutečnost* vydané v roce 1969 vyslovuje podezření, že Platonovi šlo o to přibásnit Atéňanům, kteří zvítězili nad velkou Persií, tedy velmi mocnou bojovou silou na východě, také pradávne velké vítězství nad mocným vetřelcem ze západu. Protože Platon znal Středomoří a věděl, že tam nemohl žít národ, jež by se mohl měřit s bojovou silou Peršanů, přemístil Atlantidu prostě do moře za Gibraltar, kde právem předpokládal rozlehlou vodní plochu. Již Herodotos, který žil přibližně o devadesát let dřív než Platon, věděl, že lze z Rudého moře obeplout celou Afriku a vrátit se do Středomoří Herakleovými sloupy.

Luce a další experti předpokládají, že Platon se stal obětí vyposlechnutých nebo opsaných omylů. Egyptští kněží totiž Solónovi neřekli, že Atlantida je větší než Libye a Asie dohromady, nýbrž nejspíš mínili, že Atlantida leží mezi Libyí a Asií, neboť „meizon“ znamená v řečtině „větší“, ovšem „mizon“ znamená „mezi“. Ve skutečnosti není mýlně Gibraltar, nýbrž jiná úžina: Dardanely. Pokud budeme uvažovat tento průliv, naskytne se nám méně fantastický obraz: Tam, kde Platon hovoří o „Atlantském moři“, zřejmě má na mysli Černé moře. a to je opravdu obklopeno euroasijskou pevninou.

Skrývá se řešení ve Středomoří? V Egeidě?

V roce 1900 objevil archeolog Sir Arthur Evans na Krétě Knósský královský palác a přiřadil ho ke kultuře, kterou nazval minójská. V únoru 1909 vyšel v londýnských *Times* článek opatřený titulkem „Ztracený ráj“, v němž byla vy-

řena teorie, že Evansem nalezená kultura vlastně patří k pozůstalosti Atlantidy. Tvrdilo se v něm, že nejnovější vykopávky na Krétě povedou nutně k tomu, že „bude třeba přehodnotit předklaskické dějiny Středomoří“. Později tuto teorii rozvinul irský autor K.T. Frost. Byl přesvědčen o tom, že báj o Atlantidě je egyptská vzpomínka na ostrov Kréta v době bronzové. Co si potom ale počít s časovou diskrepancí s Platonovými údaji? Tento rozpor lze vysvětlit, když si trochu pohrajeme s čísly. Mnozí badatelé se domnívají, že data se vztahují k měsíčním rokům. Solón však počítal zřejmě ve slunečních rocích. V tom případě bychom se dostali k době kolem 1200 př. n. l., což je možná poněkud pozdě, ale pořád ještě v rámci přesné datace. Další návrh řešení je založen na tom, že se Solón možná zmýlil a považoval hieroglyf pro číslovku 100 za znak pro číslovku o řád vyšší. Podle této úvahy by Atlantida zanikla 900 let předtím, než Solón žil (ne 9000 let). Přičteme-li přibližně 600 let (přibližně doba, která uplynula od Solónovy návštěvy Egypta do přelomu tisíciletí), dostaneme letopočet 1500. Podle toho by Atlantida byla zanikla asi kolem roku 1500 př. n. l. a šlo by o typickou civilizaci, jako byla třeba egyptská, mezopotámská, povodí Indu — nebo krétská.

V první polovině druhého tisíciletí př. n. l. ovládala Kréta díky silnému loďstvu celé Egejské moře. Frost poukázal v této souvislosti na shody mezi popisem uvedeným v Platonově zprávě a minójskou kulturou, zvláště pak na možnou spojitost mezi královským honem na býka v Atlantidě a uctíváním býka na Krétě. Na to navazuje řecký mýtus o Mínótaurovi.

Býčí hlava vykopaná na Krétě možná představuje jednoho z posvátných býků, kteří se používali ke vskutku nebezpečnému obřadu, při němž bojovníci i bojovnice museli proskakovat mezi býkovými rohy a přes jeho hřbet. Tento rituál možná položil základ k báji o Mínótaurovi, obludě, jež byla zpola člověk, zpola býk, žila uprostřed labyrintu a dostávala oběti z řad mladých mužů a žen. Daidalos, stavitel labyrintu, ho opatřil zákeřnými zákrutami a falešnými východy, takže lidé, kteří do něj byli postupně posíláni, neodvratně zabloudili a Mínótaurus je usmrtil. Zabil ho Théseus a po vykonaném hrdinském činu vyvedl lidi z labyrintu, když si předtím prozíravě vyznačil zpáteční cestu šňůrou.

Zda takový labyrint kdy existoval na Krétě nebo kdekoli jinde, je ale sporné, neboť se ho zatím nepodařilo najít. Jediné, co víme, je, že fascinace bludišti pochází z mystických pramenů. Prvopočátky sahají až do starší doby kamenné, původní význam labyrintů není jednoznačně objasněn. O kultech býka a jeho obětech je známo, že byly velmi rozšířené u starých středomořských kultur Kréty, Egypta, severní Afriky a Ibérie a podle Platona měli přednostní královské právo rovněž v Atlantidě. Nicméně býčí kult sám o sobě nelze patrně považovat za doklad svědčící o místu, kde byla Atlantida. Ve Španělsku a v celé řadě jihoamerických zemí je rituální zabíjení býka stále ještě velmi oblíbené a mohlo by sloužit stejně dobře jako náznak nepřímého spojovacího článku s obvyčejí praktikovanými v bájně Atlantidě.

Mnozí archeologové se přesto domnívají, že se Platonův popis Atlantidy vztahuje na krétskou minójskou kulturu. Poukazují na zvláštnosti, jako je třeba podoba fajánsových bohyní s dvěma hady a v úboru krétských palácových dam. Minójská kultura (nazvaná podle slavného krále Mínoa) byla vskutku úžasně moderní, co se týká příjemnosti každodenního života, jako jsou třeba vodovody a další luxusní vymoženosti. Minójské ženy zjevně měly stejná práva jako muži, atraktivně a opravdu svobodomyšlně se oblékaly, a dokonce jim ani nebylo upíráno právo zúčastnit se nebezpečných býčích zápasů.

Jsou ale takové záchytné body vskutku přesvědčivé? Frost se domníval, že mýtus o Mínótaurovi vznikl na pozadí mykénského vpádu, k němuž došlo kolem 1450 př. n. l. a vedl k zániku krétské kultury. Této domněnky se chopili archeolog doktor Spiridon Marinatos a seizmolog doktor Angelos Galanopoulos. Na počátku postupného zániku byl — historicky doložený — výbuch sopky Théra kolem roku 1525 př. n. l. na Santorinu ležícím severně od Kréty. Badatelka Jennifer Westwoodová shrnuje fakta takto: „Sopka Théra vybuchla třikrát, přičemž třetí erupce byla provázena mocným hřměním, které bylo slyšet až do vzdálenosti tří tisíc kilometrů. Podle některých odhadů byla tato erupce čtyřikrát silnější než v roce 1883 výbuch vulkánu Krakatoa ležícího mezi Sumatrou a Jávou, který byl slyšet až do Austrálie. Théra pohřbila ostrov pod vrstvou popela vysokou až třicet metrů a neušetřila ani hlavní město.“ Poslední ránu z lásky zasadily civilizaci poškozené zemětřesením nakonec mořské vlny. Tento dramatický scénář možná vysvětluje osud Santorinu. I když je dosti pochybný, protože byly vykopány různé keramické styly, které dokládají, že kultura na Santorinu přežila výbuch sopky o víc než pět set let.

Dva němečtí vědci Hans Pichler a Wolfgang Schierig podrobili v roce 1997 thérské vulkanické pozůstatky podrobné analýze. Zprávu o ní uveřejnili v odborném časopise Nature a došli v ní k závěru, že účinky exploze na Santorinu se mohly stěží projevit na Krétě.

Archeolog Peter James vidí ovšem celou situaci podobně skepticky: „Minójská kultura přežila Théru asi o padesát let, a co se týká Knóssu, dokonce o sto let. Proto je neudržitelná původní domněnka, že Kréta, Théra a Atlantis patřily k sobě, a má hodně slabých míst. Originální příběh o Atlantidě vyprávěný egyptskými kněžími se nemůže vztahovat ke zničení minójské kultury výbuchem sopky na Théře, protože ji tento výbuch nezničil.“

Ačkoli „krétská teorie“ zní v některých bodech přijatelně, nemohla Atlantida klesnout do moře v této oblasti, neboť na rozdíl od Atlantidy ční Kréta nad hladinu dodnes, jak známo.

„Věda je jen polovina, druhá polovina je víra.“

Novalis (1772–1801)

Nález ženské bysty v Elche v roce 1897 vyvolal rozruch jak v řadách učenců, tak i laiků. Znamé torzo sochy bylo krátce po svém objevení nazváno „Dáma z Elche“ a bylo vytvořeno v neznámém antickém stylu. Poblíž místa nálezů však nebylo nic, z čeho by se dalo usuzovat na dobu vzniku: žádné zbytky hrobu, žádný chrám, žádné sídliště. Doplnky ženské sochy se nepodobají ničemu, co bylo v módě v dobách antického Říma ani v mnohem pozdější západogótské říši. Socha je dávana do spojitosti s Kartaginci a s báje opředenou Atlantidou. Podle slohu by mohla pocházet ze 4. nebo 5. století př. n. l., tedy z období, kdy se Kartaginci usazovali ve Španělsku. Dáma z Elche vypadá jako mírně zmračená. Nebo její nezvyklé držení těla způsobují těžké ozdoby? Vzadu na soše se nachází podivný otvor. Neví se, k čemu sloužil. Že by k zavěšení sochy? Ukrývala se v něm nějaká svátost? Na žádnou z těchto otázek se dosud nepodařilo najít odpověď. V současné době se torzo „kněžky z Atlantidy“ nachází v madridském muzeu Prado.

Je možné najít ve Španělsku průkazné stopy osvětlující mýtus o Atlantidě? Je Dáma z Elche reliktem z této zapomenuté doby? Nebo stopy povedou jako často do ztracena? Popsal by však Platon tak přesně potopený kontinent, kdyby existoval pouze v jeho fantazii? Jak je to s gibraltarskými skálami, Herakleovými sloupy?

Možná nejsenzačnějšího objevu od chvíle, kdy Heinrich Schliemann vykopal Tróju, si veřejnost málem nepovšimla. Stejně jako se německý obchodník kdysi vydal s Homérovou Illiadou v podpaží hledat maloasijskou metropoli, také erlangenský profesor archeologie doktor Adolf Schulten si vzal na pomoc Platonovy dialogy *Tímaios* a *Kritiás* a procestoval jižní Španělsko, aby za Herakleovými sloupy, tedy za Gibraltarským průlivem, našel bájnou Atlantidu.

Tomuto mimořádnému muži se podařilo to, oč marně usilovaly stovky jiných před ním. Nenašel sice zlato, ale ohromující odkazy podporující podezření, že atlantská metropole leží v honebním revíru Coto de Dona Ana severně od místa, kde v současné době leží město Cádiz. Hledané stanoviště se nachází uprostřed ústí řeky Guadalquivir, pohřbené jen v několikametrové hloubce v bahnitě půdě. Tartessos byl ve starověku prvním obchodním městem a nejstarším kulturním centrem na západě. Zmiňuje se o něm nemálo antických autorů, mezi nimi Herodotos, Plinius nebo Strabon. Ukrývá se právě tam původ legendy o Atlantidě? Nacházela se v Tartessu legendární královská říše? Narazili jsme konečně na řešení dvoutisícileté hádanky?

Město zaniklo se vši pravděpodobností v polovině prvního předkřesťanského tisíciletí. Na rozsáhlém území severně od Sanlucar de Barrameda se téměř vůbec neprovádí výzkum ani vykopávky, protože je to obtížné. Tam, kde se kdysi nacházelo centrum západoevropské kultury, se nyní rozprostírají bažinaté lužní lesy a duny. Na spodní vodu se tam dá narazit už ve dvoumetrové hloubce. Jenže rozvaliny Tartessu, hlavního města případné atlantské říše, se podle badatele Schultena nacházejí v hloubce pět až deset metrů. a prokázaly to také sondy.

Víme o Atlantidě snad už víc, než jsme si představovali v těch nejmělejších snech? V každém případě zní podivně, že máme sice z oblasti tartesské kultury spoustu významných nálezů, ale nikdo před Schultenem v nich nespatořoval dědictví Atlanťanů.

Obrovské množství zlatých šperků, hliněných a bronzových nádob, slonovinových vyřezávaných předmětů, mramorových torz a jedna bysta vskutku vznešené krásy — to vše se dostalo na denní světlo při vykopávkách. Německý profesor však pátral ještě dál. Zkontroloval údaje o vzdálenosti uvedené v dialogu *Kritiás* a došel k překvapivým závěrům. V roce 1950 uveřejnil učenec výsledky své studie ve vědecké práci *Tartessos* — příspěvek k nejstarším dějinám Západu.

Celý řetěz nápadných shod mezi zprávou o Atlantidě a Tartessem, který zničili kolem roku 500 př. n. l. Kartaginci, dovedl Schultena k závěru, že při srovnání Atlantidy a Tartessu nevycházejí najevo pouze ojedinělé společné rysy, nýbrž „dokonalé společné topografické a kulturní pozadí“. Zde je seznam indicí profesora Schultena, které získal srovnáním Platonových popisů a údajů o Tartessu:

1. Ostrov Atlantida sahá až ke Gadesu, dnešnímu Cádiz. Tímto údajem je stanoven jižní konec Atlantidy. Tartessos ležel v bezprostřední blízkosti Gadesu, v Platonových dobách byl zmizelý Tartessos s Gadesem zaměňován.

2. Hlavní město Gadeiros leží na ostrově obtékaném trojím vodním prstencem. Tartessos ležel na ostrově mezi třemi rameny u ústí Baetis.

3. Hlavní město Gadeiros neleží přímo na pobřeží, nýbrž u kanálu, který spojuje moře a město. Po něm mohou do města doplnout i největší lodě. Tartessos ležel na ostrově vzdáleném asi deset kilometrů od mořského pobřeží, na břehu řeky, po níž mohly plout i největší lodě.

4. Umělý příkop, široký jeden stadion (185m), se dělí do dvou ramen, která obtékají 3000 stadií dlouhou a 2000

stadií širokou rovinu, před hlavním městem se znovu spojují, obtékají město a posléze se vlévají do moře. Řeka Baetis, jejíž průměrná šířka činí asi dvě stě metrů, protéká dlouhou rovinou, před Tartessem se rozděluje, obtéká město a pak ústí do moře.

5. Platon popisuje tuto rovinu takto: „Zprvce tedy byla... celá krajina od moře velmi vysoká a strmá. Naproti tomu bylo okolí města jednou hladkou a stejnorodou rovinou, jež obklopovala město a měla protáhlý tvar, neboť měřila v jednom směru 3000 stadií a ve směru od moře 2000 stadií. Tato končina ostrova Atlantis ležela celá směrem na jih a byla chráněná před severním větrem.“ To vše se shoduje s údaji o Tartessu. Andaluské pobřeží je strmé a jsou na něm zčásti velmi vysoké hory. Také na severní straně Andalusie leží pohoří Sierra Morena, které chrání jižněji položenou rovinu kolem řeky Baetis před severním větrem. Město Tartessos leželo na otevřené západní straně rozsáhlé protáhlé roviny podél Baetis mezi horami. Také oněch 3000 stadií na délku se shoduje s délkou údolí od východu k západu. Zmíněných 2000 stadií šířky v severojižním směru se také přesně hodí na oblast kolem Tartessu.

6. Rovina byla protkána kanály spojenými navzájem dalšími příčnými kanály. Přesně stejný systém kanálů dokládá v údolí Baetis římský kartograf Strabon.

7. Bohatství Atlantidy bylo tak veliké, že ho nikdo jiný nikdy předtím ani potom nedosáhl. Tartessos byl nepochybně nejbohatším městem na západě a jedním z nejbohatších center v tehdejší světě vůbec. Zvláště o jeho stříbrných pokladech vyprávějí antičtí dějepisci úplně báje.

8. Hlavním zdrojem bohatství Atlantidy byl kov. To se hodí také na Tartessos, jehož bohatství bylo založeno především na stříbru a mědi ze Sierra Morena.

9. Z kovů vyzdvihuje Platon ve své zprávě o Atlantidě především „horskou měď“. Tento výraz později znamenal mosaz, tedy slitinu mědi a zinku. Platon označoval tento kov jako oreichalkos, „přírodní rudu“. Řek dále tvrdil, že byla stejně vzácná jako zlato a v jeho době že už byla známá jen už jako jméno. Podle toho nemohlo jít o měď, protože ta byla v Platonových dobách běžná. Výraz oreichalkos proto musel Platon používat pro vzácnou přírodní slitinu mědi, patrně bronz. To se opět skvěle hodí na Tartessos, neboť město ve starověku proslavil právě bronz.

10. Platon líčí hojnost lesů, zemních plodů, ovoce, zvířet atd. v okolí hlavního města. Zcela podobně velebí Strabon bohaté údolí Baetis.

11. Ze zvířet vyzdvihuje Platon především Poseidonova posvátná zvířata. Jak dosvědčuje antický autor Diodoros Sicilský, byl býk ve staré Iberii posvátným zvířetem, které bylo velmi uctíváno. Potvrzují to rovněž četná vyobrazení býka z kamene, bronzu a hlíny.

12. Atlantida byla velká námořní mocnost, jejíž moc sahala až do Egypta a Tyrhénie. Tartessos byl první námořní říší na západě, jeho obchodní zóna sahala na východě nejen do Tyrhénie, ale až do Asie a na severu až do Aviem (dnešní Anglie).

13. Atlantané, popř. Atlante se stýkali s jinými „oceánskými ostrovany“ a také s obyvateli „protilehlé pevniny“. Platon měl patrně na mysli bretaňské ostrovy bohaté na cín a protilehlou pevninou myslel Anglii. O Tartessanech je známo, že těžili cín na bretaňských ostrovech a obchodovali také s Avieniem (dnešní Anglie).

14. Hlavní svatyně Atlantánů byl Poseidonův chrám ležící u moře. Na severní straně jižního ramene delty Baetisu byly lokalizovány pozůstatky bývalého velkého Poseidonova chrámu.

15. V Poseidonově chrámu měl stát sloup z oreichalkosu, do něž byly vyryty zákony. To se hodí na to, co napsal Strabon o záznamech Tartessanů. Také oni vyrývali do kovových sloupů své nejstarší zákony, které byly podle Strabona staré 6000 let.

16. Atlantidě vládli králové a následníkem se stával vždy nejstarší syn. Stejně to bylo v Tartessu, jak zaznamenali starověcí dějepisci.

17. V Atlantidě byl královský palác. Také v Tartessu byl královský palác „arx Gerontis“ u ústí řeky Baetis.

18. Poddaní atlantského krále se dělili na vládnoucí a služebnou třídu. K té první patřilo 60 000 obyvatel blahobytné roviny a jim sloužili chudí horalé. Stejně aristokratické uspořádání vládlo rovněž v Tartessu. Jeho obyvatelstvo se skládalo z vládnoucí, od práce osvobozené vrstvy „populus“ a ze služebných „plebs“.

19. Ostrov Atlantida po dlouhém období rozkvětu se náhle kvůli zemětřesení potopil do moře. To by mohlo být mystické vyjádření skutečnosti, že Tartessos zničili po dlouhé epoše blahobytu Kartaginci.

Na místo se po během tisíciletí uložila metrová vrstva humusu. Byl Tartessos Platonovou Atlantidou? Nebo alespoň kolonií potopené královské říše? Schultenova odhalení se spojují v mozaiku zobrazující město u západního oceánu, které zbohatlo díky těžbě rud, kovoprůmyslu, námořnímu obchodu a zemědělství. Toto město se nevznášelo jako jiné verze Atlantidy ve vzduchu, nýbrž skutečně existovalo a leží přesně tam, kam Platon umístil východní konec Atlantidy, u Gadesu, dnešního Cádizu.

Nikdo nepochybuje o tom, že Řekové ještě v Platonově době, tedy pouhých sto let po zničení Tartessu, věděli o tomto světově proslulém, bohatém městě a že se ve své fantazii zabývali tímto centrem, které po šťastných stáletích tak náhle a záhadně zaniklo. Tehdy ještě bylo dost knih, které se o Tartessu zmiňovaly, a také v dobách Platonova mládí ještě žili lidé, kteří znali toto město z vyprávění.

Zdá se, že po topografické a kulturní stránce je Tartessos s Atlantidou totožný. Jen časové údaje tak docela ne-souhlasí. Atlantida měla podle Platona existovat přibližně v době 10 000 př. n. l. Proti tomu se vznáší námitka, že Solón (Platonův zdroj) se při své návštěvě u egyptských kněží dopustil početní chyby. Což se ovšem nedá dokázat. a tak nepostrádá slabiny ani teze o Tartessu coby Atlantidě. Nesporné zůstávají i nadále prameny zmiňující se o Antarktidě. Ty žijí dál, i když už v antice byli lidé, kteří zpochybňovali existenci tohoto ostrovního kontinentu. Přesto se našli v každé epoše nezdolní dobrodruzi, kteří se vydávali hledat ponořené město s pohádkovými poklady. a jestli nezemřeli, hledají je dodnes...

A PAK TU BYLA JEŠTĚ TRÓJA...

„Dejte mi pevný bod ve vesmíru a pobnu zeměkouli.“

Archimedes (kolem 287–212 př. n. l.), řecký matematik

Existuje mnoho teorií o tom, kde se mohla potopit legendární Atlantida. Jedna z nejoblíbenějších pochází z nedávné doby. V roce 1992 vyšla kniha *Atlantida — Odhalení legendy (Atlantis — Eine Legende wird entziffert)*. V Curychu žijící německý geoarcheolog doktor Eberhard Zangger v ní hájí tezi, že báje o Atlantidě je egyptskou verzí trojské války. Sklidil za ni jen posměch a zášť. Zangger, který studoval ve Velké Británii a Spojených státech, se v těchto zemích těší pověsti génia a je považován za „Einsteina antiky“. Když však se opovážil porovnat Tróju s Atlantidou, vyvolal v archeologickém cechu pořádný rozruch. Protože se z něj stalo „zlobivé dítě archeologie“, kolegové mu dosud úspěšně brání v tom, aby si ověřil své teze. Zdá se však, že nejnovější výzkumy mu dávají zapravdu přinejmenším v několika bodech.

„Vše, co je příznačné pro Atlantidu, je doloženo také pro Tróju,“ říká Zangger. Jsem pevně přesvědčen o tom, že se v případě Atlantidy jedná o architekturu z doby bronzové.“

Při hledání stop mu pomáhal jeho „plechový bubínek“, počítač, který je neodmyslitelný ve věku kyberprostoru. Zangger si opatřil speciální počítačový program, který používá také americká armáda při lokalizaci stanovišť nepřátelských raket. Tento program „nakrmil“ všemi dostupnými daty, která jsou o Atlantidě k dispozici, mj. všemi informacemi o kulturních vymoženostech, geografii, přírodních katastrofách a zvláštních znacích. Počítač mu posléze zjistil seznam nejpravděpodobnějších poloh Atlantidy. a žebříček přinesl nemálo překvapení. Dost ostudně dopadly Kréta (52 bodů) a Santorin (29 bodů). Domněnku, že Atlantida je Platonovou smyšlenkou, považoval počítač za poměrně pravděpodobnou (42 bodů). Nejlépe se ale umístilo na této „atlantské hitparádě“ jedno místo, a to Trója, která získala 91 ze 100 možných bodů.

O bájném městě se hodně hovoří. Co o něm víme? Německý archeolog Heinrich Schliemann považoval Homérovu eposy *Illias* a *Odyseu* za historické prameny a rozhodl se koncem 19. století dokázat odbornému světu, že Trója skutečně existovala. To se mu také podařilo — a dokázal dokonce ještě i víc. Objevil ještě Mykény (80 km jihozápadně od Atén) a v tamních královských hrobkách našel hojnost zlatých šperků.

Koncem 15. století př. n. l. dobyli Mykéňané Krétu a začali utlačovat pány „paláců“. Ve 13. století př. n. l. konečně ovládli celou Egeidu. Co se to ale potom tak zničehonic stalo? Čím nebo kým se cítili Mykéňané ohroženi, to nevíme. V každém případě byla v té době ve všech městech posilována obranná zatížení. Mykény se proměňovaly stále více v pevnost. Pracně prorazili tvrdou skálou vodovod, aby mohli přivádět vodu z pramene vzdáleného tři sta šedesát metrů a sbírat ji do podzemní cisterny, aby v případě obležení netrpěli žízní. V Týrynsu a dalších městech byla přijímána stejná opatření. Uplynulo několik let a kvetoucí kultura zchradla navždycky. Vzpomínka na onu skvělou epochu se však zachovala v různých bájích, které posléze posloužily básníku Homérovi v 8. století př. n. l. jako základ k jeho veršům.

K nejvýznamnějším nálezům z Mykén patří zlatá Agamemnonova maska, kterou v roce 1876 objevil a vykopal Schliemann. V jednom telegramu sdělil německému císaři, že spatřil obličej Agamemnona-vládce, který v Homérově *Illiadě* vedl útok proti Tróji. Originál se dnes nachází v aténském Národním muzeu. Replika věrná originálu je součástí sbírek Germánského muzea v Mohuči. Říká se, že Agamemnon se stal obětí staré kletby, kterou uvalil na rod Átreovců posel bohů Hermes. Átreův syn byl zabit svou ženou a jejím milencem. Z nejnovějších výzkumů ovšem plyne, že maska mohla být zhotovena asi čtyři sta let před smrtí údajného nositele. Aténské úřady se dosud vzpírají přesnému určení jejího stáří. Leccos se zdá být nejasné, jako třeba původ Schliemannova „Priamova pokladu“. Podle Eberharda Zanggera pochází slavný šperk, který objevitel Tróji položil kolem krku své manželce, z Atlantidy.

Co je ale fikce a co realita? Geoarcheolog spojuje obě bájná města Tróju a Atlantidu. Zdá se, že shody v legendách o Atlantidě a Tróji jsou v některých případech až zarážející:

- Platonova ostrovní říše zakládá svou velkou námořní moc na „dvanácti stech lodí“. Trojská flotila čítá podle Homéra jedenáct setosmdesát šest lodí.

- Pro Atlantidu byl typický silný severní vítr, jak tvrdí Platon. Stejně větrné poměry charakterizují také bouřlivý vjezd do Černého moře, u kterého Trója ležela.

- Také poloha paláce je stejná jako u Platona: leží na vyvýšenině na rovinatém mořském pořeží a je obklopený horami.

- Průměr Tróji i hlavního města Atlantidy činil devět set metrů.

- V Atlantidě tryskal jeden horký a jeden studený pramen. V Tróji měli dvě studny, z jedné se pářilo a připomínala „plápolající oheň“, druhá byla „studená jako kroupy“, jak líčí Homér.

- Podobné jsou také scénáře zániku. Celý středomořský prostor byl ve 13. předkřesťanském století zachvácen ekonomickými, kulturními a přírodními katastrofami — zaniklo několik vyspělých kultur, mj. mínójská.

Tyto shody jsou možná náhodné. Nicméně rámcový děj legendy o Atlantidě se shoduje s reálnými událostmi kolem Tróji. Tato pozoruhodnost svádí některé historiky k tomu, aby hledali původ legendy v „útocích námořních národů“. V této temné a krvavé kapitole dějin lidstva byly na konci bronzové doby tehdejší supervelmoci Egypt a říše Chetitů napadány záhadnými „námořními národy“. Jsou o tom zmínky v egyptských hieroglyfických textech. Podle nich byly velké orientální říše kolem roku 1200 př. n. l. tísňeny „Severany“, cizáky zběhlými v mořeplavbě, kteří otráslí mocenskou strukturou celé oblasti. Historikové v těchto vetřelcích vidí mocné egejské kmeny, mj. zřejmě Mykéňany a Sardy. Jak se zdá, nejnovější nálezy klínového písma to potvrzují. V textech se přece říká, že útočníci přišli z raně historických pirátských tvrzí obývaných Danay a Achájeci, kteří měli mocenské základny v Egeidě. Na vpádu se měly podílet rovněž některé palácové kultury v západní Anatolii.

Na konci této „antické světové války“, která se vlekla po několik staletí, byly zničeny rozsáhlé části Středomoří, chetitská říše byla vymazána z mapy, Kypr byl zničen, mykénská pevnina byla spálena na uhel a hrdé pevnosti v Levantě byly v troskách. Zadržet cizince ze severu na moři i na souši se podařilo až egyptským vojskům. Prvního úspěchu dosáhl faraón Meremtah kolem roku 1230 př. n. l., když porazil na hlavu válečnické „námořní národy“. Další zdrcující porážku jim přivodil posléze faraón Ramesse III. v roce 1190 př. n. l. Vše se proměnilo v sutiny a popel. Celá Egeida byla kulturně vržena zpátky, propukaly hladomory a jsou archeologicky doložené záplavy a zemětřesení. Vykopávky z tohoto období vykazují náhle „primitivnější“ výrobní techniku, než kterou měly předchozí generace, a v Řecku byla dokonce na krátkou dobu přerušena písemná tradice. Zůstaly jen mýty a legendy, líčící minulý rozkvět. Fragmenty těchto textů se dochovaly pro potomstvo v bibli, Homérově Illiadě, ale také v báji o argonautech a v mýtu o Herakleovi. Jsou to vzpomínky na lepší časy, v nichž se stavěly přehrad, měnil se tok řek a byly k dispozici vymoženosti bronzové doby. To se v každém případě domnívají mnozí archeologové a snaží se vykonstruovat spojitost se zprávou o Atlantidě. Co věděl Platon o této vyhlazené supercivilizaci?

„Platon měl určitě nějaké tušení,“ říká přesvědčeně gottingenský historik Adolf Lehmann.

Nápadné je, že Platon ve své zprávě líčí Atlantidu také jako útočnou námořní mocnost. Troubí se spojenci k útoku, aby si v „jednom jediném výpadu“ podmanila velmoc Egypt a další rozsáhlé části Středomoří. To se nezdaří, protože faraónům přicházejí na pomoc „staré Atény“, aby byl nepřítel odražen. Proto už není udržitelná teze kritiků, že Atlantida je čirý výmysl. „Války námořních národů,“ tvrdí Lehmann, „nabízejí dějinné pozadí, na němž mohou historikové vážně diskutovat.“

Pro heidelberského filologa starověku Herwiga Görmana se tím rovněž otvírají nové možnosti výkladu. „Paralely mezi válkou námořních národů a Atlantidou jsou signifikantní,“ prohlašuje nadšeně odborník na Atlantidu.

Vskutku lze rozeznat určité podobnosti, přesto mají tyto teorie také slabiny. Je totiž i nadále sporné, jak se vlastně dostala zvěst o pohromě v době bronzové až k Platonovi. Eberhard Zangger považuje za pravděpodobné, že existovala přímá návaznost, že tedy Platon měl v ruce Solónovy záznamy. To prý je také důvod, proč měl tak přesné informace o stavbě kanálů, o zaniklých civilizacích a tajemné rudě zvané mosaz. Z Görmannových analýz naproti tomu vyplynula jiná cesta zprostředkování. Bezprostředně poté, co byl sepsán příběh o Atlantidě, se prý do Atén dostavila tříčlenná egyptská delegace. Došlo k tomu tedy ve chvíli, kdy země faraónů utrpěla těžký úder a prosila Řeky o ozbrojenou pomoc proti Peršanům. Ještě předtím prý vojevůdce Chabrias, Platonův přítel, odjel do Egypta, kde vedl předběžné rozhovory. Možná to vše mělo navodit atmosféru nakloněnou vojenské smlouvě, spekuluje Görmann. a k tomuto účelu s sebou řečtí vyslanci přivezli starý text námořních národů, v němž se připomínalo staré přátelství ve zbrani Saje a Atén.

Důkazy pro toto tvrzení ovšem nejsou. Rekonstrukce příběhu Atlantidy je nadále otevřená. a jaká role se v těchto krvavých jatkách, jež mezi sebou uspořádaly antické námořní národy, přisuzuje Tróji? Také ta je dosud neobjasněná.

Badatelé zabývající se Trójou ještě donedávna vycházeli z názoru, že toto město bylo spíš bezvýznamným pirátským hnízdem. Tento názor je třeba kvůli nejnovějším vykopávkám opravit, protože odkrývané město je rok od roku větší a podle archeologa Zanggera se stále víc podobá Atlantidě. Vědec k tomu stručně uvádí: „Rozloha Tróji se zdvacetinásobila od doby, kdy vyšla moje první knížka.“ Zdá se, že Trója bývala v bronzové době světovým ob-

chodním centrem, důležitým spojovacím uzlem Východu a Západu. Odborník na Atlantidu jde ještě dál a je přesvědčen o tom, že kolébka evropské kultury leží v Turecku.

Je to směle tvrzení, jež má podle Spiegelu prověřit německý Spolkový úřad pro geologii a suroviny (BGR). Pomocí moderního magnetometru a jednoho světově ojedinělého přístroje instalovaného pod speciálním vrtulníkem se má prozkoumat celý trojský areál. Zázračná věčička zachytí skryté půdní vrstvy až do hloubky 150 m. Tento přístroj byl zatím použit při hledání rudných ložisek v Thajsku a Pákistánu, nyní má prozkoumat zasypaná trojská přístavní zařízení a dokázat existenci Atlantidy.

Reportér Spiegelu Matthias Schulz o dobrodružném projektu říká: „Toto vyspělé technické vybavení se nyní postaví do služeb pátrání po Atlantidě. Pedologové z Hannoveru vytýčili čtverec o ploše 13 x 14 kilometrů, který leží přímo u trojského hradního návrší. Pod několikametrovými nánosy bahna a písku by se měl podle Zanggerovy hypotézy skrývat obří přístav Atlantidy.“

At' už tam bude objeveno cokoli, spojitost Tróji s Atlantidou se podaří Zanggerovi a jeho stoupencům doložit jen proto, že považují Platonovu zprávu za mylnou, a to jak co se týká čísel, tak časového údaje. Atlantský stát byl podle Platona zničen kolem roku 1250 př. n. l. To není jediný rozpor. Atlantida neležela poblíž „okeánu“ popsaného Platonem, který je ztotožňován s Atlantikem. Zangger řeší tento problém tím, že umísťuje „Herakleovy sloupy“ ne do Gibraltarské úžiny, nýbrž do Dardanel, kudy se vplouvá do Černého moře. Podle Zanggera středomořské národy nikdy nedopluly až do Atlantiku.

Zanggerova teze má ještě jednu zjevnou slabinu: Trója ležela na pevnině, zatímco hlavní město Atlantidy na ostrově. Německý autor bestsellerů však namítá, že toto Egypt'ané nikdy netvrdili, neboť vůbec neměli výraz pro „ostrov“. Příslušný hieroglyf znamenal prostě „pobřeží“.

Dospěli jsme takto ke konci pátrání tezí, že Atlantida je Trója? Pochyby jsou namístě. Pro spravedlnost je třeba uvést, že Zangger je natolik sebekritický, že v závěru své knihy přiznává: „Když vezmeme Platonovo líčení doslova, potom má teorie odporuje nejdůležitějším znakům Atlantidy, a to dataci, poloze, ostrovnímu charakteru a velikosti.“ Současně ovšem také míní, že dochované prameny o Atlantidě se podobají složitě skládačce: „Mnohé kostky k ní patří, mnohé ne a jiné zase byly vyměněny.“

Můžeme si to ale opravdu takto zjednodušovat? Zdá se, že nejen Zangger, ale také ostatní badatelé si ve všech svých teoriích o Atlantidě libovolně stanoví vlastní pravidla hry. Každý si vybere z Platonovy zprávy jen ty údaje, které podle jeho domněnky podporují jeho teorii. Co se nehodí do skládky, připíše se básnickému umění. Takto jednoduše se ovšem minulost nedá rekonstruovat.

Novinář Peter Ripota vidí budoucnost pátrání po Atlantidě skepticky. „Dokud se budeme muset opírat o Platonův neúplný a nedokonalý text, nikdy nebudeme moci s jistotou říci, kde Atlantida skutečně ležela. Pokud vůbec někdy existovala reálně a ne jen v naší fantazii — jako ostrov blažených lidí, kteří se přiklonili ke zlu a tím byli odsouzeni k zániku. Takový obraz je nadčasový, především co do morálního ponaučení, ale také co do nadějí a tužeb. Možná jednou doopravdy najdeme Atlantidu. Ne však v realitě, nýbrž ve své duši.“

„NEČITELNÁ“ PÍSMO

„Písmo obsahuje ono tajemné, jež jím promlouvá.“

Paul Claudel (1868–1955), francouzský básník a státník

Jestliže je Atlantida pouhá smyšlenka, proč se jí už celá staletí stále znovu zabývá tolik lidí? Že by se Platonovi podařilo tak přesně popsat ostrovní říši? Pokud lokalizujeme super civilizaci do středomořského prostoru, přehlédneme Platonovy údaje, podle nichž měla zaniklá civilizace existovat přibližně před 12 000 lety. To v žádném případě není pravda, tvrdí kritikové, neboť v té době neexistovala žádná vyspělá kultura, která znala zpracování kovů, které vládli králové a jejíž lodě ovládaly Atlantský oceán. Věda se ptá, kde tedy zůstaly památky na Atlantidu? Existuje nějaký hmatatelný důkaz existence jedné či více vyspělých kultur před začátkem naší vlastní historicky doložené civilizace? Jsou nějaká písemná svědectví potvrzující Platonovy údaje?

Možná že máme zmíněné důkazy už dávno k dispozici. Je třeba říct „možná“, protože to lze přesně ověřit jen velmi problematičticky. Nejsme schopni totiž přečíst nalezené písemné znaky z šerého dávnověku. Máme sice překlady, ale ty jsou mnohdy vskutku svévolné. Přesto je u všech objevených reliktů nápadné, že jsou si charakteristikami velmi podobné. Jako by pocházely z jednoho společného dávného zdroje. Zdá se však, že vlastní původ písma je mnohem složitější. Předávaly si snad národy v pradávných dobách svá sdělení formou, která se nepodobala písmu v našem

smyslu? Fakt, že jsou různé formy duchovní tvorby, známe u Inků, kteří komunikovali pomocí quipu, uzlového písma, a početních tabulek.

Uzlové písmo využívalo řadu různě tlustých šňůrek, na něž se zaznamenávala čísla a data. Informace se předávaly pomocí různě uspořádaných uzlíků. Tento neobyčejný druh komunikace se dosud nepodařilo rozluštit. Zdá se ale, že nejnovější výzkumy napomohou pokusům převádět tyto záznamy do podoby skutečného písma. Mayský systém obrázků, symbolů a písemných znaků se už podařilo do značné míry rozluštit. Záznamy mateřské středoamerické kultury Olméků, jakož i možných „vynálezců písma“ na americkém kontinentě Zapotéků naopak nadále odolávají.

Když se zeptáme, kdo, kdy a kde vynalezl písemné znaky, v učebnicích se hned dozvíme odpověď — Sumerové, kolem roku 3500 př. n. l., v Mezopotámii.

Je to ale pravda? Mezitím se objevily oprávněné pochyby o tom, že Sumerové byli vskutku první, kdo vynalezl písmo. Nové nálezy totiž relativizují jejich prvenství. V královské hrobce u Abydu ležícího čtyři sta kilometrů jižně od Káhiry bylo objeveno několik tabulek s jednoduchými nápisy. Protože se v hrobě nacházejí ostatky faraóna Štíra I., lze podle známého královského seznamu datovat tabulky zhruba do doby kolem 3300 př. n. l. Mělo by tak jít o nejstarší rozluštitelné texty.

Podle dosavadního vědeckého pojetí vznikly první čitelné symboly nejprve jako klínové písmo u Sumerů v dnešním Iráku kolem roku 3000 př. n. l. Přesná datace je ovšem předmětem sporů. Přinejmenším to vypadá, že Egypťané byli rychlejší. Na egyptských hlíněných tabulkách jsou náčrtky zvířat a rostlin. Každý symbol značí jednu slabiku jako v obrázkové hádance a jde o seznam odvodů faraónovi v podobě látek a olejů.

Jenže původ písemných znaků sahá mnohem hlouběji do historie. Mentální schopnost vyjadřovat se písmem existovala už před více než 50 000 lety. Je jen otázka, odkud a proč přišel podnět k psaní. V následujícím textu vám nabízím přehled „nečitelných“ písem ve světě, která stále ještě čekají, až budou rozluštna. Dokud nebudeme mít k dispozici vědecky podložené překlady, můžeme se pouze dohadovat o jejich obsahu. Mnohé nálezy ale ukazují, že existovaly transkontinentální kulturní vazby a že si lze písmo vykládat jako pozůstalost neznámých vyspělých kultur. Že by památky na Atlantidu?

RYTÉ SYMBOLY STARÉ 300 000 LET

Mnozí prehistorikové označují za nejstarší písemná vyjádření lidského myšlení asi 300 000 let staré záhadné ryté obrazce, nalezené na leštěných zvířecích kostech z durynského Bilzingslebenu. Pravěcí lidé je vyryli na kosti tak pravidelně, že nemohly vzniknout náhodně při každodenním pracovním použití. Například na čtyřicet centimetrů dlouhé bérčové kosti mamuta je vidět svazek sedmi přesně se sbíhajících čar. Na jiné kosti lze zase rozeznat čtrnáct těchto čar ve stejném rozestupu a na dalším úlomku kosti opět sedm čar. Na mamutí hlezenní kost byly vyryty čáry ve tvaru dvojitého obdélníku s jemným šrafováním. Na další zvířecí kosti němečtí prehistorikové dokonce rozpoznali rytinu, která podle jejich domněni zobrazuje lva. Ornamenty z Bilzingslebenu odborníci kvůli jejich vysokému stáří ovšem neuznávají jako umělecká díla a už vůbec ne jako „informační symboly“. Jaký ale mají potom význam?

JESKYNNÍ NÁPISY Z DOBY LEDOVÉ

Alexander Marshak z harvardského Peabody Museum od Archaeology and Technology prozkoumal rytiny na nalezených mamutích kostech a vytvořil teorii, podle níž nejde jen o jakýsi předstupeň písma, ale skutečně o určitou formu prehistorického symbolického písma, které sloužilo jako měsíční kalendář. Další indicie pro existenci takového „jeskynního písma“ poskytují oblázky a jiné kameny, které byly nalezeny v Mas d'Azil a dalších jeskyních ve Francii, Španělsku a severní Africe. Jsou na nich symboly, jejichž význam zůstává dodnes neobjasněný. Po několika kouscích velikosti dlaně se táhnou vzájemně se překrývající čárové obrazce. Mnozí badatelé v nich poznávají módně oblečené lidi. Legendární je jejich stáří mezi 15 000 a 35 000 lety.

„NÁPIS Z LA PASIEGY“

Křemeny z doby kamenné se znaky podobnými písmu nejsou jediné nálezy, jež vzrušují mysl vědců i laiků. Se stejnou problematikou se setkáváme také u určitých skalních kreseb, protože svými obrázky a symboly zřetelně připomínají předstupeň písma. Charakter písma se přisuzuje také sledu obrazných symbolů, jež byly nalezeny v jeskyni La Pasiega v severním Španělsku. Podle „kultovních nástrojů“ ležících v jeskyni se soudí, že sloužila jako svatyně, jejíž rozkvět se datuje přibližně do doby kolem roku 12 000 př. n. l. Rytiny podobající se nápisům se nacházejí na levé straně skalní stěny v místě, kde se zužuje vchod do hlavní jeskyně v podobě galerie. Kvůli zvláštnímu umístění si mnozí archeologové vykládají znaky jako zákazy vstupu do posvátné části kulturního prostoru. Spekulace o tom, jak

„čist“ nápis z La Pasiogy, se projeví v nejruznějších domněnkách, které jsou přinejmenším stejně záhadné jako originál samotný.

ÚŽASNÉ ZNAKY Z HARAPPY

Archeologové z Harvardské univerzity objevili v dubnu 1999 dosud nejstarší bezpečný odkaz na existenci jednoho písma v pákistánské Harappě. Hieroglyfy byly vyryty na hliněné tabulky před více než 5500 lety. Ty jsou zřejmě až o 2000 let starší než ty, jež byly nalezeny v hrobce krále Šúra v jižním Egyptě a dosud byly považovány za nejstarší. Znak ve tvaru větvi a trojúhelníků z Harappy jsou z doby, která předchází dobu rozkvětu tamní kultury (kolem roku 2600 př. n. l.) téměř o tisíc let. Pravděpodobně se nikdy nepodaří tyto symboly rozluštit, protože není vůbec známa řeč harappské kultury. Jedno je však přece jen nápadné: podoba harappských znaků s rytinami písma neznámého původu ze starší doby kamenné, které byly objeveny v roce 1924 poblíž jihofrancouzského Glozelu. Je to opravdu jen náhoda — nebo přece jen něco víc?

MICHIGANSKÉ TABULKY

Záhadné a kuriózní jsou rovněž tzv. Michiganské tabulky. Kvůli svým fantastickým obrazovým motivům, z nichž lze možná vytušit „objevení“ amerického kontinentu dávno před Kolumbem, se jim — možná ukvapeně — přisuzuje mnohem mladší původ.

Záhadné tabulky z břidlice, hlíny a mědi byly nalezeny v letech 1874–1915 v okolí Detroitu (Michigan) v indiánských mohylových hrobech. Amatéři a farmáři jich prý vykopali tisíce. Pozoruhodné na nich je, že jsou na nich křesťanské motivy, rytiny cizorodých písmen a vyobrazení indických slonů nebo lidí s orientálními obličejovými rysy. Kdyby učený svět považoval tyto nálezy za „autentické“, značně by to otrásl historiografií Ameriky. Protože tyto obrazové dokumenty jsou v rozporu se všemi dosavadními poznatky, platí pro ně totéž, co pro jiné podobné nálezy, jež lze historicky těžko zařadit: Jsou ignorovány a vědci se zdráhají důkladně je přezkoumat. Místo aby zabránili drancování indiánských pokladů, označují všechny do jednoho za podvrh. Tabulky mezitím mizí, stejně jako se předtím objevily. Podařilo se zachránit jen několik set z nich v soukromých sbírkách. Dosavadní studie ukázaly, že označování těchto tabulek za padělky bylo předčasné. Luc Bürgin píše: „Po mnoha desetiletích podrobila badatelka Henriette Mertzová michiganské tabulky důkladnému zkoumání. Mertzová, expertka na předkolumbovskou epochu, původně chtěla podpořit námitky hovořící o padělcích. Ke svému úžasu došla Američanka po desetiletí trvajícím výzkumu k šokujícímu závěru. Tabulky byly oproti dosavadním prohlášením přece jen autentické. Podle Mertzové je zhotovili křesťané, kteří po pádu římského impéria v roce 312 n.l. uprchli na americký kontinent. Na základě provokativních výsledků své analýzy napsala obsáhlé dílo, jehož vydání se však už nedožila. Henriette Mertzová zemřela v roce 1985.“

Kde jsou tajemné tabulky dnes?

Většina jich prý padla za oběť ohni ve Springssportu (Indiana). Dvacet kusů zachránil z dýmajících sutin jistý Thad Wilson. Kromě toho se ví o jedenácti menších sbírkách v Michiganu nebo New Hampshire. Značná část tabulek byla před dvaceti pěti lety předána utazským mormonům. U nich se také tyto kuriózní kousky nacházejí dodnes, ale pod zámkem a nepřístupné veřejnosti. Má k tomu snad někdo dobrý důvod?

ZLATÁ DESKA S MOTIVY NEZNÁMÉ BOHYNĚ

Ne všechny artefakty s cizorodými motivy prohlásili archeologové předem za „padělky“. Řada zvláštních předmětů, které věda uznala za autentické, přesto představuje pro příslušné jazykovědce tvrdý oříšek, jako např. doklady kultury Chimů na peruánském pobřeží. Bývalá říše Chimů se rozprostírala od Tumbezu na severu až téměř k Limě na jihu a byl to svérázný stát, který znal život ve městech, pevnosti, silniční síti a mohutná zavlažovací zařízení a který ve své době tvořili obyvatelé několika údolí. Řemeslná výroba měla průmyslový charakter. Nejlepší výrobky jsou ze zlata a stříbra, jakož i z černé keramiky. Kolem roku 1470 dobyli říši Chimů Inkové a včlenili ji do svého impéria. Dohadly vyvolává neobvyklá kulatá zlatá deska z doby říše Chimů. Jsou na ní vyryty obrazové motivy a symboly podobné písmenům, jež se váží k neznámé bohyni. Význam kultovních výjevů je dodnes neznámý. Archeologové se domnívají, že vyobrazení uprostřed by mohlo představovat „bohyni růstu“ a jednotlivé oddíly na desce tvoří jakýsi kalendář. Tato mimořádná práce pochází z 12. století n.l.

DISK Z FESTU

Zlatá deska ze starého Peru připomíná jiný předmět — slavný mínójský disk z Festu. Tento relikv je pochází ze sta-

rých krétských archivů, v nichž mnozí badatelé objevili údajně stopy potopené Atlantidy. Disk má po obou stranách 241 piktoqramů, jež se zatím nepodařilo rozluštit. Tabulka zhotovená z hlíny je stará asi 3700 let; jsou na ní nejranější písemné znaky, které známe. Spirálovitě uspořádaných 61 skupin znaků zřejmě tvoří „slova“. Archeologové se domnívají, že jde o hymnus na neznámého boha.

Neobvyklé bylo, když byly v roce 1996 nalezeny poblíž Fort Benningu v Georgii cizorodé nápisy vyryté do kamene, který byl součástí zdíva zbořeného mlýna z 19. století. To bylo ještě dřív, než archeologové našli při vykopávkách v Knóssu první minójské písemné záznamy. Zdá se, že rytina z Georgie je minójského původu. To by ovšem znamenalo, že Kréťané nebo jiní Řekové se dostali do Ameriky už kolem roku 1500 př. n. l. Tuto teorii podporuje rovněž disk z Festu. Profesor Cyrus H. Gordon z Brandeisovy univerzity v Massachusetts, který ho důkladně prostudoval, vyslovil domněnku, že možná existují paralely mezi minójským písmem a mayskými znaky. Tak třeba „ozdobná pera“ a jiné symboly, jež jsou k vidění na slavném disku — nalezeném v minójském paláci stejného jména na Krétě — mají své protějšky v aztéckých glyfech. Podle Gordona tedy musely v bronzové době existovat určité kulturní vazby mezi mořeplavci z východního Středomoří a americkými indiány.

ETRUSKÝ SPIRÁLOVÝ TEXT NA OLOVĚNÉ DESCE Z MAGLIANA

Zvláštní pozornost si zaslouží pozoruhodný spirálový text, protože se až úžasně podobá slavnému disku z Festu. Pochází z Itálie, a to z míst, kde kdysi vládla etruská kultura. Po obou stranách popsána deska z olova byla nalezena v italské obci Magliano v provincii Crosseto. Datována je do 5. tisíciletí př. n. l. a je na ní spirálový nápis v etruštině. Stejně jako je disk z Festu jako jediný předmět svého druhu opatřen spirálovým textem v minójštině, tak také olověná deska nese spirálový text v etruštině. Olověná deska patří k nejdůležitějším písemným památkám etruské kultury. Nápadné je uspořádání textu, které — jak je jinak obvyklé — není řádkové, nýbrž spirálové. Pozoruhodná je rovněž jeho délka, protože se svými sedmdesáti jednotlivými slovy značně liší od mnoha kratších etruských náhrobních nápisů. Neobyčejná je také skutečnost, že text je napsán na kovové desce, neboť se dochovalo jen velmi málo etruských písemných památek vyvedených na zlatém plechu nebo olověných kotoučích. Nápis zřejmě obsahuje nesrozumitelná boží příkázání, jako například kdy a kde je třeba obětovat.

Existovaly historické vazby mezi minójskou a etruskou kulturou? Takto se ptá ve své knize Univerzální dějiny písma (Universalgeschichte der Schrift) grafolog Harald Haarman. Zde je jeho závěr: „Předkové italských Etrusků si přinesli spirálový motiv ze své vlasti v egejském prostoru. Mezi minójským a etruským spirálovým textem však leží přibližně jedno tisíciletí. Oba nápisy, které ještě nebyly podrobeny vědeckému srovnání, představují výzvu pro budoucí výzkum, aby se pokusil zjistit jejich možné umělecko-historické souvislosti.“

ZÁHADA ETRUSKÉHO PÍSMO

Zastavme se ještě na chvíli u Etrusků. Jak se zdá, jejich vymřelý jazyk ze staré Itálie není příbuzný s žádným jiným na světě. Všechna srovnání s ostatními staroitalskými jazyky, s chetitštinou nebo jinou řečí Anatólie skončila neúspěchem. Ve střední Itálii bylo nalezeno víc než 10 000 textů, převážně náhrobních nápisů. V roce 1964 vzbudili etruskologové určité naděje, když byla v antickém námořním přístavu Pyrgi severozápadně od Říma objevena zlatá tabulka s delším textem. Docela nablízku byla nalezena druhá, přibližně stejně velká tabulka s fénickými písmeny, která byla už tehdy známa delší dobu. Jenže k vytouženému zázraku rozluštit jeden jazyk pomocí druhého nedošlo — nápisy neměly stejný obsah. a tak se sice podařilo identifikovat většinu etruských písemných znaků, ale jejich skutečný význam zůstal zahalen tajemstvím.

KRÉTSKÉ HIEROGLYFICKÉ PÍSMO

Když byly koncem 19. století nalezeny na Krétě první prehistorické texty, doufalo mnoho vědců, že ostrov může být „chybějícím článkem“ ve vývoji písemnictví, jehož éru — jak zní pochybný oficiální vědecký názor — zahájili Sumerové. Stále ještě však není jasné, jak se znalost písma dostala na Krétu a posléze do Řecka. Mnoha textům nerozumíme dodnes. Rozlišujeme mezi třemi různými typy písma. Zaprvé je to krétské hieroglyfické písmo (nazvané takto pro svou podobnost s egyptskými hieroglyfy), které je doloženo v celé nejstarší palácové době (asi 1900–1625 př. n. l.). Zadruhé známe lineární písmo A („lineární“ proto, že znaky vypadají méně „názorně“ nebo „realisticky“ než znaky krétského hieroglyfického písma), které se objevilo asi v 18. století př. n. l. a používalo se v mladší palácové době (1625–1450 př. n. l.). Zatřetí je to lineární písmo B („B“ proto, že zjevně bezprostředně vycházelo z lineárního písma A), které se používalo v mykénském období (cca 1450–1200 př. n. l.).

Další odchylka od lineárního písma a se vyvinula v 16. století př. n. l., ale vědci nedokážou říct, kde a jak vznikla.

Toto písmo se posléze udrželo až do 12. století př. n. l. a nakonec pokračovalo v klasickém kyperském slabikovém (sylobografickém) písmu, jímž byly zapsány řecké texty.

Dnešní archeologické poznatky umožňují závěr, že lineární písmo nevzešlo z krétského hieroglyfického písma, a je málo pravděpodobné, že by se v jednom jazyce používaly dva různé systémy písma. Z čeho se ale vyvinuly? a odkud se staré krétské hieroglyfy vzaly a co znamenají?

TAJUPLNÉ RYTÉ SYMBOLY Z MEGALITICKÝCH HROBŮ V PORTUGALSKU

Rozruch vzbudily gravírované kameny pocházející z megalitických hrobů v portugalském Alvalu. Kameny jsou provrtány a byly původně před přibližně 6000 lety zavěšeny na tyčkách ve starých hrobkách. Antropologové se domnívají, že souvisí s kultem mrtvých, i když zatím zůstává naprosto záhadné, zda jde pouze o magické symboly, nebo přece jen o znaky podobající se písmu. Mnozí badatelé jsou toho názoru, že jde o zmizelé středomořské písmo, a připomínají nálezy z jeskyně v Mas d'Azil (Francie, departement Ariège): pomalované oblázky z doby kamenné, zčásti opatřené symboly a písmeny, jež se až překvapivě podobají pozdější fénické, řecké a latinské abecedě.

Ale také v tomto případě se vědci zdráhají kvůli vysokému stáří nálezů hovořit o „jeskynním písmu“. Přece jen nedokážou připisovat našim předkům z doby kamenné takovou pokročilost a raději se spokojí s „vysvětlením“, že jde o jen o „malůvky“. Je to opravdu přesvědčivé vysvětlení? Když si totiž vezmeme, jak přísný kult vládl v megalitických hrobech, musíme se ptát, proč by byl nějaký příslušník této kultury jen tak z rozmaru pokresloval hrobku svých předků.

IDOLY S NEZNÁMÝMI PÍSEMNÝMI ZNAKY

K nejstarším písemným svědectvím nepatří, jak se obvykle tvrdí, sumerské klínopisy, nýbrž nálezy ze staré Evropy. Většina hliněných předmětů a pohřebních darů, opatřených nápisy, pochází z naleziště kultury Vinča, především pak ze samotné Vinči ležící poblíž Bělehradu, a také z Tartarie v dnešní Transylvánii.

Datece nepochybně dokládají, že zmíněné písmo se používalo už v 6. tisíciletí př. n. l.! Proto je jisté, že nemůže jít o žádný sumerský „import“, nýbrž o starobalkánské písmo. Protivěcí tomu značný časový odstup od počátků písma v Mezopotámii. Víc než dvě tisíciletí leží mezi prvními písemnými doklady kultury Vinča a nejstaršími sumerskými záznamy. Zůstává tajemstvím, co zmíněné písemné znaky znamenají. Víme, že veškeré popsané objekty byly nalezeny mimo sídliště na zvláštních kultovních místech nebo pohřebištích. Z toho lze vyvodit, že předměty opatřené písmeny zjevně souvisely s vzýváním a uctíváním vyšších božstev. Jedno je nápadné: Nálezy kultury Vinča připomínají tvarem podobné nálezy z Kréty a Mexika, kde se do hliněných figurek rovněž ryla „svatá znamení“. Existovaly mezi těmito zeměmi kulturní vazby už před dávnými časy?

ZÁHADA MLUVÍCÍCH HOLÍ KOHAU RONGO RONGO

Největší pustina na světě, Velikonoční ostrov, ležící 3700 km na západ od Chile, si dodnes bedlivě střeží svá tajemství. Kdo vytvořil působivé obří sochy zvané „moai“, jichž je více než šest set? Proč byly stoické hlavy, jež jsou si k nerozeznání podobné, vystaveny na chrámových plošinách na pobřeží? Z kterého kořene se vyvinulo písmo ostrovanů? Proč na konci 17. století zmizeli nositelé této osobité kultury? Vedle slavných kamenných soch s velkýma ušima nic nesvědčí tak nápadně o vysoké úrovni staré kultury než kohau rongo rongo, popsané dřevěné hole, jímž se také nepřesně říká tabulky. Zachovalo se už jen několik málo exemplářů, přesně dvacet jeden. Rozluštění písma Velikonočního ostrova představuje pro historiky obrovskou výzvu už celá desetiletí. Dosud však žádný pokus o převod neobstál při odborném přezkumu. Nyní se možná podařil určitý průlom Michaeli Dietrichovi ze Stuttgartu. Po dvanáctileté práci rozpoznal v dosud nejasných znacích obrázková data s přesnými astronomickými popisy různých souhvězdí jižní oblohy, Měsíce a jiných „nebeských jevů“.

To by mohlo vysvětlit jinou záhadu: Teprve v roce 1978 objevili archeologové u Nau Nau zlomky něčeho, co připomíná oko. Oční bulva je z bílého korálu, duhovka z červeného tufu. Ta byla vsazena do štěrbin na zadní straně bulvy, ale nebyla pohyblivá. Celé oko pak bylo umístěno do dutiny, jež byla k tomuto účelu vyřezána do sochy. Další výzkumy prokázaly, že většina „moai“ měla původně oči. To proto, jak vypráví ostrovní mýtus, aby aktivovala manu — spirituální sílu soch. Máme co dělat s výrazem, který — at' už náhodou nebo ne — připomíná biblickou manu.

Ještě něco je úžasné: V polynéské mytologii má zcela zvláštní význam pozorování planety, které Maorové říkají Pareauru. Ta má být obklopena prstencem. Z legendy zcela jasně nevyplývá, zda se tím míní prstence Saturnu, nebo jiné planety, ale podivné je, že prstence ani jedné planety nejsou viditelné pouhým okem. Stejná pozoruhodnost se vyskytuje u astronomických vědomostí Pygmejů žijících v porůčí Ituri ve střední Africe a u západoafrických Dagonů.

Když byly v 80. letech minulého století na Velikonočním ostrově do očních důlků znovu vztyčených soch vsazeny napodobeniny vápencových očí, dokonale to změnilo jejich zevnějšek. Sochy už nehleděly na vesnice, nýbrž mírně vzhůru; to vysvětluje starý název ostrova Mata-ki-te-rangi („Oči vzhlížející k nebi“). Jaká tajemství se asi ještě skrývají pod povrchem ostrova a jak dlouho už čekají na své objevení?

Existují společné prvky mezi jednotlivými anonymními písmy na světě? Ukazují krok za krokem cestu k dosud neznámé prehistorické vyspělé kultuře? Jsou klíčem ke kolébce všech kultur?

Mnozí badatelé vidí ve Velikonočním ostrovu s jeho obrovskými kamennými sochami, jejichž zpracování připomíná kamenické umění Inků, řešení záhady Atlantidy. Podle nich je ostrov víc než ubohý zbytek kdysi mnohem větší pevniny. Jedna paralela se opět vynoří u nápisů na posvátných dřevěných tabulkách: Vykazují totiž silnou podobnost s prehistorickými písmi kultury Mohendžo-Daro a Harappa v povodí Indu, jež byly domovem o půl světa dál. Dnes neexistuje žádné rozumné vysvětlení zániku kultury v povodí Indu a ani jedno z obou písem se nepodařilo zatím rozluštit. Dokazuje to nepřímě, že v Tichém nebo Indickém oceánu kdysi byl jeden kontinent nebo řada souostroví (území, která se nazývala Mu nebo Lemuria)? Tkví právě zde základ legendy o Atlantidě? Záhada zůstává záhadou.

Mnoho mezikontinentálních kulturních shod — vzpomeňme si jen na způsob stavby pyramid — nemusí ještě nutně sloužit jako odkaz na potopenou super civilizaci nebo ostrovní říši, jako je Atlantida. Nicméně jeden poznatek tu je: Naši předkové se zdatně plavili po oceánech už před tisíci lety. Moře lidi nerozdělovala, nýbrž spojovala. Že to je možné, dokázal už před mnoha lety norský cestovatel a dobrodruh Thor Heyerdahl. V roce 1947 spustil na vodu svůj slavný vor Kon-tiki a vydal se z Jižní Ameriky na otevřené moře, aby nakonec šťastně a bez úhony přistál na Velikonočním ostrově a odtamtud doplul až na polynéské Tahiti. Heyerdahl si tak definitivně ujasnil, že jihoameričtí indiáni se kdysi takto nebo podobně dostali až na odlehlý tichomořský ostrov (a s nimi také architektonické know-how). Ostrovy v Pacifiku nebyly osídleny z Asie, nýbrž z Jižní Ameriky.

Uznání vědeckého světa mu zůstalo dlouhou dobu odepřeno. „Heyerdahl jen dokázal, že Norové jsou dobří mořeplavci,“ komentoval jeho podnik jeden americký vědec. Heyerdahl bojoval dál a postavil se odvážně oficiální vědě. V roce 1969 se vydal přes Atlantik, ztroskotal 960 kilometrů před cílem, zkusil to ale znovu, a když rok nato přistál s Ra II na Barbadosu, dokázal, že už staří Egypťané mohli doplout do Střední Ameriky — celá tisíciletí před Kolumbem.

Cestovali indiáni ze Severní a Jižní Ameriky po světě už v předkolumbovské době? Jak se zdá, nejnovější objevy amerických badatelů to potvrzují. V egyptských mumiích byly nalezeny zbytky kokových listů; v indických chrámech lze spatřit vyobrazení kukuřice a dokonce se podařilo zjistit jazykové shody mezi oběma břehy Pacifiku. Indiáni se zjevně odvažovali se svými čluny přes velké moře — a obráceně, kultury z Afriky, Asie a Dálného Východu mířily do Ameriky.

Tuto tezi podporují dále úžasné archeologické artefakty. Jsou vystaveny a uloženy v muzeích a soukromých sbírkách a ukazují, že mezikontinentální kulturní styky musely existovat ne až od Kolumbových dob, nýbrž už v prehistorické době. Na univerzitě v ekvádorském Quito jsem v uzavřených vitrínách viděl sochy, jejichž obličejové rysy se shodovaly s tvářemi egyptských, afrických, čínských, fénických a evropských soch. Totéž platí pro předkolumbovské svítky a další relikty vyznačující se sumerským vlivem. Na oficiálních archeologických výstavách je nespátříte. Proč asi?

KOLUMBUS PŘIŠEL JAKO POSLEDNÍ

Přirozeně že Amerika byla objevena před Kolumbem; a to častokrát. Jen to bylo pokaždé utuláno.“

Oscar Wilde (1854–1900), britský spisovatel a dramatik

Když si otevřeme učebnici a přečteme si pasáž o osídlování Nového světa, musíme nutně nabýt dojmu, že tehdejší lidé znali jako jediný dopravní prostředek pouze své nohy. Autoři se nám snaží namluvit, že před 30 000 lety proběhlo stěhování národů po pevninském mostě spojujícím Sibiř a Aljašku. Zprvu proudila po tomto mostě do Ameriky všemožná zvířata, mezi nimi obrovští bizoni, koně, lenochodi, losi, velké kočky a mamuti. V patách jim kráčil lovec, člověk. Přes místo, kde se dnes rozkládá Beringová úžina, prý původně putovaly do Severní Ameriky mongolské kmeny, které se později rozčlenily na různá společenství, prošly celý kontinent a rozšířily se až do Chile a Ohňové země. Lidé žili ve všech částech světa až v době, kdy se před asi 10 000 lety chýlila ke konci poslední doba ledová.

Tento pohled je příliš zjednodušený a odporuje skutečným poznatkům. Množí se důkazy, že to tak nemohlo být,

alespoň ne výlučně tak. Stopy ukazují jiným směrem. Už v šerém dávnověku se zdatní mořeplavci odvažovali na širé oceány a budovali kulturní vazby mezi jednotlivými zeměmi.

Z mnoha pramenů plyne, že lidé uměli plout po moři už v pravěku. Jistý výzkumný tým objevil v roce 1994 na indonéském ostrově Flores, ležícím mezi Jávou a Timorem, v sopečných usazeninách víc než deset primitivních kamenných nástrojů. Jejich stáří bylo stanoveno na víc než 800 000 let! Výsledky jsou tak pozoruhodné proto, že podle současných znalostí se dávní lidé nemohli dostat na ostrov po souši. Mořská hladina během ledové doby sice opakovaně klesala až na dvě stě metrů pod dnešní úroveň a několik Sundských ostrovů, k nimž patří také Flores, mohlo být dočasně spojeno souší. Přesto nikdy neexistovalo přímé pevninské spojení s asijským kontinentem, neboť dokonce i v obdobích, kdy byla mořská hladina nejnižší, zůstávala nejméně asi dvacet kilometrů široká mořská úžina. Ta také bránila asijským zvířatům v pouti na ostrov. Jediné logické vysvětlení spočívá v tom, že homo erectus nějak musel před 800 000 lety tuto úžinu překonat, aby se dostal na Flores. Tento poznatek má dalekosáhlé důsledky pro nejranější kulturní dějiny, neboť podle dosavadního pojetí nebyl raně moderní homo sapiens před asi 60 000 lety schopen stavět plavidla, aby na nich mohl doplout na ostrovy ležící na volném moři.

Znamená to znovu promyslet také akademickou představu, podle níž lidé křižovali moře na člunech až před 40 000 lety a mohli se tak konečně stát obyvateli Austrálie. Nyní vyšlo najevo, že osídlení tohoto kontinentu je třeba datovat o 20 000 let dřív! Nejnovější výzkumy lidské kostry nalezené v roce 1974, provedené třemi nezávislými moderními datovacími metodami, stanovily její stáří na 56 000–68 000 let. Jak poznamenal doktor Alan Thorne z Australské národní univerzity, má tento objev významné účinky na diskusi o globálním rozšíření lidstva. Zvláště pak je třeba posunout hlouběji do minulosti dobu, kdy lidé byli poprvé schopni překonat také větší vzdálenosti na otevřeném oceánu. V každém případě se zdá, že předci dnešních aboriginů se dostali do Austrálie po moři mnohem dřív, než se dosud předpokládalo.

Jestliže se tedy už mořeplavcům v jiné éře podařilo otevřít bránu k oceánům, je třeba také se znovu ptát, jak to vlastně bylo s objevením Ameriky. Dosud se v učebnicích dějepisu tvrdilo, že americký kontinent byl objeven až po historické plavbě Kryštofa Kolumba v roce 1492. Nové učebnice nicméně už připouštějí, že na americkou půdu vstoupili asi půl tisíciletí před Kolumbem Vikingové a sebrali tak admirálovi slavný titul „objevitele světa“. Byli však Vikingové opravdu první? O tom lze s úspěchem pochybovat. Uvádím dále několik archeologických nesrovnalostí, jež vyžadují nový pohled na celou záležitost. Zdá se, že Amerika byla objevena a osídlena už o celá staletí, ne-li tisíciletí dříve, než nás učí školní věda.

ANTROPOLOGICKÉ OTAZNÍKY

Většina předků dnešních indiánů se prý měla dostat do Ameriky Beringovou úžinou. Nejnovější genetické analýzy však ukazují, že žili původně u Bajkalského jezera a v Mongolsku. Přesto se jeví stále očividněji, že raní obyvatelé Ameriky představují opravdovou „národnostní směs“. Zde jsou nejdůležitější nálezy, které to potvrzují a současně nadhazují nové otázky:

- Žena z Arlington Springs: lidská kostra stará 13 000 let, objevená na kalifornských Channel Islands. Kostí byly uloženy více než čtyřicet let v muzeu, teprve nyní bylo pomocí radiometrického vyšetření zjištěno její skutečné stáří. Závěr: Tato žena se musela dostat do Ameriky po Tichém oceánu.

- Muž ze Spirit Cave: mužská kostra stará 9400 let, objevená v nevadském Churchill County. Obličej rekonstruovaný podle lícních kostí se nepadobá ani indiánskému, ani severoasijskému, nýbrž obličejí Ainua z Japonska.

- Žena z Bugl: ženská kostra stará 10 600 let, objevená v Tennessee. „Nepatří k žádné současné lidské skupině, ale podobá se nejvíc dnešním Polynésanům,“ říká antropolog doktor Richard Jantz z univerzity v Tennessee.

- Jeden z nejstarších Američanů: kostra stará 11 500 let, kterou našli ve střední Brazílii (!) (objevena patrně v umových hrobech v Serra do Machado). Stavbou kostí se podobá — jak tvrdí antropolog Walter Neves z univerzity v Sao Paulu — nejspíš Jihoasijsci, nebo dokonce Australci. a další lebka z nebraského Lime Creeku, jakož i dvě další z Minnesoty (staré 7840 až 8900 let) patří rovněž Jihoasijscům, možná dokonce dávným Evropanům.

- Muž z Kennewicku: je považován rovněž za doklad tvrzení, že první lidé, kteří před tisíciletími vstoupili na americký kontinent, byli zjevně také Evropané nebo jejich příbuzní. Už dřív bylo nápadné, že mnohé kostry a lebky ze Severní Ameriky, staré přibližně 10 000 a víc let, mají spíš evropský nebo východoasijský vzhled. Nejnověji to potvrzuje podle místa nálezů nazvaný muž z Kennewicku (stát Washington). Má nápadné eurasijské znaky: oválný úzký obličej a mírně vystouplou horní čelist. Tento nález se stal ve Spojených státech předmětem velkého zájmu veřejnosti a soudního sporu: Tamní indiáni trvají na svém právu pochovávat rituálně kostry svých předků. Naproti tomu uplatňují na kostru nárok také badatelé, protože muž z Kennewicku nemůže být v žádném případě předkem dotyčného indiánského kmene mj. proto, že má znaky lebky Evropana. Pochází „Vinnetou“ z Evropy? Odkud přišel muž z Kennewicku?

- Hroty oštěpu a čepele: nalezené u Savannah River (Virginie) v půdních vrstvách, jejichž stáří bylo stanoveno na

12 000 let. Senzační je, že se úžasně podobají nástrojům a zbraním, které byly dosud známy jen z kultury Solutrén z doby kamenné — ve Francii, ale také na Iberském poloostrově.

Antropolog Dennis Stanford ze Smithsonian Institution nepochybuje o tom, že „máme co dělat s mnoha přistěhovaleckými vlnami lidí různého etnického původu z mnoha různých oblastí“. To je úžasný názor, když uvážíme, že právě vědci ze Smithsonian Institution zastávali stanovisko, že platí pouze model Beringový úžiny coby spojovacího mostu.

Archeolog James Adovasio z Mercyhurst College v Pensylvánii dokonce hovoří o opravdové „mafii“, která tento model dosud dogmaticky prosazovala. Jednoznačné důkazy opaku prý nebyly brány na vědomí a záměrně se potlačovaly. Obraz se mění jen velmi pomalu pod tlakem objevů stále nových dokladů starých několik tisíciletí.

Zde je namísto otázka, které archeologické nálezy se stále ještě „drží pod zámekem“ — kvůli tomu aby se nemusel měnit pouze nejen obraz rané Ameriky, ale také celého raného lidstva...

DOKLADY NEZNÁMÝCH KULTUR V BRAZILSKÉM PRALESE

Uprostřed brazilské Amazonie objevili výzkumníci zbytky kultury staré nejméně 11 000 let. Byly nalezeny hroty oštěpů a jiné nástroje, zkamenělé zbytky potravy, ale také malby na stěnách jeskyň, které dokazují, že tito dávní obyvatelé Ameriky se vyznačovali značně vyspělým kulturním životním stylem. Měli vyhraněný smysl pro umění, živili se ovocnými plody a ořechy, lovíli ryby a pralesní zvěř.

Tyto stopy objevil před několika lety výzkumný tým z Illinoiské univerzity vedený profesorkou Annou Rooseveltovou. Americký odborný časopis Nature přišel s otázkami: Odkud pocházeli tito obyvatelé pralesa? Která kultura přišla do Ameriky jako první? Mají pralesní lidé společné kořeny se severoamerickými lovci divé zvěře, od nichž se zásadně liší? Nálezy posílily domněnku, že obyvatelé Amazonie nepřišli do Ameriky přes Beringovu úžinu. Nápadná je podobnost jejich artefaktů se skalními kresbami australských aboriginů, starými 40 000 let.

JAPONŠTÍ MOŘEPLAVCI PŘED 5000 LETY V EKVÁDORU

Kultura Valdivia začala ve střední části ekvádorského pobřeží kolem roku 3000 př. n. l. a zanikla asi 1400 př. n. l. Její předměty zhotovené většinou z modelované a vypálené keramiky patří k nejstarším, které byly v „Novém světě“ nalezeny. Pozoruhodné je, že se navlas podobají výtvarům japonské kultury Jomon. Podobnost figurek a hlíněných střepeň z Japonska a Ekvádoru nenechává téměř nikoho na pochybách, že mezi oběma zeměmi existovaly styky už kolem roku 3000 př. n. l. Vědci se domnívají, že prastaré sídliště Valdivia vděčí za svůj vznik japonským rybářům, které mořský proud zahnal na západní pobřeží Ameriky.

ČÍŇANÉ V MEXIKU

Dochované čínské prameny se zmiňují o výpravě Chuej-šina a čtyř dalších buddhistických mnichů, kteří se v 5. století př. n. l. vydali hledat Fusang, bájemí opředený pozemský ráj na druhé straně východního oceánu. Jadeitová hlava s výrazně čínskými rysy, nalezená v mexickém Tenangu, práce olméckého umělce, by mohla skutečně dokazovat, že mezi Střední Amerikou a asijskou Říší středu existovalo spojení už ve velmi rané době. Zdá se, že to potvrzuje spousta archeologických nálezů. Tak třeba rakouští vědci objevili v Mexiku předkolumbovské terakotové hlavy s výraznými čínskými rysy. Lze si stěží představit, že by byl nějaký indián schopen tak mistrovsky vypodobnit charakteristické rysy dálněvýchodního člověka, kdyby ho vůbec neznal.

To, že kulturní spojení Ameriky se starou Říší středu existovalo už před mnoha tisíciletími, nám ukazuje záhadná pozůstalost Olméků. Začátek jejich kultury se datuje asi do roku 1500 př. n. l., ale jejich původ a první období olmécké kultury zatím nikdo neprobádal. Mnohá umělecká díla vyvolávají domněnku, že ve staré Americe žila jinak neznámá lidská rasa. Proslavily se především čedičové kolosy vysoké až tři metry: mohutné obří lebky vytesané ze skály, boží hlavy s jakousi přílbou, vážící až šedesát tun, jsou volně roztroušené po krajině. Doprava takových těžkých bloků — nejbližší kamenolom přicházející v úvahu byl vzdálený asi sto dvacet kilometrů — vyžaduje enormní úsilí a vědomostí týkající se transportní techniky.

Obří lebky byly prý přepravovány na vorech. Je i nadále nejasné, jak to mělo fungovat v praxi. Na to, že staří Číňané se odvažovali přeplout oceán, možná odkazuje magnetický kovový kousek z 3000 let starého olméckého naleziště v ruinách San Lorenza ležícího jižně od mexického Veracruz. Když se umístí tak, aby se mohl volně pohybovat, ukáže 33,5 stupně západně od magnetického severního pólu. Olmékové používali takové pruty možná jako kompas a pokládali je na podložce na hladinu vody nebo rtuti, kterou získávali ze sulfidu rtuťnatého neboli rumělky. Pokud se tyto pruty skutečně používaly jako kompas, existuje zde možná souvislost s olméckými chrámy nasmě-

rovanými k severu. Číňané v Mexiku? Nebo obráceně, Mexičané v Číně? Jisté je, že olmécký kompas je předchůdcem čínského, který byl dlouhou dobu považován za první na světě.

SPOJITOSTI MEZI ČÍNOU A JIŽNÍ AMERIKOU

Zdá se, že staří Číňané ve starověku nepluli jen do Mexika, muselo existovat rovněž spojení s Jižní Amerikou. To ukazují především nálezy z období čínské dynastie Čou srovnatelné s peruánskou kulturou Chavín a dalšími jihoamerickými kulturami. Oba styly jsou prakticky identické.

Chavín de Huantár je nezáhadnější ceremoniální centrum ležící ve výšce 3000 metrů nad mořem v peruánských Andách. Na budovách lze rozpoznat několik stavebních fází. Sestávají z různých chrámových plošin s řadou vzájemně propojených chodeb a komor v různých poschodích. V nejstarší části komplexu se nachází žulový blok a na něm je vytesána socha „člověka“ s tygřími tlapami a hady místo vlasů. Původ kultury Chavín je zcela nejasný. První keramické nálezy z Chavínu mohly vzniknout patrně před rokem 1200 př. n. l. Kultura zřejmě zanikla v letech 600–200 let př. n. l. Na původu a datu vzniku ovšem nezáleží, styl Chavín se rychle rozšířil po celém severním Peru a na pobřeží.

STARÉ VAZBY K VNITŘNÍMU MONGOLSKU

V jižních kolumbijských Andách se nachází obec San Augustin, v níž byla nalezena spousta hrobů, podzemních štol, záhadných soch a kamenných chrámů. Lze z nich vyčíst různé vývojové stupně, z nichž nejstarší sahají do 8. století př. n. l., zatímco nejmladší pocházejí z doby krátce předtím, než území dobyli Španělé. Zatím bylo objeveno víc než tři sta různých kamenných soch. Každá vypadá jinak a připomíná sešklebenou ďábelskou masku s drákulovskými zuby přečnávajícími rty. Stejnou podobou se vyznačují nejnovější archeologické nálezy z Vnitřního Mongolska, náležející k docela jinému kulturnímu okruhu. Byly objeveny nejen pyramidy, ale také kamenné monolity se shodnou symbolikou „dračích zubů“. Archeologické vykopávky navíc dokládají, že „nebeský drak“ se těšil stejně obrovské úctě jak ve Vnitřním Mongolsku, tak v Jižní Americe. Také v tomto případě je třeba se ptát, zda existovaly v archaické době kontakty mezi oběma místy.

NEGROIDNÍ SKULPTURY ZE STARÉHO MEXIKA A EKVÁDORU

Na začátku prvního předkřesťanského tisíciletí už zjevně zástupci několika kultur dopluli po moři úspěšně do Ameriky. Jestliže se Olmékové vyznačují určitými negroidními rysy, pak hlava nalezená u mexického Veracruzu přináší věrohodný doklad toho, že Afričané dopluli do Ameriky téměř před 3000 lety. Podle dosavadního historického pojetí dorazili lidé s černou kůží do Ameriky až počátkem 16. století — nedobrovolně jako otroci.

Další plastiky a keramické předměty s charakteristickými africkými, egyptskými a sumerskými rysy jsou uloženy na univerzitě v ekvádorském Quitu.

ŘÍMANÉ A ŘEKOVÉ VE STARÉ AMERICĚ

V roce 1972 vydal odborník na staré kultury Cyrus H. Gordon knihu *Before Columbus* (Před Kolumbem), v níž se zmiňuje o řadě záhadných nálezů, jako jsou třeba římské a arabské mince staré víc než tisíc let, které byly objeveny u venezuelského pobřeží. Dále autor hovoří o dvou nápisech objevených v Severní Americe v roce 1996 poblíž Fort Benningu (Georgie), které jsou mínójského původu a mají určitou podobnost s nápisy v Knóssu. To by znamenalo, že kolem roku 1500 př. n. l. dorazili do Ameriky také mořeplavci z Kréty nebo jiní Řekové. Gordon poukazuje na fakt, že existují jisté paralely mezi řeckým a mayským písmem. Tak prý mají např. „ozdobná pera“ a jiné symboly, jež jsou k vidění na slavném disku z Festu nalezeném v mínójském paláci na Krétě, své obdoby v aztéckých glyfech. V době bronzové tedy musely, jak tvrdí Gordon, existovat nějaké kulturní vazby mezi mořeplavci z východního Středomoří a americkými indiány.

Jak se zdá, zapravdu mu dává další „cizorodý kus“: v roce 1993 našli archeologové poblíž Mexico City malou hliněnou hlavu. Ležela společně s pohřebními dary ze zlata naprosto nepoškozená v jedné předkolumbovské hrobce, nepodobá se však stylem žádnému předmětu ze známých předkolumbovských kultur. Odborný svět záhy zapomněl na hliněnou hlavu, už tehdy označenou za neobvyklou, protože se zjevně nehodila do obrazu, podle nějž už rané evropské kultury pěstovaly čilé styky s Amerikou. Až antropolog Romeo Hrstov nechal v heidelberském Ústavu Maxe Plancka pro jadernou fyziku provést fyzikální určení jejího stáří. Výsledek termoluminiscenčního datování, velmi nákladného a komplikovaného postupu, zněl: předmět je starý 730 až 2880 let. Je tedy jisté, že hlava se musela dostat do Ameriky dávno před Kolumbem. Nyní je otázka, jak k tomu došlo.

FÉNICKÝ DOKUMENT Z MASSACHUSETTS

Z některých nálezů lze vyvodit, že Amerika přijala mnoho návštěvníků, tedy i Feničanů, už dávno předtím, než byla objevena „oficiálně“.

Tento mořeplavecký národ z rovinatého pobřeží Libanonu a Sýrie, nazývaný rovněž Foiničané nebo Kanánci, byl kolem roku 600 př. n. l. včleněn do babylonské říše. Byli to zdatní námořníci a budovali si obchodní opěrné body v severní Africe a jižním Španělsku.

Cyrus H. Gordon, bývalý ředitel Ústavu pro středomořské studie na Brandeisově univerzitě, Ladislaus Netto, ředitel brazilského Národního muzea, a Barry Fell z Harvardovy univerzity patří k zastáncům teorie, že Feničané navštívili Ameriku už v prehistorické době. Barry Fell prostudoval kámen nalezený v roce 1658 v Bourne (Massachusetts) a identifikoval ho jako fénický dokument. V Bourne ho zanechal údajně kartaginský Feničan a mořeplavec Hanno při objevné výpravě, kterou podnikl v 5. století př. n. l. podél afrického pobřeží. Nápis na kameni zní: „Hanno se stává vlastníkem tohoto místa.“

Samuel Eliot Morison, rovněž vědec z Harvardovy univerzity, naproti tomu považuje takové „objevy“ za absurdní. Historik Robert Lopez z Yaleovy univerzity má podobně odmítavý postoj a spatřuje v kamenném fragmentu z Bourne „zjevný podvod“. Stejně kritický je rovněž Frank Cross, profesor semitských jazyků na Harvardově univerzitě.

Přesto existuje několik jiných nálezů připomínajících přistání předkřesťanských mořeplavců, kteří kdysi připluli do Ameriky ze Středomoří, jako je třeba spousta keramiky, jejíž charakteristické rysy umožňují přiřadit ji k „fénické kultuře“.

Typickým exponátem tohoto druhu je předkolumbovské kuřidlo nalezené v guatemalské obci Iximché. Je na něm vyobrazen podlouhlý obličej se semitskými rysy, velkým zahnutým nosem, špičatým vousem a diadémem na čele. Jsou to klasické rozpoznávací znaky fénické kultury. Spolu s mnoha jinými nálezy, mj. několika nápisy, dosvědčuje tato plastika ranou přítomnost Feničanů na americkém kontinentu. Neobyčejný artefakt je v současné době uchováván v Paříži.

HILINĚNÉ FIGURY Z MEXIKA SE SEMITSKÝMI OBLIČEJOVÝMI RYSY

Historik R.A. Jairozboy a další jeho kolegové jsou přesvědčeni, že v roce 1200 př. n. l. vliv egyptských, afrických, hebrejských a čínských přistěhovalců významně podnítl rychlý rozkvět olmécké civilizace v Mexiku. Z interpretací Platonových a Diodorových textů podle jejich názoru plyne, že Feničané obchodovali s Amerikou už kolem roku 1000 př. n. l. Profesor Alexander von Wuthenau z mexické „University of the Americas“, sbíral padesát let hlavy vytesané z kamene v letech 1500 př. n. l. až 1500 n.l. Jsou na nich vypočetně jednoznačně bradatí Židé (američtí indiáni jsou bezvousí), Afričané a další lidské typy cizí středoamerickému prostoru.

S tím možná také souvisí mince z doby Bar-Kochby. Od roku 1932 byly nalezeny na třech různých místech v Kentucky hebrejské mince z doby třetího povstání Bar-Kochby proti Římanům (132–135 n.l.). Bohužel žádný z nálezů není výsledkem systematických archeologických vykopávek. Již ale v roce 1891 se jedna teologická zpráva v USA zmiňuje o hebrejském nápisu nalezeném v Bat Creeku v sousedním Tennessee. Teprve v roce 1964 se podařilo najít způsob, jak ho číst: jde o kanánský fragment, z něž se vědcům podařilo rozluštit pouze slovo „Judea“ a znaky patrně pro datum kolem roku 100 n.l. Odkazuje tedy na to, že Hebrejci někdy v 2. století n.l. utekli před Římany do Severní Ameriky? Zdá se, že tuto smělou hypotézu podporují rovněž mince z doby Bar-Kochby. Nálezy prozkoumal profesor Israel Na-amani z Louisvillské univerzity.

„VIKINGSKÉ MUMIE“ Z PERU

V Andách se našly mumie, které se odlišují od lidských typů, které se dodnes vyskytují v této oblasti obývané indiány. Jsou vysoké, mají úzký obličej, dlouhou lebku a řídké světlé vlasy v různých obměnách od hnědé po slámově žlutou, včetně všemožných ryšavých odstínů (vlasy nejsou v žádném případě barvené). Zatím nikoho opravdu nepřesvědčila hypotéza, že míry obličejů a lebky mohly vzniknout umělou deformací, jak to peruánští indiáni často skutečně prováděli na dětech, a že barvu vlasů mohly ovlivnit povětrnostní podmínky.

Nálezy nasvědčují přítomnosti bělochů severoevropského typu v předkolumbovském Peru. Je sporné, zda se opravdu jednalo o Vikingy, jak tvrdí mnozí badatelé. Datování se rozcházejí o stovky a tisíce let, ostatně jako vždy, když jde o prehispanickou chronologii. U mumii nalezených na poloostrově Paracas se původ datuje do roku 500 př. n. l., přičemž přípustný omyl činí dvě stě let. Jsou tedy dvě možnosti. Buď jsou světlovlasé mumie potomky Skandinávců a Irů, popř. jejich předků, nebo je jejich stáří určeno stejně mlhavě jako pomocí jiných metod a dávné stěhování lidí se světlou pletí muselo začít mnohem dřív — možná už ve 13. předkřesťanském století.

Norský archeolog Helge Ingstad podnikl v roce 1960 výpravu na severovýchodní pobřeží Ameriky a hledal ve „Vinlandu“ stopy po vikingské lodi Leifa Erikssona. Poté, co našel zvláštní a matoucí objekty, Ingstad došel k názoru, že Erikssonův Vinland leží na severním Novém Foundlandu, nejvýchodnějším cípu Severní Ameriky. Konečně objevil L'Anse aux Meadows, kde byly před čtyřiceti lety nalezeny zbytky normanského osídlení, a mohl v následujících osmi letech provádět vykopávky. Našel zbytky domů, jedné staré kovárny a parní lázně — jednodušší období sauny. Zbytky budov se podobaly známým středověkým skandinávským domům. Domněnku o normanském osídlení potvrdil nález brože, části kolovrátku z mastku a 10 cm dlouhé bronzové jehlice. Podobné reliкty jsou známy z Norska, Islandu, Shetlandských ostrovů a ostrova Man. Stáří těchto pozůstatků bylo datováno do doby kolem roku 1000 n.l. Nic sice neukazovalo přímo na Leifa Erikssona, ale nepochybně šlo o osídlení Severoevropanů, které existovalo pět set let před Kolumbem. Třebaže objevy na Novém Foundlandu napomohly k vyřešení záhady, vynořily se v souvislosti s nimi opět nové otázky. Staré normanské texty totiž líčí, že bílí lidé přišli do Severní Ameriky už dávno před Vikingy. Možná tedy objevili Irové Ameriku před Vikingy, ale také oni zřejmě „Nový svět“ pouze znovuobjevili.

Existuje několik odkazů na to, že normanští mořeplavci kdysi pronikli dokonce až do Jižní Ameriky. Jako příklad zde budiž uvedena podoba předkolumbovských a skandinávských ornamentů. Překvapivou paralelu představuje skandinávský koberec z Ovrehogdalu, o němž se obecně soudí, že pochází z konce 11. století. Na vzorech jsou vidět vedle jelenů také lamy, které se vyskytovaly pouze v Peru. Kromě toho jsou na něm vyobrazeny geometrické útvary jako kříže, které známe rovněž z Tiahuanaka. Ve středověké Evropě byla zjevně známa nejen geografie Ameriky a Jižní Ameriky (jak dokládají třeba Waldseemüllerovy mapy), ale také její fauna.

RUNOVÝ KÁMEN Z KENSINGTONU

Většina vědců vidí v tomto artefaktu padělek z 19. století. Někteří badatelé ho však považují za autentický dokument. Kámen je vysoký asi 75, široký 40 a hluboký asi 15 cm. Objevil ho v Kensingtonu v roce 1898 švédský přistěhovalec a farmář Olof Ohman. Nechápal, co jeho nález znamená, a ani potom se nesnažil z toho vytěžit něco ve svůj prospěch. Předal kamennou desku místnímu bankéři, který ji věnoval univerzitě v Minnesotě. Tam se podařilo odborníkovi na skandinávskou kulturu profesoru O.J. Bredovi bez velkých potíží rozluštit téměř celý text. Nerozuměl pouze několika málo znakům, které byly později identifikovány jako číslice.

Úplný text na runovém kameni zní: „Osm Gótů a dvacet dva Norů na průzkumné cestě na západ Vinlandu. Rozbili jsme tábor poblíž dvou skalnatých ostrovů jeden den chůze na sever od tohoto kamene. Celý den jsme lovili ryby. Když jsme se vraceli, našli jsme deset zkrvavených mrtvých mužů. AV M, chraň nás od všeho zlého. Nechali jsme těch deset střežit naši loď, vzdálenou čtrnáct dní cesty od tohoto ostrova. 1362.“

Písmena AV M značí obvyklou zkratku AVE MARIA. Již v 11. století jsou popsány cesty Leifa Erikssona a jeho bratrů do Ameriky. Mnozí si myslí, že severoamerického pobřeží dosáhl už v roce 985 n.l. norský Viking Bjarn Herlufsson. Jiní se zase domnívají, že první byli irští mniši.

Vzhledem k pádným svědectvím, z nichž jsem jich zde jako příklad uvedl jen několik, je jasné jedno. Když Kryštof Kolumbus 12. října 1492 doplul se svými třemi loděmi „Pintou“, „Niňou“ a „Santa Marií“ na ostrov Guanahani (pozdější San Salvador), nebyl zdaleka první, předběhli ho mořeplavci ze všech koutů zeměkoule. Zdá se, že stará Amerika byla považována za oblíbený cíl cesty už v antice. Bylo by vhodné v tomto směru opravit školní učebnice. Španělé nebyli v žádném případě objeviteli Ameriky, Kolumbus nebyl první, spíš bychom mohli říct, že byl poslední „objevitel“ Nového světa. Jak se ale mohla znalost tohoto kontinentu během tisíciletí tak beze stopy ztratit? Dějiny lidstva jsou prosáklé krví. Válečné střety, klimatické změny, ničivá zemětřesení a jiné přírodní katastrofy, jakož i meteorologická nebezpečí hrožící z vesmíru, to vše nejspíš přispělo k tomu, že jednou provždy mizely z povrchu zemského celé vyspělé kultury.

Tím se uzavírá oblouk klenoucí se k mýtu o Atlantidě. Jde o mlhavou vzpomínku na strašlivou katastrofu v dějinách lidstva? Zanikl svět už několikrát? Dříve nebo později zmizí také naše současná kultura. Co se po nás najde? Jak si budou budoucí pokolení vykládat tyto nálezy? Atlantida? Už jen jméno? Potopený ostrov? Nebylo to nic víc než mýtický pták, který se stále znovu vydával ke hvězdám jako Fénix zrozený z popela? Budou ti, kteří přežijí apokalypsu vyvolanou atomovou pohromou nebo impakty asteroidů z kosmu, v pozdějších generacích ještě vůbec opravdu něco vědět o raketoplánu jménem Atlantis?

„Mráz kopřivu nespálí.“

Příslloví

Před nadcházejícím zánikem světa varují proroctví pocházející z různých tisíciletí, staletí a z různých kultur. Počítáje babylonským astronomem Beróssem, který žil před 2300 lety, přes řeckého filozofa Herakleita, americké indiány Hopie a Aztéky až po Nostradama a mnoho jiných. Stále je otevřená otázka, zda konec, pokud snad někdy opravdu nastane, zapříčiní asteroid, který zabloudí k Zemi v kolizním kurzu, nebo systematické ničení životního prostředí či nějaká atomová katastrofa. Kolik času nám ještě zbývá?

Britský astrofyzik Stephen Hawking soudí, že příliš mnoho už ne. Obává se, že lidstvo „další tisíciletí“ nepřežije. Při přednášce v Edinburghu prohlásil tento slavný fyzik a autor knihy *Stručná historie času v obrazech*, že život na Zemi vyhladí „buď nehoda, nebo oteplení“. Lidstvo může přežít pouze tehdy, když se usídí na jiné planetě, tvrdil renomovaný profesor nedávno při křtu své další knihy *Vesmír v kostce*. „Obávám se,“ řekl, „že atmosféra se otepluje čím dál víc a stejně jako atmosféra sousední Venuše se promění ve vroucí kyselinu sírovou. a trápí mě také skleníkový efekt.“ Lidstvo prý může přežít další tisíciletí pouze tehdy, „když se rozšíří do vesmíru“. Hrozí mu vymření, pokud nebude „kolonizovat“ ostatní planety.

Další nebezpečí, jež nelze podceňovat, hrozí lidstvu z kosmu. Smrtonosné skalní útvary, které se nacházejí v kolizním kurzu se Zemí, jsou objeveny se strašlivým zpožděním — a zatím jsme nepřišli na to, jak zabránit srážkám. V lednu 1992 minul asteroid „1991 BA“ naši planetu v pouhé poloviční vzdálenosti Měsíc–Země. Byl objeven „náhodně“ na jednom snímku s dvanáctihodinovým zpožděním. Kdyby dopadl minibolid o hmotnosti 250 tun a průměru 6,5 m dejme tomu na vídeňské náměstí svatého Štěpána, zbořil by všechny budovy v okruhu jednoho tisíce metrů a usmrtil by tisíce lidí.

Není známo, kolik mnohem větších zabijáckých asteroidů lidstvo ohrožuje — prý jich jsou tisíce. O nebezpečí hrozcím z kosmu dobře víme — ale zatím nemáme vyřešený způsob obrany a tlačí nás čas. V dohledu sice zatím není žádný velký asteroid nacházející se v kolizním kurzu se Zemí, ale to se může každým dnem změnit.

V noci z 30. června na 1. července 1908 došlo v centrální Sibiři k mohutné explozi a Země prožila jakousi předzvěst svého zániku. Už celá desetiletí se vědci z celého světa dohadují, co asi mohlo být příčinou této katastrofy. Uvažují o meteoritu — nebo hlavě komety — který vyvolal v okruhu 1000 km příšerný třesk, zničil 6000 čtverečních kilometrů lesa a vyryl do země obrovský kráter. V rozsáhlých evropských oblastech byl spatřen „gigantický záblesk“. Kolem půlnoci bylo náhle světlo jako ve dne a žádný vědec si nedokázal tento světelný úkaz vysvětlit. Nikdo v té chvíli netušil, že se nad sibiřskou Tunguzkou přehnalá mohutná tlaková vlna, již padli za oběť lidé i zvířata. Zmíněný bolid měl přitom průměr pouhých padesát metrů. Vzdor ojedinělým ztrátám na lidských životech lze mluvit o štěstí, protože ke katastrofě došlo v opravdu velmi řídké osídlené oblasti. Raději si ani nedomýšlejme, co by se stalo, kdyby „tunguzský meteorit“ dopadl na nějaké velkoměsto.

Pravou identitu zmíněného kosmického návštěvníka se nepodařilo beze zbytku objasnit. Jak ale ukazuje také tento příklad, nebezpečí hrozcím z vesmíru je mnohem větší, než jsme dosud předpokládali. Jistě si všichni zřejmě dobře pamatujeme na vzrušující snímky z vesmírné sondy Galileo. V létě 1992 explodovaly trosky komety Shoemaker-Levy 9 silou dvaceti pěti milionů atomových bomb na Jupiteru a rozpadly se mj. na ohnivé koule několikanásobné velikosti Země. Hrozí podobný osud naší planetě?

Podle počtu pravděpodobnosti dopadne na Zemi každých pět tisíc let objekt o průměru přibližně dvě stě metrů. Následky jsou nedozírné. Podle výpočtů astrofyzika Jacka Hilla z Národní laboratoře v Los Alamos by takový dopad zvedl v Atlantském oceánu vlny vysoké přibližně sto metrů, které by se vzápětí převalily po pobřeží Ameriky, Afriky a západní Evropy. Každých tři sta tisíc let zabloudí k Zemi také vskutku zabijácký asteroid o průměru pět set až tisíc metrů. Jednoznačných stop po srážkách s nebeskými tělesy je na zemském povrchu v každém případě dost. Geologové zatím lokalizovali sto třicet devět kráterů způsobených těmito mohutnými impakty. Některé impakty jsou natolik závažné, že jsou schopny vymazat z naší planety náraz obrovské množství živých tvorů.

Na otázku, proč na Zemi už nemůžeme potkat žádné dinosaury, se dá rovněž odpovědět, že za to může s největší pravděpodobností také kosmické inferno. Dopady meteoritů a erupce vulkánů proměnily přibližně před šedesáti pěti miliony let Zemi v poměrně nehostinné místo. Následné zhroucení klimatu zřejmě vyhubilo pravěké obry, kteří do té doby skvěle prosperovali.

K podobně dramatickým událostem došlo asi před deseti tisíci lety, když se do moře zřítily obrovské úlomky komety, které připravily o život málem celé lidstvo. Manželský pár geologů Alexander a Edith Tollmanovi k tomu shromáždil sled přesvědčivých mytologických pramenů a ve své knize a přece nastala potopa (Und die Sintflut gab es

doch), vydané v roce 1993, dokládají, že biblická potopa se skutečně odehrála a zjevně ji vyvolala mohutná srážka komety se Zemí. Kometa prý pronikla do atmosféry a rozlomila se na sedm částí a spoustu menších trosek, které se proměnily ve smrtonosné vesmírné projektily, jež uvrhly naši planetu do katastrofy nepředstavitelných rozměrů. Stručně si shrňme následky tohoto „bombardování“:

1. Po celé zeměkouli zuřila obrovská záplavová vlna, potopa dochovaná v mýtech mnoha národů, a pronikla hluboko do vnitrozemí jednotlivých kontinentů.

2. Potopa byla doprovázena zemětřeseními nesmírné síly a erupcemi četných vulkánů.

3. Nad rozlehlými končinami světa se přehnal orkán o teplotě 600 °C a zapálil vše hořlavé.

4. Zvířený prach, kouř stoupající z požáříšť a sopečné výbuchy zatemnily slunce a proměnily den v noc.

5. Následně se na zemský povrch snesly spršky roztavené horniny a kyselé deště sžírající živé bytosti i krajinu.

6. Nastal prudký liják, který zahájil druhé jednání potopy, která trvala, dokud slunce opět neproniklo mraky, nevy-sušilo zem a nevytvořilo na ní postupně podmínky příznivé pro život.

7. V severních oblastech, na dnešní Sibiři a v Severní Americe, stejně jako v horských regionech — například v Persii — napadla spousta sněhu, takže byly podle dochovaných pramenů vidět pouze vrcholky nejvyšších hor.

8. Následovalo několik strašlivých impaktních zim (impakt = dopad), během nichž vyhynula zvířata jako mamuti.

Takto stručně a jasně vidí potopu a její následky manželská dvojice geologů Edith a Alexander Tollmannovi. Po této dramatické a traumatizující události zřejmě nebyla zničena jen značná část živočišných a rostlinných druhů, ale také málem vyhynulo celé lidstvo. Na konci ledové doby, tedy před více než 10 000 lety, možná žily na Zemi pouhé dva miliony lidí, podle nových odhadů jich bylo až pět milionů. Vědci tato čísla odvodili z četnosti kosterních nálezů v různých oblastech.

Existovala lidnatá centra, v nichž se vyvinuly první kultury. To platí pro středoamerické Tolteky a možná také pro obyvatele legendární Atlantidy, která se podle Platona rozprostírala od Gibraltarské úžiny dál do Atlantiku a vyznačovala se výhodným vlhkým, teplým a mírným podnebím. Po potopě z toho všeho nezbylo nic. Lidí, kteří přežili, bylo tak málo a byli tak rozptýlení, že se museli nutně domnívat, že jsou na světě sami.

Tento hororový scénář nepopsal nikdo tak napínavě jako odborník na Atlantidu Otto H. Muck. Ten se podobně jako Tollmannovi ve své knize *Alles über Atlantis (Vše o Atlantidě)* z roku 1976 domníval, že drama Atlantidy má na svědomí nějaký zabíjäcký asteroid. Zde je jeho líčení hrůzy: Déšť rozžhavených úlomků rozbrázdil jako bombový nálet východní pobřeží Ameriky. Do moře dopadly úlomky těžké biliony tun. Mohutný náraz byl slyšet po celém světě, šev kontinentálních desek Ameriky a Evropy praskl — a Atlantida byla za jeden příšerný den a jednu hroznou noc stržena navždy do hlubin. Rozbouřené mořské dno se proměnilo v monstrózní vulkán. Zemské magma a voda se mísily v mohutných explozích a vyvrhovaly do oblohy mraky žhavého popela. To vše se stalo v roce 8498 př. n. l., a to 5. června.

Přesně tak to bylo. Nebo úplně jinak. Nebo se to vůbec nestalo. Neboť stejně jako otázka, zda existoval ostrovní kontinent nebo kde se dá lokalizovat bájná země, jsou rozporné také teorie o tom, jak Atlantida zanikla. K nejpulárnějším příčinám zkázy se řadí výkyvy zemské osy s razantními skoky pólů dlouhými víc než tři tisíce kilometrů nebo trhanými posuny kontinentů provázenými zemětřeseními. Uvádějí se také ale radikální změny klimatu, kdy roztávají ledové čepičky pólů a Atlantida se utápí ve vzdušném oceánu. Vzhledem k tomu, že Atlantida byla zřejmě obrovská pevnina a ne pouhý středomořský ostrov, zdá se nejlogičtější hypotéza impaktu asteroidu jako příčiny zkázy.

Tato hororová vize by se mohla kdykoli opakovat. Potvrdila to i počítačová 3D simulace v americké státní laboratoři „Sandia“. Fyzikové v roce 1998 nasimulovali na vládní příkaz v gigapočítači dopad smrtonosného asteroidu. Nechali v počítačové animaci dopadnout do Atlantiku poblíž Brooklynu rychlostí dvacet kilometrů za vteřinu asteroid o průměru 1,4 km. Následky byly strašlivé. „2,4 vteřiny po nárazu se přejene nad New Yorkem ohnivý válec o teplotě 5000 °C. Vypaří se značné části New Jersey. Ve vteřině zemřou miliony lidí. Novou Anglii srovná se zemí drtivá tlaková vlna, města a lesy na východním pobřeží stráví plameny. Sloup lávy, páry a horniny vystřelí až do vesmíru. Všude vypukne jakási „nukleární zima“. Celé týdny budou zuřit globální sněhové bouře. Během několika měsíců zemřou miliony lidí — klimatické a vegetační změny by mohly vést ke kompletnímu vyhynutí lidstva.“

Jak se můžeme bránit vesmírnému bombardování? NASA považuje toto nebezpečí za natolik závažné, že vypracovává „program obrany proti kometám“. Cílem je vyhledat největší komety, které se nacházejí v potenciálním kolizním kurzu se Zemí, a vypočítat jejich dráhu. Zatím je jich známo pouze dvě stě.

Pokud bude mít jedna z nich kolizní kurz, NASA plánuje, že ji zničí nebo alespoň vychýlí z kolizního kurzu atomovými raketami namontovanými na satelity. Technologie jako vystřížená z Hvězdných válek. Můžeme důvěřovat pozemské raketové technice a spoléhat se na to, že při pokusu o nukleární obranu nedojde k překvapivým nehodám? Odborníci nejsou v tomto ohledu vůbec jednotní. Proti čemu se máme vyzbrojovat? Proti velké srážce? Nebo snad pro případ, že by se Země mohla ocitnout v roji menších úlomků a la „tunguzský meteorit“, což by v souhrnu nebylo o nic méně zničující? Když se to tak vezme, perspektiva to není rozhodně nebeská.

Mohla by být naše kultura znovu vržena zpátky do doby kamenné? Jenže největší nebezpečí, že by se to mohlo

stát, se neskrývá v hlubinách všehomíra, nýbrž v člověku samotném. Zní to zvláště. Ve světě, který je dnes a denně zasypáván zprávami o katastrofách a neustále sužován úzkostmi a obavami, mnoho lidí zjevně vyhledává právě tato nervová dráždidla, konfrontaci se strachem.

Dostal se do módy horor servírovaný tak, aby nám naskakovala husí kůže. a filmový průmysl ho vyrábí jako na běžícím pásu. Jen si vzpomeňme na slavné monstrum „Frankensteina“, na různé zombies, mutace upírů, děsivého vetřelce, Spielbergův saurí spektakl Jurský park a Ztracený svět, nebo Godzilla Rolanda Emmericha a šokující UFO apokalypsu Den nezávislosti. Japonci jsou známí svou zálibou v příšerách. Došlo to tak daleko, že se v telefonních zařízeních japonských firem ozývá místo hudby řev Godzilly a jekot jejích obětí. Jedno je jasné: rozkošného plyšového medvídky vypudili z dětských pokojů děsiví saurové.

Divák, kterému běhá slastné mrazení po zádech, je průběžně konfrontován s hrůzou nahánějícími bytostmi, nad nimiž nakonec filmový superhrdina přece jen zvítězí a zabije je. Chválabohu, lidstvo je zase jednou spaseno. S úlevou, mnohdy i celí zpocení, vycházíme z kina nebo vypínáme domácí video — a jsme si naprosto jisti, že nás na nejbližším rohu nerozdupá nějaká dračí obluda zvící mrakodrapu nebo nám neprorazí okno slizkým sosákem nějaký odporný obří hmyz.

Je však tato naše jistota oprávněná? Můžeme si být sto procentně jisti, že se nikdy nestane skutečností to, o čem nám vyprávějí odnepaměti mýty z celého světa? Jsou líčení tajemných setkání s cizími monstrózními bohy jen výplody fantazie? Třeba příběhy starých Egyptanů, kteří tato božstva uctívali a báli se jich už tisíciletí před naším letopočtem? Nebo bohové Řeků, Římanů a Indů, kteří tvoří přímo zoologickou zahradu strašlivých nestvůr? Nebo četná děsivá setkání s příšerami, draky a přízračnými zjeveními, jež se nám dochovala ve středověké literatuře? Jsou to všechno opravdu jen pohádky? Nebo možná jde o pozůstatky potlačené reality?

Přirozeně zítra nebo pozítří nevyleze obludná opice jako King Kong na nějakou televizní věž nebo mrakodrap ani žádný dinosaurus nebude hned tak brzy rozlouskávat tramvaje nebo vlaky — nicméně není zaručené, že se jednoho dne přece jen vrátí předpotopní příšery (možná se už vrátily!). Ve skutečnosti docházejí ze všech koutů světa dobře zdokumentovaná očitá svědectví, jež připouštějí závěr, že pravěké zvířecí obludy a další bytosti z dávno zapomenutých časů existují dodnes a nikdy doopravdy nevymřely. a že je pravdivé to, co jako bychom měli už miliony let uloženo v genech a co nás občas straší v děsivých nočních vidinách.

Je to fantastická, spekulativní myšlenka: V dějinách naší evoluce jsou prokazatelně hrubé nesrovnalosti. Nezáleží na tom, zda máme na mysli nějakého božského Stvořitele nebo mimozemské genetiky: Je možné, že „experiment člověk“ žalostně ztroskotá. Na jedné straně se nám otvírají netušené možnosti vývoje v oboru „umělé inteligence“, kyberprostor a virtuální realita nám umožňují únik do nepředstavitelného umělého světa zdání. Pojmy jako skutečnost a iluze nabývají čím dál mlhavější podoby. Obavy z budoucnosti a nejistý start do nového tisíciletí zvýšily nervozitu u mnoha lidí a vyvolaly konjunkturu kazatelů konce světa a kultů UFO, které slibují spásu před apokalypsou.

Já osobně bych se na pomoc mimozemšťanů v nouzi nejvyšší nespolehal. Myslím, že se na nás ovšem řítí ještě větší problémy. Vypadá to totiž, že se blížíme k situaci, kdy dojde k totální změně klimatu. Mohou se odehrát převratné geologické změny, stěží zabráníme přelidnění a nikdo neví, jaké následky to všechno bude mít. Když si k tomu připočteme ještě nějakou „drobnou atomovou katastrofu“ — a nemusí to být rovnou jaderná válka, stačí klidně havárie jaderné elektrárny — mohl by svět zanedlouho vypadat docela jinak.

a mohli bychom podcenit ještě něco. Kdo pozorně sleduje tendence rýsující se v budoucnosti, nemůže jinak než přisoudit přírodě určitou inteligenci. Vypadá to, jako by se příroda začala mstít lidem, kteří ji už tak dlouho znásilňují a ničí.

Šok z nákazy BSE stále ještě hluboce děsí chovatele skotu, zdravotní instituce a spotřebitele. Příroda, jak nás učí historie, vždy usiluje o rovnováhu. Člověk, tento údajně moudrý, chytrý homo sapiens, už úspěšně zničil značnou část živého světa, který se ještě donedávna vyznačoval téměř nekonečnou rozmanitostí. Je hodně dlouhý výčet již vyhynulých živočišných druhů nebo druhů, které jsou odsouzeny k vyhynutí. Genetici současně experimentují se znovuoživováním vymřelých živých tvorů a pokoušejí se stvořit zcela nové živočišné druhy, které nikdy předtím v přírodě neexistovaly. Křížení ovce a kozy probíhá už delší dobu a přestalo být utopií také klonování, tedy chov identických živých tvorů.

Experimentuje se však nejen s laboratorními zvířaty, jako byla třeba ovce Dolly. Již v roce 1993 se stal děsivý sen skutečností. V americkém hlavním městě bylo rozmnoženo sedmáct lidských zárodků. Tak byly učiněny první kroky k vytvoření geneticky změněných lidí. Kdy „sjede z výrobního pásu“ nakloňovaná inteligentní lidská bestie?

Máme dojem, že jsme se ocitli v čarodějně Frankensteinově kuchyni, když čteme, na čem američtí, ale také čínští vědci pracují už léta. Experimentují s nosiči dědičného materiálu dávno vyhynulých živočišných druhů, jako jsou např. dinosauři. Zatím je vše ještě ve fázi pokusů. Pokud se však tyto stvořitelé akty jednou vymknou kontrole, zdá se, že nic nebude nemožné — a nebude možné ani vyloučit opravdový návrat monster.

Jak už bylo řečeno, příroda usiluje o rovnováhu. Řídí se při tom zjevně vyšším zákonem a bude se snažit vyrovnat

vznikající ztrátu a případné změny životního prostředí. a to tak, že místo vyhlazených živočišných druhů (a rostlin) přichází ve zvýšené míře — nebo také v pozmeněné a „přizpůsobené“ podobě — s novými a nezvyklými druhy. Krysy jsou např. čím dál inteligentnější, větší a nebezpečnější. Vampýři před několika lety přepadali předměstí Mexico City, zabíjeli psy a těžce zraňovali lidi. Moskyti jsou už delší dobu imunní vůči jakémukoli jedu a jsou stále agresivnější. Nic netušící lidi napadají vražedné včely a zabijáctví ptáci jako vystřižení z klasického Hitchcockova hororu. Seznam možných, ba pravděpodobných hrůz, jak se zdá, nebere konce. Člověk vyzval osud na souboj, osud jeho výzvu přijal a odpovídá. Musíme se s touto jeho odpovědí vypořádat, chceme-li přežít a pokud se lidstvo nechce vrátit zpátky k místu, kde jeho osud začal — tedy do bahna pravěku.

Bylo by jisté smutné, kdybychom se museli vlastním zaviněním rozloučit s chaotickým jevištěm divadla zvaného život, aniž bychom se opravdu dozvěděli, zda na nás přece jen někdo nečeká v hlubinách vesmíru, tedy tam venku, kde se údajně skrývá pravda.

Určitě neuškodí, když budeme brát v úvahu možnou existenci mnoha osídlených vesmírů, když začneme budovat nový obraz světa, odvážné myšlenkové modely a mosty ke hvězdám, abychom snad jednoho vzdáleného dne sami povstali jako Fénix z popela a mohli být přijati do galaktického společenství.

Momentálně se zdá, že cesta k tomu je pro nás uzavřená. Abychom se stali členy kosmické společnosti, k tomu nám pozemšťanům chybí potřebný rozum, nemluvě o tom, že nejsme na takové vesmírné dobrodružství dostatečně morálně zralí. Jasně nám tuto lidskou a politickou neschopnost dnes a denně předvádí záplava zpráv o vraždění, smrti, válkách, hladu a masakrech. Koneckonců záleží jen na nás lidech, na nás všech. Máme na vybranou: buď se nám podaří — ať už atomovými katastrofami, důsledným ničením životního prostředí a prostoru nebo válečnými střety — kráčet přímo ve stopách Atlantidy, ostrova blažených, kteří se změnil k zlému a tím byli odsouzeni k zániku, nebo se nám podaří odstranit z cesty balvany, které jsme si do ní sami postavili a o něž zakopáváme, a proniknout pokojným způsobem do vesmíru, vstříc novým báječným cílům. Já osobně bych dal přednost druhé možnosti. a vy, milí čtenáři?

Jedno africké proroctví zní alespoň trochu útěšlivě:

„Sen, který se nám zdá, ještě neskončil!“

POZNÁMKA REDAKCE

Ke všem tématům, jimiž se zabývá, autor nastudoval množství knih od známých autorů, kteří se věnují této problematice. Jsou to například Klaus Aschenbrenner, Luc Bürgin, Erich von Däniken, Ulrich Dopatka, Viktor Farkas, Peter a Johannes Fiebagovi, Hartwig Hausdorf, Peter Krassa a další. Mnohé knihy jsou uvedeny přímo v textu.

Vycházel také z novinových a časopiseckých článků a z vyprávění očitých svědků.

PODĚKOVÁNÍ

Můj dík patří všem těm, kteří mě už léta nezištně zásobují informacemi, podněty, kritickými připomínkami a obrazovým materiálem. Některé přátele, „spolubojovníky“ a ochotné pomocníky zde uvedu jmenovitě v abecedním pořádku — zastupují mnoho dalších.

To, že je zde jmenuji, však neznamená, že nutně souhlasí se všemi myšlenkami a teoriemi zmíněnými v této knize:

Nicolas Benzin, Luc Bürgin, Erich von Däniken, Sabine Dellemourová, Jokey van Dietenová, Klaus Dona, Stefan Dona, Ulrich Dopatka, Anke a Horst Dunkelovi, Algund Eenboom, Walter Ernsting alias Clark Darlton, Viktor Farkas, Johannes Fiebag (t 1999), Claudia a Peter Fiebagovi, Iris a Andreas Findigovi, Adriano Forgione, Rudolf Gantenbrink, Walter a Inge Garnovi, Ingrid a Willi Grömlingovi, Jaime Gutierrez Lega, Hartwig Hausdorf, Rainer Holbe, Willibald Katzinger, Uschi a Karl Kovalcikovi, Peter Krassa, Christiane Ladurnerová, Walter-Jörg Langbein, Bernhard Moestl a Marianne Mohatscheková, Andreas von Rétyi, Harry O. Ruppe, Hans-Werner Sachmann, Khalil Messiha (t 1998), Eberhard Schneider, Wolfgang Siebenhaar, Milo M. Sediq, Fawzi Soueha, Ekkehard Steinhäuser, Dieter Vogel, Erich Winter, Wolfgang Waitkus, Andrea Weissová, Hans-Joachim Zillmer, jakož i tým, který připravil výstavu „Nevyřešené záhady“, a mnoho dalších.

Srdečný dík dlužím rovněž svému trpělivému a konstruktivnímu lektorovi Johannu Pröllovi a redakčnímu týmu nakladatelství Tosa. V neposlední řadě však patří můj neskonalý dík nakladateli Thomasu von Sacken za jeho důvěru a dobrou spolupráci při mnoha „nemožných“ projektech.

POZNÁMKY
